ಪರಿವಿಡಿ

Reprinted from 1952 Edition.

ಲೇಖಕರ ಅರಿಕೆ

ನನ್ನ ಪ್ರಿಯ ಮಿತ್ರವರ್ಯರಾದ ಶ್ರೀಯುತ ಕುಲಕರಣಿ ಶಂಭುಲಿಂಗಪ್ಪನವರು ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ನನ್ನ ಕಡೆಗೆ ಬಂದು ಕಥಾರೂಪದಲ್ಲೊಂದು ಕರ್ನಾಟಕ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಬರೆಯಲು ವೈಯಕ್ತಿಕ ಸಲಿಗೆಯಿಂದ ಬಹಳಷ್ಟು ಒತ್ತಾಯಗೊಳಿಸಿ ಹುರಿದುಂಬಿಸಿದರು. ಈ ಚಿಕ್ಕ ಹೊತ್ತಿಗೆಯನ್ನು ಬರೆಯಲು ಅವರು ನನ್ನಲ್ಲಿ ಹುರುಪು ಹುಮ್ಮಸಗಳನ್ನು ತುಂಬಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ನಾನು ಉಪಕೃತನು.

ಶ್ರೀಯುತ ಶಂಭುಲಿಂಗಪ್ಪನವರಿಂದ ಪ್ರಕಾಶಿತವಾದ **'ಕರ್ನಾಟಕ ಇತಿಹಾಸ ಬೋಧಿನಿ'** ಎಂಬ ಹೊತ್ತಿಗೆಯನ್ನು ಆಧಾರವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಈ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಬರೆಯಲಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಕೆಲವು ಕಥೆಗಳ ಬಗೆಗೆ ವಿಷಯ ಸಂಗ್ರಹವು ಆದರಲ್ಲಿ ಏನೂ ಸಿಕ್ಕಲಿಲ್ಲ. ಅಂತಹ ಕಥೆಗಳ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಬೇರೆ ಹೊತ್ತಿಗೆಗಳಿಂದ ಆಯ್ದುಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಆಯಾ ಹೊತ್ತಿಗೆಗಳ ಲೇಖಕರಿಗೂ ಪ್ರಕಾಶಕರಿಗೂ ನಾನು ತುಂಬಾ ಋಣಿಯಾಗಿರುವೆ. ನಾಲನೆಯ ಇಯತ್ತೆಯ ಮಕ್ಕಳ ಬುದ್ಧಿಮಟ್ಟಕ್ಕನುರೂಪವಾಗುವಂತಹ ತಿಳಿಗನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬರೆಯಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ್ದಾಗಿದೆ. ಮಕ್ಕಳ ಬುದ್ಧಿಗೆ ನಿಲುಕದಂತಹ ಬಿಗಿ ಶಬ್ದಗಳು ಅಪ್ಪಿತಪ್ಪಿ ಉಳಿದಿರುವ ಸಂಭವವಿದೆ. ಸಹೃದಯರಾದ ಓದುಗರು ದಯವಿಟ್ಟು ನನಗಾಗಲಿ ಇಲ್ಲವೆ ಪ್ರಕಾಶಕರಿಗಾಗಲಿ ಅರುಹಬೇಕೆಂದು ವಿನಂತಿಯು. ಕಥೆಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಚನ್ನಾಗಿ ಹದಗೊಳಿಸಿದ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಹಾಕಲಾಗಿದೆ. ಅವು ಸುಂದರವಾಗಿಯೂ ಚಿತ್ತಾಕರ್ಷಕವಾಗಿಯೂ ಭಾವಪೂರ್ಣವಾಗಿಯೂ ಇವೆ.

ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕಥೆಯ ಕೊನೆಗೆ ಉಪಯುಕ್ತ ಅಭ್ಯಾಸನಗಳನ್ನು ಜೋಡಿಸಲಾಗಿದೆ ಕ್ರೀಡಾಪದ್ಧತಿಗನುಗುಣವಾಗಿಯೂ ಮಕ್ಕಳ ಬುದ್ಧಿಮಟ್ಟಕ್ಕನುಸರಿಸಿಯೂ ಅವುಗಳನ್ನು ಹೆಣೆಯಲಾಗಿದೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿವೇತನ (Scholarship) ಪರೀಕ್ಷೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಮಾಣಪತ್ರ (Certificate) ಪರೀಕ್ಷೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕಂಡುಬರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಂತಹ ಮಾದರಿ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿ ಹೊತ್ತಿಗೆಯ ಕೊನೆಗೆ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ. ಒಟ್ಟಾರೆ, ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಈ ಹೊತ್ತಿಗೆಯು ಸರ್ವತೋಮುಖವಾಗಿ ಉಪಯುಕ್ತವಾಗುವದೆಂದು ಹಾರೈಸಲಾಗಿದೆ.

ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ ಹಳೆಯ ಜಕಾತಿ ಕಟ್ಟೆ
ಧಾರವಾಡ
೧೦-೧೨-೧೯೫೦

ಬ. ಮ ಶಿಂತ್ರಿ, ಬಿ. ಎ., ಬಿ. ಟಿ.
ರಿಟಾಯರ್ಡ ಆಸಿಸ್ಟಂಟ ಎಜ್ಯುಕೇಶನಲ್
ಇನ್‌ಸ್ಪೆಕ್ಟರ ದಕ್ಷಿಣಭಾಗ, ಧಾರವಾಡ

ಪ್ರಕಾಶಕರ ನಿವೇದನೆ

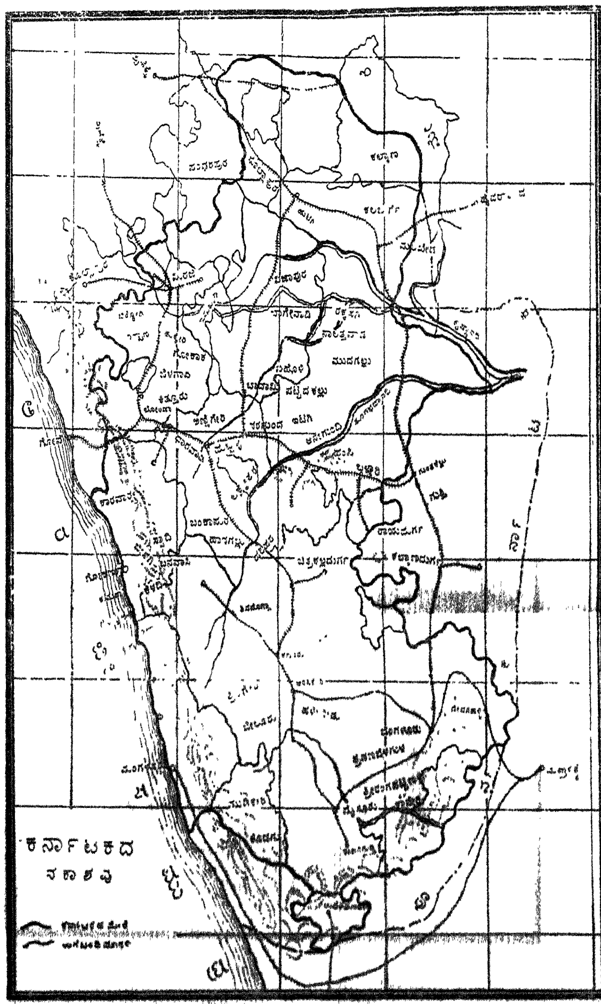
"ಕರ್ನಾಟಕ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಕಥೆಗಳು" ಎಂಬೀ ಚಿಕ್ಕ ಹೊತ್ತಿಗೆಯನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಲು ನಮಗೆ ಬಹಳೇ ಸಂತೋಷವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಚಿಕ್ಕ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಇತಿಹಾಸದ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಡುವದು ಅವಶ್ಯವಿದ್ದಷ್ಟೇ ಕಠಿಣವೂ ಆಗಿದೆಯೆಂಬ ಮಾತು ಸುಸ್ಪಷ್ಟವೇ ಇದೆ. ಮುಂದುವರಿದ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಬರೆಯುವ ಮತ್ತು ಕಲಿಸುವ ರೀತಿ-ಪದ್ಧತಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೇ ಪ್ರಗತಿಯಾಗುತ್ತಲಿದೆ. ಚಿಕ್ಕಮಕ್ಕಳ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಹಿಡಿಯುವ ಸಾಧನೆಗಳೆಂದರೆ ಕಥೆ, ಸಂಭಾಷಣ, ಅಭಿನಯ ಮೊದಲಾದವುಗಳಾಗಿವೆ.

ಈ ಹೊತ್ತಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕದ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ನಾಲ್ಕನೆಯ ಇಯತ್ತೆಯ ಮಕ್ಕಳಿಗಾಗಿ ಇತ್ತೀಚಿಗಿನ ಪದ್ಧತಿಗಳಂತೆ ಸುಲಭವಾಗಿ ಬರೆಯಲು ಯತ್ನ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಹೆಸರಾದ ವೀರರು, ಬುದ್ಧಿಶಾಲಿಗಳು, ಕಲಾವಿದರು, ಧರ್ಮಪ್ರಸಾರಕರು, ಸಮಾಜದ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರರು ಮೊದಲಾದವರ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ. ಆಯಾ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಪುರುಷರು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಜನರ ಮೇಲೆ ಎಂತಹ ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿದರೆಂಬುದನ್ನು ಸಂದರ್ಭಾನುಸಾರವಾಗಿ ಸೂಚಿಸಿದೆ. ಬಾಲಕರ ಮನಸಿನ ಮೇಲೆ ವಿಷಯವು ಬಿಂಬಿಸುವಂತೆ ಶಕ್ಯವಿದ್ದಲ್ಲಿ ಸಂಭಾಷಣೆಯ ಶೈಲಿಯನ್ನು ಬಳಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಈ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಬರೆದುಕೊಟ್ಟ ಶ್ರೀಯುತ ಬ. ಮು. ಶಿಂತ್ರಿ, ಬಿ.ಎ., ಬಿ.ಟಿ. ಮತ್ತು ಇದನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸುವಲ್ಲಿ ಸಹಾಯಮಾಡಿದ ಮಿತ್ರರಿಗೂ ನಾವು ಅತ್ಯಂತ ಋಣಿಯಾಗಿದ್ದೇವೆ. ಈ ಹೊತ್ತಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಲೋಪದೋಷಗಳೇನಾದರೂ ಕಂಡುಬಂದಲ್ಲಿ, ಅವುಗಳನ್ನು ದಯವಿಟ್ಟು ನಮಗೆ ಅರುಹಿದರೆ, ನಾವು ಅವುಗಳನ್ನು ಕೃತಜ್ಞತೆಯಿಂದ ಸ್ವೀಕರಿಸುವೆವು. ಮತ್ತು ಮುಂದಿನ ಮುದ್ರಣದಲ್ಲಿ ಸರಿಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವೆವು.

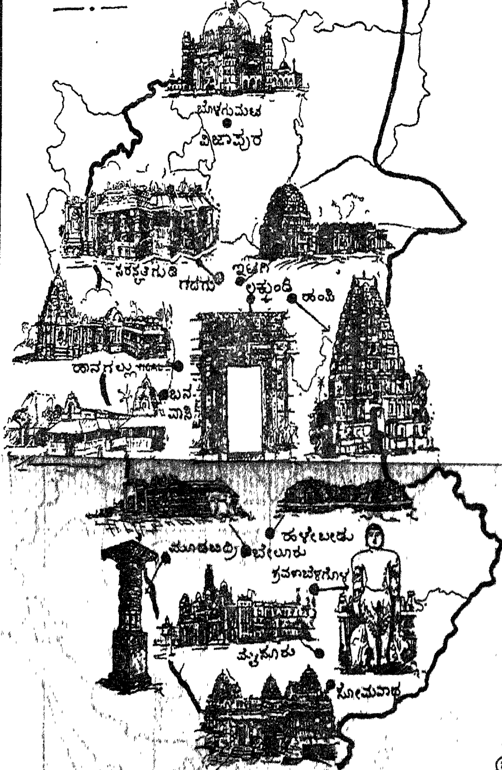
ಧಾರವಾಡ
ತಾ|| ೧೦-೧೨-೧೯೫೦

ಶಂಭುಲಿಂಗಪ್ಪ ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪ ಕುಲಕರಣಿ
ಪ್ರಕಾಶಕರು

ಕರ್ನಾಟಕದ
ನಕಾಶವು
ಪಂಢರಪುರ
ಕಲ್ಯಾಣ
ವಿಜಾಪುರ
ಬಾಗೇವಾಡಿ
ಮುದಗಲ್ಲು
ಬದಾಮಿ
ಪಟ್ಟದಕಲ್ಲು
ಬೆಳಗಾವಿ
ಕಿತ್ತೂರು
ಅಣ್ಣಿಗೇರಿ
ಆನೆಗುಂದಿ
ಬಳ್ಳಾರಿ
ಕಾರವಾರ
ಬಂಕಾಪುರ
ಹಾನಗಲ್ಲು
ಬನವಾಸಿ
ಚಿತ್ರಕಲ್ಲದುರ್ಗ
ರಾಯದುರ್ಗ

ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿಯ

ಐತಿಹಾಸಿಕ ಕಟ್ಟಡಗಳು.

ನಮ್ಮ ತಾಯ್ನಾಡು

ಕನ್ನಡ ನಾಡು ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ತಾಯ್ನಾಡು. ಅದಕ್ಕೆ ಕರ್ನಾಟಕವೆಂದೂ ನಾವು ಕರೆಯುತ್ತೇವೆ. ದ್ರಾವಿಡರು ನಮ್ಮ ನಾಡಿನ ಮೂಲ ನಿವಾಸಿಗಳು. ದ್ರಾವಿಡರ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯು ಎಂತಹ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಮುಟ್ಟಿತ್ತೆಂಬುದು ಸಿಂಧು ನದಿಯ ಕೊಳ್ಳದೊಳಗಿನ ಹರಪ್ಪಾ, ಮೋಹೆಂಜೊದಾರೋಗಳಲ್ಲಿ ಹೊರಬಿದ್ದ ಶೋಧಗಳಿಂದ ನಮಗೆ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. ಉತ್ತರದಿಂದ ಬಂದ ಆರ್ಯರ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಿಂತ ಇದು ಎಷ್ಟೋ ಪಾಲು ಮೇಲಾಗಿತ್ತೆಂದು ಈಚೆಗಿನ ಸಂಶೋಧನೆಗಳಿಂದ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಆರ್ಯರತಂಡಗಳು ಉತ್ತರದಿಂದ ಖೈಬರ, ಬೋಲನ್ ಕಣಿವೆಯ ಮಾರ್ಗಗಳಿಂದ ಒಂದರ ಹಿಂದೊಂದು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ನುಗ್ಗಲಿಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿದವು. ಅವರ ಒತ್ತಡವು ಹೆಚ್ಚಾದಂತೆ ಮೂಲ ನಿವಾಸಿಗಳಾದ ದ್ರಾವಿಡರು ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ಸರಿಯಲಿಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿದರು. ಆರ್ಯರು ಉತ್ತರ ಭಾರತವನ್ನೆಲ್ಲ ಆಕ್ರಮಿಸಿ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. ಅವರ ಎಷ್ಟೋ ತಂಡಗಳು ನಮ್ಮ ನಾಡಿನ ವರೆಗೆ ಬಂದು ಇಲ್ಲಿಯೇ ಕಾಲೂರಿ ನಿಂತವು. ಬರಬರುತ್ತ ಆರ್ಯರಿಗೂ ದ್ರಾವಿಡರಿಗೂ ಶರೀರಸಂಬಂಧವಾಗಿ ಒಂದು ಮಿಶ್ರ ಜನಾಂಗವು ಉದಯವಾಯಿತು. ನಮ್ಮ ನಾಡಿನ ಜನರು ಈ ಮಿಶ್ರ ಜನಾಂಗದವರೇ ಆಗಿದ್ದಾರೆ. ನಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಾದರೂ ಆರ್ಯರ ಮತ್ತು ದ್ರಾವಿಡರ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳ ಮಿಶ್ರಣವಾಗಿದೆ.

ಆಗಿನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಇಡಿಯ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತವು ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಅಡವಿಯಾಗಿತ್ತು. ಇದಕ್ಕೆ ದಂಡಕಾರಣ್ಯವೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ರಾಮನು ತನ್ನ ವನವಾಸವನ್ನು ಅನುಭೋಗಿಸಲು ಈ ದಂಡಕಾರಣ್ಯಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ನಮ್ಮ ನಾಡು ಆಗ ದಂಡಕಾರಣ್ಯದ ಒಂದು ಭಾಗವಾಗಿತ್ತು. ರಾಮನು ಕಿಷ್ಕಿಂಧೆ (ಈಗಿನ ಹಂಪೆ) ಯಲ್ಲಿ ಕೆಲ ದಿನ ವಾಸಿಸಿ ಸುಗ್ರೀವ, ಹನುಮಂತ, ಜಾಂಬುವಂತರಂತಹ ಕನ್ನಡ ಕಡುಗಲಿಗಳ ಸ್ನೇಹವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿ ತನ್ನ

ಕೆಲಸವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿಕೊಂಡನು. ಪಾಂಡವರು ತಮ್ಮ ಅಜ್ಞಾತವಾಸವನ್ನು ಯಾರಿಗೂ ತಿಳಿಯಗೊಡದಂತೆ ವಿರಾಟನಗರ (ಈಗಿನ ಹಾನಗಲ್ಲ) ದಲ್ಲಿ ಕಳೆದು ತಮ್ಮೂರಿಗೆ ಪ್ರಯಾಣ ಬೆಳೆಸಿದರು. ಅಂತಹ ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಿಂದ ಈಗಿನ ಕಾಲದ ವರೆಗೆ ಈ ನಮ್ಮ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಎಂತೆಂತಹ ವೀರರೂ, ವೀರರಮಣಿಯರೂ, ರಾಜರೂ, ರಾಣಿಯರೂ, ಮತೋದ್ಧಾರಕರೂ, ಪಂಡಿತರೂ, ಕವಿಗಳೂ, ಕವಯಿತ್ರಿಯರೂ, ವಚನಕಾರರೂ, ದಾಸರೂ, ಶಿಲ್ಪಿಗರೂ, ಮೊದಲಾದವರು ಉದಯವಾಗಿ ಬೆಳಗಿದರೆಂಬುದು ಈ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಓದುತ್ತ ಹೋದಂತೆ ನಿಮಗೆ ಮನವರಿಕೆಯಾಗುವದು. ಈ ನಮ್ಮ ಕನ್ನಡ ಜನಾಂಗಕ್ಕೆ ಉಜ್ವಲ ಪರಂಪರೆಯಿದೆ. ಆ ಪರಂಪರೆಯು ತಲೆತಲಾಂತರಗಳಿಂದ ಇಲ್ಲಿಯ ವರೆಗೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತ ಬೆಳೆಯುತ್ತ ಬಂದಿದೆ. ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ಅದನ್ನು ಹೆಚ್ಚೆಚ್ಚಾಗಿ ಬೆಳೆಸುವ ಭಾರವು ನಿಮ್ಮ ತಲೆಯ ಮೇಲಿನದು ಎಂಬ ಮಾತನ್ನು ಮಾತ್ರ ನೀವು ನೆನಪಿನಲ್ಲಿಡಿರಿ!

ನಮ್ಮ ತಾಯ್ನಾಡು ಒಂದಾನೊಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕಾವೇರಿಯಿಂದ ಗೋದಾವರಿಯ ವರೆಗೆ ಹಬ್ಬಿತ್ತು. ಹದಿನೇಳನೆಯ ಶತಮಾನದಿಂದೀಚೆಗೆ ಮರಾಠಿಗರ ಪ್ರಾಬಲ್ಯವು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಅದರ ಉತ್ತರದ ಬಹು ದೊಡ್ಡ ಭಾಗವು ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರಕ್ಕೆ ಸೇರಿದೆ; ಇನ್ನೂ ಕೆಲ ಭಾಗವು ಸೇರುವುದರಲ್ಲಿದೆ. ಈಗಿನ ನಮ್ಮ ನಾಡು ಉತ್ತರ ದಕ್ಷಿಣ ಸುಮಾರು ಐದು ನೂರು ಮೈಲು, ಪೂರ್ವ ಪಶ್ಚಿಮ ಸುಮಾರು ಮುನ್ನೂರು ಮೈಲು ವಿಸ್ತಾರವುಳ್ಳದ್ದು ಆದೆ. ಹಿಂದಿನಂತೆ ಅದು ಒಂದೇ ನಾಡಾಗಿಲ್ಲ; ಈಗ ಅದು ಹರಿದು ಹಂಚಿಹೋಗಿದೆ. ಬ್ರಿಟಿಶರ ಆಡಳಿತೆಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ವಿಭಾಗಗಳ ಇಲ್ಲವೆ ಪ್ರಾಂತಗಳ ಪರಿಣಾಮವಿದು. ಮುಂಬಯಿಕರ್ನಾಟಕ, ಮದ್ರಾಸ ಕರ್ನಾಟಕ, ಮತ್ತು ಮೈಸೂರ ಕರ್ನಾಟಕ, ಹೈದರಾಬಾದ ಕರ್ನಾಟಕ ಎಂದು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಭಾಗಗಳಾಗಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಆಡಳಿತಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟಿದೆ. ಇದರಿಂದ ನಮ್ಮ ತಾಯ್ನಾಡಿನ ಪ್ರಗತಿಗೆ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಆಘಾತವಾಗಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಹರಿದು ಹಂಚಿ ಹೋದ ಭಾಗಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಒಟ್ಟುಗೂಡಿಸಿ ಒಂದೇ ಪ್ರಾಂತವನ್ನು ಮಾಡಲು ನಮ್ಮ ಜನರು ಆಂದೋಲನವನ್ನು ಹೂಡಿದ್ದಾರೆ. ಇದರಿಂದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಭಾಗಗಳ

ಕನ್ನಡಿಗರಲ್ಲಿ ಪರಸ್ಪರ ಬಳಕೆಯು ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆ. ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ಹೊಸ ಹುರುಪು ತಲೆದೋರುತ್ತಿದೆ. ಕನ್ನಡ ನಾಡು ಒಂದಾಗಬೇಕೆಂಬ ಹಂಬಲವು ಕನ್ನಡಿಗರೆಲ್ಲರಲ್ಲಿಯೂ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿದೆ. ಈಗಾಗಲೇ ನಮ್ಮ ರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಸೂರ್ಯನು ಉದಯಿಸಿ ನಾಲ್ಕು ವರ್ಷಗಳು ಸಂದಿವೆ. ಹೊಸ ಚುಣಾವಣೆಗಳು ನಡೆದು ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ಸರಕಾರವು ಈಗ ಅಧಿಕಾರ ದಲ್ಲಿ ಬಂದಿದೆ. ಪ್ರಜರ ಹಿತವನ್ನೇ ಅದು ತನ್ನ ಗುರಿಯಾಗಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದೆ. ಈ ಪ್ರಜಾನುರಾಗದ ಆಡಳಿತೆಯಲ್ಲಿ ಹಿಂದೊಮ್ಮೆ ಹರಿದು ಹಂಚಿ ಹೋದ ನಮ್ಮ ತಾಯ್ನಾಡು ಪುನಃ ಬೇಗನೆ ಒಂದೇ ನಾಡಾಗಲಿ ಎಂದು ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಹಾರೈಸೋಣ.

೧. ಕನ್ನಡಿಗನಾದ ಹನುಮಂತನು

ಇವನು ನಮ್ಮ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿಯೇ ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳೆದವನು. ಸ್ವಾಮಿ ಭಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೇ ಹೆಸರಾದವನು. ಶೌರ್ಯ-ಧೈರ್ಯ-ಸಾಹಸಗಳಲ್ಲಿ ಇವನಿಗೆ ಸಮಾನರು ಆಗಿನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಯಾರೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಇವನಿದ್ದುದು ರಾಮಾ-ಯಣ ಕಾಲವು. ಇವನ ತಾಯಿಯ ಹೆಸರು ಅಂಜನಾದೇವಿಯು. ಆದುದ ರಿಂದಲೇ ಇವನಿಗೆ "ಆಂಜನೇಯ" ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಉಂಟು. ಇವನ ಶರೀರವು ವಜ್ರದಷ್ಟು ಬಿರುಸಾಗಿಯೂ ಗಟ್ಟಿಮುಟ್ಟಾಗಿಯೂ ಇದ್ದಿತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಇವನಿಗೆ 'ವಜ್ರದೇಹಿ' ಎಂದೂ ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. 'ಪ್ರಾಣ ದೇವರು' 'ಮಾರುತಿ' ಎಂಬ ಬೇರೆ ಹೆಸರುಗಳೂ ಉಂಟು. ತೀರ ಚಿಕ್ಕವನಿರುವಾಗ ಹುಣ್ಣಿಮೆಯ ಚಂದ್ರನನ್ನು ನೋಡಿ ಅದೊಂದು ಹಣ್ಣೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಅದನ್ನು ಹಿಡಿದು ತರಲು ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಹಾರಿದ್ದನಂತೆ.

ಇದೇ ಕಾಲಕ್ಕೆ ರಾಮ ಲಕ್ಷ್ಮಣರು ಹದಿನಾಲ್ಕು ವರುಷಗಳ ವನವಾಸ ಕ್ಕಾಗಿ ದಂಡಕಾರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಪಂಚವಟಿಯೆಂಬಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತಿದ್ದರು. ಲಂಕೆಯ ಅರಸನಾದ ದುಷ್ಟ ರಾವಣನು ರಾಮ ಲಕ್ಷ್ಮಣರಿಲ್ಲದ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ರಾಮನ ಹೆಂಡತಿಯಾದ ಸೀತಾದೇವಿಯನ್ನು ಮೋಸದಿಂದ ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ತನ್ನ ಊರಿಗೆ ಹೋದನು. ರಾಮ ಲಕ್ಷ್ಮಣರು ದುಃಖಿತರಾಗಿ ದಂಡಕಾರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಅತ್ತಿತ್ತ ಸೀತೆಯನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತ ಹುಡುಕುತ್ತ ಕಿಷ್ಕಿಂಧೆಗೆ ಬಂದು ತಲುಪಿ ದರು. ಈಗಿನ ಹಂಪಿಯೇ ಆಗಿನ ಕಿಷ್ಕಿಂಧೆಯು. ಅಲ್ಲಿ ಆಗ ವಾಲಿಯೆಂಬ ವಾನರರ ದುಷ್ಟ ಅರಸನು ಆಳುತ್ತಿದ್ದನು. ರಾಮನು ಅವನನ್ನು ಕೊಂದು ಅವನ ತಮ್ಮನಾದ ಸುಗ್ರೀವನಿಗೆ ಪಟ್ಟಗಟ್ಟಿದನು. ಸುಗ್ರೀವನ ಸ್ನೇಹ ದಿಂದಲೇ ರಾಮನಿಗೆ ಹನುಮಂತನಂತಹ ಸ್ವಾಮಿ ಭಕ್ತನಾದ ಕಡುಗಲಿಯು ದೊರೆತನು.

ಹನುಮಂತನು ಸಮುದ್ರವನ್ನು ಜಿಗಿದು ಲಂಕೆಗೆ ಹೋಗಿ ಸೀತಾ ದೇವಿಯು ಸೆರೆಯಾಳಾಗಿ ಕೂತಿದ್ದ ಅಶೋಕವನವನ್ನು ಗೊತ್ತುಹಚ್ಚಿದನು.

ಗಂಡನ ಚಿಂತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಮಗ್ನಳಾಗಿ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಸೀತಾದೇವಿಯ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗಿ ಯಾರಿಗೂ ಕಾಣದ ಹಾಗೆ ಅವಳಿಗೆ ರಾಮನ ಮುದ್ರಿಕೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು. ಅವಳು ತನ್ನ ಗುರುತಿಗಾಗಿ ತನ್ನ ತಲೆಯ ಆಭರಣವಾದ ಚೂಡಾಮಣಿಯನ್ನು ಹನುಮಂತನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಅದನ್ನು ರಾಮನಿಗೆ ತಪ್ಪದೆ

ಸೀತಾದೇವಿಯು ಹನುಮಂತನಿಗೆ ಚೂಡಾಮಣಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟದ್ದು 1

ಮುಟ್ಟಿಸಲು ಹೇಳಿದಳು; ಅವಳ ಆಜ್ಞೆಯಂತೆ ಅವನು ಅದನ್ನು ತಂದು ರಾಮನಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿದನು. ರಾಮ-ಲಕ್ಷ್ಮಣರು ಹನುಮಂತನ ಮತ್ತು ಅವನ ವಾನರ-ಸೈನಿಕರ ಸಹಾಯದಿಂದ ರಾವಣನನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ ಕೊಂದು ಸೀತೆಯನ್ನು ವೈಭವದಿಂದ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದರು.

ಹನುಮಂತನ ನಿಃಸ್ವಾರ್ಥ ಬುದ್ಧಿ, ಸ್ವಾಮಿಭಕ್ತಿ, ಶೌರ್ಯ, ಧೈರ್ಯ, ಸಾಹಸ ಮೊದಲಾದ ಸದ್ಗುಣಗಳಿಗೆ ಮೆಚ್ಚಿ, ಜನರು ಅವನನ್ನು ದೇವರೆಂದು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ. ಶನಿವಾರವು ಅವನ ವಾರವು. ಹನುಮಪ್ಪನ ಗುಡಿ ಇಲ್ಲದ ಹಳ್ಳಿಯು ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಸಿಗುವದು ಅಪರೂಪ.

ಅಭ್ಯಸನಗಳು

೧. ಹನುಮಂತನ ಬೇರೆ ನಾಲ್ಕು ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಹೇಳಿರಿ.
೨. ಅವನಲ್ಲಿ ಎದ್ದು ಕಾಣುವ ಗುಣಗಳನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ.
೩. ತೆರವಿದ್ದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಯೋಗ್ಯ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ತುಂಬಿ ಬರೆಯಿರಿ—
(ಅ) ಹನುಮಂತನು............ದೇವಿಯ ಮಗನು
(ಆ) ಆಗಿನ ಕಿಷ್ಕಿಂಧೆಯೇ ಈಗಿನ............
(ಇ) ಲಂಕೆಯಲ್ಲಿ ಸೀತೆಯು ಸೆರೆಯಾಳಾಗಿ............ವನದಲ್ಲಿದ್ದಳು
(ಈ) ಹನುಮಂತನು ಸೀತೆಗೆ ರಾಮನ............ಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು.
(ಉ) ಸೀತೆಯು ತನ್ನ ಗುರುತಿಗಾಗಿ............ಯ ಆಭರಣವಾದ ....ಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಕಳುಹಿದಳು.
(ಊ) ....ವು ಹನುಮಂತನ ವಾರವು.

೨. ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಪಾಂಡವರ ಅಜ್ಞಾತವಾಸ

ಒಮ್ಮೆ ಪಾಂಡವರಿಗೂ ಕೌರವರಿಗೂ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಜೂಜಾಟವಾಯಿತು. ಅದರಲ್ಲಿ ಪಾಂಡವರ ಹಿರಿ ಅಣ್ಣನಾದ ಧರ್ಮರಾಜನು ರಾಜ್ಯ, ಬೊಕ್ಕಸ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಸೋತುಬಿಟ್ಟನು. ಅದರ ಪರಿಣಾಮದಿಂದ ಪಾಂಡವರು ಹನ್ನೆರಡು ವರುಷ ವನವಾಸವನ್ನೂ ಒಂದು ವರುಷ ಅಜ್ಞಾತವಾಸವನ್ನೂ ಅನುಭೋಗಿಸಬೇಕಾಯಿತು. ಹನ್ನೆರಡು ವರುಷ ವನವಾಸದ ಅವಧಿಯು ಮುಗಿಯುತ್ತ ಬಂದಂತೆ ಅಜ್ಞಾತವಾಸದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಏನು ಮಾಡಬೇಕು, ಹೇಗೆ ಮಾಡಬೇಕು, ಎಲ್ಲಿ ಇರಬೇಕು ಎಂಬ ಚಿಂತೆಯು ಅವರನ್ನು ಬಾಧಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿತು. ಅಜ್ಞಾತವಾಸವೆಂದರೆ ಯಾರಿಗೂ ತಿಳಿಯದಹಾಗೆ ಇರುವದು. ಒಂದುವೇಳೆ ಅಜ್ಞಾತವಾಸದ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಪಾಂಡವರ ಇರುವಿಕೆಯು ಕೌರವರಿಗೆ ಗೊತ್ತಾದರೆ, ಪಾಂಡವರು ಪುನಃ ಹನ್ನೆರಡು ವರುಷ ವನವಾಸವನ್ನೂ ಒಂದು ವರುಷ ಅಜ್ಞಾತವಾಸವನ್ನೂ ಅನುಭೋಗಿಸಬೇಕೆಂಬ ಕರಾರು ಆಗಿತ್ತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಪಾಂಡವರು ತಮ್ಮ ಅಜ್ಞಾತವಾಸದ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಬಹಳವಾಗಿ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯನ್ನು ವಹಿಸುವ ಪ್ರಸಂಗವು ಬಂದಿತು.

ಕೊನೆಗೆ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ವಿರಾಟನಗರ (ಈಗಿನ ಹಾನಗಲ್ಲ) ದಲ್ಲಿ ಅಜ್ಞಾತ ವಾಸವನ್ನು ಕಳೆಯಬೇಕೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದರು. ಯಾರಿಗೂ ಗೊತ್ತಾಗದಂತೆ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಹೆಸರುಗಳನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಉದ್ಯೋಗಗಳನ್ನು ಕೈಕೊಂಡು ವಿರಾಟರಾಜನಲ್ಲಿ ನೌಕರಿಗೆ ನಿಂತರು. ಧರ್ಮರಾಜನು ಪಂಚಾಂಗ ಹೇಳುವ ಜೋಯಿಸನಾಗಿ ಅವನ ಓಲಗದಲ್ಲಿದ್ದನು. ಭೀಮಸೇನನು ಅಡಿಗೆ ಮಾಡುವವನಾಗಿ 'ಬಲ್ಲವ' ಎಂಬ ಹೆಸರನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡನು. ಅರ್ಜುನನು 'ಬೃಹನ್ನಳೆ' ಎಂಬ ಹೆಸರನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ವಿರಾಟರಾಜನ ಮಗಳಾದ ಉತ್ತರೆಗೆ ಕುಣಿತವನ್ನು ಕಲಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ನಕುಲ-ಸಹದೇವರು ದನಕಾಯುವ ಹುಡುಗರಾದರು. ದ್ರೌಪದಿಯು 'ಸೈರಂಧ್ರಿ' ಎಂಬ ಹೆಸರನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ರಾಣಿಯ ದಾಸಿಯಾದಳು.

ಸ್ತ್ರೀವೇಷದಲ್ಲಿಯ ಭೀಮನು ಕೀಚಕನನ್ನು ಕೊಲ್ಲುತ್ತಾನೆ

ವಿರಾಟರಾಜನಿಗೆ ಒಬ್ಬ ದುಷ್ಟ ಸೇನಾಪತಿಯಿದ್ದನು; ಅವನ ಹೆಸರು ಕೀಚಕ. ಅವನು ಸೈರಂಧ್ರಿ (ದ್ರೌಪದಿ) ಯ ಮೇಲೆ ಮನಸ್ಸಿಟ್ಟು ಅವಳಿಗೆ ತನ್ನನ್ನು ಲಗ್ನವಾಗಲು ನಾಚಿಕೆ ಇಲ್ಲದೆ ಕೇಳಿದನು. ಈ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ದ್ರೌಪದಿಯು ಭೀಮನಿಗೆ ಅರುಹಿದಳು. ಭೀಮನು ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ಕೆಂಡದಂತಾದನು. "ನೀನು ಅವನ ಮೇಲೆ ಪ್ರೇಮ ಇಟ್ಟವಳಂತೆ ನಟಿಸಿ ಅವನಿಗೆ

ಅಂದಿನ ರಾತ್ರಿ ಕೀಚಕನ ಮಲ್ಲಶಾಲೆಗೆ ಬರಲು ಕೇಳಿಕೋ; ನಾನು ಅವನ ಮುಂದಿನ ಸಮಾಚಾರವನ್ನು ತಕ್ಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ." ಎಂದು ಭೀಮನು ದ್ರೌಪದಿಗೆ ಹೇಳಿ ಕಳುಹಿದನು. ಅದರಂತೆ ದ್ರೌಪದಿಯು ಕೀಚಕನಿಗೆ ಹೇಳಿಬಿಟ್ಟಳು. ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ಆ ದುಷ್ಟನಿಗೆ ಹಿಡಿಸಲಾರದಷ್ಟು ಆನಂದವಾಯಿತು. ಅವನು ಅಂದಿನ ರಾತ್ರಿ ಒಳ್ಳೇ ಯಮಕಿನಿಂದ ತನ್ನ ಮಲ್ಲಶಾಲೆಗೆ ಬಂದು ದ್ರೌಪದಿಯನ್ನು ಒದರಿದನು. ಭೀಮನು ದ್ರೌಪದಿ ವೇಷದಲ್ಲಿ ಬಂದನು. ಒಳಗೆ ಬರುವದೊಂದೇ ತಡ, ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಕೈಗೆ ಕೈ ಹತ್ತಿತು. ಸ್ವಲ್ಪೇ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಭೀಮನು ಆ ದುರಾತ್ಮನನ್ನು ಕೊಂದುಬಿಟ್ಟನು.

ದೇವರ ದಯದಿಂದ ಮುಂದೆ ಸ್ವಲ್ಪ ದಿನಗಳ ತರುವಾಯ ಅಜ್ಞಾತವಾಸದ ಅವಧಿಯು ಕೌರವರಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಗದಂತೆ ಮುಗಿಯಿತು. ಪಾಂಡವರು ಸುಖರೂಪವಾಗಿ ಇಂದ್ರಪ್ರಸ್ಥಕ್ಕೆ ಪಯಣ ಬೆಳೆಸಿದರು.

ಅಭ್ಯಸನಗಳು

೧. ಪಾಂಡವರು ಮತ್ತು ದ್ರೌಪದಿಯು ವಿರಾಟರಾಜನಲ್ಲಿ ಯಾವ ಯಾವ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ನಿಂತರು ?

೨. ಪಾಂಡವರ ಅಜ್ಞಾತವಾಸವು ಕೌರವರಿಗೆ ಒಂದು ವೇಳೆ ಗೊತ್ತಾಗಿದ್ದರೆ, ಪಾಂಡವರು ಮತ್ತೆ ಏನು ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಕರಾರು ಆಗಿತ್ತು ?

೩. ತೆರವಿದ್ದ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಯೋಗ್ಯ ಶಬ್ದ ಇಲ್ಲವೆ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ತುಂಬಿ ಬರೆಯಿರಿ:—

(ಅ) ಅಜ್ಞಾತವಾಸವೆಂದರೆ..................ಇರುವದು.

(ಆ) ಆಗಿನ ವಿರಾಟನಗರವೇ ಈಗಿನ..................

(ಇ) ಪಾಂಡವರ ಹಿರಿ ಅಣ್ಣನು................

(ಈ) ....ನು ವಿರಾಟರಾಜನ ಸೇನಾಪತಿಯು.

(ಉ) ....ಯು ವಿರಾಟರಾಜನ ಮಗಳು.

(ಊ) ಅಜ್ಞಾತವಾಸವು ಮುಗಿದಮೇಲೆ, ಪಾಂಡವರು............ಕ್ಕೆ ಪಯಣ ಬೆಳೆಸಿದರು.

೩. ಶ್ರೀ ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರು

ಕೇರಳ ಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣಾ ಎಂಬದೊಂದು ಹೊಳೆ. ಅದರ ತೀರ ದಲ್ಲಿ ಕಾಲಟಿ ಎಂಬದೊಂದು ಚಿಕ್ಕ ಹಳ್ಳಿ. ಅಲ್ಲಿ ಶಿವಗುರು ಎಂಬೊಬ್ಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ. ಬಹಳ ದಿನಗಳವರೆಗೆ ಮಕ್ಕಳಾಗದ್ದರಿಂದ, ಅವನ ಹೆಂಡತಿ ಸತಿದೇವಿಯು ಶಿವಾರಾಧನೆಯನ್ನು ಮಾಡಹತ್ತಿದಳು. ಕೊನೆಗೆ ಆಕೆಗೆ ಕ್ರಿ. ಶ. ದ ೭೮೮ರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಗಂಡುಕೂಸು ಹುಟ್ಟಿತು. ಇವರೇ ಶ್ರೀ ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರು. ಇವರು ತೀರ ಚಿಕ್ಕವರಿರುವಾಗಲೇ ಇವರ ತಂದೆಯು ತೀರಿಕೊಂಡನು. ತಾಯಿಯೇ ಇವರನ್ನು ಜೋಕೆ ಮಾಡಿದಳು. ಯೋಗ್ಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಇವರ ಮುಂಜಿವೆ ಮಾಡಿಸಿದಳು. ಆ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿಯೇ ಶಕ್ಯ ವಿದ್ದಷ್ಟು ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿದಳು. ಇವರ ಬುದ್ಧಿಯು ಬಲು ಚುರುಕಾಗಿತ್ತು. ಆದುದರಿಂದ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವು ಬಲು ಬೇಗ ಮುಗಿಯಿತು. ತಾಯಿಗೆ ಹಿಡಿಸಲಾರದಷ್ಟು ಆನಂದವಾಯಿತು. ಮಗನಿಗೆ ಬೇಗನೆ ಲಗ್ನ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಆಕೆಯ ಹೆಬ್ಬಯಕೆ; ಆದರೆ, ಬೇಗನೆ ಸನ್ಯಾಸಿಯಾಗ ಬೇಕೆಂದು ಮಗನ ಹವಣಿಕೆ. ಮಗನ ಈ ಲವಲವಿಕೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಅವಳ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಲು ದುಃಖವಾಯಿತು. ಇದ್ದ ಒಬ್ಬ ಮಗನು ಸನ್ಯಾಸಿಯಾಗಿ ಬಿಟ್ಟರೆ ಮನೆತನದ ಗತಿಯೇನೆಂಬ ಚಿಂತೆಯು ಅವಳನ್ನು ಕೊರಗಲಿಕ್ಕೆ ಹಚ್ಚಿತು. ಮಗನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ತಿರುಗಿಸಲು ಎಡೆಬಿಡದೆ ಹೆಣಗಾಡಿದಳು; ಆದರೆ, ಅದೆಲ್ಲ ವ್ಯರ್ಥವಾಯಿತು. ಕೊನೆಗೆ, ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರು ತಮ್ಮ ತಾಯಿಯ ಒಪ್ಪಿಗೆಯನ್ನು ಪಡೆದ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದು ವಿಲಕ್ಷಣ ಕತೆಯಿದೆ.

ಒಂದು ದಿನ ಇಬ್ಬರೂ ಕೂಡಿ ಪೂರ್ಣಾನದಿಗೆ ಸ್ನಾನಕ್ಕೆಂದು ಹೋದರು. ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರು ಈಸುತ್ತೀಸುತ್ತ ಒಂದು ಮಡುವಿಗೇ ಹೋಗಿಬಿಟ್ಟರು. ಅಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮೊಸಳೆಯು ಅವರ ಕಾಲನ್ನು ಹಿಡಿಯಿತು. ತಾಯಿಯ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಯನ್ನು ಪಡೆಯುವ ಸಮಯವು ಇದೇ ಎಂದು ಬಗೆದು, ಅವರು ಚಿಟ್ಟನೆ ಚೀರಿ "ಅವ್ವಾ, ಮೊಸಳೆಯು ನನ್ನ ಕಾಲನ್ನು ಹಿಡಿದಿದೆ. ನನಗೆ ಸನ್ಯಾಸಿ ಯಾಗಲು ಒಪ್ಪಿಗೆ ಕೊಟ್ಟರೆ, ಅದು ಬಿಡುವದು" ಎಂದು ಅಂದರು. ಮಗನು ಹೇಗಾದರೂ ಬದುಕಿದರೆ ಸಾಕೆಂದು ನೆನೆದು ಉಪಾಯಗಾಣದೆ

"ಒಳ್ಳೇದು ಒಪ್ಪಿಗೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ" ಎಂದು ಅಂದಳು. ಕೂಡಲೆ ಮೊಸಳೆಯು ಅವರ ಕಾಲನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿತಂತೆ! ಮಗನು ಮೊಸಳೆಯ ಹಿಡಿತದಿಂದ ಪಾರಾಗಿ ಬಂದುದನ್ನು ನೋಡಿ ಅವಳಿಗೆ ಬಲು ಸಂತೋಷವಾಯಿತು. ಹೀಗೆ ತಾಯಿಯ ಅಪ್ಪಣೆ ಪಡೆದು ನರ್ಮದಾ ನದಿಯ ದಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಗೋವಿಂದ ಭಗವತ್ಪಾದರೆಂಬ ಗುರುಗಳ ಬಳಿಗೆ ಹೋದರು. ಅವರು

ಶ್ರೀ ಜಗದ್ಗುರು ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರು

ಇವರ ಯೋಗ್ಯತೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಇವರಿಗೆ ಸನ್ಯಾಸದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಮಂತ್ರೋಪದೇಶವನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಅಲ್ಲಿ ಕೆಲ ಕಾಲದ ವರೆಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಉಪನಿಷತ್ತು-ಸೂತ್ರ-ಭಗವದ್ಗೀತೆಗಳಿಗೆ ಭಾಷ್ಯ (ಅರ್ಥ) ವನ್ನು ಬರೆದರು. ಇಷ್ಟಾದಮೇಲೆ ಗುರುಗಳ ಆಶೀರ್ವಾದವನ್ನು ಪಡೆದು ದಿಗ್ವಿಜಯಕ್ಕೆ ಹೊರಟರು. ಹೋದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಬೌದ್ಧ-ಜೈನ ಮತಗಳ ಪಂಡಿತರನ್ನು ವಾದದಲ್ಲಿ ಸೋಲಿಸಿ ತಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಕುಗ್ಗಿ ಹೋದ ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮವನ್ನು ಮತ್ತೆ ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿದರು.

ಭಾರತದ ಎಲ್ಲ ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ತಿರುಗಾಡಿ ತಮ್ಮ ಧರ್ಮಸಿದ್ಧಾಂತಗಳನ್ನು ಜನರಿಗೆಲ್ಲ ಮನಗಾಣಿಸಿಕೊಟ್ಟರು.

ಶೃಂಗೇರಿಯಲ್ಲಿ ಇರುವ ತಮ್ಮ ಮುಖ್ಯ ಮಠವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು. ಇದರಂತೆ ಬದರಿ, ದ್ವಾರಕಾ, ಜಗನ್ನಾಥಪುರಿಗಳಲ್ಲಿ ಮಠಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದರು. ಅಲ್ಲದೆ ಇತರ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಚಿಕ್ಕ ಚಿಕ್ಕ ಮಠಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು. ಮತ್ತು ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಧರ್ಮಪ್ರಸಾರಕರನ್ನಿಟ್ಟು ಅವರಿಂದ ತಮ್ಮ ಮತವನ್ನು ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗೆ ಹಬ್ಬಿಸಿದರು. ಈ ಪ್ರಕಾರ ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮವನ್ನು ಊರ್ಜಿತ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಒಯ್ದು ಕೇದಾರನಾಥಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಸಮಾಧಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದರು.

ಇವರ ಮತಕ್ಕೆ ಅದ್ವೈತ (ಅಂದರೆ "ಎರಡು ಅಲ್ಲ" ಎಂದು ಅರ್ಥ) ಮತ ಎಂದು ಹೆಸರು. ಪರಮಾತ್ಮನೆ ಸತ್ಯ. ನಿಮಿತ್ತ ಭೇದದಿಂದ ಜೀವಾತ್ಮದ ಭೇದ ಕಾಣುವುದು. ಅದು ಮಾಯೆ (ಸುಳ್ಳು) ಎಂದು ಇವರ ವಾದ. ಇಂದಿಗೂ ಭಾರತದ ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಪಂಥದ ಅನುಯಾಯಿಗಳೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಅಭ್ಯಸನಗಳು

೧. ಸನ್ಯಾಸಿಯಾಗಲು ತಾಯಿಯ ಒಪ್ಪಿಗೆಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಪಡೆದರು ?

೨. ತೆರವಿದ್ದ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಯೋಗ್ಯ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ತುಂಬಿ ಬರೆಯಿರಿ.—

(ಅ) ಇವರು................ಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿ...........ಎಂಬ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದರು.

(ಆ) ಇವರ ತಂದೆಯ ಹೆಸರು...........

(ಇ) ಇವರು........ ......ಎಂಬ ಗುರುಗಳಲ್ಲಿ...........ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದರು.

(ಈ) ಇವರ ಮುಖ್ಯ ಮಠವು... ....ಎಂಬ ಊರಲ್ಲಿದೆ.

(ಉ) ಅದ್ವೈತವೆಂದರೆ................ನಿಗೂ...................ನಿಗೂ ಭೇದವಿಲ್ಲ.

೪. ಮಯೂರವರ್ಮ

ಇತಿಹಾಸ ಓದಿದಂತೆ, ನಿಮಗೆ ಹಲವು ವೀರಾವೇಶದ ಕಥೆಗಳು ಕಂಡು ಬರುವವು. ಈಗ ನಿಮಗೆ ಒಂದು ಕಥೆಯನ್ನು ಹೇಳುವೆನು. ಕದಂಬ ಅರಸನಾದ ಮಯೂರವರ್ಮ. ಈತನ ಮೊದಲಿನ ಹೆಸರು ಮಯೂರಶರ್ಮ. ಇವನ ತಂದೆ ರಾಜಶರ್ಮ, ತಾಯಿಯ ಹೆಸರು ಪುಷ್ಪಾವತಿ. ರಾಜಶರ್ಮನಿಗೆ ಇಬ್ಬರು ಹೆಂಡಂದಿರು. ಚಿಕ್ಕ ಹೆಂಡತಿಯ ಮಾತು ಕೇಳಿ ಹಿರಿ ಹೆಂಡತಿಯಾದ ಪುಷ್ಪಾವತಿಯನ್ನು ಹೊರಗೆ ಹಾಕಿದನು. ಆಗ ಆಕೆ ತುಂಬಾ ಗರ್ಭಿಣಿಯಾಗಿದ್ದಳು. ಈಕೆಯ ಮಗನೇ ಮಯೂರನು. ಇವರ ಮನೆಯ ಮುಂದೆ ಕದಂಬ (ತಾಳೆ) ಮರವಿದ್ದಿತಂತೆ. ಆದರಿಂದ ಇವರ ಮನೆತನಕ್ಕೆ ಕದಂಬ ಎಂಬ ಅಡ್ಡ ಹೆಸರು ಬಂದಿತು.

ಮಯೂರನು ಚಿಕ್ಕವನಿದ್ದಾಗ ಸಿಂಹದ ಮರಿಯಂತೆ ಇದ್ದನು. ಅವನ ಬುದ್ಧಿ ಬಲ: ಚುರುಕು; ಎದೆಯು ಉಕ್ಕಿನಂತಹದು. ಸಂಸ್ಕೃತ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆಂದು ಪಲ್ಲವ ರಾಜರ ರಾಜಧಾನಿಯಾದ ಕಂಚೀ ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಹೋದನು. ಒಂದು ದಿನ ಅಭ್ಯಾಸ ತೀರಿಸಿಕೊಂಡು ತನ್ನ ಓರಗೆಯ ಬಾಲಕರ ಕೂಡ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಗುತ್ತಿರುವಾಗ ಅರಸನ ಸವಾರನೊಬ್ಬನು ಇವನ ಮೇಲೆ ಕುದುರೆಯನ್ನು ಹಾಯಿಸಿದನು. ಸವಾರನ ಈ ಸೊಕ್ಕಿನ ನಡತೆಯನ್ನು ಕಂಡು, ಅವನು ಕೆಂಡದಂತಾಗಿ ಧೈರ್ಯದಿಂದ ಅರಸನ ಎದುರಿಗೆ ಹೋಗಿ ತನ್ನ ದೂರನ್ನು ಅರಿಕೆಮಾಡಿಕೊಂಡನು. ಅರಸನು ಹುಡುಗನ ಮಾತನ್ನು ಕಿವಿಗೊಟ್ಟು ಕೇಳದೆ, ಅವನನ್ನೇ ಬೆದರಿಸಿ ಓಲಗದಿಂದ ಹೊರಗೆ ಹಾಕಿಸಿದನು. ಮಯೂರನು ಒಳ್ಳೇ ಹೇವದ ವೀರ; ಆಡಿದಂತೆ ಮಾಡಿಯೇ ತೋರಿಸುವವ. 'ಈ ಅರಸನ ಸೊಕ್ಕು ಮುರಿಯದಿದ್ದರೆ ನನ್ನ ಹೆಸರು ಮಯೂರನಲ್ಲ' ಎಂದು ಎದೆಗೆ ಕೈಹಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಹೇಳಿ ಕಿಡಿಕಿಡಿಯಾಗಿ ಹೊರಟನು.

ಅಭ್ಯಾಸದ ಕಡೆಗೆ ಅವನ ಮನಸು ಹೋಗದಂತಾಯಿತು. ಹೇಗಾದರೂ ಮಾಡಿ ತನಗೆ ಆದ ಅಪಮಾನದ ಸೇಡು ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ಋಂಗು

ಬಾಲಕನಾದ ಮಯೂರನು ಅರಸನ ಎದುರಿಗೆ ನಿಂತು ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ.

ಅವನಲ್ಲಿ ಮನೆಮಾಡಿಕೊಂಡಿತು. ಅವನ ಸಾಹಸ, ಅಭಿಮಾನ, ಗಟ್ಟಿಗತನ ಮತ್ತು ಜಾಣತನಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಕೆಲವರು ಅವನನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿದರು. ಈ ಬೆಂಬಲಿಗರ ಸಹಾಯದಿಂದ ಕಂಚಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಅರಸನ ವಿರುದ್ಧ ಬಂಡು ಎಬ್ಬಿಸಿದನು. ಮಯೂರನೇ ಇದಕ್ಕೆಲ್ಲ ಮೂಲನೆಂದು ಗೊತ್ತಾಗಿ ಅರಸನು ಅವನನ್ನು ಸೆರೆಹಿಡಿಯಲು ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿದನು. ಮಯೂರನು ಯಾರ ಕೈಗೂ ಸಿಗದೆ ನೆರೆಯಲ್ಲಿಯ ಅಡವಿಯಲ್ಲಿ ಅಡಗಿಕೊಂಡನು. ಅಲ್ಲಿಯ ಕಾಡು ಜನರ ಕೂಡ ಗೆಳೆತನ ಮಾಡಿ ಅವರನ್ನೆಲ್ಲ ಕೂಡಿ ಹಾಕಿ ಅವರಿಗೆ ತಾನೇ ಮುಖಂಡನಾದನು. ಅವರ ಬೆಂಬಲದಿಂದ ನೆರೆಹೊರೆಯ ಚಿಕ್ಕ ಚಿಕ್ಕ ಅರಸರ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಹಾವಳಿ ನಡಿಸಿ ಅವರಿಂದ ಕಪ್ಪಕಾಣಿಕೆ ಎತ್ತಲು ಆರಂಭಿಸಿದನು.

ಈ ಸುದ್ದಿಯು ಪಲ್ಲವರಾಜನ ಕಿವಿಗೆ ಹೋಗಿ ಮುಟ್ಟಿತು. ವೈರಿಯು ಚಿಕ್ಕವನೆಂದು ಅಲಕ್ಷಿಸಲಿಕ್ಕಾಗದೆಂದು ನೆನೆದು, ಪಲ್ಲವರಾಜನು ಮಯೂರನನ್ನು ಬಗ್ಗುಬಡಿಯಲಿಕ್ಕೆ ಅವನ ಮೇಲೆ ಏರಿ ಹೋದನು. ಪಲ್ಲವರಾಜನು

ಸೋತು, ಅವನ ಸಂಗಡ ಒಪ್ಪಂದ ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಅವನನ್ನು ಬನವಾಸಿಯ ನಾಡಿಗೆ ಅರಸನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ, ತಾನೇ ಬನವಾಸಿಗೆ ಹೋಗಿ ಮಯೂರನಿಗೆ ಪಟ್ಟಗಟ್ಟಿದನು ಅಂದಿನಿಂದ ಮಯೂರನು ಮಯೂರವರ್ಮನಾದನು. ಬನವಾಸಿಗೆ ವೈಜಯಂತೀ (ಗೆಲುವಿನ ಪಟ್ಟಣ) ಎಂದು ಹೆಸರನ್ನಿಟ್ಟು ತಾನೇ ಆಳಲಾರಂಭಿಸಿದನು. ಇವನೇ ಕದಂಬರ ಮೂಲ ಪುರುಷ. ಇವರ ಕುಲ ದೇವರು ಬನವಾಸಿಯ ಮಧುಕೇಶ್ವರನು. ಹಲಸಿಗೆ ಮತ್ತು ಕಿತ್ತೂರಿನ ಹತ್ತಿರ ದೇಗಾವಿಗಳಲ್ಲಿ ಈ ವಂಶದ ರಾಜರು ಕಟ್ಟಿಸಿದ ಸುಂದರ ಗುಡಿಗಳಿವೆ. ಇವರ ವಂಶದವರು ಹಾನಗಲ್ಲು, ಹಲಸಿಗೆ, ಗೋವೆಗಳನ್ನು ರಾಜಧಾನಿಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ರಾಜ್ಯವಾಳುತ್ತಿದ್ದರು.

ಅಭ್ಯಸನಗಳು

೧. ಕೆಳಗೆ ಕೆಲವು ಅಪೂರ್ಣ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಾಕ್ಯದ ಕೊನೆಗೆ ಕಂಸಿನಲ್ಲಿ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಯೋಗ್ಯ ವಾದದ್ದನ್ನು ಆರಿಸಿಕೊಂಡು ತುಂಬಿ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಪೂರ್ಣ ಮಾಡಿರಿ:—

(ಅ) ಕದಂಬರ ಕುಲದೇವರು.. .... (ವಿಶ್ವೇಶ್ವರನು, ಮಹಾ ಬಲೇಶ್ವರನು, ಮಧುಕೇಶ್ವರನು).

(ಆ) ರಾಜಶರ್ಮನು ತನ್ನ........ಮಾತು ಕೇಳಿ ಪುಷ್ಪಾವತಿಯನ್ನು ಮನೆಬಿಟ್ಟು ಹೊರಗೆ ಹಾಕಿದನು. (ಹಿರಿ ಅಕ್ಕನ, ಚಿಕ್ಕ ಹೆಂಡತಿಯ, ಚಿಕ್ಕ ತಂಗಿಯ).

(ಇ) ಮಯೂರನ ಮನೆಯ ಮುಂದೆ.............ಇದ್ದಿತಾದ್ದರಿಂದ ಇವನ ಮನೆತನಕ್ಕೆ ಕದಂಬ ಎಂಬ ಅಡ್ಡಹೆಸರು ಬಂದಿತು. (ಬಾಳೆಮರ, ತೆಂಗಿನ ಮರ, ಈಚಲ ಮರ, ತಾಳೆಯ ಮರ).

(ಈ) ಮಯೂರನು ಒಂದು ದಿನ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಗುತ್ತಿರುವಾಗ ಅರಸನ........ಅವನ ಮೇಲೆ ಕುದುರೆಯನ್ನು ಹಾಯಿಸಿದನು. (ಸವಾರನು, ಮಂತ್ರಿಯು, ದಳಪತಿಯು).

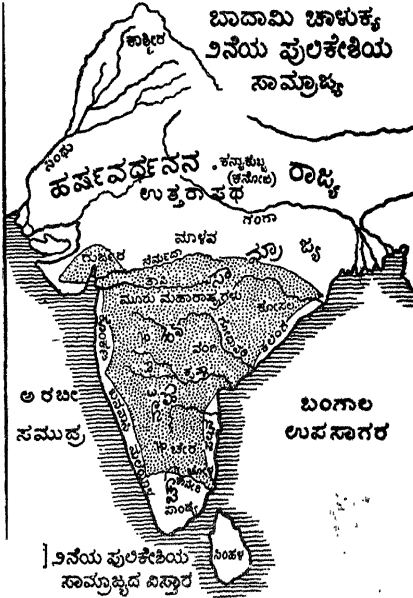
೨. ಮಯೂರನು ಪಲ್ಲವರಾಜನಿಂದಾದ ಅಪಮಾನದ ಸೇಡು ತೀರಿಸಿ ಕೊಳ್ಳಲು ಯಾವ ಹಂಚಿಕೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದನು ?

೫. ಗಂಡುಗಲಿ ಚಾಲುಕ್ಯರ ಪುಲಿಕೇಶಿ

ಚಾಲುಕ್ಯರು ಅಯೋಧ್ಯೆಯಿಂದ ಕರ್ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಬಂದು ನೆಲೆಸಿದ ಚಂದ್ರ ವಂಶದ ಕ್ಷತ್ರಿಯರು. ಮೂಲ ಪುರುಷನು ಜಯಸಿಂಹನು ಇವನ ಮರಿ- ಮಗನೇ ವೀರ ಪುಲಿಕೇಶಿಯು. ಇವನ ತಂದೆಯ ಹೆಸರು ಕೀರ್ತಿವರ್ಮ. ಕೀರ್ತಿವರ್ಮನು ತನ್ನ ಮಕ್ಕಳು ಇನ್ನೂ ಚಿಕ್ಕವರಿರುವಾಗಲೇ ತೀರಿಕೊಂಡು ಬಿಟ್ಟನು. ಆದುದರಿಂದ ಅವನ ತಮ್ಮ ಮಂಗಲೇಶನು ಪಟ್ಟವೇರಿದನು. ಅವನು ಅಷ್ಟೊಂದು ವೀರನಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಬಾದಾಮಿಯ ಗುಡ್ಡದೊಳಗೆ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ದೇವಾಲಯಗಳನ್ನು ಕೊರೆಯಿಸಿದನು. ಅವು ಇನ್ನೂ ಅಚ್ಚಳಿಯದೆ ಉಳಿದಿವೆ. ದೂರ ದೂರದ ಪ್ರವಾಸಿಕರು ಬಂದು ಇವುಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಅಚ್ಚರಿಗೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಪುಲಿಕೇಶಿಯು ವಯಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದ ಮೇಲೆ ಅವನ ಕಕ್ಕನಾದ ಮಂಗಲೇಶನು ಅವನಿಗೆ ಪಟ್ಟವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಡಬೇಕಾ ಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಅವನು ಹಾಗೆ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ; ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಸಿಂಹಾಸನವು ತನ್ನ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಆಗಬೇಕೆಂಬ ಗುಪ್ತ ಕಾರಸ್ಥಾನವನ್ನು ನಡೆಯಿಸಿದ್ದನು. ಈ ಕುತಂತ್ರವು ಪುಲಿಕೇಶಿಗೆ ಹೇಗೋ ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ಕೂಡಲೆ ಅವನು ದಂಡು ತಕ್ಕೊಂಡು ಬಂದು ಕಕ್ಕನ ಕೂಡ ಯುದ್ಧ ಮಾಡಿದನು. ಆದರಲ್ಲಿ ಮಂಗಲೇಶನು ಸೋತು ಮಡಿದನು. ಪುಲಿಕೇಶಿಯು ಪಟ್ಟವೇರಿದನು.

ಈತನಿಗೆ ಎರಡನೆಯ ಪುಲಿಕೇಶಿಯೆಂದೂ ಕರೆಯುವರು; ಯಾಕಂದರೆ ಇವನಿಗಿಂತ ಮೊದಲು ಒಬ್ಬ ಪುಲಿಕೇಶಿಯು ಆಳಿದ್ದನು. ಈತನು ಚಾಲು- ಕ್ಯರ ವಂಶಕ್ಕೆ ಸೂರ್ಯನಂತಿದ್ದನು ಪ್ರಜೆಗಳಿಗೆ ತಂದೆ; ಆದರೆ, ವೈರಿಗಳಿಗೆ ಹುಲಿ. ಈತನು ಮಹಾ ಪ್ರತಾಪಶಾಲಿಯಾದುದರಿಂದ ನೋಡು ನೋಡು ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕದೊಳಗಿನ ಎಲ್ಲ ರಾಜರನ್ನು ಗೆದ್ದು ತನ್ನ ಮಾಂಡಲಿಕ ರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡನು. ಉತ್ತರದಲ್ಲಿಯ ಗುರ್ಜರ, ಲಾಟ, ಮಾಳವ, ಕೋಸಲರನ್ನು ಬಣ್ಣಿಗೆತಂದು ತನ್ನ ಕೈಕೆಳಗಿನ ರಾಜರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡನು. ಇದರಿಂದ ಇವನ ರಾಜ್ಯವು ಉತ್ತರದಲ್ಲಿ ವಿಂಧ್ಯಾದ್ರಿಯ ವರೆಗೆ ಬೆಳೆಯಿತು. ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ಪಲ್ಲವ, ಪಾಂಡ್ಯ, ಚೇರ, ಚೋಳ, ಕೇರಳ ಮೊದಲಾದ ಅರಸರು ಇವನ ಸಾಮಂತರಾದರು. ಈ ಪ್ರಕಾರ ಇವನು ಇಡಿಯ ದಕ್ಷಿಣಭಾರತದ

ಚಕ್ರವರ್ತಿಯಾದನು. ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಕನೋಜದಲ್ಲಿ ಹರ್ಷವರ್ಧನನೆಂಬೊಬ್ಬ ಬಲಾಢ್ಯ ಅರಸನು ಆಳುತ್ತಿದ್ದನು. ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತವನ್ನು ಗೆಲ್ಲಬೇಕೆಂದು ಅವನ ಹವಣಿಕೆ ಇತ್ತು. ಅವನು ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ದಂಡಿನೊಡನೆ ಪುಲಿಕೇಶಿಯ ಮೇಲೆ ಸಾಗಿ ಬಂದನು. ಅವನ

ಎರಡನೆಯ ಪುಲಿಕೇಶಿಯ ರಾಜ್ಯವಿಸ್ತಾರ

ಸೈನ್ಯದಲ್ಲಿ ಆರವತ್ತು ಸಾವಿರ ಆನೆಗಳಿದ್ದವಂತೆ. ಇಂಥ ದೊಡ್ಡ ದಂಡನ್ನು ಪುಲಿಕೇಶಿಯು ನರ್ಮದಾ ನದಿಯ ದಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ಎದುರಿಸಿದನು. ಅಲ್ಲಿ ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಘನಘೋರ ಯುದ್ಧವಾಯಿತು. ಅದರಲ್ಲಿ ಹರ್ಷವರ್ಧನನು

ಇರಾಣದ ರಾಯಭಾರಿಯು ಪುಲಿಕೇಶಿಯ ದರಬಾರಕ್ಕೆ ಬಂದದ್ದು

ಸೋತು ಓಡಿಹೋದನು. ಆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಇಡಿಯ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಪುಲಿಕೇಶಿಗೆ ಯಾರೂ ಈಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಈ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಜಯದೊರೆತುದರಿಂದ 'ಪರಮೇಶ್ವರ' ಎಂಬ ಬಿರುದನ್ನು ಧರಿಸಿದನು. ಅಜಂತೆಯ ಗುಡ್ಡದ ಗವಿಗಳಲ್ಲಿ ತರತರದ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಕೊರೆಯಿಸಿದನು. ಅವು ಇನ್ನೂ ಅಚ್ಚಳಿಯದೆ ಉಳಿದಿರುವವು. ದೂರದೂರದ ಪ್ರವಾಸಿಕರು ಬಂದು ನೋಡಿ ಬೆರಳು ಕಚ್ಚುತ್ತಾರೆ.

ಪುಲಿಕೇಶಿಯ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಇರಾಣದ ಅರಸನಾದ ಖುಸರು ಎಂಬವನು ಈತನ ಸ್ನೇಹ ಸಂಪಾದಿಸಲು ತನ್ನ ರಾಯಭಾರಿಯನ್ನು ಕಳಿಸಿದ್ದನು. ಈತನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕದ ಕೀರ್ತಿಯು ಭಾರತದಲ್ಲಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಬೆಳಗಿತು. ಈತನ ಕಾಲವೆಂದರೆ ಕರ್ನಾಟಕದ ಚಿನ್ನಗಾಲ. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಆಗಿನ ಕರ್ನಾಟಕದ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಕಣ್ಣಾರೆ ಕಾಣಲು ಹುವೆನ್‌ತ್ಸಾಂಗನೆಂಬೊಬ್ಬ ಚೀನದ ಪ್ರವಾಸಿಯು ಕ್ರಿ. ಶ. ೬೪೧ ರಲ್ಲಿ ಈತನ ರಾಜಧಾನಿಯಾದ ಬಾದಾಮಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದನು. ಅವನು ಬರೆದಿಟ್ಟದ್ದೇನೆಂದರೆ– " ಈ ರಾಜಧಾನಿಯ ಸುತ್ತಳತೆ ಆರು ಮೈಲು. ಭೂಮಿಯು ಬೆಳೆಯುಳ್ಳದ್ದು; ಹವೆ ಸೆಕೆಯುಳ್ಳದ್ದು. ಜನರು ಪ್ರಾಮಾಣಿಕರು; ಸ್ವಾಭಿಮಾನಿಗಳು; ಮುಯ್ಯಕ್ಕೆ ಮುಯ್ಯ ತೀರಿಸುವವರು. ಅಪಮಾನವಾದರೆ, ಪ್ರಾಣದ ಹಂಗು ಬಿಡುವವರು. ಮಾನವೇ ಇವರ ಧನ. ಸಂಕಟ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜನರಿಗೆ ನೆರವಾಗುವವರು. ಮೊರೆಬಿದ್ದ ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ಕೊಲ್ಲರು. ಜನರು ನಿಲುವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಎತ್ತರ. ಅರಸನ ಹತ್ತರ ಸಾವಿರಾರು ಆನೆಗಳೂ ಲಕ್ಷಾವಧಿ ವೀರರೂ ಇರುವರು. ಅರಸನು ಕ್ಷತ್ರಿಯನು. "

ಹೀಗೆ ವೈಭವದಿಂದ ಆಳುತ್ತಿರಲು, ಕಂಚಿಯ ನರಸಿಂಹವರ್ಮನೆಂಬ ಪಲ್ಲವ ರಾಜನು ದೊಡ್ಡ ದಂಡಿನೊಡನೆ ಬಾದಾಮಿಯನ್ನು ಮುತ್ತಿದನು. ಈ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಪುಲಿಕೇಶಿಯು ಕ್ರಿ. ಶ. ೬೪೦ ರಲ್ಲಿ ಮಡಿದನು.

ಅಭ್ಯಾಸನಗಳು

೧. ಹುವೆನ್‌ತ್ಸಾಂಗನು ಬರೆದಿಟ್ಟಿರುವ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ.

೨. ಕೆಳಗೆ ಅಪೂರ್ಣ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಾಕ್ಯದ ಕೊನೆಗೆ ಕೆಲವು ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದೆ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಯೋಗ್ಯವಾದದ್ದೊಂದನ್ನು ಆರಿಸಿಕೊಂಡು ತುಂಬಿ ವಾಕ್ಯವನ್ನು ಪೂರ್ಣ ಮಾಡಿ ಬರೆಯಿರಿ:—

(ಅ) ಚಾಲುಕ್ಯರ ಮೂಲ ಪುರುಷ... ....ನು. (ಮಂಗಲೇಶ, ಕೀರ್ತಿವರ್ಮ, ಜಯಸಿಂಹ)

(ಆ) ....ಬಾದಾಮಿಯ ಗುಡ್ಡದಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ದೇವಾಲಯಗಳನ್ನು ಕೊರೆಯಿಸಿದನು. (ಜಯಸಿಂಹನು, ಮಂಗಲೇಶನು, ಪುಲಿಕೇಶಿಯು.)

(ಇ) ಎರಡನೆಯ ಪುಲಿಕೇಶಿಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬಾದಾಮಿಯ ಸುತ್ತಳತೆಯು........ಮೈಲು ಇತ್ತು. (ಆರು, ಎಂಟು, ನಾಲ್ಕು)

(ಈ) ಇವನ ಸ್ನೇಹ ಸಂಪಾದಿಸಲು...........ದೇಶದ ಅರಸನಾದ ಖುಸರು ತನ್ನ ರಾಯಭಾರಿಯನ್ನು ಕಳಿಸಿದ್ದನು. (ಬಲುಚಿಸ್ತಾನ, ಅಫಗಾನಿಸ್ತಾನ, ಇರಾಣ)

(ಉ) ಇವನ ವೈಭವವನ್ನು ಕೇಳಿ........ದೇಶದ ಪ್ರವಾಸಿಯಾದ ಹುವೆನ್‌ತ್ಸಾಂಗನು ಕಣ್ಣಾರೆ ನೋಡಲು ಬಾದಾಮಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದನು. (ಜಪಾನ, ಚೀನ, ತಿಬೇಟ.)

(ಊ) ಇವನು ಕ್ರಿ. ಶ. ....ರಲ್ಲಿ ಮಡಿದನು. (೬೪೯, ೭೪೦, ೬೪೦.)

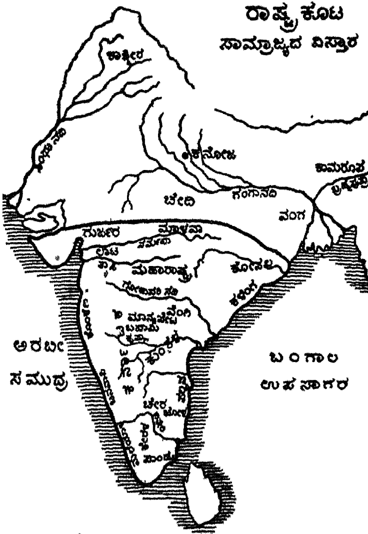
೬. ನೃಪತುಂಗ

ನೃಪತುಂಗನು ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟ ವಂಶದವನು. ಇವನ ತಂದೆಗೆ ಜಗತುಂಗ ಎಂಬ ಬಿರುದು ಇದ್ದಿತು. ಇವನೂ ತಂದೆಯಂತೆಯೆ ಶೂರನಿದ್ದನು. ಇವನಿಗೆ ನೃಪತುಂಗ, ಅಮೋಘವರ್ಷ ಎಂಬ ಬಿರುದುಗಳಿದ್ದವು. ಎಲ್ಲ ರಾಜರು ಇವನಿಗೆ ಹೆದರಿ ಬೆಕ್ಕಿನಂತೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ಇವನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಚಾಲುಕ್ಯರು ಕಳೆದುಕೊಂಡ ತಮ್ಮ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಮರಳಿ ಗಳಿಸಬೇಕೆಂದು ಎತ್ತುಗಡೆ ಮಾಡಿದರು. ಇಂಗವಳ್ಳಿಯ ಹತ್ತಿರ ಯುದ್ಧವೂ ಆಯಿತು. ಆದರೆ ಕೊನೆಗೆ ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟರೇ ಗೆದ್ದರು. ನೃಪತುಂಗನು ತನ್ನ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಭಾಗಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ, ಅವುಗಳಿಗೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಮಹಾಮಂಡಲೇಶ್ವರರನ್ನು ನಿಯಮಿಸಿದನು. ಕೊಂಕಣ, ಮಂತ್ರವಾಡಿ, ಬನವಾಸಿ, ಕುಂದರಿಗೆ, ಪುಲಿಗೆರೆ ಇವು ಅವನ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿಯ ಮಂಡಲಗಳ ಹೆಸರುಗಳು. ತನ್ನ ಮಗ ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ತನ್ನ ಕಣ್ಣರಿಕೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು, ರಾಜ್ಯವಾಳುವ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು. ತನ್ನ ಆಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಕಾವೇರಿಯಿಂದ ಗೋದಾವರಿಯ ವರೆಗೆ ಕರ್ನಾಟಕದ ಸೀಮೆ ಇತ್ತೆಂದು ಅವನು ಬರೆದ 'ಕನ್ನಡ ಕವಿರಾಜ ಮಾರ್ಗ' ವೆಂಬ ಅಲಂಕಾರ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿರುವನು.

ಇವನು ಶೂರನಿದ್ದಂತೆ, ಪಂಡಿತನೂ ಇದ್ದನು; ಉಭಯ ಭಾಷಾ ವಿಶಾರದನಾಗಿದ್ದನು. ಅಂದರೆ ಇವನು ಸಂಸ್ಕೃತ, ಕನ್ನಡ ಎರಡೂ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಪಂಡಿತನಿದ್ದನು. ತನ್ನ ಓಲಗದಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತ, ಕನ್ನಡ ಪಂಡಿತರಿಗೆ ಆಶ್ರಯ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದನು. ಈತನು ಧರ್ಮದಿಂದ ವೈದಿಕನಿದ್ದರೂ ಜೈನರಿಗೆ ಆಶ್ರಯ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದನು. ತಂದೆಯ ಅಪೇಕ್ಷೆಯನ್ನು ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸಲು ಮಳಖೇಡವನ್ನು ತನ್ನ ರಾಜಧಾನಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ಅಲ್ಲಿ ರಾಜಬೀದಿ, ಹೂದೋಟ, ಪೇಟೆಯ ಸಾಲು, ಸರೋವರ, ಧರ್ಮಶಾಲೆ, ಅಗ್ರಹಾರ, ಮಠ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿ, ಇಂದ್ರನ ಅಮರಾವತಿಯನ್ನು ಹೋಲುವಂತೆ ಅದನ್ನು ಸಿಂಗರಿಸಿದನು. ಆದರೆ, ಮಳಖೇಡವು ಮಾಳವೆಯರ ಸುಲಿಗೆಗೀಡಾಗಿ ಹಾಳಾಯಿತು.

ನೃಪತುಂಗನು ಮುಪ್ಪಿನವನಾದ ಮೇಲೆ ತನ್ನ ಮಗನಾದ ಕೃಷ್ಣನಿಗೆ

ಪಟ್ಟಗಟ್ಟಿ, ತನ್ನ ಉಳಿದ ಆಯುಷ್ಯವನ್ನು ದೇವರ ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಕಳೆದನು ಇವನು ಒಟ್ಟಿಗೆ ೬೪ ವರುಷ ಒಳ್ಳೆ ಪ್ರಜಾರಂಜಕನಾಗಿ ರಾಜ್ಯವಾಳಿದನು.

ಅಭ್ಯಸನಗಳು

೧ ತೆರವಿದ್ದ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಯೋಗ್ಯ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ತುಂಬಿ ಬರೆಯಿರಿ—

(ಅ) ನೃಪತುಂಗನು ತನ್ನ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಭಾಗಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಅವುಗಳಿಗೆ............ಎಂದು ಹೆಸರಿಟ್ಟಿದ್ದನು.

(ಆ) ಪ್ರತಿಯೊಂದು ....ಕ್ಕೆ ಅಧಿಕಾರಿಯನ್ನಾಗಿ ಒಬ್ಬ........ನನ್ನು ನಿಯಮಿಸಿದ್ದನು.

(ಇ) ಇವನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕದ ಸೀಮೆಯು............ಯಿಂದ ....ಯ ವರೆಗೆ ಇತ್ತು.

(ಈ) ಇವನು...............ವೆಂಬ ಅಲಂಕಾರ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ.

(ಉ) ಇವನು ತನ್ನ ಓಲಗದಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತ, ಕನ್ನಡ............... ರಿಗ ಆಶ್ರಯ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದನು

(ಊ) ಮಳಖೇಡವನ್ನು ಇಂದ್ರನ....... ....ಯನ್ನು ಹೋಲುವಂತೆ ಸಿಂಗರಿಸಿದನು.

(ಎ) ಇವನು ಒಟ್ಟಿಗೆ.... ....ವರ್ಷ ಒಳ್ಳೇ ಪ್ರಜಾರಂಜಕನಾಗಿ ರಾಜ್ಯವಾಳಿದನು.

---

೭. ಮುಮ್ಮಡಿ ಕೃಷ್ಣ

ನೃಪತುಂಗನ ತರುವಾಯ ನಾಲ್ಕೈದು ಮಂದಿ ಅರಸರು ಮಳಖೇಡ ದಲ್ಲಿ ಆಳಿದರು. ಅವರಲ್ಲಿ ಕಡೆಯವನಾದ ಮುಮ್ಮಡಿ ಕೃಷ್ಣನೇ ಶ್ರೇಷ್ಠನು. ತನ್ನ ಹಿಂದಿನ ಅರಸರ ಬುದ್ಧಿಗೇಡಿತನದಿಂದ ಸಡಿಲುಗೊಂಡ ತನ್ನ ರಾಜ್ಯದ ಕೀಲುಗಳನ್ನು ಇವನು ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲನೆ ಬಿಗಿದನು. ಸುತ್ತುಮುತ್ತಲಿನ ಅರಸ ರನ್ನು ತನ್ನ ಮಾಂಡಲಿಕರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ತನ್ನ ದಂಡನ್ನು ಬಲಪಡಿಸಿ ದನು. ಆಮೇಲೆ ಎರಡನೆಯ ದೇಶದ ರಾಜರನ್ನು ಗೆಲ್ಲಲು ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ಹೊರಟನು. ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕ ಚೇರ, ಚೋಳ, ಪಾಂಡ್ಯರನ್ನು ನುಗ್ಗು ಮಾಡಿ ಅವರಿಂದ ಕಪ್ಪಕಾಣಿಕೆಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿ ಸಿಂಹಲ ದ್ವೀಪವನ್ನು ನುಗ್ಗಿದನು. ಅಲ್ಲಿಯ ಅರಸನು ಇವನ ಅಂಕಿತನಾದನು. ಬರುವಾಗ ರಾಮೇಶ್ವರದ ಹತ್ತಿರ ತನ್ನ ಜಯಸ್ತಂಭವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಮರಳಿದನು. ಕೆಲ ದಿನಗಳ ಬಳಿಕ ಗುರ್ಜರರ ಮೇಲೆ ಸಾಗಿ ಅವರನ್ನೂ ಸೋಲಿಸಿದನು. ಹೀಗೆ ಮುಮ್ಮಡಿ ಕೃಷ್ಣನು ತನ್ನ ಆಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕದ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಬೆಳೆಯಿಸಿದನು.

ನೃಪತುಂಗನಂತೆ ಇವನಾದರೂ ವಿದ್ಯಾವಂತ; 'ಪೊನ್ನ' ಎಂಬ ಕವಿ ಯನ್ನು ತನ್ನ ಓಲಗಕ್ಕೆ ಕರೆಯಿಸಿಕೊಂಡು ಅವನಿಗೆ 'ಕವಿಚಕ್ರವರ್ತಿ' ಎಂಬ

ಬಿರುದು ಮತ್ತು ಬಾವುಲಿಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಬಹಳವಾಗಿ ಮರ್ಯಾದೆ ಮಾಡಿದನು. ತನ್ನ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿಯ ಪ್ರಜೆಗಳಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಿಗಬೇಕೆಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ವಿಜಾಪುರ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿರುವ ಸಾಲೋಟಗಿ ಎಂಬಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿ, ಅಲ್ಲಿ ಕಲಿಯುವವರಿಗೆ ಊಟ–ಉಡಿಗೆಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನಿಟ್ಟಿದ್ದನು.

ಇವನ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಪುಲಿಗೆರೆ (**ಈಗಿನ** ಲಕ್ಷ್ಮೇಶ್ವರ) ಎಂಬಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ದೊಡ್ಡ ಕವಿಯು ಆಗಿಹೋದನು. ಅವನ ಹೆಸರು ಪಂಪ. ಅವನಿಗೆ ಆದಿಪಂಪನೆಂದೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇವನು ಆದಿಪುರಾಣವನ್ನೂ ಭಾರತವನ್ನೂ ಬರೆದನು. ಆದಿಪುರಾಣವು ಜೈನ ಧರ್ಮದ ಗ್ರಂಥವು. ಇವೆರಡೂ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಉದ್ಗ್ರಂಥಗಳಾಗಿವೆ

ಮುಂದಿನ ಅರಸರು ಮುಮ್ಮಡಿ ಕೃಷ್ಣನಷ್ಟು ಗಟ್ಟಿಗರು ಆಗದ್ದರಿಂದ ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟರ ರಾಜ್ಯವು ಕಕ್ಕುಲನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಮತ್ತೆ ಚಾಲುಕ್ಯರ ಕೈಸೇರಿತು. ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟರು ಭಾರತದಲ್ಲಾಳುತ್ತಿದ್ದ ಅರಸರಲ್ಲಿ ಬಲಿಷ್ಠರಿದ್ದರು. ಆಗಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಾಳುತ್ತಿದ್ದ ಚಕ್ರವರ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಇವರ ಹೆಸರು ಮುಖ್ಯವಾಗಿತ್ತು.

ಅಭ್ಯಸನಗಳು

೧. ತೆರವಿದ್ದ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಯೋಗ್ಯ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ತುಂಬಿ ಬರೆಯಿರಿ:—

(ಅ) ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ....................ರನ್ನು ನುಗ್ಗು ಮಾಡಿ ಅವರಿಂದ ಕಪ್ಪಕಾಣಿಕೆಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿದನು

(ಆ) ಸಿಂಹಲ ದ್ವೀಪದಿಂದ ಮರಳಿ ಬರುವಾಗ....................ದ ಹತ್ತಿರ ತನ್ನ... ....ವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿದನು.

(ಇ) ನೃಪತುಂಗನಂತೆ ಇವನಾದರೂ........... .....ನಿದ್ದನು.

(ಈ) ....ಎಂಬ ಕವಿಯನ್ನು ತನ್ನ ಓಲಗಕ್ಕೆ ಕರೆಯಿಸಿಕೊಂಡು ಅವನಿಗೆ................ಎಂಬ ಬಿರುದನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು.

(ಉ) ತನ್ನ ಪ್ರಜೆಗಳಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಿಗಬೇಕೆಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ....ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿರುವ...............ಎಂಬಲ್ಲಿ .... ವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದನು.

(ಊ) ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದಲ್ಲಿ ಕಲಿಯುವವರಿಗೆ. ....ಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನಿಟ್ಟಿದ್ದನು.

(ಎ) ಇವನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ...................ಎಂಬಲ್ಲಿ..................ಎಂಬ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ದೊಡ್ಡ ಕವಿಯು ಆಗಿಹೋದನು.

(ಏ) ಪಂಪನು........................ವನ್ನೂ..................ವನ್ನೂ.............. ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಬರೆದನು.

(ಐ) ಪಂಪನಿಗೆ...............ನೆಂದೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

೮. ಆದಿಪಂಪ

ಇವನ ಪೂರ್ವಜರು ಬಳ್ಳಾರಿ ಕಡೆಯವರು. ಇವನ ತಂದೆ ಅಭಿರಾಮ ದೇವನು. ಹೊಟ್ಟೆ ಹೊರಕೊಳ್ಳಲು ಲಕ್ಷ್ಮೇಶ್ವರಕ್ಕೆ ಬಂದು ಅಲ್ಲಿಯೇ ನೆಲೆಸಿ ದನು. ಲಕ್ಷ್ಮೇಶ್ವರಕ್ಕೆ ಆಗ ಪುಲಿಗೆರೆಯೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಲ್ಲಿ ಚಾಲುಕ್ಯರ ವಂಶದ ಅರಿಕೇಸರಿ ಎಂಬ ಅರಸನು ಆಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಆಗ ದೇವೇಂದ್ರಮುನಿ ಎಂಬವರು ಜೈನ ಮತದಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೇ ವಿದ್ವಾಂಸರೆಂದು ಹೆಸರಾಗಿದ್ದರು. ಅಭಿರಾಮದೇವನು ತನ್ನ ಮಗ ಪಂಪನನ್ನು ಅವರ ಬಳಿ ಯಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸಕ್ಕಾಗಿ ಇಟ್ಟನು. ಪಂಪನು ಬಲು ಚುರುಕು ಬುದ್ಧಿ ಯವನೂ ಒಳ್ಳೆಯ ಸ್ವಭಾವದವನೂ ಇದ್ದನು. ಇದರಿಂದ ಅವನು ಗುರು ಗಳಿಗೆ ಪ್ರೀತಿಯ ಶಿಷ್ಯನಾಗಿದ್ದನು. ಮುನಿಗಳು ಅರಿಕೇಸರಿಯ ಗುರುಗಳಾಗಿ ದ್ದರು. ಒಂದು ದಿನ ಮಾತಿಗೆ ಮಾತು ಹೊರಟಾಗ, ಮುನಿಗಳು ಅರಿಕೇಸರಿಗೆ ಪಂಪನ ವಿದ್ಯಾಬುದ್ಧಿಗಳ ಬಗೆಗೂ ಸ್ವಭಾವದ ಬಗೆಗೂ ಹೇಳಿದ್ದರು. ಕಲಿ ಯುವದೆಲ್ಲ ಮುಗಿದ ಮೇಲೆ ಪಂಪನು ಬನವಾಸಿಯಲ್ಲಿ ಬಹುದಿನ ಇದ್ದನು. ವಿದ್ವಾಂಸನಿದ್ದಷ್ಟು ಶೂರನೂ ಆಗಿದ್ದನು. ಕೆಲವು ಯುದ್ಧಗಳನ್ನಾಡಿ ಅನು ಭವವನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದನು.

ಅರಿಕೇಸರಿಯು ಬನವಾಸಿಯ ನಾಡನ್ನು ಗೆದ್ದನು. ಆಗ ಅರಿಕೇಸ ರಿಗೂ ಪಂಪನಿಗೂ ಸ್ನೇಹವಾಗಿ ಅದು ದಿನದಿನಕ್ಕೆ ಬೆಳೆಯಹತ್ತಿತು. ಪಂಪನ ವಿದ್ಯಾಬುದ್ಧಿಗಳಿಗೂ ಗುಣಗಳಿಗೂ ಮೆಚ್ಚಿ ಅರಸನು ಅವನಿಗೆ ರಾಜಾಶ್ರಯ

ವನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು. ಅರಸನ ಮೆಚ್ಚುಗೆಯನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಅವನನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವ 'ವಿಕ್ರಮಾರ್ಜುನ ವಿಜಯ' ಎಂಬದೊಂದು ಉತ್ತಮ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಅದನ್ನೋದಿದವರೆಲ್ಲರೂ ಅವನ ಪಾಂಡಿತ್ಯಕ್ಕೆ ತಲೆದೂಗುತ್ತಾರೆ. 'ಆದಿ ಪುರಾಣ' ಎಂಬ ಗ್ರಂಥವನ್ನೂ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಬನವಾಸಿಯು ಬಲು ಸೊಗಸಿನ ನಾಡು. ಅಲ್ಲಿಯ ಸೃಷ್ಟಿಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಬಹು ಸೊಗಸಾಗಿ ಬಣ್ಣಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಪುಲಿಗೆರೆಯಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ಬನವಾಸಿಯನ್ನೂ ಅದರ ಸುತ್ತುಮುತ್ತಲಿನ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನೂ ನೆನೆನೆನೆಸಿ

ಮಹಾಕವಿ ಆದಿ ಪಂಪ

ಹಾಡಿಕೊಂಡಿರುವನು. ಮುಂದಿನ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ತನ್ನನ್ನು ಆ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಮರಿ ದುಂಬಿಯಾಗಿ ಇಲ್ಲವೆ ಕೋಗಿಲೆಯಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿಸಬೇಕೆಂದು ದೇವರಿಗೆ ಬೇಡಿ ಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ! ಅವನು ನಿಜವಾಗಿ ದೊಡ್ಡ ಕವಿಯು. ಆದುದರಿಂದ ಅವನಿಗೆ 'ಮಹಾಕವಿ ಪಂಪ' ಎಂದೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಮುಂದೆ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಅಭಿ ನವ ಪಂಪನೆಂಬ ಕವಿಯು ಆದುದರಿಂದ ಇವನಿಗೆ 'ಆದಿ ಪಂಪ' ಎಂದು ಕರೆಯುವ ರೂಢಿಯಿದೆ.

ಅಭ್ಯಸನಗಳು

ತೆರವಿದ್ದ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಯೋಗ್ಯ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ತುಂಬಿ ಬರೆಯಿರಿ:—

(ಅ) ಇವನ ತಂದೆಯ ಹೆಸರು..............ನು.

(ಆ) ಈಗಿನ ಲಕ್ಷ್ಮೇಶ್ವರವು ಆಗಿನ..............ಯು.

(ಇ) ಪಂಪನು..................ಎಂಬ ಗುರುಗಳ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದನು.

(ಈ) ಪುಲಿಗೆರೆಯ ಅರಸನ ಹೆಸರು..............ಯು.

(ಉ) ....ಯು ಪಂಪನಿಗೆ ರಾಜಾಶ್ರಯವನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು.

(ಊ) ಪಂಪನು.................ಮತ್ತು.................ಎಂಬೆರಡು ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದನು.

---

೯. ತೈಲಪ

ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟರ ಪುಣ್ಯ ತೀರಿತು. ಅವರಲ್ಲಿ ಮುಂದೆ ವೀರರು ಹುಟ್ಟಲಿಲ್ಲ. ಮಾಳವದ ಅರಸರು ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟರ ಬಹು ದಿನದ ಶತ್ರುಗಳು. ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟರಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಬಂಟರು ಹುಟ್ಟದ್ದನ್ನು ಕಂಡು ಮಾಳವದ ಮುಂಜರಾಜನು ದೊಡ್ಡ ದಂಡಿನೊಡನೆ ಬಂದು ಮಳಖೇಡಕ್ಕೆ ಮುತ್ತಿಗೆ ಹಾಕಿದನು. ಕೋಟೆಯ ಗೋಡೆಗಳನ್ನೇರಿ ಕಾವಲುಗಾರರನ್ನು ಕೊಂದುಹಾಕಿ ಕೋಟೆಯ ಬಾಗಿಲುಗಳನ್ನು ತೆರೆಯಿಸಿ ದಂಡು ಸಹಿತವಾಗಿ ಒಳಗೆ ಹೊಕ್ಕನು. ಪಟ್ಟಣವನ್ನು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಸುಲಿದು ಅರಮನೆಯನ್ನು ಹಾಳು ದೇಗುಲದಂತೆ ಮಾಡಿ ತನ್ನ ದೇಶಕ್ಕೆ ಮರಳಿ ಹೊರಟನು.

ಇದೇ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಬಾದಾಮಿಯಲ್ಲಿ ಚಾಲುಕ್ಯರ ವಂಶದ ತೈಲಪನೆಂಬವನು ಆಳುತ್ತಿದ್ದನು. ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟರು ತಮ್ಮ ಹಿರಿಯರಿಂದ ಕಸಿದುಕೊಂಡ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ತಿರುಗಿ ಸೆಳೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಅವನು ಹವಣಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಮುಂಜರಾಜನು ಮಳಖೇಡವನ್ನು ಹಾಳುಗೆಡವಿದ ಸುದ್ದೀ ಕೇಳಿ ಇವನು ಕಿಡಿಕಿಡಿಯಾದನು. ತನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿದ್ದಷ್ಟು ದಂಡನ್ನು ಕೂಡಿಸಿಕೊಂಡು ತನ್ನ ಬೆಂಬಲಕ್ಕೆ ಮತ್ತೆ ಕೆಲವು ಸರದಾರರನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ತನ್ನ ದೇಶಕ್ಕೆ ಆಗಲೇ ಮರಳಿ ಹೊರಟಿದ್ದ ಮುಂಜನನ್ನು ಬೆನ್ನಟ್ಟಿದನು. ಅವನು

ಮಳಖೇಡವನ್ನು ಸುಲಿದುಕೊಂಡು ಒಯ್ಯುತ್ತಿದ್ದ ಎಲ್ಲ ಧನಸಂಪತ್ತನ್ನು ದೋಚಿಕೊಂಡು ತಿರುಗಿ ಮಳಖೇಡಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಅಷ್ಟರೊಳಗೆ ರಾಜನಾಗಿದ್ದ ಕಕ್ಕಲನನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ ಅವನ ಮಗಳಾದ ಜಾಕವ್ವೆಯನ್ನು ಮದುವೆಯಾದನು.

ಈಗ ಚಾಲುಕ್ಯರ ದೈವ ತೆರೆಯಿತು. ತೈಲಪನು ಇಷ್ಟಕ್ಕೇ ಸುಮ್ಮನಿರದೆ ಸವದತ್ತಿಯ ರಟ್ಟರನ್ನೂ ಕೊಂಕಣದ ಶಿಲಾಹಾರರನ್ನೂ ತಾನು ಹೇಳಿದಂತೆ ಕೇಳಲಿಕ್ಕೆ ಹಚ್ಚಿದನು ಮುಂದೆ ತನ್ನ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಹಬ್ಬಿಸಬೇಕೆಂಬ ಲವಲವಿಕೆಯಿಂದ ಉತ್ತರದಲ್ಲಿಯ ಗುಜರಾಥ, ಮಾಳವ, ನೇಪಾಳದ ಅರಸರನ್ನೂ, ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿಯ ಚೇರ, ಚೋಳ ರಾಜರನ್ನೂ ಗೆದ್ದನು. ಮಾಳವದ ಮುಂಜರಾಜನ ಮೇಲೆ ಅವನ ಕಣ್ಣಿತ್ತು. ಅವನನ್ನು ಹೇಗಾದರೂ ಮಾಡಿ "ನಮೋ ನಮೋ" ಅನ್ನಿಸಿ ಬಿಡಬೇಕೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದ್ದನು. ಅವನನ್ನು ಮಾಳವ ದೇಶದಿಂದ ಸೆರೆ ಹಿಡಿದು ತಂದನು. ಮುಂಜರಾಜನು ಓಡಿಹೋಗಬೇಕೆಂದು ಮಾಡಿದ್ದನು. ಇದು ತೈಲಪನಿಗೆ ತಿಳಿದ ಕೂಡಲೆ ಅವನನ್ನು ಹಿಡಿದು ತರಿಸಿ, ಮನೆ ಮನೆ ಬಿಕ್ಕೆ ಬೇಡಿಸಿ, ಆಮೇಲೆ ಕೊಲ್ಲಿಸಿದನು. ಆ ಕಾಲದ ರಾಜರಿಗೆ ತೈಲಪನೆಂದರೆ ಹುಲಿಯಾಗಿ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದನು.

ಶ್ರೀ ಗೋಮಟೇಶ್ವರ ಮೂರ್ತಿ

ಹೀಗೆ ತನ್ನ ಶತ್ರುಗಳಿಗೆ ಹುಲಿಯಾಗಿದ್ದರೂ, ವಿದ್ಯೆಯುಳ್ಳವರಿಗೆ ಆಕಳದಂತೆ ಇದ್ದನು. ಮುಧೋಳದ ಬಳೆಗಾರ ಮನೆತನದವನಾದ ರನ್ನನೆಂಬ

ಕವಿಯನ್ನು ತನ್ನ ಓಲಗಕ್ಕೆ ಕರೆಯಿಸಿಕೊಂಡು ಅವನಿಗೆ ಛತ್ರ ಚಾಮರಾದಿ ಗಳಿಂದ ಮರ್ಯಾದೆ ಮಾಡಿದ್ದಲ್ಲದೆ "ಕವಿ ಚಕ್ರವರ್ತಿ" ಎಂಬ ಬಿರುದು ಕೊಟ್ಟನು. ರನ್ನ ಕವಿಯು "ಗದಾಯುದ್ಧ" ವೆಂಬ ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ತೈಲಪನನ್ನು ಬಾಯಿತುಂಬ ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ.

ಈತನ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಶ್ರವಣಬೆಳಗೊಳದಲ್ಲಿ (ಈಗಿನ ಮೈಸೂರ ಸಂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ) ರಾಚಮಲ್ಲನೆಂಬ ಗಂಗರಸನ ಮಂತ್ರಿಯಾದ ಚಾಮುಂಡ ರಾಜನು ಗೋಮಟೇಶ್ವರ ಎಂಬ ಅತ್ಯಂತ ಸುಂದರವಾದ ಜಿನಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಕೊರೆಯಿಸಿದನು. ಇಷ್ಟು ದೊಡ್ಡ ಮತ್ತು ಭವ್ಯ ಮೂರ್ತಿಯು ಏಶಿಯ ಖಂಡದೊಳಗೆ ಮತ್ತೊಂದಿಲ್ಲ. ಇದನ್ನು ನೋಡಲು ದೂರ ದೂರದಿಂದ ಜನರು ಬರುತ್ತಾರೆ.

ಅಭ್ಯಸನಗಳು

೧. ತೆರವಿದ್ದ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಯೋಗ್ಯ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ತುಂಬಿ ಬರೆಯಿರಿ—

(ಅ) ತೈಲಪನು........ವಂಶದ ಅರಸನು.

(ಆ) ಮಾಳವದ ಮುಂಜರಾಜನು........ವನ್ನು ಸುಲಿದುಕೊಂಡು ಒಯ್ಯುತ್ತಿದ್ದ ಎಲ್ಲ........ನ್ನು ತೈಲಪನು ದೋಚಿಕೊಂಡು ಬಂದನು.

(ಇ) ಮಳಖೇಡದ ರಾಜನಾಗಿದ್ದ............ನನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ ಅವನ ಮಗಳಾದ ....ಯನ್ನು ಲಗ್ನವಾದನು.

(ಈ) ತೈಲಪನನ್ನು ಸವದತ್ತಿಯ........ರನ್ನೂ ಕೊಂಕಣದ........ ರನ್ನೂ ತಾನು ಹೇಳಿದಂತೆ ಕೇಳಲು ಹಚ್ಚಿದನು.

(ಉ) ಶತ್ರುಗಳಿಗೆ...............ಯಾಗಿದ್ದರೂ, ವಿದ್ಯೆಯುಳ್ಳವರಿಗೆ ತೈಲಪನು.......ದಂತೆ ಇದ್ದನು.

(ಊ) ಮುಧೋಳದ........ನೆಂಬ ಕವಿಯನ್ನು ತನ್ನ............ಕ್ಕೆ ಕರೆಯಿಸಿಕೊಂಡು ಅವನಿಗೆ..........ಗಳಿಂದ ಮರ್ಯಾದೆ ಮಾಡಿದ್ದಲ್ಲದೆ,........ ಎಂಬ ಬಿರುದು ಕೊಟ್ಟನು.

(ಎ) ರನ್ನ ಕವಿಯು...........ವೆಂಬ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ....ಭಾಷೆ ಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ.

(ಏ) ಇವನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ರಾಚಮಲ್ಲನೆಂಬ ಗಂಗರಸನ ಮಂತ್ರಿಯಾದ ....ನು........ಎಂಬ ಸುಂದರ ಜಿನಮೂರ್ತಿಯನ್ನು........ದಲ್ಲಿ ಕೊರೆಸಿದನು.

೧೦. ಶಕಪುರುಷನಾದ ವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯನು

ಚಾಲುಕ್ಯ ವಂಶದ ೧ನೆಯ ಸೋಮೇಶ್ವರನಿಗೆ ಇಮ್ಮಡಿ ಸೋಮೇಶ್ವರ, ಇಮ್ಮಡಿ ವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯ, ಜಯಸಿಂಹರೆಂಬ ಮೂರು ಮಂದಿ ಮಕ್ಕಳಿದ್ದರು. ಇವರಲ್ಲಿ ನಡುವಿನವನೇ ನಮ್ಮ ಕಥಾನಾಯಕನು. ಇವನು ಚಿಕ್ಕಂದಿನಿಂದಲೇ ಪರಾಕ್ರಮಿಯಾಗಿದ್ದನು. ಚೋಳರನ್ನು ಬಗ್ಗುಬಡಿಯಲು ಇವನ ತಂದೆಯು ಒಮ್ಮೆ ಇವನನ್ನು ಚಿಕ್ಕವನಿರುವಾಗಲೇ ಕರಕೊಂಡು ಹೋಗಿದ್ದನು. ಅಣ್ಣೀಗೇರಿಯ ಹತ್ತರ ಈ ಕಾಳಗವಾಯಿತು. ಈ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಇವನು ತನ್ನ ಶೌರ್ಯ-ಧೈರ್ಯ-ಸಾಹಸ-ಬುದ್ಧಿವಂತಿಕೆಗಳನ್ನು ಚನ್ನಾಗಿಯೇ ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟನು. ವಯಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದಮೇಲೆ ತನ್ನ ತಂದೆಯ ಅಪ್ಪಣೆ ಪಡೆದು ಬಲವಾದ ಕರ್ನಾಟಕ ದಂಡನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ದಿಗ್ವಿಜಯಕ್ಕಾಗಿ ಉತ್ತರ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಹೊರಟನು. ಮಾಳವ ದೇಶಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ, ಅಲ್ಲಿಯ ರಾಜನನ್ನು ಕಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಅರಸರನ್ನು ಮುರಿಬಡಿದನು. ಕನೋಜಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ, ಚಂದ್ರಸೇನನೆಂಬ ಕರ್ನಾಟಕ ವೀರನನ್ನು ಪಟ್ಟಕ್ಕೆ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿ, ಬಂಗಾಲದೇಶಕ್ಕೆ ನಡೆದನು. ಬಂಗಾಲ, ಬಿಹಾರ, ಅಸಾಮು, ನೇಪಾಳಗಳನ್ನು ಗೆದ್ದು, ಅಲ್ಲಿ ನಾನ್ಯದೇವನೆಂಬ ತನ್ನ ಕನ್ನಡ ದಂಡನಾಯಕನನ್ನು ಸಾಮಂತ ರಾಜನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ, ತನ್ನ ದೇಶಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದನು. ಅಸಾಮು, ಬಂಗಾಲ, ನೇಪಾಳಗಳಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡಿಗರ ಪತಾಕೆಯನ್ನು ಹಾರಾಡಿಸಿದವನು ಇವನೊಬ್ಬನೇ. ಹೀಗೆ ತನ್ನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿದ್ದ ರಾಜರಿಂದ ಕಪ್ಪಕಾಣಿಕೆ ಎತ್ತಿ, ಅವರನ್ನು ತನ್ನ ಮಾಂಡಲಿಕರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತ, ಉತ್ತರ ಭಾರತವನ್ನೆಲ್ಲ ಸುತ್ತಾಡಿ ತನ್ನ ಹಳೆಯ ರಾಜಧಾನಿಯಾದ ಬಳ್ಳಿಗಾವಿಗೆ ಬಂದನು.

ಮುಂದೆ ಕೆಲದಿನಗಳ ತರುವಾಯ ಇವನ ತಂದೆ ವಿಷಮಜ್ವರದಿಂದ ತೀರಿಕೊಂಡನು. ಆವನ ಹಿರಿಯ ಮಗ ಇಮ್ಮಡಿ ಸೋಮೇಶ್ವರನು ಪಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ವಿಕ್ರಮನು ತನ್ನ ಅಣ್ಣನಿಗಿಂತ ಶೂರನಿದ್ದರೂ ತಾನೇ ಅರಸನಾಗಬೇಕೆಂಬ ದುರಾಶೆಯು ಅವನಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ. ತಂದೆಯು ಇದ್ದಾಗ ಹೇಗೋ ಹಾಗೆಯೇ ಅಣ್ಣನ ಆಳಿಕೆಯಲ್ಲಿಯೂ ನಾನಾ ದೇಶಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಗೆದ್ದು ಸಿಕ್ಕ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಅಣ್ಣನಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸುವದರಲ್ಲಿಯೇ ಸಂತೋಷಬಡುತ್ತಿದ್ದನು. ತನ್ನ ಅಣ್ಣನೆಂದರೆ ತಂದೆಯೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಎಳ್ಳಷ್ಟೂ ಸ್ವಾರ್ಥದ

ಕಲ್ಪನೆಯಿಲ್ಲದೆ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದನು. ಆದರೆ, ಇಮ್ಮಡಿ ಸೋಮೇಶ್ವರನು ದೊಡ್ಡ ಮನಸ್ಸಿನವನಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಅವನು ಹೇಡಿಯೂ, ಸ್ವಾರ್ಥಿಯೂ, ಹೊಟ್ಟೆಕಿಚ್ಚಿನವನೂ ಇದ್ದನು. ಈ ದುರ್ಗುಣಗಳೆಲ್ಲ ಬರಬರುತ್ತ ಜನರಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಿ ಅವನು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಬೇಡಾದನು. ತನ್ನ ತಮ್ಮಂದಿರನ್ನು ಸೆರೆಹಿಡಿಯಬೇಕೆಂಬ ಒಳಸಂಚನ್ನು ಹೂಡಿದ್ದನು; ಆದರೆ ಅದು ಸಾಧಿಸಲಿಲ್ಲ.

ಕಲ್ಯಾಣ ಚಾಲುಕ್ಯ ವಿಕ್ರಮಾಂಕನ ರಾಜ್ಯ.

ವಿಕ್ರಮಾಂಕನ ರಾಜ್ಯವಿಸ್ತಾರ

ವಿಕ್ರಮನು ದೊಡ್ಡ ದಂಡು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ದಿಗ್ವಿಜಯಕ್ಕೆ ಹೊರಟನು. ಶಿಲಾಹಾರ, ಕದಂಬ, ಕೇರಳ ರಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ಗೆದ್ದು ಅವರಿಂದ ಲೆಕ್ಕವಿಲ್ಲದಷ್ಟು ಕಪ್ಪಕಾಣಿಕೆ ಎತ್ತಿ ಚೋಳರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೊಕ್ಕನು.

ವಿಕ್ರಮನ ಪರಾಕ್ರಮವನ್ನು ಕೇಳಿ, ಚೋಳರಾಜನು ಒಪ್ಪಂದ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ತನ್ನ ಮಗಳನ್ನು ಅವನಿಗೆ ಲಗ್ನ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟನು. ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟು ವಿಕ್ರಮನು ಕೆಲದಿನ ತನ್ನ ರಾಜಧಾನಿಯಾದ ಕಂಪಲಿಯಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡನು.

ವಿಕ್ರಮನ ಪರಾಕ್ರಮವನ್ನು ನೋಡಿ, ಇಮ್ಮಡಿ ಸೋಮೇಶ್ವರನ ಹೊಟ್ಟೆ ಕಿಚ್ಚು ದಿನದಿನಕ್ಕೆ ಬೆಳೆಯಹತ್ತಿತು. ವಿಕ್ರಮನ ವೈರಿಯಾದ ರಾಜಿಗನೆಂಬ ಚಾಲುಕ್ಯರ ಅರಸನನ್ನು ತನ್ನ ಸಹಾಯಕ್ಕೆ ಕರಕೊಂಡು ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ದಂಡಿನೊಡನೆ ವಿಕ್ರಮನ ಮೇಲೇರಿ ಹೋದನು. ವಿಕ್ರಮನ ಮುಂದೆ ಇವರ ಆಟ ನಡೆಯಲಿಲ್ಲ. ರಾಜಿಗನು ಹೆದರಿ ಓಡಿ ಹೋದನು; ಸೋಮೇಶ್ವರನು ಸೆರೆಸಿಕ್ಕನು. ಅವನನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಯಾದಗಿರಿಗೆ ಹೋದನು. ಅಲ್ಲಿಗೆ

ಹೋದ ಬಳಿಕ, ವಿಕ್ರಮನು ತಾನೇ ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೦೭೬ರಲ್ಲಿ ಚಾಲುಕ್ಯ ಸಿಂಹಾಸನದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ತನ್ನ ಹೆಸರಿನ ಶಕವನ್ನು ಅಂದಿನಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದನು. ಇವನು ಕರ್ನಾಟಕ, ದಕ್ಷಿಣಭಾರತ, ಮತ್ತು ಉತ್ತರಭಾರತದ ಕೆಲವು ಭಾಗಕ್ಕೆ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯಾದನು. ಆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಇವನೊಬ್ಬ ಸಿಂಹನಂತಿದ್ದನು. ಇವನಿಗೆ ಸೋಲು ಎಂಬುದು ಗೊತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಕರ್ಹಾಡದ ಶಿಲಾಹಾರ ರಾಜನ ಮಗಳಾದ ಚಂದಲದೇವಿಯ ಸ್ವಯಂವರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದನು. ಇದಕ್ಕೆ ಇಡಿಯ

ಭರತಖಂಡದ ನೂರಾರು ಮಂದಿ ಅರಸರು ಬಂದಿದ್ದರು. ಚಂದಲದೇವಿಯು ವಿಕ್ರಮನಿಗೇ ಮಾಲೆ ಹಾಕಿದಳು. ಇವನು ೫೦ ವರುಷ ಆಳಿದನು. ಇವನ ಆಳಿಕೆಯೆಂದರೆ ಸುಖದ ಸುಗ್ಗಿ.

ಇವನು ಶೂರನಿದ್ದಂತೆ, ವಿದ್ಯಾಪಕ್ಷಪಾತಿಯೂ ಆಗಿದ್ದನು. ತನ್ನ ಓಲಗದಲ್ಲಿ ವಿಜ್ಞಾನೇಶ್ವರ, ಬಿಲ್ಹಣ ಮುಂತಾದ ಪಂಡಿತರಿಗೂ ಕವಿಗಳಿಗೂ ಆಶ್ರಯ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದನು.

ಅಭ್ಯಸನಗಳು

೧. ಇವನು ದಿಗ್ವಿಜಯ ಮಾಡಿ ಗೆದ್ದ ದೇಶಗಳಾವವು?

೨. ಕೆಳಗೆ ಕೆಲವು ಅಪೂರ್ಣ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದರ ಕೊನೆಗೆ ಕಂಸಿನಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಯೋಗ್ಯವಾದದ್ದನ್ನು ಆಯ್ದುಕೊಂಡು ವಾಕ್ಯ ಪೂರ್ಣಮಾಡಿ ಬರೆಯಿರಿ—

(ಅ) ವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯನು............ವರುಷ ರಾಜ್ಯವಾಳಿದನು. (೪೦, ೫೦, ೬೦)

(ಆ) ಕನೋಜವನ್ನು ಗೆದ್ದು, ಅಲ್ಲಿ............ಎಂಬ ಕರ್ನಾಟಕದ ವೀರನನ್ನು ಪಟ್ಟಕ್ಕೆ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿದನು. (ನಾನ್ಯದೇವ, ಚಂದ್ರದೇವ)

(ಇ) ಕ್ರಿ.ಶ. ....ರಲ್ಲಿ ಸಿಂಹಾಸನವನ್ನೇರಿ ತನ್ನ ಹೆಸರಿನ ಶಕವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದನು. (೧೦೭೬, ೧೧೭೬, ೧೨೭೬)

(ಈ) ಕರ್ಹಾಡದ ಶಿಲಾಹಾರ ರಾಜನ ಮಗಳಾದ...............ಯ ಸ್ವಯಂವರಕ್ಕೆ ವಿಕ್ರಮನು ಹೋಗಿದ್ದನು. (ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿ, ಚಂದಲದೇವಿ)

(ಉ) ಉತ್ತರ ಭಾರತದ ದಿಗ್ವಿಜಯವನ್ನು ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ತನ್ನ ರಾಜಧಾನಿಯಾದ... ....ಗೆ ಬಂದನು. (ಬಳ್ಳಿಗಾವಿ, ಕಂಪಲಿ)

೧೧. ಸಳನು

ಈಗಿನ ಮೈಸೂರು ಸಂಸ್ಥಾನದ, ಕಡೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಅಂಗಡಿ ಎಂಬ ದೊಂದು ಗ್ರಾಮ. ಈ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಸಳನೆಂಬ ಒಬ್ಬ ವೀರ ಜೈನ ತರುಣ ನಿದ್ದನು. ಈ ಗ್ರಾಮದ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಅಡವಿಯಿತ್ತು. ಆ ಅಡವಿಯ ಮಗ್ಗುಲಲ್ಲಿ ವಾಸಂತಿಕಾ ದೇವಿಯ ಗುಡಿಯಿತ್ತು. ಆ ಗುಡಿಯಲ್ಲಿ ಸುದತ್ತರೆಂಬ ಜೈನ ಮುನಿಗಳು ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಇವರು ಸಳನ ಗುರುಗಳು. ವಾಡಿಕೆಯಂತೆ ಒಂದು ದಿನ ಸಳನು ಬೇಟೆಯಾಡಲು ಆ ಅಡವಿಗೆ ಹೋದನು. ಬೇಟೆಯಾಡಿ ದಣಿದು ಕಂಗಾಲಾಗಿ ವಾಸಂತಿಕಾ ದೇವಿಯ ಗುಡಿಯತ್ತ ದಣುವಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ನಡೆದನು. ಅಲ್ಲಿ ಸುದತ್ತ ಮುನಿಗಳ ದರ್ಶನವನ್ನು ಪಡೆದು ಅವರ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಕೇಳುತ್ತ ಕುಳಿತನು. ಇಷ್ಟರೊಳಗೆ ಹೆಬ್ಬುಲಿಯೊಂದು ಗುಡುಗು ಹೊಡೆಯುತ್ತ ಗುಡಿಯ ಆವಾರದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿತು. ಆಗ ಗುರುಗಳು 'ಸಳನೇ, ಹೊಯ್ಯು' ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. ಕೂಡಲೆ ಸಳನು ತನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿರುವ ಕಠಾರಿಯನ್ನು ಅದರ ಬಾಯಲ್ಲಿ ತುರುಕಿ ಇರಿದು

ಕೊಂದು ಹಾಕಿದನು. ಸಳನ ಈ ಪರಾಕ್ರಮಕ್ಕೆ ಮೆಚ್ಚಿ ಗುರುಗಳು ಅವನನ್ನು ಬಹಳವಾಗಿ ಕೊಂಡಾಡಿದರು. ಅಂದಿನಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಹೊಯ್ಸಳ (ಹೊಯ್+ ಸಳ) ಎಂಬ ಅಡ್ಡ ಹೆಸರು ಬಂದಿತು.

ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಚಿಕ್ಕ ಅರಸರು ಆಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಇವರಲ್ಲಿ ಒಕ್ಕಟ್ಟು ಇರಲಿಲ್ಲ. ಈ ಸಂಧಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಿ, ತಮಿಳುನಾಡಿನ ಚೋಳರಾಜನು ಸರತಿಗೆ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬನಂತೆ ಇವರನ್ನು ಮುರಿಬಡಿಯುತ್ತ ಇಡಿಯ ಕನ್ನಡನಾಡನ್ನು ಕೈವಶ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಈ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಸಳನಂತಹ ವೀರ ಪುರುಷನಿಗೆ ಸಹನವಾಗುವದೆಂತು ? ಹಗಲಿರುಳು ತನ್ನ ತಾಯ್ನಾಡನ್ನು ಹೇಗೆ ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ಚಿಂತೆಯು ಅವನನ್ನು ಬಲವಾಗಿ ಬಾಧಿಸತೊಡಗಿತು. ಸೈನಿಕರನ್ನು ಕೂಡಿಸಿ ಅವರಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಕೊಡಹತ್ತಿದನು. ಈ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಈತನ ಗುರುಗಳಾದ ಸುದತ್ತ ಮುನಿಗಳು ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಸಹಾಯ ಮಾಡಿದರು. ಸಳನಿಗೂ ಚೋಳ ರಾಜನಿಗೂ ಯುದ್ಧವಾಯಿತು. ಆದರಲ್ಲಿ ಚೋಳರಾಜನು ಸೋತು ಓಡಿಹೋದನು. ತಾಯ್ನಾಡೆಲ್ಲ ಸಳನ ಕೈಸೇರಿತು. ನೆರೆಹೊರೆಯ ನಾಡುಗಳನ್ನು ಗೆದ್ದು ತನ್ನ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಿದನು. ಈ ಮನೆತನದ ಅರಸರು ಮೊದಲು ಚಾಲುಕ್ಯರ ಮಾಂಡಲಿಕರಾಗಿದ್ದು ಬರುಬರುತ್ತ ಸ್ವತಂತ್ರ ರಾದರು. ಈ ಮನೆತನವು ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನ ಮತ್ತು ವೀರಬಲ್ಲಾಳ ಇವರಿಬ್ಬರ ಆಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಬಹಳ ವೈಭವಕ್ಕೇರಿತು.

ಅಭ್ಯಸನಗಳು

೧. ಸಳನಿಗೆ ಹೊಯ್ಸಳ ಎಂಬ ಅಡ್ಡ ಹೆಸರು ಏಕೆ ಬಂದಿತು ?

೨. ತೆರವಿದ್ದ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಯೋಗ್ಯ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ತುಂಬಿ ಬರೆಯಿರಿ—

(ಅ) ಈಗಿನ ಮೈಸೂರು ಸಂಸ್ಥಾನದ... ....ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ....ಎಂಬದೊಂದು ಗ್ರಾಮವಿದೆ.

(ಆ) ಈ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ...... ....ನೆಂಬ ಒಬ್ಬ................ತರುಣ ನಿದ್ದನು.

(ಇ) ಈ ಗ್ರಾಮದ ಹತ್ತಿರ..........ಯ ಮಗ್ಗುಲಲ್ಲಿ..............ದೇವಿಯ ಗುಡಿಯಿತ್ತು.

(ಈ) ಆ ಗುಡಿಯಲ್ಲಿ..............ರೆಂಬ ಜೈನ...........ಗಳು ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

(ಉ) ಗುರುಗಳು........ನಿಗೆ ಉಪದೇಶ ಮಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ........ಯೊಂದು ಆ ಗುಡಿಯ...........ದಲ್ಲಿ..........ಹೊಡೆಯುತ್ತ ಪ್ರವೇಶಿಸಿತು.

(ಊ) ಗುರುಗಳು ತಮ್ಮ ಹತ್ತಿರವಿದ್ದ...........ಯನ್ನು........ನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು........ಎಂದು ಅಂದರು.

(ಎ) ಅಂದಿನಿಂದ ಸಳನಿಗೆ........ಎಂಬ ಅಡ್ಡ ಹೆಸರು ಬಂದಿತು.

---

೧೨. ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನ

ಇವನ ಮೊದಲಿನ ಹೆಸರು ಬಿಟ್ಟಿದೇವ. ಈತನು ಪಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ, ಹೊಯ್ಸಳ ಸಿಂಹಾಸನವು ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಒಂದು ನೂರು ವರುಷಗಳಾಗಿದ್ದವು. ಇವನ ಅಜ್ಜ, ಮುತ್ತಂದಿರಾದ ವಿನಯಾದಿತ್ಯ, ಎರೆಯಂಗರಂತಹ ವೀರರು ಹುಟ್ಟಿ ಹೊಯ್ಸಳ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಬಲುಮಟ್ಟಿಗೆ ಹಬ್ಬಿಸಿದರು. ಚಾಲುಕ್ಯರಿಗೂ ಇವರಿಗೂ ಬಹುದಿನಗಳಿಂದ ಬಾಂಧವ್ಯ, ಪ್ರೀತಿಗಳಿದ್ದರೂ, ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನನು ಚಾಲುಕ್ಯ ವಿಕ್ರಮನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸ್ವತಂತ್ರನಾಗಲು ಹವಣಿಸಿದನು. ಆದರೆ ಆ ಜಗಮಲ್ಲನ ಮುಂದೆ ಈ ಮಲ್ಲನ ಆಟವು ನಡೆಯಲಿಲ್ಲ. ಅವನು ತೀರಿಕೊಂಡ ತರುವಾಯ ಸೋಮೇಶ್ವರನನ್ನು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಸೋಲಿಸಿ, ಹಾನಗಲ್ಲು, ಉಚ್ಚಂಗಿದುರ್ಗ, ಹಲಸಿಗೆ, ಪುಲಿಗೆರೆ, ಬನವಾಸಿ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಗೆದ್ದನು. ಪಾಂಡ್ಯರನ್ನು ಮುರಿಬಡಿದು, ತುಳುವರನ್ನು ತನ್ನ ನಾಡಿಗೆ ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡನು.* ಮೈಸೂರ ಸೀಮೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ತಲಕಾಡು ಮತ್ತು ಯಾದವಪುರ, ಬಂಕಾಪುರ, ದ್ವಾರಸಮುದ್ರ ಇವೇ ಇವನ ರಾಜಧಾನಿಗಳು.

ಇವನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಚೋಳರ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರೆಂಬವರು ವಿಶಿಷ್ಟಾದ್ವೈತವೆಂಬ ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವ ಮತವನ್ನು ಹೊರಡಿಸಿ ಅದನ್ನು ಪ್ರಚಾರ ಮಾಡತೊಡಗಿದ್ದರು. ಇದು ಚೋಳರಾಜನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬರಲಿಲ್ಲ

ವಾದ್ದರಿಂದ, ಅವನು ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಇಲ್ಲದ ತೊಂದರೆ ಕೊಡಹತ್ತಿದನು. ಆಚಾರ್ಯರು ಬೇಸತ್ತು ಚೋಳ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನನ ಆಶ್ರಯ ವನ್ನು ಬಯಸಿದರು. ಇವನು ಅವರನ್ನು ತನ್ನ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ತಾನೂ ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವನಾದನು; ತನ್ನ ಮೊದಲಿನ ಹೆಸರಾದ ಬಿಟ್ಟಿದೇವನೆಂಬ ಹೆಸರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನ ಎಂಬ ಹೆಸರನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡನು. ಇವನ ಓಲಗದಲ್ಲಿ ನಾಗಚಂದ್ರ, ರಾಜಾದಿತ್ಯ, ವಿಷ್ಣುದಂಡಾಧಿಪ, ಕಂತಿ ಮುಂತಾದ ಕವಿಗಳಿದ್ದರು. ಇವನು ಬಂಕಾಪುರದಲ್ಲಿ ಮಡಿದನು.

ಅಭ್ಯಸನಗಳು

೧. ತೆರವಿದ್ದ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಯೋಗ್ಯ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ತುಂಬಿ ಬರೆಯಿರಿ—

(ಅ) ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನನ ಮೊದಲಿನ ಹೆಸರು ....

(ಆ) ಇವನ ರಾಜಧಾನಿಗಳಾವವೆಂದರೆ...........

(ಇ) ಇವನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಶ್ರೀ...............ರು ....ವೆಂಬ ಶ್ರೀ ವೈಷ್ಣವ ಮತವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು.

(ಈ) ....ರಾಜನು ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ತೊಂದರೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರಿಂದ, ಅವರು...............ನ ಆಶ್ರಯವನ್ನು ಬಯಸಿದರು.

(ಉ) ಇವನ ಓಲಗದಲ್ಲಿ..................ಮುಂತಾದ ಕವಿಗಳಿದ್ದರು.

(ಊ) ಇವನು ....ದಲ್ಲಿ ಮಡಿದನು.

೧೩. ಜಕ್ಕಣಾಚಾರ್ಯರು

ಜಕ್ಕಣಾಚಾರ್ಯರು ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಹೆಸರಾದ ಶಿಲ್ಪಿಗಳಾಗಿದ್ದರು. ಇವರು ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಕಡೆಗೆ ಕಲ್ಲಿನ ಗುಡಿಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಇವರು ಕಟ್ಟಿದ ಮಾದರಿಯ ಗುಡಿಗಳಿಗೆ ಜಕ್ಕಣಾಚಾರ್ಯರ ಗುಡಿಗಳೆಂದು ಹೆಸರು ಬಂದಿವೆ. ಇಂತಹ ಗುಡಿಗಳು ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಹಲವು ಕಡೆಗೆ

ದೊರಕುತ್ತವೆ. ಕಲ್ಲಿನ ಕೆತ್ತುಗೆಯ ಮತ್ತು ಕುಸುರಿನ ಕೆಲಸಗಳು ಹೊಗಳ ತಕ್ಕಂತಹವುಗಳಾಗಿವೆ.

ಜಕ್ಕಣಾಚಾರ್ಯರು ಮೈಸೂರ ಸೀಮೆಯಲ್ಲಿರುವ ತುಮಕೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಕೈದಾಳ ಎಂಬ ಊರಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದರು. ಇವರು ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯ ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅದನ್ನು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಅರಿತವರಾಗಿದ್ದರು. ಆದುದರಿಂದ ತಮ್ಮ ಹೊಟ್ಟೆಯಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಮಗನು ವ್ಯಭಿಚಾರದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದವನೆಂದು ಸಂದೇಹ ಬಂದಿತು. ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯದಲ್ಲಿ ತುಂಬಾ ವಿಶ್ವಾಸವಿದ್ದ ಇವರಿಗೆ, ಇಷ್ಟು ಕಾರಣದಿಂದ ಸಂಸಾರ ಸಾಕಾಗಿ ಮನೆ ಬಿಟ್ಟು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ದೇವರ ಗುಡಿಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟುತ್ತ ನಡೆದರು. ಹೀಗೆ ದೇವಾಲಯಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟುತ್ತ ಬೇಲೂರಿಗೆ ಬರಲು, ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನ ಅರಸನು ಇವರಿಂದ ಚೆನ್ನಕೇಶವ ದೇವಾಲಯವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದನು. ಅದರಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಕೇಶವ ಮೂರ್ತಿಯು ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಸಬೇಕೆನ್ನುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಹದಿನಾರು ವರ್ಷದ ಒಬ್ಬ ಹುಡುಗನು ಬಂದು, ಚೆನ್ನಕೇಶವ ಮೂರ್ತಿಯು ಅಶುದ್ಧ ಕಲ್ಲಿನಿಂದ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿರುವದೆಂದೂ ಅದು ಪ್ರಾಣಪ್ರತಿಷ್ಠೆಗೆ ಯೋಗ್ಯವಿಲ್ಲೆಂದೂ ಸಾರಿದನು. ಜಕ್ಕಣಾಚಾರ್ಯರಿಗೂ ಹುಡುಗನಿಗೂ ವಾದ ನಡೆಯಿತು:—

ಜಕ್ಕ: ಈ ಮೂರ್ತಿಯು ಅಶುದ್ಧ ಕಲ್ಲಿನಿಂದ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿರುವದೆಂದು ನೀನು ಹೇಗೆ ಅನ್ನುವೆ ?

ಹುಡುಗ: ಅದನ್ನು ನಾನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿ ನೋಡಿದವನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಅದು ನನಗೆ ಗೊತ್ತಾದ್ದರಿಂದಲೇ, ನಾನು ಅನ್ನುತ್ತೇನೆ.

ಜಕ್ಕ: ನೀನು ಅನ್ನುವಂತೆ ಈ ಮೂರ್ತಿಯ ಕಲ್ಲು ಅಶುಚಿಯೆಂದು ತೋರಿಸಿ ಕೊಟ್ಟರೆ ನನ್ನ ಬಲಗೈಯನ್ನೇ ಕಡಿದುಕೊಳ್ಳುವೆನು.

ಹುಡುಗ: ಓಹೋ ! ಅದಕ್ಕೇನು ತಡ ? ಈ ಮೂರ್ತಿಯು ಹೊಕ್ಕಳ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಉಸುಕು, ನೀರು ಮತ್ತು ಒಂದು ಕಪ್ಪೆ ಇರುವದು. ನಾನು ಹೇಳಿದಂತೆ ಮಾಡಿದರೆ, ಇದನ್ನು ಸಿದ್ಧ ಮಾಡಿ ತೋರಿಸುವೆನು.

ಜಕ್ಕ: ಏನು ಮಾಡಬೇಕು ?

ಶ್ರೀ ಚೆನ್ನಕೇಶವನ ಎದುರಿನಲ್ಲಿ ತಂದೆ ಮಗನ ವಾದ

ಹುಡುಗ: ಮೂರ್ತಿಯ ಮೈಗೆಲ್ಲ ಗಂಧ ಹಚ್ಚಿರಿ; ಹೊಕ್ಕಳದ ಹತ್ತಿರ ಮಾತ್ರ ಹಸಿಯುಳಿದು, ಮಿಕ್ಕಕಡೆ ಒಣಗುವದು.

ಹುಡುಗನ ಈ ದಿಟ್ಟತನದ ನುಡಿಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಅರಸನೂ ನೆರೆದ ಜನರೂ ದಂಗುಬಡಿದು ಕುಳಿತರು. ಅರಸನು ಗಂಧವನ್ನು ತರಿಸಿ ಮೂರ್ತಿಯ ಮೈಗೆಲ್ಲ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹಚ್ಚಿಸಿದನು. ತುಸು ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿಯೇ ಆ ಹುಡುಗನು ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆಲ್ಲ ಎಲ್ಲ ಭಾಗವು ಒಣಗಿ ಹೊಕ್ಕಳದ ಹತ್ತಿರ ಸ್ವಲ್ಪ ಭಾಗವು ಹಸಿಯುಳಿಯಿತು. ಆ ಮೇಲೆ ಆ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಒಡೆದು ನೋಡಲಾಗಿ ಒಳಗೆ ಹೊಕ್ಕಳದಲ್ಲಿ ಉಸುಕು, ನೀರು ಮತ್ತು ಕಪ್ಪೆ ಇವು ಕಂಡುಬಂದವು. ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಆಶ್ಚರ್ಯವೆನಿಸಿತು! ಹುಡುಗನ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ನೆರೆದವರೆಲ್ಲರೂ ಕೊಂಡಾಡಿದರು.

ಅರಸನು: ನೀನಾರ ಮಗನು?

ಹುಡುಗ: ಜಕ್ಕಣಾಚಾರ್ಯರ ಮಗ ಡಂಕಣಾಚಾರ್ಯ. ನನ್ನ ತಂದೆಯು ಜ್ಯೋತಿಷಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ವಿದ್ವಾಂಸನಿದ್ದರೂ. ಲೆಕ್ಕದಲ್ಲಿ ತಪ್ಪಿ, ನನ್ನ ತಾಯಿಯ ಮೇಲೆ ಸುಳ್ಳು ದೋಷವನ್ನು ಹೊರಿಸಿ ಬಿಟ್ಟನು!

ಮಗನ ಈ ಮುದ್ದು ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಜಕ್ಕಣಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಹಿಡಿಸಲಾರದಷ್ಟು ಆನಂದವಾಯಿತು! ತಾನು ಮಾಡಿದ ತಪ್ಪಿಗೆ ಬಹಳ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪ ಬಟ್ಟನು! ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ಕೇಳಿ ಅರಸನಿಗೂ ಆನಂದವಾಯಿತು. ತಂದೆ–ಮಗ ಇಬ್ಬರನ್ನೂ ಮನ್ನಿಸಿ, ಅವರಿಗೆ ಹೊಸ ಚೆನ್ನಕೇಶವ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಕೆತ್ತುವ ಕೆಲಸವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸಿದನು.

ಅಭ್ಯಸನಗಳು

೧. ತಂದೆ–ಮಗ ಇವರಿಬ್ಬರಲ್ಲಿ ಆದ ಸಂಭಾಷಣವನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ.

೨. ಮೂರ್ತಿಯು ಅಶುಚಿಯೆಂದು ಡಂಕಣಾಚಾರ್ಯನು ಹೇಗೆ ಸಿದ್ಧ ಮಾಡಿ ತೋರಿಸಿದನು?

೩. ಕೆಳಗೆ ಕೆಲವು ಅಪೂರ್ಣ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಾಕ್ಯದ ಕೊನೆಗೆ ಕಂಸಿನಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಯೋಗ್ಯವಾದದ್ದನ್ನು ಆಯ್ದುಕೊಂಡು ವಾಕ್ಯವನ್ನು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಬರೆಯಿರಿ.

(ಅ) ಜಕ್ಕಣಾಚಾರ್ಯರು...............ನ ಕಾಲದಲ್ಲಿದ್ದರು. (ಸಳ, ತೈಲಪ, ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನ)

(ಆ) ಇವರು ದೇವಾಲಯಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟುತ್ತ ಕಟ್ಟುತ್ತ............ಗೆ ಬಂದರು. (ಕೋಳೂರು, ಬೇಲೂರು, ತುಮಕೂರು)

(ಇ) ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನನು ಇವರಿಂದ...............ನ ದೇವಾಲಯವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದನು. (ಚೆನ್ನಕೇಶವ, ಆದಿಕೇಶವ, ವೀರಕೇಶವ)

(ಈ) ....ವರುಷದ ಹುಡುಗನೊಬ್ಬನು ಬಂದು ಮೂರ್ತಿಯು ಅಶುದ್ಧವೆಂದು ಹೇಳಿದನು. (ಹದಿನೆಂಟು, ಹದಿನೇಳು, ಹದಿನಾರು)

(ಉ) ಜಕ್ಕಣಾಚಾರ್ಯರು ತಮ್ಮೊರಲ್ಲಿ...............ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದ್ದರು. (ತರ್ಕ, ಆಯುರ್ವೇದ, ಜ್ಯೋತಿಷ)

೧೪. ಬಿಜ್ಜಳನು

ಇವನು ಕಲಚೂರಿ ಮನೆತನದವನು. ಕಲ್ಯಾಣದ ಚಾಲುಕ್ಯ ಮನೆತನದ ಮುಮ್ಮಡಿ ತೈಲಪನ ದಂಡನಾಯಕನಾಗಿದ್ದನು. ಇವನ ಆಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಬಿಜ್ಜಳನಿಗೆ ಪಟ್ಟಕ್ಕೆ ಕೂಡ್ರಲು ಅನುವಾಯಿತು. ಯಾಕಂದರೆ ಬಿಜ್ಜಳನು ಶೂರ; ತೈಲಪನು ಹೇಡಿ. ಅಂದಮೇಲೆ ಕೇಳುವದೇನು? ಬಿಜ್ಜಳನು ಕೊಲ್ಲಾಪುರದ ಮಹಾ ಮಂಡಲೇಶ್ವರನನ್ನೂ ಓರಂಗಲ್ಲಿನ ಕಾಕತೀಯರನ್ನೂ ತನ್ನ ಕಡೆಗೆ ಒಲಿಸಿಕೊಂಡು, ಚಾಲುಕ್ಯರ ಪಟ್ಟವನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡನು. ತೈಲಪನು ಅಂಜಿ ಅಣ್ಣೀಗೇರಿಗೆ ಹೋಗಿ, ಅಲ್ಲಿ ಕೆಲ ದಿನ ಇದ್ದನು. ಆದರೆ ಬಿಜ್ಜಳನು ಅವನಿಗೆ ಅಲ್ಲಿಯೂ ಇರಗೊಡದ್ದರಿಂದ, ಮುಂದೆ ಬನವಾಸಿಗೆ ಹೋಗಿ ಇದ್ದನು.

ಇವನು ಜೈನನು. ಸ್ವಭಾವದಿಂದ ಮಹಾ ತಂತ್ರಗಾರ ಮತ್ತು ಶೂರ. ಇವನ ಆಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಬಲದೇವನೆಂಬವನು ಮಂತ್ರಿಯಾಗಿದ್ದನು. ಈ ಬಲದೇವ ಮಂತ್ರಿಯು ಸೋದರಳಿಯಂದಿರು ಶ್ರೀ ಬಸವಣ್ಣನವರು. ಇವರು ಸಿದ್ದಣ್ಣನೆಂಬ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಮಂತ್ರಿಯ ಕೈಕೆಳಗೆ ಲೆಕ್ಕ ಬರೆಯುವ ಕಾರಕೂನರಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಬಸವಣ್ಣನವರ ಶುದ್ಧ ಆಚರಣೆ ಸತ್ಯನಿಷ್ಠೆ ಗಳಿಗೆ

ಬಸವಣ್ಣನವರು ಬಿಜ್ಜಳನ ಎದುರಿನಲ್ಲಿ ಲಿಪಿಯನ್ನು ಓದುತ್ತಿರುವದು

ಮೆಚ್ಚಿ, ಸಿದ್ಧಣ್ಣ ಮಂತ್ರಿಯು ತನ್ನ ಮಗಳಾದ ನೀಲಾಂಬಿಕೆಯನ್ನು ಅವರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಲಗ್ನ ಮಾಡಿದನು. ಬಸವಣ್ಣನವರು ತಮ್ಮ ಉದ್ಯೋಗದಲ್ಲಿ ದಿನ ದಿನಕ್ಕೆ ಏರುತ್ತ ಏರುತ್ತ ನಡೆದರು. ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಬಲದೇವ ಮಂತ್ರಿಯು ಮಡಿದನು. ಅವನ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಯಾರನ್ನು ನಿಯಮಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ಚಿಂತೆಯಲ್ಲಿ ಬಿಜ್ಜಳನು ಇದ್ದನು. ಸಜ್ಜನರಾದ ಕೆಲವರು ಬಸವಣ್ಣನವರ ಹೆಸರನ್ನೇ ಸೂಚಿಸಿದರು. ಬಿಜ್ಜಳನ ಓಲಗದಲ್ಲಿ ಚಾಲುಕ್ಯರ ಕಾಲದ ಒಂದು ಲಿಪಿ ಇತ್ತು. ಅದು ಯಾರಿಗೂ ಓದಲಿಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಬಸವಣ್ಣನವರು ಅದನ್ನು ಸಹಜವಾಗಿ ಓದಿ, ಚಾಲುಕ್ಯರ ಸಿಂಹಾಸನದ ಬುಡದಲ್ಲಿ ಹುಗಿದಿಟ್ಟ ದ್ರವ್ಯ ಇರುವದೆಂದು ಹೇಳಿದರು. ಆದರಂತೆ ಬಿಜ್ಜಳನಿಗೆ ದ್ರವ್ಯ ಸಿಕ್ಕಿತು. ಇದರಿಂದ ಬಸವಣ್ಣನವರಲ್ಲಿ ಬಹು ನಂಬಿಗೆ ಹುಟ್ಟಿ ಅವರಿಗೆ ಮಂತ್ರಿಪದ ಕೊಟ್ಟನು.

ಬಸವಣ್ಣನವರ ವರ್ಚಸ್ಸು ದಿನದಿನಕ್ಕೆ ಬೆಳೆಯಹತ್ತಿತು. ಇವರು ಬಹು ದೊಡ್ಡ ಶಿವಶರಣರು. ಇವರು ಬೋಧಿಸಿದ ವೀರಶೈವ ಮತದ ತತ್ವಗಳು ಜನರ ಮನವನ್ನೆಲ್ಲ ಸೆಳೆದುಕೊಂಡುಬಿಟ್ಟವು. ಇದು ಪರಮತದ ಮಂತ್ರಿ-ಗಳಿಗೆ ಸೇರಲಿಲ್ಲ. ಅವರು ಬಿಜ್ಜಳನಿಗೆ ಬಸವಣ್ಣನವರ ವಿರುದ್ಧ ಚಾಡಿ ಹೇಳಿ ಅವನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕೆಡಿಸತೊಡಗಿದರು. ಮೊದಲು ಅಂತ್ಯಜನಿದ್ದು ಶಿವಶರಣನಾದ ಹರಳಯ್ಯ; ಮೊದಲು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿದ್ದು ಶಿವಶರಣನಾದ ಮಧುವಯ್ಯ, ಇವರಿಬ್ಬರಲ್ಲಿ ಬೀಗತನವು ಆಯಿತು. ಇದು ಬಿಜ್ಜಳನಿಗೆ ಸರಿ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಉಳಿದ ಮಂತ್ರಿಗಳೂ ಈ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಅವನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಮತ್ತಿಷ್ಟು ಕೆಡಿಸಿದರು. ಆಗ ಬಿಜ್ಜಳನು ಹರಳಯ್ಯ—ಮಧುವಯ್ಯರ ಕಣ್ಣು ಕೀಳಿಸಿದನು. ಬಿಜ್ಜಳನ ಈ ಅಮಾನುಷ ಕೃತ್ಯದಿಂದ ಶಿವಶರಣರೆಲ್ಲರೂ ಸಿಟ್ಟಾದರು. ಅವನ ಓಲಗದ ದೀವಟಿಗರಾದ ಜಗದೇವ, ಮಲ್ಲ ಬೊಮ್ಮಯ್ಯಗಳೆಂಬ ಶಿವಶರಣರೇ ಅವನನ್ನು ಕೊಂದರು. ಚಾಡಿ ಹೇಳುವವರ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಬಿಜ್ಜಳನು ಮರಣಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾಗಬೇಕಾಯಿತು.

ಅಭ್ಯಸನಗಳು

೧. ಬಸವಣ್ಣನವರಿಗೆ ಮಂತ್ರಿಪದ ಸಿಗಲು ಯಾವ ಸಂಗತಿಗಳು ಕಾರಣವಾದವು ?

೨. ಬಿಜ್ಜಳನು ಮರಣಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾಗಲು ಯಾವ ಸಂಗತಿಯು ಕಾರಣವಾಯಿತು ?

೩. ತೆರವಿದ್ದ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಯೋಗ್ಯ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ತುಂಬಿ ಬರೆಯಿರಿ.

(ಅ) ಬಿಜ್ಜಳನು .... ಮನೆತನದವನು.

(ಆ) ಇವನು ಚಾಲುಕ್ಯ ಮನೆತನದ .... ನ ದಂಡನಾಯಕನಾಗಿದ್ದನು.

(ಇ) .... ನು ಶೂರನಾಗಿದ್ದನು. .... ನು ಹೇಡಿಯಾಗಿದ್ದನು.

(ಈ) .... ನೆಂಬವನು ಬಿಜ್ಜಳನ ಮಂತ್ರಿಯಾಗಿದ್ದನು.

(ಉ) .... ರು ಬಲದೇವ ಮಂತ್ರಿಯ ಸೋದರಳಿಯಂದಿರು.

(ಊ) ಬಸವಣ್ಣನವರು .... ಮಂತ್ರಿಯ ಕೈಕೆಳಗೆ .... ಬರೆಯುವ .... ರಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

(ಎ) ಬಸವಣ್ಣನವರ ಗುಣಗಳಿಗೆ ಮೆಚ್ಚಿ .... ಮಂತ್ರಿಯು ತನ್ನ ಮಗಳಾದ .... ಯನ್ನು ಅವರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಲಗ್ನ ಮಾಡಿದನು.

(ಏ) .... ಮಂತ್ರಿಯು ನುಡಿದನಂತರ, ಅವನ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ....ನ್ನೇ ನಿಯಮಿಸಲು ಸಜ್ಜನರಾದ ಕೆಲವರು ಸೂಚಿಸಿದರು.

(ಐ) ಚಾಡಿ ಹೇಳುವವರ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ .... ನು ಮರಣಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾದನು.

೧೫. ಶ್ರೀ ಬಸವೇಶ್ವರರು

ಈಗ ವಿಜಾಪುರ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ತಾಲೂಕಿನ ಸ್ಥಳವಾಗಿರುವ ಬಸವನಬಾಗೇವಾಡಿಯಲ್ಲಿ ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೧೩೨ನೆಯ ಇಸವಿಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಬಸವೇಶ್ವರರು ಹುಟ್ಟಿದರು. ಇವರ ತಂದೆಯ ಹೆಸರು ಮಾದರಸ; ತಾಯಿಯ ಹೆಸರು ಮಾದಲಾಂಬಿಕೆ. ಮಾದರಸನು ಬಾಗೇವಾಡಿಯ ಗೌಡನು ಬಾಗೇವಾಡಿಯ ಶ್ರೀ ಬಸವೇಶ್ವರ ದೇವರಿಗೆ ಹರಕೆ ಹೊತ್ತು ಈ ದಂಪತಿಗಳು ಬಸವಣ್ಣನನ್ನು ಹಡೆದರು. ಬಸವಣ್ಣನವರು ಎಂಟು ವರ್ಷದವರಾದಾಗ, ಶೈವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ

ಪದ್ಧತಿಯಂತೆ ಮಾದರಸನು ಮುಂಜಿ ಮಾಡುವ ಸಿದ್ಧತೆ ಮಾಡಿದನು. ಬಾಲ ಬಸವಣ್ಣನವರು ಒಳ್ಳೇ ಧೈರ್ಯದಿಂದ "ನನಗೆ ಶಿವಲಿಂಗ ದೀಕ್ಷೆಯಾಗಿದೆಯಾದ್ದರಿಂದ ನಾನು ಮುಂಜೀ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವದಿಲ್ಲ," ಎಂದು ಅಂದರು. ಮಗನ ಮಾತು ಮಾದರಸನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ತನ್ನನ್ನು ಕುಲದ ಹೊರಗೆ ಇಡುವರೆಂದು ಅಂಜಿದನು. ಜ್ಞಾನಿಗಳಾದ ಬಸವಣ್ಣನವರು ಹಟ ಹಿಡಿದರು; ಯಾರ ಮಾತನ್ನೂ ಕೇಳಲಿಲ್ಲ; ತಂದೆಯ ಮನೆ ಬಿಟ್ಟು ಬಾಗೇವಾಡಿಯ ಶಿವಶರಣರ ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದರು. ಮುಂದೆ ಸಂಗಮಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಕೂಡಲಸಂಗಮ ಗುರುಗಳಿಂದ ಉಪದೇಶ ಹೊಂದಿ ಸಾಧನೆಯಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕೆಂಟು ವರುಷ ಕಾಲಕಳೆದರು. ಸಂಗಮನಾಥನ ಕೃಪೆಯಿಂದ ಲೌಕಿಕ ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕ ವಿದ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಪರಿಪೂರ್ಣರಾದರು.

ಕೆಲ ದಿನಗಳಾದನಂತರ, ಯೋಗ್ಯ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೋದರಮಾವನಾದ ಬಲದೇವನು (ಬಿಜ್ಜಳನ ಮಂತ್ರಿಯು) ತನ್ನ ಮಗಳಾದ ಗಂಗಾಂಬಿಕೆಯನ್ನು ಬಸವಣ್ಣನವರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಕಲ್ಯಾಣದಲ್ಲಿ ಮದುವೆ ಮಾಡಿದನು. ಬಸವಣ್ಣನವರು ಕಲ್ಯಾಣದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ್ಗೆ ಬಿಜ್ಜಳನ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಮಂತ್ರಿಯಾದ ಸಿದ್ದಣ್ಣನೆಂಬವನು ತನ್ನ ಮಗಳಾದ ನೀಲಾಂಬಿಕೆಯನ್ನು ಅವರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಲಗ್ನ ಮಾಡಿದನು. ಬಲದೇವ ಮಂತ್ರಿಯು ಮಡಿದ ನಂತರ, ಆ ಮಂತ್ರಿಪದವು ಬಸವಣ್ಣನವರಿಗೇ ದೊರೆತ ಸಂಗತಿಯು ಬಿಜ್ಜಳರಾಜನ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ನಿಮಗೆ ಈಗಾಗಲೇ ಗೊತ್ತಾಗಿದೆ.

ಬಸವಣ್ಣನವರು ಮಂತ್ರಿಗಳಾದ ಮೇಲೆ ತಮ್ಮ ಸಾಧು ನಡೆನುಡಿಗಳಿಂದ ಬಿಜ್ಜಳನನ್ನು ಸಂತೋಷ ಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಂದೂ ಅನ್ಯಾಯ ನಡೆಯದಂತೆ ದಕ್ಷರಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರು ಮಹಾ ಶಿವಶರಣರು. ಆದುದರಿಂದ ಅವರ ಕೀರ್ತಿಯು ಭಾರತದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಹರಡಿತು. ಅವರ ದರ್ಶನಕ್ಕೆಂದು ಸಾವಿರಾರು ಜನರು ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ಬರತೊಡಗಿದರು. ಕಲ್ಯಾಣವು ಶಿವಶರಣರ ತವರುಮನೆ ಆಯಿತು. ಅವರ ಭಕ್ತಿ–ಜ್ಞಾನ–ವೈರಾಗ್ಯ ಕಂಡು ಅನೇಕರು ಶಿವಶರಣರಾದರು. ಕಲ್ಯಾಣ ಪಟ್ಟಣವು ಶಿವಶರಣರಿಂದ ಭೋರ್ಗರೆಯ ಹತ್ತಿತು. ಬಸವಣ್ಣನವರು "ಅನುಭವ ಮಂಟಪ" ವೆಂಬ ಒಂದು ಸಂಸ್ಥೆಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ್ದರು. ಅದಕ್ಕೆ ವೈರಾಗ್ಯ ಮೂರ್ತಿಗಳೆಂದು ಹೆಸರಾದ ಅಲ್ಲಮ

ಪ್ರಭುಗಳು ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿದ್ದರು. ಈ ಅಧ್ಯಕ್ಷಪೀಠಕ್ಕೆ "ಶೂನ್ಯ ಸಿಂಹಾಸನ" ವೆಂದು ಹೆಸರಿದ್ದಿತು ಅನುಭವ ಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮ, ತತ್ವಜ್ಞಾನ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಚರ್ಚೆಗಳು ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದವು. ಈ ಚರ್ಚೆಯಲ್ಲಿ ಶಿವ ಶರಣರೂ ಶಿವಶರಣೆಯರೂ ಭಾಗವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ಚರ್ಚೆಯಲ್ಲಿ ಅನುಭವಿಕರ ಬಾಯಿಂದ ಹೊರಡುತ್ತಿದ್ದ ಮಹತ್ವದ ಮಾತುಗಳಿಗೆ ಅವರವರ "ವಚನಗಳು" ಎಂದು ಅನ್ನುತ್ತಿದ್ದರು. ಇವೇ ಮುಂದೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧ

ಶ್ರೀ ಬಸವಣ್ಣನವರು

ವಾಗಿರುವ ವಚನಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಮೂಲವಾಗಿವೆ ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭು, ಅಕ್ಕ ಮಹಾದೇವಿ, ಹರಳಯ್ಯ, ಮಧುವಯ್ಯ, ಹಡಪದ ಅಪ್ಪಣ್ಣ ಮೊದಲಾದ ಶಿವಶರಣರು ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾಗಿರುವರು. ಇವರೆಲ್ಲರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಹೊಟ್ಟೆಯ ದೆಸೆಯಿಂದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಉದ್ಯೋಗಗಳನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತನದಿಂದ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಇದ್ದರು. ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಜಾತಿ–ಮತ, ಪಕ್ಷ–ಪಂಗಡ, ಹಿರಿ-

ಕಿರಿ, ಮೇಲು-ಕೀಳು, ಎಂಬ ಭೇದಭಾವವಿಲ್ಲದೆ ಶಿವಭಕ್ತರಿಗೆ ಮಹತ್ವಕೊಟ್ಟು ಎಲ್ಲರೂ ಸಮಾನರಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರು.

ಇದು ಪರಮತದ ಮಂತ್ರಿಗಳಿಗೆ ಸೇರಲಿಲ್ಲ. ಅವರು ಬಿಜ್ಜಳನಿಗೆ ಬಸವಣ್ಣನವರ ವಿರುದ್ಧ ಚಾಡಿಹೇಳಿ ಅವನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕೆಡಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಅವನು ಶಿವಶರಣರಾದ ಹರಳಯ್ಯ, ಮಧುವಯ್ಯ ಇವರಿಬ್ಬರ ಕಣ್ಣು ಕಿತ್ತಿಸಿದ್ದನ್ನು ನೋಡಿ ಶಿವಶರಣರು ಸಿಟ್ಟಾಗಿ ಬಿಜ್ಜಳನನ್ನು ಕೊಂದದ್ದನ್ನು ಬಿಜ್ಜಳನ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ನೀವು ಓದಿಕೊಂಡಿರುವಿರಿ. ಚಾಡಿಹೇಳುವವರ ಮಾತನ್ನು ಬಿಜ್ಜಳನು ಕೇಳಿ ಕೆಟ್ಟನು !

ಮುಂದೆ ಕಲ್ಯಾಣದಲ್ಲಿ ನಡೆಯಬಹುದಾದ ಗೊಂದಲಗಳನ್ನು ನೋಡಲಿಕ್ಕಾಗದೆ ಬಸವಣ್ಣನವರು ತಮ್ಮ ಪರಿವಾರ ಮತ್ತು ಶಿವಶರಣರ ಸಹಿತವಾಗಿ ನಡುಹಗಲಲ್ಲಿಯೇ ಕಲ್ಯಾಣವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಸಂಗಮಕ್ಕೆ ನಡೆದರು. ಅಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ, " ಸಾಕು ಮಾಡೈ ತಂದೆ ಲೋಕದಾಟವನಿನ್ನು " ಎಂದು ಬೇಡಿಕೊಂಡು ಸಂಗಮನಾಥನಲ್ಲಿ ಲಿಂಗೈಕ್ಯರಾದರು. ಈ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಅವರಿಗೆ ಐವತ್ತುಮೂರು ವರ್ಷಗಳಾಗಿದ್ದವು.

ಇವರು ಹಾಕಿಕೊಟ್ಟ ತತ್ವಗಳೇ ವೀರಶೈವ ಮತಕ್ಕೆ ತಳಹದಿಯಾಗಿವೆ. ಅವರಿಂದ ವೀರಶೈವ ಮತವು ಬಹಳ ಬೆಳೆಯಿತು. ಸಮಾಜವು ಬಹಳವಾಗಿ ಸುಧಾರಿಸಿತು. ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಗೆ ಶಿವಶರಣರ ವಚನಗಳು ಅಮೃತದಂತಿರುವವು. "ಆಚರವೇ ಸ್ವರ್ಗ, ಅನಾಚಾರವೇ ನರಕ; ದಯವಿಲ್ಲದ ಧರ್ಮವದಾವುದಯ್ಯ, ದಯವೇ ಧರ್ಮದ ಮೂಲವಯ್ಯ; ಕಾಯಕವೇ ಕೈಲಾಸವಯ್ಯ; ಮರ್ತ್ಯ ಲೋಕವೆಂಬುದು ಕರ್ತಾರನ ಕಮ್ಮಟವಯ್ಯ; ಇಲ್ಲಿ ಸಲ್ಲುವವರು ಅಲ್ಲಿಯೂ ಸಲ್ಲುವರಯ್ಯ; " ಮುಂತಾದ ಮುತ್ತಿನಂತಹ ವಚನಗಳು ಅವರ ಅಮರವಾಣಿಯಿಂದ ಹೊರಟಿರುವವು ಅವು ಈಗಲೂ ಜನರ ಮೆಚ್ಚುಗೆಯನ್ನು ಪಡೆದಿವೆ. ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟ ವೇದೋಪನಿಷತ್ತುಗಳಲ್ಲಿಯ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ತತ್ವಗಳು ಪುಸ್ತಕಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಉಳಿದುಬಿಟ್ಟಿದ್ದವು. ಆ ತತ್ವಗಳನ್ನು, ಅದೇಕೆ? ಅವುಗಳಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೆಲ್ಲ ತಿಳಿಯುವ ಹಾಗೆ ತಿಳಿಗನ್ನಡದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ವಚನಗಳಿಂದ ಹೇಳಿಬಿಟ್ಟರು! ವೀರಶೈವರಿಗೆ ಜಾತಿಭೇದವಿಲ್ಲ. ಹೆಂಗಸರಿಗೆ ಗಂಡಸರಷ್ಟೇ ಸಂಸ್ಕಾರವಿರುವದೊಂದು ನೆನಪಿಡತಕ್ಕ ಮಾತಾಗಿದೆ

ಅಭ್ಯಾಸನಗಳು

೧. ಬಸವಣ್ಣನವರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಇದ್ದ ಐದು ಮಂದಿ ಶಿವಶರಣ–ಶರಣಿಯರ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಹೇಳಿರಿ.

೨. ನಿಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದ ಮೂರು ವಚನಗಳನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ.

೩. 'ಅನುಭವ ಮಂಟಪ' ಈ ಸಂಸ್ಥೆಯು ಬಗೆಗೆ ನಿಮಗೆ ಗೊತ್ತಿದ್ದ ಸಂಗತಿಯನ್ನೆಲ್ಲ ಬರೆಯಿರಿ.

೪. ಕೆಳಗೆ ಕೆಲವು ಅಪೂರ್ಣ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಾಕ್ಯದ ಕೊನೆಗೆ ಕಂಸಿನಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಯೋಗ್ಯವಾದದ್ದನ್ನು ಆಯ್ದುಕೊಂಡು ವಾಕ್ಯವನ್ನು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಬರೆಯಿರಿ.

(ಅ) ಬಸವಣ್ಣನವರ ತಂದೆಯು ಹೆಸರು................ (ಚಟ್ಟರಸ, ಪಾದರಸ, ಮಾದರಸ)

(ಆ) ಅವರ ತಾಯಿಯು ಹೆಸರು................ (ಮಾದಲಾಂಬಿಕೆ, ನೀಲಾಂಬಿಕೆ, ಗಂಗಾಂಬಿಕೆ)

(ಇ) ಇವರು ಕ್ರಿ. ಶ. ....ರಲ್ಲಿ ಬಸವನಬಾಗೇವಾಡಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದರು (೧೧೨೨, ೧೧೩೨, ೧೧೪೨)

(ಈ) ಮಾದರಸನು ಬಾಗೇವಾಡಿಯ .. .. (ದೇಸಾಯಿಯು, ಕುಲಕರ್ಣಿಯು, ಗೌಡನು)

(ಉ) ಇವರು................ನಲ್ಲಿ ಲಿಂಗೈಕ್ಯರಾದರು. (ಕಾಶೀನಾಥ, ಸಂಗಮನಾಥ, ಪಂಢರಿನಾಥ)

೧೬. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ

ಶ್ರೀ ಬಸವಣ್ಣನವರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟೋ ಹೆಸರಾದ ಶಿವಶರಣೆಯರಾಗಿ ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ. ಕಲ್ಯಾಣ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಬಸವೇಶ್ವರರು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ 'ಅನುಭವ ಮಂಟಪ' ಎಂಬ ಸಂಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಶಿವಶರಣರಂತೆ ಶಿವಶರಣೆಯರೂ ಧಾರ್ಮಿಕ ವಿಷಯಗಳ ಚರ್ಚೆಯಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆಂಬ ಸಂಗತಿಯು ಬಸವಣ್ಣನವರ ಕತೆಯಲ್ಲಿ ನಿಮಗೆ ಈ ಮೊದಲೇ ಗೊತ್ತಾಗಿದೆ. ಅಂತಹ ಹೆಸರಾದ ಶಿವಶರಣೆಯರಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಗೆ ಮೊದಲನೆಯ ಸ್ಥಾನವು ದೊರೆತಿದೆ.

ಮೈಸೂರು ಸೀಮೆಯಲ್ಲಿ ಉಡುತಡಿ ಎಂಬ ಊರಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಲನೆಂಬ ವೀರ ಶೈವ ಗೃಹಸ್ಥನಿದ್ದನು. ಅವನ ಹೆಂಡತಿ ಸುಮತಿ. ಇವರ ಮಗಳೇ ಅಕ್ಕ ಮಹಾದೇವಿಯು. ಕೂಸಾಗಿದ್ದಾಗಲೆ ಮುದ್ದಾಗಿದ್ದಳು. ಬೆಳೆಯುತ್ತ ಹೋದಂತೆ, ಅವಳ ರೂಪಲಾವಣ್ಯಗಳೂ ಬೆಳೆಯುತ್ತ ನಡೆದವು. ತಾಯ್ತಂದೆ ಗಳು ತಮ್ಮ ಮುದ್ದು ಮಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ನೋಡಿ ನಲಿಯುತ್ತ ಹಿಗ್ಗುತ್ತ ಕಾಲ ಕಳೆಯಹತ್ತಿದರು. ನಿರ್ಮಲನು ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಮಗಳಿಗೆ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿದನು. ಅವಳು ಏಕಪಾಠಿ ಇದ್ದಳಾದ್ದರಿಂದ ತಂದೆ ಮಾಡಿಸ ಬೇಕೆಂದಿದ್ದ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವನ್ನೆಲ್ಲ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಬೇಗನೆ ಮುಗಿಸಿಬಿಟ್ಟಳು. ರೂಪಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಪಾಂಡಿತ್ಯ! ಬಂಗಾರಕ್ಕೆ ಕುಂದಣ ಕೂಡ್ರಿಸಿದಂತಾಯಿತು! ಇಂತಹ ರೂಪವತಿಯೂ ಚುರುಕು ಬುದ್ಧಿಯವಳೂ ಆದ ಮಗಳಿಗೆ ಯೋಗ್ಯ ವರನನ್ನು ಎಲ್ಲಿಂದ ತರಬೇಕೆಂಬ ಚಿಂತೆಯು ತಂದೆತಾಯಿಗಳಿಗೆ ಬಾಧಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿತು.

ಒಂದು ದಿನ ಆ ಊರ ಅರಸನಾದ ಕೌಶಿಕನು ಬೇಟೆಯಾಡಿ ಮರಳಿ ಊರಿಗೆ ಬಂದನು. ತನ್ನ ಅರಮನೆಗೆ ಹೋಗುವ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಮಹಾ ದೇವಿಯನ್ನು ನೋಡಿ, ಅವಳ ಸೊಬಗು–ಸೌಂದರ್ಯಗಳಿಗೆ ಮರುಳಾಗಿ, ಅವ ಳನ್ನು ತಿರುತಿರುಗಿ ನೋಡುತ್ತ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಸಾಗಿದನು. ಅರಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಲಗುಬಗೆಯಿಂದ ತನ್ನ ಮಂತ್ರಿಗಳನ್ನು ಕರೆಯಿಸಿದನು. ಏನಾದರೂ ಮಾಡಿ ನಿರ್ಮಲನ ಮಗಳನ್ನು ನನ್ನ ರಾಣಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಲೇಬೇಕೆಂದು ಅವರಿಗೆ

ತಿಳಿಸಿದೆನು. ಅವರು ಕೂಡಲೇ ನಿರ್ಮಲನ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ತಮ್ಮ ಒಡೆಯನ ಇಚ್ಛೆಯನ್ನು ಅರುಹಿದರು. ಮಹಾದೇವಿಯು ವೀರಶೈವಳು. ಕೌಶಿಕನು ಜೈನನು. ಇವರಿಬ್ಬರ ವಿವಾಹವು ಹೇಗೆ ತಾನೇ ಸಾಧ್ಯವು? ಒಂದು ಕಡೆ ಕೆರೆ, ಒಂದುಕಡೆ ಬಾವಿಯಾದಂತಾಗಿ ತಂದೆ-ತಾಯಿಗಳಿಬ್ಬರೂ ಒಳ್ಳೇ ಪೇಚಾಟದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದರು! ಈ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ, ಮಹಾದೇವಿಯು ತನ್ನ ದೆಸೆಯಿಂದ ತನ್ನ ತಂದೆ–ತಾಯಿಗಳಿಗೆ ಕೌಶಿಕನಿಂದ ಏನೂ ಅಪಾಯವಾಗಬಾರದೆಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ತಾನೇ ಅರಮನೆಗೆ ದಿಟ್ಟತನದಿಂದ ನಡೆದಳು. ಅರಸನಿದ್ದೆಡೆಗೆ ಹೋಗಿ ನೀನು ವೀರಶೈವನಾಗುವಂತಿದ್ದರೆ ನಾನು ನಿನ್ನ ಮದುವೆಯಾಗಬಹುದೆಂದು ಹೇಳಿದಳಂತೆ. ಆದಕ್ಕೆ ಅವನು ಒಪ್ಪದೆ ಹೋದನು. ಇದರಿಂದ ತನ್ನ ತಾಯಿ–ತಂದೆಗಳಿಗೆ ಕಷ್ಟವಾಗುವುದೆಂದೆಣಿಸಿ ಅವಳು ಅವರನ್ನೂ ಆ ಊರನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟು ವಿರಕ್ತೆಯಾಗಿ ಕಲ್ಯಾಣದತ್ತ ಬಸವಣ್ಣನವರ ಕಡೆಗೆ ಹೊರಟಳು. ಅಲ್ಲಿ ಬಸವಣ್ಣನವರೂ, ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭುದೇವರೂ, ಇನ್ನುಳಿದ ಶಿವಶರಣ ಶರಣಿಯರೂ ಅವಳನ್ನು ಅತ್ಯಾದರದಿಂದ ಬರಮಾಡಿಕೊಂಡರು. 'ಅನುಭವ ಮಂಟಪ' ದಲ್ಲಿ ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಅವಳಿಂದ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿದ ಗಹನ ವಿಚಾರಗಳಿಗೂ, ಅವಳಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿದ ವೈರಾಗ್ಯ–ಭಕ್ತಿ–ಜ್ಞಾನಗಳಿಗೂ, ಹೆಜ್ಜೆ ಹೆಜ್ಜೆಗೂ ಕಂಡು ಬಂದ ಅವಳ ಸದಾಚಾರಕ್ಕೂ ಎಲ್ಲರೂ ತಲೆದೂಗಿದರು! ಆದುದರಿಂದಲೇ ಬಸವಣ್ಣನವರೂ, ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭುದೇವರಂತಹ ಹಿರಿ ಅನುಭಾವಿಗಳೂ ಸಹ ಆ ಚಿಕ್ಕ ವಯಸ್ಸಿನ ಮಹಾದೇವಿಗೆ 'ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ' ಎಂದು ಸಂಬೋಧಿಸಿದರು! ಅಂದಿನಿಂದ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯೆಂದೇ ಅವಳು ಹೆಸರಾಗಿರುವಳು. ಆಮೇಲೆ ಕಲ್ಯಾಣ ಪಟ್ಟಣವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ತನ್ನ ನಚ್ಚಿನ ಚೆನ್ನ-ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ ದರ್ಶನಕ್ಕೆಂದು ಎಲ್ಲರ ಅನುಮತಿಯಿಂದ ಶ್ರೀಶೈಲಕ್ಕೆ ನಡೆದಳು. ಕೊನೆಗೆ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡುತ್ತ ಮಾಡುತ್ತ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಬಾಳೆಯ ವನದಲ್ಲಿ ಲಿಂಗೈಕ್ಯಳಾದಳು. ತನ್ನ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಚನದ ಕೊನೆಗೆ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ ನಾಮಸ್ಮರಣೆ ಮಾಡಿರುವಳು.

ಅಭ್ಯಾಸನಗಳು

೧. ಕೌಶಿಕನಿಂದ ಅವಳ ತಾಯ್ತಂದೆಗಳಿಗೆ ಉಂಟಾದ ಕುತ್ತು ಯಾವದು? ಅದರೊಳಗಿಂದ ಅವಳು ಹೇಗೆ ಪಾರಾದಳು?

೨. ತೆರವಿದ್ದ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಯೋಗ್ಯ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ತುಂಬಿ ಬರೆಯಿರಿ—

(ಅ) ಇವಳ ತಂದೆಯ ಹೆಸರು... ....; ತಾಯಿಯ ಹೆಸರು........

(ಆ) ಇವಳು ಮೈಸೂರು ಸೀಮೆಯಲ್ಲಿ..............ಎಂಬ ಊರಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದಳು.

(ಇ) ಬೆಳೆಯುತ್ತ ಹೋದಂತೆ, ಅವಳ....... ....ಗಳೂ ಬೆಳೆಯುತ್ತ ನಡೆದವು.

(ಈ) ....ಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಪಾಂಡಿತ್ಯ! ಬಂಗಾರಕ್ಕೆ............... ಕೂಡಿಸಿದಂತಾಯಿತು!

(ಉ) ಶ್ರೀಶೈಲದಲ್ಲಿ ....ಯ ವನದಲ್ಲಿ ಲಿಂಗೈಕ್ಯಳಾದಳು.

(ಊ) ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಚನದ ಕೊನೆಗೆ...........ನ ನಾಮಸ್ಮರಣೆ ಮಾಡಿರುವಳು.

೧೭. ವೀರಬಲ್ಲಾಳ

ಇವನು ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನನ ಮೊಮ್ಮಗನು. ಅಜ್ಜನಂತೆ ಇವನೂ ದೊಡ್ಡ ಎದೆಗಾರ. ಪಾಂಡ್ಯ, ಕಲಚೂರಿ, ಮತ್ತು ದೇವಗಿರಿ ಯಾದವರನ್ನು ಹಣ್ಣುಗೊಳಿಸಿದ್ದರಿಂದ, ಇವನಿಗೆ 'ವೀರ' ನೆಂಬ ಹೆಸರು ಬಂದಿತು. ಸೊರಟೂರಿನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ದೇವಗಿರಿ ಯಾದವರ ಭಿಲ್ಲಮನನ್ನೂ ಲಕ್ಕುಂಡಿ ಹತ್ತರ ಯಾದವರ ಜೈತ್ರಸಿಂಹನನ್ನೂ ಪೂರಾ ಸೋಲಿಸಿ ಓಡಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಇವನು 'ಕರ್ನಾಟಕದ ಚಕ್ರವರ್ತಿ' ಎನ್ನಿಸಿಕೊಂಡನು. ಇದೇ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಲಕ್ಕುಂಡಿಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಜಯದ ಗುರುತಿಗಾಗಿ ಒಂದು ಅರಮನೆ, ದೇವಾಲಯ ಕಟ್ಟಿಸಿದನು. ಇವನು ಚೋಳರಾಜನ ಕನ್ಯೆಯನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಿದ್ದನು. ಉಚ್ಚಂಗಿದುರ್ಗದಂಥ ಬಲವಾದ ಕೋಟೆಯನ್ನು ಶನಿವಾರ ದಿನ ಗೆದ್ದದ್ದರಿಂದ ಇವನಿಗೆ 'ಗಿರಿದುರ್ಗಮಲ್ಲ' ಮತ್ತು 'ಶನಿವಾರಸಿದ್ಧಿ' ಎಂಬ ಬಿರುದುಗಳು ಉಂಟಾದವು. ಇವನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಹೊಯ್ಸಳರು ಅತ್ಯಂತ ಘನತೆಗೇರಿದರು.

ಕುವರಲಕ್ಷ್ಮ ಎಂಬವನು ಇವನ ಮಂತ್ರಿಯು. ಅವನು ಮೊದಲು ವೀರಬಲ್ಲಾಳನ ಕೈಕೆಳಗಿನ ಆಳು; ಆದರೆ ತನ್ನ ತೇಜದಿಂದಲೂ ಶೌರ್ಯದಿಂದಲೂ

ಅರಸನಿಗೆ ಬಹಳ ಪ್ರೀತಿಯವನಾದನು. ಇವನೆಂದರೆ ವೀರಬಲ್ಲಾಳನ ಪ್ರಾಣ. ಇವನು ಶೂರನಿದ್ದಂತೆ ಅರವತ್ತು ನಾಲ್ಕು ಕಲೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಜಾಣನಿದ್ದನು. ಇವೆಲ್ಲ ಗುಣಗಳಿಂದ ಲಕ್ಷ್ಮನು ಲಕ್ಷ್ಮದಂಡಾಧಿಪನಾದನು. ಅರಸನು ಇವನಿಗೆ ಕಾಲಲ್ಲಿ ಬಂಗಾರದ ಸರಪಳಿಯನ್ನೂ, ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಮುತ್ತಿನ ಗೊಂಡೆಯನ್ನೂ, ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ವೀರ ಬಾವುಲಿಯನ್ನೂ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುವ ಮರ್ಯಾದೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದನು. ವೀರಬಲ್ಲಾಳನಿಗೆ ಇವನು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕಾಳಗದಲ್ಲಿ ಬೆಂಬಲನಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದನು. ಕ್ರಿ.ಶ.೧೨೨೦ ರಲ್ಲಿ ವೀರಬಲ್ಲಾಳನು ಮಡಿದ ಮೇಲೆ ಇವನು ತನ್ನ ಒಂದು ಸಾವಿರ ಕಾಲಾಳುಗಳೊಡನೆ ರುಂಡ ಹಾರಿಸಿಕೊಂಡು ಸತ್ತನು. ವೀರಬಲ್ಲಾಳನೊಡನೆ ಅವನ ರಾಣಿಯರೂ ಸಹಗಮನ ಮಾಡಿದರು. ವೀರಬಲ್ಲಾಳನು ಲಕ್ಕುಂಡಿ, ವಿಜಾಪುರ, ದ್ವಾರಸಮುದ್ರ, ಹಳ್ಳೂರುಗಳನ್ನು ತನ್ನ ರಾಜಧಾನಿಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದನು.

ಅಭ್ಯಸನಗಳು

೧. ಕುವರಲಕ್ಷ್ಮನು ಆಳಾಗಿದ್ದವನು ಮಂತ್ರಿಯು ಹೇಗೆ ಆದನೆಂಬ ಬಗೆಗೆ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ಬರೆಯಿರಿ.

೨. ತೆರವಿದ್ದ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಯೋಗ್ಯ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ತುಂಬಿ ಬರೆಯಿರಿ—

(ಅ) ವೀರಬಲ್ಲಾಳನು...............ನ ಮೊಮ್ಮಗನು.

(ಆ) ....ರನ್ನು ಹಣ್ಣುಗೊಳಿಸಿದ್ದರಿಂದ, ಇವನಿಗೆ...........ನೆಂಬ ಹೆಸರು ಬಂತು.

(ಇ) ....ನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ದೇವಗಿರಿ ಯಾದವರ...........ನನ್ನೂ..........ಹತ್ತಿರ ಯಾದವರ...........ನನ್ನೂ ಪೂರಾ ಸೋಲಿಸಿ ಓಡಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಇವನು........ದ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಎನಿಸಿಕೊಂಡನು.

(ಈ) ಇವನು.......... ರಾಜನ ಕನ್ಯೆಯನ್ನು ಲಗ್ನವಾಗಿದ್ದನು.

(ಉ) ಉಚ್ಚಂಗಿದುರ್ಗದಂಥ ಬಲವಾದ ಕೋಟೆಯನ್ನು.............ದಿನ ಗೆದ್ದದ್ದರಿಂದ ಇವನಿಗೆ.............ಮತ್ತು...............ಎಂಬ ಬಿರುದುಗಳು ಉಂಟಾದವು.

(ಊ) ವೀರಬಲ್ಲಾಳನು...........ಗಳನ್ನು ತನ್ನ ರಾಜಧಾನಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದನು.

೧೮. ಶ್ರೀ ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರು

ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಉಡುಪಿಯ ಹತ್ತಿರ ಶಿವನಹಳ್ಳಿ ಎಂಬ ದೊಂದು ಗ್ರಾಮ. ಅಲ್ಲಿ ನಡುಮನೆ ಭಟ್ಟರೆಂಬೊಬ್ಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿದ್ದರು. ಅವರಿಗೆ ಮಧ್ಯಗೇಹಭಟ್ಟರೆಂದೂ ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರು ತಮ್ಮೂರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಸಮೀಪದಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದ ಪಾಜಕವೆಂಬ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿ, ಅಲ್ಲಿ ವೇದವತಿ ಎಂಬವಳನ್ನು ಲಗ್ನವಾದರು. ಎಷ್ಟೋ ವರುಷಗಳ ವರೆಗೆ ಮಕ್ಕಳೇ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಕೊನೆಗೆ ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೧೯೯ರಲ್ಲಿ ಇವರಿಗೆ ದಸರೆಯ ಹಬ್ಬದ ದಿವಸ ಒಂದು ಗಂಡುಕೂಸು ಹುಟ್ಟಿತು. ಅದರ ಹೆಸರು ವಾಸುದೇವ. ಈ ವಾಸುದೇವನೇ ಮುಂದೆ ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದನು. ಇವರು ಚಿಕ್ಕವರಿದ್ದಾಗ ಮೈ ಕೈಗಳಿಂದ ಗಟ್ಟಿಗರಾಗಿದ್ದರು. ಇವರ ಒಲವು ಆಟಗಳ ಕಡೆಗೆಯೇ ವಿಶೇಷವಾಗಿತ್ತು. ಅಭ್ಯಾಸದ ಕಡೆಗೆ ಅಷ್ಟು ಲಕ್ಷ್ಯವಿರಲಿಲ್ಲ. ಇವರ ನೆನಪಿನ ಶಕ್ತಿಯು ಮಾತ್ರ ಅಗಾಧವಾದದ್ದಿತ್ತು. ಒಮ್ಮೆ ಹೇಳಿಸಿ ಕೊಂಡ ವಿಷಯವನ್ನು ಎಂದೂ ಮರೆಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಹತ್ತುವರುಷದವ ರಾಗುವವರೆಗೆ ಗುರುಕುಲವಾಸ ಮಾಡಿದರು. ಆ ಮೇಲೆ ಸನ್ಯಾಸಿಗಳಾಗ ಬೇಕೆಂಬ ಲವಲವಿಕೆಯು ಹುಟ್ಟಿ, ಮನೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಯಾರಿಗೂ ಹೇಳದೆ ಉಡುಪಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅಚ್ಯುತಪ್ರೇಕ್ಷರೆಂಬ ಗುರುಗಳಲ್ಲಿ ನಿಂತುಬಿಟ್ಟರು. ಇವರನ್ನು ನೋಡಿ ಗುರುಗಳಿಗೂ ಬಹಳ ಆನಂದವಾಯಿತು. ಮಗನನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತ ಹುಡುಕುತ್ತ ಇವರ ತಂದೆಯು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು, ಮಗನ ಮನ ಸ್ಸನ್ನು ತಿರುಗಿಸಲು ಬಲು ಹೆಣಗಾಡಿದರು. ಆದರೆ ಅದೆಲ್ಲ ವ್ಯರ್ಥವಾಯಿತು. ಕೊನೆಗೆ, ತಂದೆಗೆ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಮಗನು ಹುಟ್ಟುವ ವರೆಗೆ ವಾಸುದೇವನು ಸನ್ಯಾಸಿಯಾಗಬಾರದೆಂದು ಗುರುಗಳ ಸಮಕ್ಷಮ ನಿರ್ಣಯವಾಯಿತು. ಮುಂದೆ ಸ್ವಲ್ಪೇ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಅವರ ತಂದೆಗೆ ಒಂದು ಗಂಡು ಕೂಸು ಹುಟ್ಟಿತು. ಈ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ವಾಸುದೇವರು ತಮ್ಮ ತಾಯಿಯ ಅಪ್ಪಣೆಪಡೆದು ಸನ್ಯಾಸವನ್ನು ಸ್ವೀಕಾರ ಮಾಡಿದರು. ಆಗ ಇವರ ಗುರುಗಳು ಇವರಿಗೆ ಪೂರ್ಣಪ್ರಜ್ಞರೆಂಬ ಹೆಸರನ್ನಿಟ್ಟರು.

ಪೂರ್ಣಪ್ರಜ್ಞರ ಪಾಂಡಿತ್ಯವನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ ನೋಡಲು ದೂರ ದೂರ

ದಿಂದ ಪಂಡಿತರು ಬರಹತ್ತಿದರು. ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಇವರ ಕೂಡ ವಾದಹಾಕಿ ಸೋತುಹೋಗಲಿಕ್ಕೆಹತ್ತಿದರು. ಎಲ್ಲರೂ ಇವರ ಪಾಂಡಿತ್ಯಕ್ಕೆ ತಲೆದೂಗಿದರು. ಗುರುಗಳಾದ ಅಚ್ಯುತಪ್ರೇಕ್ಷರು ಗುರುಪೀಠಕ್ಕೆ ಇವರೇ ಯೋಗ್ಯರೆಂದು ನಿರ್ಣಯಿಸಿ ಇವರನ್ನು ವೇದಾಂತ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಪಟ್ಟಗಟ್ಟಿದರು. ಇವರೇ ಮುಂದೆ ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರೆಂದು ಹೆಸರಾದರು. 'ದೇವರೂ ಜೀವನೂ ಒಂದೇ' ಎಂಬ ಶ್ರೀ ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರ ಮತವನ್ನು ಇವರು ಖಂಡಿಸಿದರು. "ಜೀವನು ಸೇವಕ, ದೇವರು ಒಡೆಯ" ಎಂಬ ಭಕ್ತಿ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಜನರಿಗೆ ಹೋದಲ್ಲೆಲ್ಲ ತೋರಿಸಿ ಕೊಟ್ಟರು. ಇದಕ್ಕೆ ದ್ವೈತಮತವೆನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಈ ಮತದ

ಶ್ರೀಮನ್ ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರು

ತತ್ವಗಳನ್ನು ಜನರಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಾರ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆಂದು ದಿಗ್ವಿಜಯವನ್ನು ಕೈಕೊಂಡರು. ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದಲ್ಲಿಯೂ, ಉತ್ತರ ಭಾರತದಲ್ಲಿಯೂ ತಿರುಗಾಡಿ ಹೋದಲ್ಲೆಲ್ಲ ತಮ್ಮ ಮತದ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳನ್ನು ಜನರಿಗೆ ಮನಗಾಣಿಸಿ

ಕೊಟ್ಟರು. ತಮ್ಮ ಕೂಡ ವಾದಹಾಕಲು ಬಂದ ಪಂಡಿತರನ್ನೆಲ್ಲ ಗೆದ್ದು, ಅವರನ್ನು ತಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡುಬಿಟ್ಟರು. ಉಡುಪಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಗುಡಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು. ಅಂದಿನಿಂದ ಉಡುಪಿಯು ವೈಷ್ಣವರಿಗೆ ಪವಿತ್ರ ಸ್ಥಳವಾಯಿತು. ಇವರು ತಮ್ಮ ಜೀವಮಾನದಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಮೂಲ ಮೂವತ್ತೇಳು ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಇವರು ಎಂಬತ್ತು ವರುಷ ಬಾಳಿ ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೨೭೮ ರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಬದರಿಕಾಶ್ರಮಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದರು.

ಅಭ್ಯಸನಗಳು

೧. ತೆರವಿದ್ದ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಯೋಗ್ಯ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ತುಂಬಿರಿ.

(ಅ) ಇವರ ತಂದೆಯ ಹೆಸರು....................ಭಟ್ಟ; ತಾಯಿಯ ಹೆಸರು............

(ಆ) ಇವರು ವರುಷದವರಾದ ಮೇಲೆ...........ಯು ಆಗಬೇಕೆಂಬ ಲವಲವಿಕೆಯು ಹುಟ್ಟಿತು.

(ಇ) ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಯಾರಿಗೂ ಹೇಳದೆ...........ಗೆ ಹೋಗಿ, ಅಲ್ಲಿ ....ಎಂಬ ಗುರುಗಳಲ್ಲಿ ನಿಂತುಬಿಟ್ಟರು.

(ಈ) ವಾಸುದೇವರು....... ....ಅಪ್ಪಣೆ ಪಡೆದು.............ಸ್ವೀಕಾರ ಮಾಡಿದರು.

(ಉ) ಸನ್ಯಾಸವನ್ನು ಸ್ವೀಕಾರ ಮಾಡಿದ ಮೇಲೆ ಇವರಿಗೆ...........ರೆಂಬ ಹೆಸರನ್ನಿಟ್ಟರು.

(ಊ) ....ಪೀಠಕ್ಕೆ ಸ್ವಾಮಿಗಳಾದ ಮೇಲೆ ಇವರು...............ರೆಂಬ ಹೆಸರಾದರು.

(ಎ) . . . . .ಯಲ್ಲಿ ಗುಡಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿ, ಅದರೊಳಗೆ ನ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು.

(ಏ) ಇವರು. . . . .ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ.

(ಐ) ಇವರು. . . . . .ವರುಷ ಬಾಳಿ ಕ್ರಿ. ಶ. . . . . . .ರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಬದರಿಕಾಶ್ರಮಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದರು.

೧೯. ಶ್ರೀ ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯರು

ಇವರು ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದ ಮಹಾಪುರುಷರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರು. ಹಂಪೆಯ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿರುವ ಆನೇಗುಂದಿಯು ಇವರ ಜನ್ಮಸ್ಥಳ. ಅಲ್ಲಿ ೧೩ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಕೊನೆಯ ಮತ್ತು ೧೪ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಆದಿಯ ಸುಮಾರಿಗೆ ಮಾಯಣ ಭಟ್ಟನೆಂಬ ಒಬ್ಬ ವಿದ್ವಾಂಸನಾದ ಬಡ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ನಿದ್ದನು. ಅವನ ಹೆಂಡತಿ ಶ್ರೀಮತಿ. ಮಾಯಣಭಟ್ಟನು ತನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಸಂಸ್ಕೃತವನ್ನು ಕಲಿಸಿ ತನ್ನ ಉಪಜೀವನವನ್ನು ಹೇಗೋ ಸಾಗಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವನಿಗೆ ಮಾಧವ, ಸಾಯಣ, ಸೋಮನಾಥ (ಇಲ್ಲವೆ ಭೋಗನಾಥ) ರೆಂಬ ಮೂವರು ಮಕ್ಕಳಿದ್ದರು. ಮಾಧವನೇ ಹಿರಿಯನು. ಮಾಧವನು ಮುಂದೆ ತನ್ನ ವಿದ್ಯಾಪ್ರಭಾವದಿಂದ ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯರೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡಹತ್ತಿದನು.

ಮಾಯಣಭಟ್ಟನು ತನ್ನ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ವೇದ-ಶಾಸ್ತ್ರ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿಸಿ ಅವರನ್ನೆಲ್ಲ ಪಂಡಿತರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದನು. ಕೆಲ ದಿನಗಳ ತರುವಾಯ ತೀರ ಬಡತನದಲ್ಲಿಯೇ ಅವನು ತೀರಿಕೊಂಡನು. ಮನೆತನದ ಬಡತನವ ಮತ್ತಿಷ್ಟು ಬೆಳೆದು, ಅದರ ಭಾರವೆಲ್ಲ ಹಿರಿಯ ಮಗನಾದ ಮಾಧವನ ಮೇಲೆಯೇ ಬಿದ್ದಿತು. ಈ ಬಡತನದ ಬವಣೆಯನ್ನು ಹಿಂಗಿಸುವ ಮಾರ್ಗವು ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯರಿಗೆ ತೋಚಲಿಲ್ಲ. ಅವರು ಹಂಪೆಗೆ ಹೋಗಿ ತಮ್ಮ ಕುಲದೇವತೆಯಾದ ಭುವನೇಶ್ವರಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಿದರು. ಭುವನೇಶ್ವರಿಯ ಅನುಗ್ರಹವನ್ನು ಪಡೆದು, ಸನ್ಯಾಸವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಶೃಂಗೇರಿಗೆ ನಡೆದರು. ಅವರ ತಮ್ಮಂದಿರಾದ ಸಾಯಣ–ಸೋಮನಾಥರು ಈ ಮೊದಲೇ ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಸನ್ಯಾಸಿಗಳಾಗಿದ್ದರು.

ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಭಾರತದಿಂದ ಬಂದ ಮುಸಲ್ಮಾನ ಅರಸನಾದ ಅಲ್ಲಾವುದ್ದೀನ ಖಿಲಜಿಯ ದಾಳಿಯ ಹೊಡೆತಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾದ ಹೊಯ್ಸಳರ ರಾಜ್ಯವೆಲ್ಲ ನಾಶವಾಗಿ ಹರಿಹರ ಮೊದಲಾದ ಪ್ರಮುಖ ನಾಯಕರು ನಿರಾಶ್ರಿತರಾಗಿದ್ದರು. ಒಂದು ಬಲವಾದ ಹಿಂದೂ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಮುಸಲ್ಮಾನರ ಹಾವಳಿಯನ್ನು ತಡೆಗಟ್ಟಬೇಕೆಂದು ಹರಿಹರನು ಹಗಲೂ ರಾತ್ರಿಯೂ

ಚಿಂತಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವನು ಶೃಂಗೇರಿಗೆ ಹೋಗಿ ಶ್ರೀ ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯರನ್ನು ಕಂಡು ಅವರಿಂದ ಆಶೀರ್ವಾದವನ್ನು ಪಡೆದನು. ಶ್ರೀ ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯರು ಶೃಂಗೇರಿಯಿಂದ ಹಂಪೆಗೆ ಬಂದು ಅದಕ್ಕೆ 'ವಿಜಯನಗರ' ಎಂದು ಹೆಸರಿಟ್ಟು ಸುತ್ತುಮುತ್ತಲಿನ ಹಿಂದೂ ಅರಸರಿಗೆಲ್ಲ ಸಹಾಯ-ಸಹಕಾರಗಳನ್ನು ನೀಡಲು ಕೇಳಿಕೊಂಡರು.

ಹರಿಹರರಾಯನು ಶ್ರೀ ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯರ ದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಬಂದದ್ದು

ಹರಿಹರರಾಯನನ್ನು ಪಟ್ಟಕ್ಕೆಕುಳ್ಳಿರಿಸಿ, ತಾವು ಅವನ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕರಾದರು. ಹರಿಹರನು ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯರಿಗೆ 'ಕರ್ನಾಟಕ ಸಿಂಹಾಸನ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನಾಚಾರ್ಯ' ಎಂಬ ಬಿರುದನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು.

ವಿಜಯನಗರದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲವೂ ಸುಸೂತ್ರವಾಗಿ ಸಾಗಲಿಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿದ ಮೇಲೆ ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯರು ಶೃಂಗೇರಿಗೆ ದಯಮಾಡಿಸಿದರು. ಅಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮನಾದ ಸಾಯಣಾಚಾರ್ಯರನ್ನು ಸಹಾಯಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಉತ್ತಮವಾದ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದರು. ಇವರ ಗ್ರಂಥಗಳೆಲ್ಲ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವವು. ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೩೮೬ ರಲ್ಲಿ ಸ್ವರ್ಗಸ್ಥರಾದರು.

ಅಭ್ಯಸನಗಳು

೧. ಕೆಳಗೆ ಕೆಲವು ಅಪೂರ್ಣ ವಾಕ್ಯಗಳಿವೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಾಕ್ಯದ ಕೊನೆಗೆ ಕಂಸಿನಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಒಂದು ಶಬ್ದವನ್ನು ಆಯ್ದುಕೊಂಡು ವಾಕ್ಯವನ್ನು ಪೂರ್ಣ ಮಾಡಿರಿ.

(ಅ) ಇವರ ತಂದೆಯ ಹೆಸರು..................ಭಟ್ಟ. (ಮಾಯಣ, ಸಾಯಣ)

(ಆ) ಇವರ ತಾಯಿಯ ಹೆಸರು........... (ಸುಮತಿ, ಶ್ರೀಮತಿ)

(ಇ) ಇವರು ಭುವನೇಶ್ವರಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ....ವರುಷ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಿದರು. (೧೦, ೧೨, ೧೪)

(ಈ) ....ಖಿಲಜಿಯ ದಾಳಿಯಿಂದ ಹೊಯ್ಸಳರ ರಾಜ್ಯವೆಲ್ಲ ನಾಶವಾಯಿತು. (ಜಲಾಲುದ್ದೀನ, ಶಹಾಬುದ್ದೀನ, ಅಲ್ಲಾ ಉದ್ದೀನ)

(ಉ) ಇವರು ಕ್ರಿ. ಶ...........ರಲ್ಲಿ ಸ್ವರ್ಗಸ್ಥರಾದರು. (೧೩೮೬, ೧೩೭೬, ೧೩೬೬)

೨. ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯರಿಗೆ 'ಕರ್ನಾಟಕ ಸಿಂಹಾಸನ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನಾಚಾರ್ಯ' ಎಂಬ ಬಿರುದು ಏಕೆ ಸಿಕ್ಕಿತು ?

---

೨೦. ಹರಿಹರರಾಯನು

ಇವನು ವಿಜಯನಗರ ರಾಜ್ಯದ ಮೂಲ ಸಂಸ್ಥಾಪಕನು. ಇವನನ್ನು ಹುಕ್ಕನೆಂದೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇವನಿಗೆ ಬುಕ್ಕ, ಕಂಪಣ್ಣ, ಮಾರಪ್ಪ, ಮುದ್ದಪ್ಪ ಎಂಬ ನಾಲ್ವರು ಸಹೋದರರು. ಇವರು ಯಾದವ ವಂಶದ ಸಂಗಮರಾಜನ ಮಕ್ಕಳು. ಹರಿಹರನ ಪೂರ್ವಜರು ಓರಂಗಲ್ಲಿನ ಕಾಕತೀಯರಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಹೊಯ್ಸಳರಲ್ಲಿ ದ್ವಾರಪಾಲಕರಾಗಿದ್ದರು. ಹರಿಹರನು ವೀರನಿದ್ದುದರಿಂದ ಹೊಯ್ಸಳರಾಜರಲ್ಲಿ ದಂಡನಾಯಕನಾಗಿದ್ದನು. ಅಲ್ಲಾ ಉದ್ದೀನ ಖಿಲಜಿಯ ಸರದಾರನಾದ ಮಲಿಕ್‌ಕಾಫುರನು ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ದಾಳಿ ಮಾಡಿ ಹೊಯ್ಸಳರ ರಾಜ್ಯವನ್ನೆಲ್ಲ ಹಾಳು ಮಾಡಿ ಬಿಟ್ಟದ್ದರಿಂದ ಅವರಲ್ಲಿದ್ದ

ವೀರರೆಲ್ಲರೂ ನಿರಾಧಾರಿಗಳಾಗಿದ್ದರು. ಹರಿಹರನು ಅವರಿಗೆಲ್ಲ ಪ್ರಮುಖ ನಾಗಿದ್ದನು. ಉತ್ತರ ಭಾರತದಿಂದ ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಮುಸಲ್ಮಾನರ ಹಾವಳಿಯನ್ನು ತಡೆಗಟ್ಟಲು ಉಪಾಯುಗಳನ್ನು ಅವನು ಯಾವಾಗಲೂ ಯೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಕೊನೆಗೆ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬಲವಾದ ಹಿಂದೂ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಕಟ್ಟುವದೊಂದೇ ಉತ್ತಮ ಉಪಾಯುವೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದನು. ಈ ಮಹತ್ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯರ ಆಶೀರ್ವಾದವನ್ನೂ ಸಲಹೆಯನ್ನೂ ಪಡೆಯಲು ತನ್ನ ತಮ್ಮನಾದ ಬುಕ್ಕನನ್ನು ಕರಕೊಂಡು ಶೃಂಗೇರಿಗೆ ಹೋದನು. ಇಬ್ಬರೂ ಗುರುಗಳಿಗೆ ಸಾಷ್ಟಾಂಗ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿ ಕುಳಿತರು.

ವಿದ್ಯಾ:— ಹುಕ್ಕ-ಬುಕ್ಕರೇ, ಇಷ್ಟು ದೂರ ಈಗೇಕೆ ಬಂದಿರುವಿರಿ ?

ಹುಕ್ಕ:— ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ, ಉತ್ತರ ಭಾರತದ ಮುಸಲ್ಮಾನರ ಹಾವಳಿಯಿಂದ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದ ಹಿಂದೂ ರಾಜ್ಯಗಳೆಲ್ಲ ಮಣ್ಣು ಮುಕ್ಕಿ ಬಿಟ್ಟಿವೆ. ಆದುದರಿಂದ ಅವರ ಹಾವಳಿಯನ್ನು ತಡೆಯಲು ಒಂದು ಬಲವಾದ ಹಿಂದೂ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಬೇಕೆಂದು ನಮ್ಮ ಹೆಬ್ಬಯಕೆ. ಈಗ ನಾವು ಸುಮ್ಮನೆ ಕೈಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಕುಳಿತರೆ ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮವೇ ಉಳಿಯಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ.

ವಿದ್ಯಾ:— ನಾವು ಹೇಳಿ ಕೇಳಿ ಸನ್ಯಾಸಿಗಳು; ಇವರಲ್ಲಿ ನಾವು ಮಾಡುವದೇನಿದೆ ?

ಬುಕ್ಕ:— ತಮ್ಮಂತಹ ಪೂಜ್ಯ ಗುರುಗಳ ಅನುಗ್ರಹ-ಆಶೀರ್ವಾದಗಳು ಬೇಕಲ್ಲವೇ ?

ವಿದ್ಯಾ:— ಒಳ್ಳೇದು, ನಮ್ಮ ಅನುಗ್ರಹ-ಆಶೀರ್ವಾದಗಳು ನಿಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಇದ್ದೇ ಇವೆ. ಆದರೂ ನೀವು ಈಗ ಕೈಹಾಕಬೇಕೆನ್ನುವ ಕೆಲಸವು ಬಲು ಸಾಹಸದ್ದು ! ಅದು ಕೆಚ್ಚೆದೆಯ ವೀರರ ಕೆಲಸ !

ಹುಕ್ಕ:— ಹೌದು ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ, ತಾವು ಅನ್ನುವದು ನಿಜ. ಈ ಸಾಹಸದ ಕೆಲಸದ ಹೊಣೆಯನ್ನು ಹೊರಲು ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಧೈರ್ಯ ಮಾಡಿದ್ದೇವೆ. ನಮಗೆ ನಮ್ಮ ನಾಡಿನ ವೀರರೆಲ್ಲರ ಸಹಕಾರವೂ ಸಾಕಷ್ಟಿದೆ. ಆದರೂ ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ತಮ್ಮಂತಹ ಪೂಜ್ಯರ ಸಲಹೆ-ಸೂಚನೆಗಳೂ, ಮಾರ್ಗದರ್ಶನವೂ ಹಿತೋಪದೇಶವೂ ಇರಬೇಕಲ್ಲವೆ ?

ವಿದ್ಯಾ:— ಒಳ್ಳೇದು, ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲಿ! ನಮ್ಮಿಂದ ಶಕ್ಯವಿದ್ದಷ್ಟೆಲ್ಲ ಸಹಾಯವನ್ನು ನೀಡಲು ಸದಾ ಸಿದ್ಧರಿದ್ದೇವೆ.

ಇಷ್ಟಾದಮೇಲೆ ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯರು ಹಂಪೆಗೆ ಬಂದು ತುಂಗಭದ್ರಾ ದಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ಆನೆಗುಂದಿಯ ಎದುರಿಗೆ ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೩೩೫ ರಲ್ಲಿ 'ವಿಜಯನಗರ' ಎಂಬ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ, ಪಟ್ಟಕ್ಕೆ ಹರಿಹರನನ್ನು ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೩೩೬ ರಲ್ಲಿ

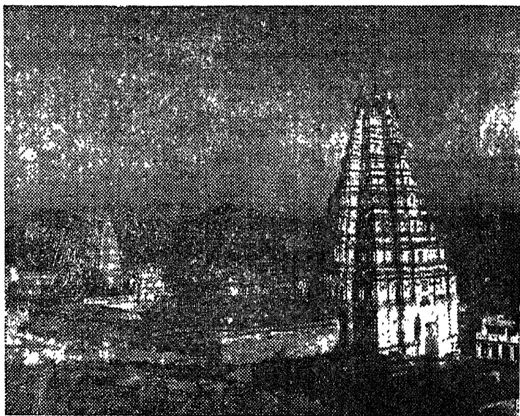

ಶ್ರೀ ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯರು ಹರಿಹರನನ್ನು ಪಟ್ಟಕ್ಕೆ ಕೂಡ್ರಿಸಿದ್ದು

ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿ ಅವನ ಉಪದೇಶಕರಾಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಕೆಲಕಾಲ ನಿಂತರು. ಸುತ್ತುಮುತ್ತಲಿನ ಹಿಂದೂ ಅರಸರಿಗೆಲ್ಲ ಹರಿಹರರಾಯನಿಗೆ ಸಹಾಯ–ಸಹಕಾರಗಳನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಲು ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡಿಸಿದರು.

ಹರಿಹರರಾಯನು ತನ್ನ ಎರಡನೆಯ ತಮ್ಮನಾದ ಬುಕ್ಕರಾಯನನ್ನು ತನ್ನ ಯುವರಾಜ ಮತ್ತು ಸೇನಾಪತಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ಹತ್ತಿರ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಉಳಿದ ತಮ್ಮಂದಿರನ್ನು ದಿಗ್ವಿಜಯಕ್ಕೆ ಕಳಿಸಿದನು. ಕಂಪಣ್ಣನು ಕಡಪೆ ನೆಲ್ಲೂರುಗಳ ಕಡೆಗೂ ಮಾರಪ್ಪನು ಬನವಾಸಿಗೂ ದಂಡು ತಕ್ಕೊಂಡು ಹೋಗಿ

ಅವುಗಳನ್ನು ಗೆದ್ದುಕೊಂಡರು. ಅವರನ್ನು ಆ ಆ ನಾಡುಗಳಿಗೆ ಮಹಾಮಂಡಲೇಶ್ವರರನ್ನಾಗಿ ನಿಯಮಿಸಿದನು. ಇವನು ಬಾದಾಮಿಯ ಕೋಟೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದನು. ಓರಂಗಲ್ಲಿನ ಅರಸುಮಗ ಕೃಷ್ಣನು ಇವನ ಸಹಾಯದಿಂದ ಓರಂಗಲ್ಲನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡಿದ್ದ ಮುಸಲ್ಮಾನರನ್ನು ಹೊಡೆದೋಡಿಸಿದನು. ಇವನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ವಿಜಯನಗರವು ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ಪದವಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿತು.

ಹಂಪೆಯ ವಿರೂಪಾಕ್ಷ ದೇವಾಲಯದ ಒಂದು ನೋಟ

ಹಂಪೆಯಲ್ಲಿರುವ ವಿರೂಪಾಕ್ಷದೇವರ ಗುಡಿಯನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಿ ಕಟ್ಟಿಸಿದನು. ಇವನು ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೩೫೩ ರಲ್ಲಿ ತೀರಿಕೊಂಡನು. ಇವನಿಗೆ ಇಬ್ಬರು ಮಕ್ಕಳಿದ್ದರು; ಅವರು ಬೇಗ ತೀರಿಕೊಂಡದ್ದರಿಂದ, ಹರಿಹರನ ತರುವಾಯ ಬುಕ್ಕರಾಯನು ಪಟ್ಟವೇರಿದನು. ಈ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವು ಸುಮಾರು ೨೦೦ ವರುಷಗಳವರೆಗೆ ಬಾಳಿತು.

ಅಭ್ಯಸನಗಳು

೧. ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯರು ಮತ್ತು ಹುಕ್ಕ-ಬುಕ್ಕ ಇವರ ನಡುವೆ ಆದ ಸಂಭಾಷಣವನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ.

೨. ಕೆಳಗೆ ಅಪೂರ್ಣ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಾಕ್ಯದ ಕೊನೆಗೆ ಕಂಸಿನಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಯೋಗ್ಯವಾದದ್ದನ್ನು ಆಯ್ದು ವಾಕ್ಯವನ್ನು ಪೂರ್ಣ ಮಾಡಿ ಬರೆಯಿರಿ.

(ಅ) ಹರಿಹರನು..................ವಂಶದ ಸಂಗಮರಾಜನ ಮಗನು. (ಕದಂಬ, ಚಾಲುಕ್ಯ, ಯಾದವ)

(ಆ) ಇವನು ಶೂರನಿದ್ದುದರಿಂದ ಹೊಯ್ಸಳರಲ್ಲಿ..................ಆಗಿದ್ದನು. (ಸರದಾರ, ದಂಡನಾಯಕ, ಭಾಂಡಾರಿ)

(ಇ) ವಿಜಯನಗರದ ರಾಜ್ಯವು ಕ್ರಿ. ಶ..............ರಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. (೧೩೩೬, ೧೩೬೬, ೧೩೪೬)

(ಈ) ಇವನು ತನ್ನ ತಮ್ಮನಾದ................ನನ್ನು ಯುವರಾಜ ಮತ್ತು ಸೇನಾಪತಿಯನ್ನಾಗಿ ನಿಯಮಿಸಿದನು. (ಕಂಪಣ್ಣಾ, ಮುದ್ದಣ್ಣಾ, ಬುಕ್ಕ, ಮಾರಪ್ಪ)

(ಉ) ಇವನು ಕ್ರಿ. ಶ.............ರಲ್ಲಿ ತೀರಿಕೊಂಡನು. (೧೩೫೩, ೧೩೭೩)

---

೨೧. ಬುಕ್ಕರಾಯನು

ಇವನು ಹರಿಹರರಾಯ (ಹುಕ್ಕ) ನ ಎರಡನೆಯ ತಮ್ಮನು. ಇವನಿಗಿಂತ ಹಿರಿಯವನಾದ ಕಂಪಣ್ಣನು ಈ ಮೊದಲೇ ಮಡಿದದ್ದರಿಂದ ಇವನಿಗೆ ಪಟ್ಟವಾಯಿತು. ವಿಜಯನಗರ ರಾಜ್ಯದ ಮೂಲ ಸ್ಥಾಪಕರಲ್ಲಿ ಇವನೊಬ್ಬನು. ತನ್ನ ೨೪ ವರುಷಗಳ ಆಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಇವನು ಮುಸಲ್ಮಾನರ ದಾಳಿಗಳನ್ನು ಮುರಿದು, ತುಂಗಭದ್ರೆಯಿಂದ ದಕ್ಷಿಣ ಸಮುದ್ರದ ವರೆಗೆ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಹಬ್ಬಿಸಿದನು. ಓರಂಗಲ್ಲು, ದ್ವಾರಸಮುದ್ರದ ಅರಸರನ್ನೆಲ್ಲ ಒಂದುಗೂಡಿಸಿ ತನ್ನ ಸಹಾಯಕರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡನು. ಇವನ ಕಾಲಕ್ಕೂ ಶ್ರೀ ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯರೇ ಅರಸುಮನೆತನದ ಗುರುಗಳಾಗಿದ್ದರು. ಇವನ ದಂಡನಾಯಕನಾದ ಬಸವಯ್ಯನು ವೀರಶೈವನಿದ್ದನು. ಇನ್ನೊಬ್ಬ ದಂಡೇಶನಾದ ಇರುಗನು ಜೈನ

ನಾಗಿದ್ದನು. ಈತನ ಆಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಜೈನ ಮತ್ತು ವೈಷ್ಣವರಲ್ಲಿ ಜಗಳವೆದ್ದಿತು. ಆಗ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಮತಕ್ಕೆ ತಾವು ಶ್ರೇಷ್ಠರೆಂದು ಹೇಳಿ ಜಗಳ ಮುರಿದನು. ಇವನು ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಸಮನಾಗಿಯೇ ನಡೆಯಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಇವನಿಗೆ ನಾಲ್ಕು ಮಂದಿ ಮಕ್ಕಳಿದ್ದರು ಇಮ್ಮಡಿ ಕಂಪಣ್ಣನೆಂಬೊಬ್ಬ ಮಗನು ಮಧು ರೆಯ ವರೆಗೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿಯ ಸುಲ್ತಾನನನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ, ರಾಮೇಶ್ವರದ ವರೆಗೆ ಕನ್ನಡಿಗರ ಧ್ವಜವನ್ನು ಹಾರಿಸಿದ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಕಂಪಣ್ಣನ ರಾಣಿ ಯಾದ ಗಂಗಾದೇವಿಯು ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಪದ್ಯರೂಪವಾಗಿ ಬರೆದಿರುವಳು. ಬುಕ್ಕನು ತನ್ನ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಒಂದು ಪಟ್ಟಣವನ್ನೂ ಒಂದು ಹೆಗ್ಗೆರೆಯನ್ನೂ ಕಟ್ಟಿಸಿದನು. ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯರ ತಮ್ಮಂದಿರೂ, ಪಂಡಿತರೂ, ಕಡುಗಲಿಗಳೂ ಆದ ಸಾಯಣಾಚಾರ್ಯರು ವೇದಕ್ಕೆ ಭಾಷ್ಯ (ಅರ್ಥ) ವನ್ನು ಬರೆದರು.

ಈ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಕಲಬುರ್ಗಿಯಲ್ಲಿ ಬಹಮನಿ ಮನೆತನದ ಮುಹಮ್ಮದ ಶಹನು ಆಳುತ್ತಿದ್ದನು. ವಿಜಯನಗರದ ರಾಜ್ಯದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಅವನಿಗೆ ಸಹನವಾಗದೆ, ಏನಾದರೂ ಮಾಡಿ ಕಾಲು ಕೆದರಿ ಜಗಳ ತೆಗೆಯ ಬೇಕೆಂದು ಮಾಡಿದನು. ಒಂದು ದಿನ ಅವನು ಶೆರೆ ಕುಡಿದು ಕುಳಿತಾಗ ತನ್ನ ಓಲಗದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಹಾಡುಗಾರನನ್ನು ಕರೆಯಿಸಿ ಹಾಡಿಸಿದನು. ಅವನಿಗೆ ಇಂತಿಷ್ಟು ಹಣವನ್ನು ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಬುಕ್ಕ ಭೂಪತಿಗೆ ಪತ್ರಬರೆದು ಕಳಿ ಸಿದನು. ಹೀಗೆ ಮಾಡಬೇಡಿರೆಂದು ಅವನ ಸುತ್ತಲಿದ್ದವರು ಎಷ್ಟು ಹೇಳಿದರೂ ಕೇಳಲಿಲ್ಲ. ಇದರಿಂದ ಬುಕ್ಕಭೂಪತಿಗೆ ಅಪಮಾನ ಮಾಡಿದಂತಾಯಿತು. ಆದರಿಂದ ಅವನು ಆ 'ಹೆಂಡದ ಹುಂಡಿ' ಯನ್ನು ತಂದ ಹಾಡುಗಾರನನ್ನು ಕತ್ತೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿ ಊರೆಲ್ಲ ಮೆರೆಯಿಸಿ ಕಳಿಸಿದನು. ಇದಲ್ಲದೆ ಅಪ ಮಾನದ ಸೇಡಿಗಾಗಿ ಕಲಬುರ್ಗಿಯ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಮುದಗಲ್ಲು ಕೋಟೆಯ ಮೇಲೆ ದಂಡೆತ್ತಿ ಹೋಗಿ ಅದನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು, ಅಲ್ಲಿ ಅನೇಕರನ್ನು ಕೊಂದನು. ಈ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಮುಹಮ್ಮದಶಹನು ಒಂದು ಲಕ್ಷ ಹಿಂದುಗಳನ್ನು ಕೊಲ್ಲಬೇಕೆಂದು ಪಣತೊಟ್ಟನು. ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಆದವಾನಿಯ ಹತ್ತಿರ ಯುದ್ಧವಾಯಿತು. ಮುಂದೆ ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಒಪ್ಪಂದವಾಯಿತು. ಕೆಲವು ದಿನಗಳ ತರುವಾಯ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೩೭೭ರಲ್ಲಿ ಬುಕ್ಕರಾಯನು ಮಡಿದನು.

ಅಭ್ಯಸನಗಳು

೧. 'ಹೆಂಡದ ಹುಂಡಿಯ' ಬಗೆಗೆ ಗೊತ್ತಿದ್ದ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ.

೨. ತೆರವಿದ್ದ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಯೋಗ್ಯ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ತುಂಬಿ ಬರೆಯಿರಿ—

(ಅ) ಇವನು............ರಾಯನ ತಮ್ಮನು.

(ಆ) ....ರಾಜ್ಯದ........ಸ್ಥಾಪಕರಲ್ಲಿ ಇವನೊಬ್ಬನು.

(ಇ) ಇವನು............ವರುಷ ರಾಜ್ಯವಾಳಿದನು.

(ಈ) ಇವನ ದಂಡನಾಯಕನಾದ............ನು ವೀರಶೈವನಿದ್ದನು. ಇನ್ನೊಬ್ಬ ದಂಡೇಶನಾದ............ನು ಜೈನನಿದ್ದನು.

(ಉ) ಇವನಿಗೆ............ಮಂದಿ ಮಕ್ಕಳಿದ್ದರು.

(ಊ) ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯರ ತಮ್ಮಂದಿರಾದ ....ರು ....ಕ್ಕೆ ಭಾಷ್ಯವನ್ನು ಬರೆದರು.

---

೨೨. ಪ್ರೌಢ ದೇವರಾಯನು

ಇವನು ೧ನೆಯ ದೇವರಾಯನ ಮೊಮ್ಮಗನು. ೧ನೆಯ ದೇವರಾಯನ ಎರಡನೆಯ ಮಗನಾದ ವಿಜಯದೇವರಾಯನು ಇವನ ತಂದೆಯು. ಇವನು ವೀರನೂ ವಿದ್ಯಾಪ್ರಿಯನೂ ರಸಿಕನೂ ಆಗಿದ್ದನು. ಇವನಿಗೆ ವೀರಶೈವ ಮತದಲ್ಲಿ ನಂಬುಗೆ ಬಹಳವಿದ್ದಿತು. ಇವನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವ ಮತಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ರಾಜಾಶ್ರಯ ದೊರೆಯಿತು. 'ಲಕ್ಕಣ್ಣ ದಂಡೇಶ' ಎಂಬವನು ಇವನ ಮುಖ್ಯ ಪ್ರಧಾನನೂ 'ಜಕ್ಕಣಾರ್ಯ' ಎಂಬವನು ದಂಡನಾಯಕನೂ ಇದ್ದರು. ಇವರಿಬ್ಬರೂ ವೀರಶೈವರು. ಲಕ್ಕಣ್ಣನು "ಶಿವತತ್ವ ಚಿಂತಾಮಣಿ" ಎಂಬ ಗ್ರಂಥವನ್ನೂ, ಜಕ್ಕಣಾರ್ಯನು 'ನೂರೊಂದು ಸ್ಥಳ' ಎಂಬ ಗ್ರಂಥವನ್ನೂ ಬರೆದಿರುವರು. ಇವೆರಡೂ ವೀರಶೈವ ಮತದ ಗ್ರಂಥಗಳು. ಚಾಮರಸ ಕವಿಯು ಬರೆದ 'ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭುದೇವರ ಚರಿತ್ರ'ಕ್ಕೆ ಮೆಚ್ಚಿ ಪ್ರೌಢ ದೇವರಾಯನು ಅವನಿಗೆ ಬಹು ಮರ್ಯಾದೆ ಮಾಡಿದನಂತೆ. ಇವನ ಆಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಗದುಗಿನ ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನು "ಕನ್ನಡ ಭಾರತ"ವನ್ನು ಬರೆದನು.

ಇವನು ಜೀವದಿಂದಿರುವ ವರೆಗೆ ಬಹಮನೀ ರಾಜರ ಸಂಗಡ ಯುದ್ಧ ಮಾಡಿ, ತನ್ನ ರಾಜ್ಯ ಕಾಯ್ದುಕೊಂಡು, ಅದನ್ನು ಬಲಿಸಿದನು. ಇವನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ವಿಜಯನಗರ ರಾಜ್ಯವು ಉನ್ನತಿಯ ಶಿಖರಕ್ಕೇರಿತು. ಮುಸಲ್ಮಾನರು ಯುದ್ಧಕಲೆಯಲ್ಲಿ ಹಿಂದೂ ಜನರಿಗಿಂತ ಜಾಣರೂ ನಿಪುಣರೂ ಇರುವದನ್ನು ಕಂಡು, ತನ್ನ ದಂಡಿನವರಿಗೆ ಯುದ್ಧಕಲೆಯನ್ನು ಕಲಿಸಲು ಇವನು ತನಗೆ ಅನುಕೂಲರಾದ ಕೆಲ ಮುಸಲ್ಮಾನರನ್ನು ನವಕರಿಗೆ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡನು. ಅವರಿಗಾಗಿ ಮಸೀದೆ ಕಟ್ಟಿಸಿದನು. ಇವನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ದಂಡು ಒಳ್ಳೇ ಬಲಿಷ್ಠವಾದದ್ದಾಗಿತ್ತು. ತನ್ನನ್ನು ಕೆಣಕಿದ ಹೊರತು ಇವನು ಯಾರ ಮೇಲೂ ಏರಿ ಹೋಗಲಿಲ್ಲ. ಒಂದು ವೇಳೆ ಯಾವನಾದರೂ ಕಾಲು ಕೆದರಿ ಜಗಳ ತೆಗೆದರೆ, ಅವನ ಸೊಕ್ಕನ್ನು ಅಡಗಿಸಿ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ತಲೆ ಎತ್ತದಂತೆ ಹಣ್ಣುಹಣ್ಣು ಮಾಡಿಬಿಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಆದುದರಿಂದ ಆ ಸಮಯದ ಅರಸರೆಲ್ಲರೂ ಇವನಿಗೆ ಅಂಜಿ ಬೆಕ್ಕಿನಂತೆ ಇರುತ್ತಿದ್ದರು. ಇವನು ಒಳ್ಳೇ ವೈಭವದಿಂದ ರಾಜ್ಯವಾಳಿ ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೪೪೬ ರಲ್ಲಿ ತೀರಿಕೊಂಡನು.

ಇವನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇಟಲಿಯ ದೇಶದ 'ನಿಕೋಲೋ ಕೊಂಟಿ' ಮತ್ತು ಇರಾಣದ 'ಅಬ್ದುಲ್ ರಝಾಕ್' ಎಂಬ ಪ್ರವಾಸಿಕರು ವಿಜಯನಗರಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದರು. ಇವರಿಬ್ಬರು ಆಗಿನ ವಿಜಯನಗರದ ವೈಭವವನ್ನು ಬಾಯಿ ತುಂಬ ಬಣ್ಣಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ಬರೆದಿರುವ ವೃತ್ತಾಂತವು ಕೆಳಗೆ ಕೊಟ್ಟಂತೆ ಇದೆ:—

ಈ ದೇಶವು ತೋಟಪಟ್ಟಿಗಳಿಂದಲೂ ಕಾಲುವೆಗಳಿಂದಲೂ ತುಂಬಿದು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಹು ಚೆಂದವಾಗಿದೆ. ವಿಜಯನಗರಕ್ಕೆ ಏಳು ಸುತ್ತಿನ ಕೋಟೆಯಿದ್ದು ಏಳನೆಯ ಕೋಟೆಯಲ್ಲಿ ಅರಮನೆಯಿದೆ. ಈ ಪಟ್ಟಣದ ಸುತ್ತಳತೆ ಅರವತ್ತು ಮೈಲು. ಪೇಟೆಯು ಜನರಿಂದ ಗಿಜಗುಟ್ಟುವದು. ಅರಮನೆಯ ಎದುರಿಗೆ ಪಗಡೀ ಪಟ್ಟದಂತೆ ಪೇಟೆಯಿದ್ದು ಇಬ್ಬದಿಗೂ ಎರಡು ಅಂತಸ್ತಿನ ಮನೆಗಳು ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತವೆ. ಚಿನಿವಾಲರ ಪೇಟೆಯಲ್ಲಿ ದಿನಾಲು ಮುತ್ತು, ರತ್ನ, ವಜ್ರ, ವೈಡೂರ್ಯಗಳ ವ್ಯಾಪಾರ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಸಾವಿರಾರು ಆನೆಗಳುಂಟು. ಇಲ್ಲಿಯ ಅರಸನು ಬಹು ಶೂರ. ಇವನಲ್ಲಿ ೧೧ ಲಕ್ಷ ಸೈನ್ಯವಿದ್ದು, ರತ್ನಗಳಿಂದ ಕೆತ್ತಿದ ಬಂಗಾರದ ಸಿಂಹಾಸನವಿರುವದು. ಹಣ್ಣು

ಹಂಪಲ–ಕಾಯಿಪಲ್ಲೆಗಳ ಪೇಟೆಯನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಕಣ್ಣು ತಿರುಗುತ್ತವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಒಂದು ಲಕ್ಷ ಮನೆಗಳಿವೆ. ಬೆಳ್ಳಿ–ಬಂಗಾರದಿಂದ ತುಂಬಿದ ಅನೇಕ ನೆಲಮನೆಗಳು ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿವೆ. ”

ಅಭ್ಯಸನಗಳು

೧. ಪ್ರೌಢದೇವರಾಯನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವಿಜಯನಗರವನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸಿದ ಪ್ರವಾಸಿಕರಾರು ? ಅವರು ಬರೆದಿಟ್ಟ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ.

೨. ಕೆಳಗೆ ಕೆಲವು ಅಪೂರ್ಣ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಾಕ್ಯದ ಕೊನೆಗೆ ಕೆಲವು ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಯೋಗ್ಯವಾದದ್ದೊಂದನ್ನು ಆರಿಸಿಕೊಂಡು ವಾಕ್ಯವನ್ನು ಪೂರ್ಣ ಮಾಡಿ ಬರೆಯಿರಿ:—

(ಅ) ಇವನ ತಂದೆಯು..............ನು (೧ನೇ ದೇವರಾಯ, ವಿಜಯ ದೇವರಾಯ)

(ಆ) ಇವನಿಗೆ .... ಮತದಲ್ಲಿ ನಂಬಿಗೆ ಬಹಳವಿದ್ದಿತು. (ವೈಷ್ಣವ, ಜೈನ, ವೀರಶೈವ)

(ಇ) ....ಎಂಬವನು ಇವನ ಮುಖ್ಯ ಪ್ರಧಾನನಿದ್ದನು. (ಜಕ್ಕಣಾರ್ಯ, ಲಕ್ಕಣ್ಣದಂಡೇಶ, ಚಾಮರಸ)

(ಈ) ಜಕ್ಕಣಾರ್ಯನು................ಎಂಬ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದನು. (ನೂರೊಂದು ಸ್ಥಳ, ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭುದೇವರ ಚರಿತ್ರ, ಶಿವತತ್ವ ಚಿಂತಾಮಣಿ)

(ಉ) ತನ್ನ ದಂಡಿನವರಿಗೆ ಯುದ್ಧ ಕಲೆಯ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಕೊಡಿಸಲು ಕೆಲ...........ರನ್ನು ನವಕರಿಗೆ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡನು. (ಇಂಗ್ಲಿಷರು, ಮುಸಲ್ಮಾನರು, ಫ್ರೆಂಚರು)

(ಊ) ಇವನು ಕ್ರಿ. ಶ.............ರಲ್ಲಿ ತೀರಿಕೊಂಡನು. (೧೪೪೬, ೧೩೪೬, ೧೫೪೬)

೨೩. ಲಕ್ಕಣ್ಣ ದಂಡೇಶ

ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನ ಗೋತ್ರದ ಹೆಗ್ಗಡೆದೇವನೆಂಬವನೊಬ್ಬ ವೀರಶೈವ ಗೃಹಸ್ಥನಿದ್ದನು. ಅವನ ಹೆಂಡತಿಯ ಹೆಸರು ಜನ್ಮಾಯಮ್ಮ. ಇವರಿಗೆ ಲಕ್ಕಣ್ಣ-ಮಾದಣ್ಣರೆಂಬ ಇಬ್ಬರು ಗಂಡುಮಕ್ಕಳಿದ್ದರು. ಇವರಿಬ್ಬರೂ ಶೂರರೂ ಯುದ್ಧ ಕಲೆಯಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೇ ಚತುರರೂ ಇದ್ದರು. ಲಕ್ಕಣ್ಣನು ಶೂರನಿದ್ದಂತೆ ಪಂಡಿತನೂ ಇದ್ದನು. ಇವರ ಶೌರ್ಯ-ಸಾಹಸಗಳಿಗೆ ಮೆಚ್ಚಿ ವಿಜಯನಗರದ ಪ್ರೌಢದೇವರಾಯನು ಇವರಿರ್ವರನ್ನು ದಳಪತಿಗಳನ್ನಾಗಿ ನಿಯಮಿಸಿದನು. ಲಕ್ಕಣ್ಣನು ತನ್ನಲ್ಲಿದ್ದ ಯೋಗ್ಯತೆಯಿಂದ ಏರುತ್ತ ಏರುತ್ತ ಕೊನೆಗೆ ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೪೨೮ ರಲ್ಲಿ ಪ್ರೌಢದೇವರಾಯನ ಮುಖ್ಯ ಮಂತ್ರಿಯೂ ದಂಡೇಶನೂ ಆದನು.

ಕೆಲ ಕಾಲ ಈತನು ಪ್ರೌಢದೇವರಾಯನಿಂದ ತೇಕಲ ಪ್ರಾಂತ (ಈಗಿನ ಕೋಲಾರ ಜಿಲ್ಹೆ) ದ ಒಡೆಯನಾಗಿಯೂ ಮತ್ತೆ ಕೆಲ ಕಾಲ ತುಂದಿರ ಪ್ರಾಂತ (ಈಗಿನ ದಕ್ಷಿಣ ಆರ್ಕಾಟ ಜಿಲ್ಹೆ) ದ ಒಡೆಯನಾಗಿಯೂ ನಿಯಮಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದನು. ಆಗ ದಾನಧರ್ಮಗಳನ್ನೆಷ್ಟೋ ಮಾಡಿ ಗುಡಿಗುಂಡಾರಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದನು. ಕೋಲಾರ ಜಿಲ್ಹೆಯೊಳಗಿನ ವಿರೂಪಾಕ್ಷಪುರವೆಂಬಲ್ಲಿ ಈತನು ಕಟ್ಟಿಸಿದ ಪ್ರಸನ್ನ ವಿರೂಪಾಕ್ಷನ ಸುಂದರವಾದ ಮತ್ತು ಭವ್ಯ ದೇವಾಲಯವು ನೋಡತಕ್ಕಂತಹದಿದೆ. ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೪೪೩ ರಲ್ಲಿ ಲಕ್ಕಣ್ಣ ದಂಡೇಶನು ಸಿಂಹಳ ದ್ವೀಪಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ದಾಳೀ ಮಾಡಿ ಬಂದನು. ಆದುದರಿಂದ ಈತನಿಗೆ "ದಕ್ಷಿಣ ಸಮುದ್ರಾಧೀಶ್ವರ" ಎಂಬ. ಬಿರುದು ಸಿಕ್ಕಿತು. ಆಗ ತನ್ನ ಹೆಸರಿನಿಂದ ನಾಣ್ಯಗಳನ್ನು ಹೊರಡಿಸಿದನು. "ಶಿವತತ್ವ ಚಿಂತಾಮಣಿ" ಎಂಬದೊಂದು ಅಪೌಲ್ಯವಾದ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಆದರಿಂದ ಈತನು ಘನ ವಿದ್ವಾಂಸನಿದ್ದನೆಂಬುದು ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ.

ಇದೇ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಪ್ರೌಢದೇವರಾಯನ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ದಂಡನಾಯಕನಿದ್ದನು. ಅವನ ಹೆಸರು ಜಕ್ಕಣಾರ್ಯ. ಲಕ್ಕಣ್ಣನಂತೆ ಇವನಾದರೂ ಶೂರನಿದ್ದ ಹಾಗೆ ದೊಡ್ಡ ಪಂಡಿತನೂ ಇದ್ದನು. ಇವನು "ನೂರೊಂದು ಸ್ಥಲ" ಇಲ್ಲವೆ

" ಏಕೋತ್ತರಶತಸ್ಥಲ " ಎಂಬದೊಂದು ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಅದಾದರೂ ಶಿವತತ್ವ ಚಿಂತಾಮಣಿಯಂತೆ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಗ್ರಂಥವು. ಲಕ್ಕಣ್ಣ ಜಕ್ಕಣರಿಬ್ಬರೂ ಸಾಹಿತ್ಯಸೇವೆಯನ್ನು ಕೂಡಿಕೊಂಡೇ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೆಂದು ತೋರುತ್ತಿದೆ. ಆ ಕಾಲದ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಇವರ ಹೆಸರುಗಳು ಜೋಡಾಗಿಯೇ ಉಲ್ಲೇಖವಾದುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತಿದೆ.

ಅಭ್ಯಸನಗಳು

ತೆರವಿದ್ದ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಯೋಗ್ಯ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ತುಂಬಿ ಬರೆಯಿರಿ—

(ಅ) ಲಕ್ಕಣ್ಣನ ತಂದೆಯ ಹೆಸರು..........., ಮತ್ತು ತಾಯಿಯ ಹೆಸರು............

(ಆ) ಈತನಿಗೆ............ನೆಂಬೊಬ್ಬ ಸಹೋದರನಿದ್ದನು.

(ಇ) ಇವರ................ಗಳಿಗೆ ಮೆಚ್ಚಿ ವಿಜಯನಗರದ............ ರಾಯನು ಇವರಿರ್ವರನ್ನು....... .....ಗಳನ್ನಾಗಿ ನಿಯಮಿಸಿದನು.

(ಈ) ಕ್ರಿ. ಶ...........ರಲ್ಲಿ ಈತನು................ರಾಯನ ಮುಖ್ಯ ....ಯೂ............ನೂ ಆದನು.

(ಉ) ....ಜಿಲ್ಲೆಯೊಳಗಿನ ....ವೆಂಬಲ್ಲಿ ಈತನು ಕಟ್ಟಿಸಿದ............ನ ದೇವಾಲಯವು ನೋಡತಕ್ಕಂತಹದು ಇದೆ.

(ಊ) ಕ್ರಿ. ಶ,................ರಲ್ಲಿ ಈತನು,...........ದ್ವೀಪಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ....ಮಾಡಿ ಬಂದನು. ಆದುದರಿಂದ ಈತನಿಗೆ...............ಎಂಬ ಬಿರುದು ಸಿಕ್ಕಿತು.

(ಎ) ....ಎಂಬದೊಂದು ಅಮೌಲ್ಯವಾದ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ.

(ಏ) ರಾಯನ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ದಂಡನಾಯಕನಾದ.........ನು......... ಇಲ್ಲವೆ........ಎಂಬದೊಂದು............ಧರ್ಮಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ.

೨೪. ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನು

ಈತನು ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿರುವ ಕೋಳಿವಾಡ ಗ್ರಾಮದ ಶಾನುಭೋಗನು. ಈತನು ಗದಗಿನ ವೀರನಾರಾಯಣನ ಭಕ್ತನು. ಇವನ ರೂಢಿಯ ಹೆಸರು ನಾರಾಯಣಪ್ಪ ಇಲ್ಲವೆ ನಾರಣಪ್ಪನೆಂದು ಇದ್ದಿತು. ಈತನು ವಿಜಯನಗರದ ಪ್ರೌಢದೇವರಾಯನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಇದ್ದನು. ಇವನು

ಶ್ರೀ ಕುಮಾರವ್ಯಾಸ

ವೀರನಾರಾಯಣನ ಭಕ್ತನಾದುದರಿಂದ ತನ್ನ ಊರಾದ ಕೋಳಿವಾಡವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಗದಗಿನಲ್ಲಿಯೇ ಇರಹತ್ತಿದನು. ದಿನಾಲು ದೇವರ ಸೇವೆ ಮಾಡುವದಾದ ಮೇಲೆ ಶ್ರೀ ವ್ಯಾಸಮಹರ್ಷಿಯು ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಬರೆದ ಮಹಾ

ಮಹಾಭಾರತವನ್ನು ಭಾಷಾಂತರಿಸಿ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬರೆಯಲಾರಂಭಿಸಿದನು. ಆದರಿಂದ ಈತನು ತನಗೆ 'ಕುಮಾರವ್ಯಾಸ' ಎಂಬ ಹೆಸರನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಈತನು ಈ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಭಾಮಿನಿ ಷಟ್ಪದಿಯಲ್ಲಿ ಬಲು ಸೊಗಸಾಗಿ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಭಾಷಾ ಶೈಲಿಯು ಬಹು ಸರಳವೂ ಸುಗಮವೂ ಆಗಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಎಲ್ಲರೂ ಅದನ್ನು ಬಲು ಅಕ್ಕರತೆಯಿಂದ ಓದುತ್ತಾರೆ. ಮೊದಲಿನ ಹತ್ತು ಪರ್ವಗಳನ್ನು ಮುಗಿಸುತ್ತಲೇ ಈತನು ವೈಕುಂಠವಾಸಿಯಾದನು. ಇದು ನಿಜವಾಗಿ ದುಃಖದ ಸಂಗತಿಯು! ಇನ್ನಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚು ಕಾಲ ಬಾಳಿದ್ದರೆ, ಎಲ್ಲ ಪರ್ವಗಳನ್ನು ಮುಗಿಸಿಬಿಡುತ್ತಿದ್ದನು.

ವೀರಶೈವ ಕವಿಯೆಂದು ಪ್ರಖ್ಯಾತನಾದ ಚಾಮರಸನು ಇವನ ಬೀಗನಾಗಿದ್ದನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅವನಾದರೂ ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನಂತೆ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕವಿಯು. ಇವರಿಬ್ಬರಲ್ಲಿ ನಾ ಹೆಚ್ಚು ತಾ ಹೆಚ್ಚೆಂಬ ಏರಾಟ ಮೇಲಾಟಗಳು ನಡೆದಿದ್ದವೆಂಬಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನು ಕನ್ನಡ ಭಾರತವನ್ನು ಬರೆದಂತೆ, ಚಾಮರಸನು 'ಪ್ರಭುಲಿಂಗಲೀಲೆ' ಎಂಬ ಉತ್ತಮವಾದ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇದರ ಭಾಷಾಂತರವು ತಮಿಳು, ತೆಲಗು, ಮರಾಠಿ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಹ ಆಗಿದೆ. ಇದರ ಮೇಲಿಂದ ಈ ಕಾವ್ಯವು ಎಂತಹ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಗ್ರಂಥವಿರಬೇಕೆಂಬುದು ತಾನೆ ಹೊಳೆಯುವದು. ಚಾಮರಸ ಮತ್ತು ಕುಮಾರವ್ಯಾಸ, ಇವರಲ್ಲಿ ಯಾರು ಹೆಚ್ಚಿನವರೆಂಬದನ್ನು ಹೇಳುವದು ಬಲು ಕಷ್ಟ. ಇಬ್ಬರೂ ತಮ್ಮ ತಾಯ್ನಾಡಿನ ಚೆಲುವಿಕೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿರುವರು.

ಅಭ್ಯಸನಗಳು

ತೆರವಿದ್ದ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಯೋಗ್ಯ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ತುಂಬಿ ಬರೆಯಿರಿ—

(ಅ) ಈತನು..................ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿರುವ.................. ಗ್ರಾಮದ............ನು.

(ಆ) ಈತನು ಗದಗಿನ............ನ ಭಕ್ತನು.

(ಇ) ಈತನ ಹೆಸರು............

(ಈ) ....ಮಹರ್ಷಿಯು ಮಹಾಭಾರತವನ್ನು................ . . . . ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಬರೆದವನಾದುದರಿಂದ, ಈತನು . . . . ನೆಂಬ ಹೆಸರನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ.

(ಉ) ಮೊದಲಿನ . . . . . ಪರ್ವಗಳನ್ನು ಮುಗಿಸುತ್ತಲೇ ಈತನು . . . . ವಾಸಿಯಾದನು.

(ಊ) ಈತನ ಬೀಗನಾದ . . . . ನು . . . . .ರಾಯನ ಓಲಗದಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕವಿಯಿದ್ದನು.

(ಎ) ಇವರಿಬ್ಬರಲ್ಲಿ ನಾ ಹೆಚ್ಚು ತಾ ಹೆಚ್ಚೆಂಬ . . . . ಗಳು ನಡೆದಿದ್ದವೆಂಬಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ.

(ಏ) ಚಾಮರಸನು . . . . . . ಎಂಬ ಉತ್ತಮವಾದ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ.

೨೫. ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನು

ಇವನು ತುಳು ವಂಶದವನು. ಇವನ ತಂದೆಯ ಹೆಸರು ನರಸರಾಜ, ತಾಯಿಯ ಹೆಸರು ನಾಗಾಂಬಿಕೆ. ನರಸರಾಜನಿಗೆ ನಾಲ್ಕು ಮಂದಿ ಮಕ್ಕಳಿದ್ದರು. ಅವರಲ್ಲಿ ಎರಡನೆಯವನೇ ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನು. ಇವನು ಚಿಕ್ಕವನಿದ್ದಾಗ ಇವನ ಮಲತಾಯಿಯಾದ ತಿಪ್ಪಾಂಬಿಕೆಯೆಂಬವಳು ಇವನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಿಸಬೇಕೆಂದು ಕುತಂತ್ರವನ್ನು ಹೂಡಿದ್ದಳು. ಇದು ತಿಮ್ಮರಸನೆಂಬ ಮಂತ್ರಿಯ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಅವನು ಕೃಷ್ಣರಾಯನನ್ನು ಅಡಗಿಸಿಟ್ಟು ಸಾಕಿ ಸಲುಹಿದನು. ಅವನ ದಯೆಯಿಂದ ಕೃಷ್ಣರಾಯನು ಜೀವಂತ ಉಳಿದು ಪಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬಂದದ್ದರಿಂದ, ಅವನ ಉಪಕಾರವನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿ ಅವನನ್ನು ತನ್ನ ಮುಖ್ಯ ಮಂತ್ರಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡನು. ತನ್ನ ಸೈನ್ಯದ ಸಿದ್ಧತೆಯನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ದಿಗ್ವಿಜಯಕ್ಕಾಗಿ ಹೊರಟನು. ಕೋಯಿಮತ್ತೂರು, ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣ, ಶಿವಸಮುದ್ರಗಳನ್ನು ಗೆದ್ದು, ಹಾಗೇ ಮುಂದಕ್ಕೆ ನಡೆದು, ಚೇರ, ಚೋಳ, ಪಾಂಡ್ಯ, ಮಲಯಾಳ ರಾಜರನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ, ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ಸಾಗಿದನು. ಓಡಿಸಾ, ತೆಲುಗು ರಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡು, ಓಡಿಸಾ ದೇಶದ ಅರಸನ ಮಗಳನ್ನು ಮದುವೆಯಾದನು. ಆಗ ವಿಜಯನಗರ ಮತ್ತು ವಿಜಾಪುರದವರಲ್ಲಿ ಬಹುದಿನಗಳಿಂದ ಕೃಷ್ಣಾ ಮತ್ತು ತುಂಗಭದ್ರಾ ನದಿಗಳ ನಡುವಿನ ಸೀಮೆಯ ದೆಸೆಯಿಂದ ಜಗಳ ಇದ್ದೇ ಇತ್ತು. ಅದನ್ನು ಒಮ್ಮೆ ನಿರ್ಣಯ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೇಬೇಕೆಂದು ಕೃಷ್ಣರಾಯನಿಗೆ ಅನಿಸಿದ್ದರಿಂದ, ಆದಿಲ ಶಾಹಿಯ ರಾಜ್ಯದ ಮೇಲೆ ದಂಡೆತ್ತಿ ಹೋದನು. ಆ ಕಾಳಗದಲ್ಲಿ ಇಸ್ಮಾಯಿಲ ಆದಿಲಶಹನು ಸೋತು ಆನೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ಓಡಿಹೋದನು. ಇದರಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣರಾಯನು ಮೀರಿದ ಪರಾಕ್ರಮವನ್ನು ತೋರಿಸಿದನು. ಕೃಷ್ಣಾನದಿಯಿಂದ ಕೆಳಗೆ ಇಡಿಯ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತವೇ ಇವನ ಕೈಸೇರಿತು. ಇವನಿಗೆ " ಕನ್ನಡ ರಾಜ್ಯ ರಮಾರಮಣ " ಎಂಬ ಬಿರುದು ಇತ್ತು.

ಇವನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಧ್ವಮತದ ಶ್ರೀ ವ್ಯಾಸರಾಯ ಸ್ವಾಮಿಗಳೆಂಬವರು ದೊಡ್ಡ ತಪಸ್ವಿಗಳಾಗಿ ಹೋದರು. ಅವರನ್ನು ಕೃಷ್ಣರಾಯನು ಗುರು

ಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಇವನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ವೈಷ್ಣವರಿಗೆ ಉತ್ತೇಜನ ಬಹಳ ಸಿಕ್ಕಿತು. ಇವನು ತಿಮ್ಮಣ್ಣನೆಂಬ ಕನ್ನಡ ಕವಿಗೆ ಆಶ್ರಯ ಕೊಟ್ಟು ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನು ಬರೆದ ಮಹಾಭಾರತವನ್ನು ಮುಗಿಸಿದನು. ಕನ್ನಡದಂತೆ, ಸಂಸ್ಕೃತ-ತೆಲುಗು ಕವಿಗಳಿಗೂ ಆಶ್ರಯ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದನು. ಪ್ರಖ್ಯಾತ ಪಂಡಿತನಾದ ಅಪ್ಪಯ್ಯ ದೀಕ್ಷಿತನು ಇವನ ಆಶ್ರಯದಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದನು. ತೆನ್ನಾಲ ರಾಮಕೃಷ್ಣನೆಂಬವನು ಇವನ ಓಲಗದಲ್ಲಿ ವಿನೋದಗಾರನಾಗಿದ್ದನು. ಅವನು ಮಾಡಿದ ವಿನೋದ-ಹಾಸ್ಯಗಳು ನಮ್ಮೆಲ್ಲರಿಗೆ ಮನೆಮಾತುಗಳಾಗಿವೆ. ಕನ್ನಡ ದಾಸವರ್ಯರಾದ ಪುರಂದರ ದಾಸರು ಇವನ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ವಿಜಯನಗರದಲ್ಲಿದ್ದರು.

ಹಂಪೆಯ ಶ್ರೀ ವಿಜಯವಿಠ್ಠಲನ ಗುಡಿ

ಇವನು ವಿಜಯನಗರದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ವಿಜಯ ವಿಠ್ಠಲ ದೇವರ ಗುಡಿ, ಹಜಾರ ರಾಮನ ಗುಡಿಗಳನ್ನೂ, ವಿರೂಪಾಕ್ಷದೇವರ ಗುಡಿಯ ಪೂರ್ವ ಮತ್ತು ಉತ್ತರ ಗೋಪುರಗಳನ್ನೂ ಬಸವಣ್ಣನ ಕಾಲುವೆಯನ್ನೂ ಕಟ್ಟಿಸಿದನು.

ಇವನಿಗೆ ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳಿರಲಿಲ್ಲ. ಇಬ್ಬರು ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳಿದ್ದರು. ಇವನು ೨೦ ವರುಷ ಉತ್ತಮ ರೀತಿಯಿಂದ ರಾಜ್ಯವಾಳಿ ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೫೩೦ ರಲ್ಲಿ ತೀರಿಕೊಂಡನು. ಇವನು ವಿಜಯನಗರದ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಕಳಸವಿಟ್ಟನು.

ಅಭ್ಯಸನಗಳು

೧. ಇವನು ತನ್ನ ದಿಗ್ವಿಜಯದಲ್ಲಿ ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡ ರಾಜ್ಯಗಳ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ.

೨. ತೆರವಿದ್ದ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಯೋಗ್ಯ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ತುಂಬಿ ಬರೆಯಿರಿ—

(ಅ) ಇವನ ತಂದೆಯ ಹೆಸರು. . . ., ತಾಯಿಯ ಹೆಸರು. . . .

(ಆ) ಇವನು ಚಿಕ್ಕವನಿದ್ದಾಗ, ಇವನ ಮಲತಾಯಿಯಾದ. . . . ಯೆಂಬವಳು ಇವನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಿಸಬೇಕೆಂದು. . . . . .ವನ್ನು ಹೂಡಿದ್ದಳು.

(ಇ) ಈ ಒಳಸಂಚು. . . . . .ನೆಂಬ ಮಂತ್ರಿಯ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬರಲಿಲ್ಲ.

(ಈ) ಇವನಿಗೆ . . . . ಎಂಬ ಬಿರುದು ಇತ್ತು.

(ಉ) ಇವನು ಶ್ರೀ. . . . . . .ಸ್ವಾಮಿಗಳನ್ನು ತನ್ನ. . . . . .ಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡನು.

(ಊ) . . . . .ನೆಂಬವನು ಇವನ ಓಲಗದ ವಿನೋದಗಾರನಿದ್ದನು.

(ಎ) . . . . .ದಾಸರು ಇವನ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ವಿಜಯನಗರದಲ್ಲಿದ್ದರು.

(ಏ) ಇವನು. . . . .ನ ಕಾಲುವೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದನು.

(ಐ) ಇವನು. . . . .ವರುಷ ರಾಜ್ಯವಾಳಿದನು.

೨೬. ಪುರಂದರದಾಸರು

ಸಹ್ಯಾದ್ರಿಯ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಪುಣೆ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಪುರಂದರ ಎಂಬದೊಂದು ಹಳ್ಳಿ. ಅಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣಪ್ಪನಾಯಕನೆಂಬೊಬ್ಬ ಚಿನಿವಾಲನಿದ್ದನು. ಇವನು ಬಲು ಜೀನನಿದ್ದನು. ಯಾರಿಗೂ ಒಂದು ಕಾಸನ್ನು ಸಹ ದಾನಮಾಡಿದವನಲ್ಲ. ಯಾರಾದರೂ ಭಿಕ್ಷೆ ಬೇಡಲು ಬಂದರೆ "ಈಗ ಬಾ, ಆಗ ಬಾ" ಎಂದು ಅವರನ್ನು ಎಡತಾಕಿಸಿ, ಅವರು ತಾವಾಗಿಯೇ ಬೇಸತ್ತು ಹೋಗುವ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿಬಿಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಒಮ್ಮೆ ಒಬ್ಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಮಗನ ಮುಂಜಿವೆಗೆ ಏನಾದರೂ ಸಹಾಯ ಮಾಡಿರೆಂದು ಬೇಡಿಕೊಂಡನು. ವಾಡಿಕೆಯಂತೆ ಅವನನ್ನು ಐದಾರು ಸಲ ಓಡಾಡಿಸಿ ಒಂದು ಖೊಟ್ಟಿ ನಾಣ್ಯವನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಅದನ್ನು ಬಿಸುಟಿ ಹಿತ್ತಲ ಬಾಗಿಲದಿಂದ ಅವನ ಹೆಂಡತಿಯ ಹತ್ತಿರ ಹೋದನು. ಅವಳು ದೊಡ್ಡ ಮನಸ್ಸಿನವಳಿದ್ದಳು. ಅವಳ ಮನಸ್ಸು ಕರಗುವ ಹಾಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಲು ಬಹು ದೈನ್ಯದಿಂದ ಬೇಡಿಕೊಂಡನು. ಕೂಡಲೆ ಅವಳು ತನ್ನ ಮೂಗಿನೊಳಗಿನ ನತ್ತನ್ನೇ ಉಚ್ಚಿ ಕೊಟ್ಟಳು. ಅದನ್ನು ತಕ್ಕೊಂಡು ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ನೆಟ್ಟಗೆ ಕೃಷ್ಣಪ್ಪನ ಅಂಗಡಿಗೆ ಮಾರಲು ಹೋದನು. ಕೃಷ್ಣಪ್ಪನು ನತ್ತನ್ನು ನೋಡಿದ ಕೂಡಲೆ ತನ್ನದೆಂದು ಸಂಶಯ ಬಂದುಬಿಟ್ಟಿತು. ಅದನ್ನು ತನ್ನ ಭದ್ರವಾದ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟು ಬೀಗಹಾಕಿದನು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ಅಲ್ಲಿಯೇ ತಾನು ಬರುವ ವರೆಗೆ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಲು ಹೇಳಿ, ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಗೆ ನತ್ತನ್ನು ಕೊಡಲು ಕೇಳಿದನು. ಅವಳು ಗಾಬರಿಯಾದಳು. ಮುಂದೆ ಆಗಬಹುದಾದ ಪರಿಣಾಮವು ಅವಳಿಗೆ ಹೊಳೆಯಿತು. ವಿಷ ಕುಡಿದು ಪ್ರಾಣ ಬಿಡಲು ಸಿದ್ಧಳಾದಳು! ವಿಷದ ಬಟ್ಟಲನ್ನು ಬಾಯಿಗೆ ಹಚ್ಚುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಆ ನತ್ತು ಬಂದು ಅದರಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿತಂತೆ! ಅದನ್ನು ನಗುತ್ತ ಒಯ್ದು ಗಂಡನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟುಬಿಟ್ಟಳು. ಅದನ್ನು ಕಿಸೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಅಂಗಡಿಗೆ ಹೋಗಿ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯನ್ನು ತೆರೆದು ತಾನಿಟ್ಟು ಬಂದಿದ್ದ ನತ್ತನ್ನು ನೋಡಿದನು. ಅಲ್ಲಿ ಅದು ಇರಲಿಲ್ಲ! ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೂ ಹೋಗಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದನು!! ತನ್ನ ಜೀನತನವನ್ನು ಬಿಡಿಸಲು ದೇವರೇ ಈ ಆಟ ಹೂಡಿದನೆಂದು ಅವನು ಮನಗಂಡನು. ಅಂದಿನಿಂದ ಅವನಿಗೆ ವೈರಾಗ್ಯವು

ಬಂದು ಬಿಟ್ಟಿತು. ಅವನಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನೋದಯವಾಯಿತು. ನಿಂತ ಕಾಲ ಮೇಲೆ ತನ್ನ ಆಸ್ತಿಯನ್ನೆಲ್ಲ ದಾನಮಾಡಿಬಿಟ್ಟನು. ಕಾಲಲ್ಲಿ ಗೆಜ್ಜೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಕೈಯಲ್ಲಿ ತಾಳ-ತಂಬೂರಿಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಭಕ್ತಿ-ಜ್ಞಾನಗಳ ಬಗೆಗೆ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಹಾಡುತ್ತ ದೇಶಸಂಚಾರಕ್ಕಾಗಿ ಹೊರ ಬಿದ್ದನು. ಆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಹೆಸರಾದ ಶ್ರೀ ವ್ಯಾಸರಾಯ ಸ್ವಾಮಿಗಳ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅವರ ಅನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರನಾಗಿ, ಅವರ ಆಶೀರ್ವಾದವನ್ನು ಪಡೆದನು. ಈತನು ಪುರಂದರ ಗ್ರಾಮದವನಾದುದರಿಂದ ಎಲ್ಲರೂ ಈತನನ್ನು "ಪುರಂದರದಾಸ" ಎಂದು ಕರೆಯಹತ್ತಿದರು.

ಪುರಂದರದಾಸರು

ಈಗಿನ ಸೊಲ್ಲಾಪುರ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿರುವ ಪಂಢರಪುರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ, ಅಲ್ಲಿ ವಿಠ್ಠಲನ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲ ಕಾಲ ಕಳೆದನು. ವಿಠ್ಠಲನ ಗುಡಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಂಬಕ್ಕೆ "ಪುರಂದರದಾಸನ ಕಂಬ" ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ ಅಲ್ಲಿ ಮುಸ

ಲ್ಮಾನರ ಹಾವಳಿಯು ಹೆಚ್ಚಾಗಲು ಆ ಊರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ವಿಜಯನಗರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ, ಅಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿದನು. ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದಲ್ಲಿಯ ಎಲ್ಲ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಸಂಚಾರದಲ್ಲಿ ಸಂದರ್ಶಿಸಿದನು. ಹೋದಲೆಲ್ಲ ತನ್ನ ಇಂಪಾದ ಹಾಡುಗಳಿಂದ ಜನತೆಯ ಮನವನ್ನು ಭಕ್ತಿ ಮಾರ್ಗದತ್ತ ಎಳೆಯುತ್ತಿದ್ದನು. ಈತನ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಈಗಲೂ ಜನರು ಬಹಳ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಹಾಡುತ್ತಾರೆ, ಮತ್ತು ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಕಿವಿಗೊಟ್ಟು ಕೇಳುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪದ್ಯದ ಕೊನೆಗೆ "ಪುರಂದರ ವಿಠಲ" ಎಂದು ನಾಮಸ್ಮರಣೆ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ. ಸಂಚಾರ, ಮಾಡುತ್ತಿರುವಾಗಲೇ ಹೈದರಾಬಾದ ಸಂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಗದ್ವಾಲ ಎಂಬ ಊರಿನ ಹತ್ತಿರ ವನಪರ್ತಿ ಎಂಬಲ್ಲಿ ವೈಕುಂಠವಾಸಿಯಾದನು.

ಅಭ್ಯಸನಗಳು

೧. ಕೃಷ್ಣಪ್ಪನಿಗೆ ವೈರಾಗ್ಯವು ಬರಲು ಕಾರಣವಾವುದು? ಅದರ ಬಗೆಗೆ ಸ್ವಲ್ಪದರಲ್ಲಿ ಬರೆಯಿರಿ.

೨. ತೆರವಿದ್ದ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಯೋಗ್ಯ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ತುಂಬಿ ಬರೆಯಿರಿ.

(ಅ) ಸಹ್ಯಾದ್ರಿಯ ಅಡವಿಯಲ್ಲಿ........ಎಂಬದೊಂದು ಹಳ್ಳಿಯಿದೆ.

(ಆ) ಆ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ..............ನಾಯಕನೆಂಬೊಬ್ಬ..............ನು ಇದ್ದನು.

(ಇ) ಇವನು ಬಲು........ನು ಇದ್ದನು.

(ಈ) ಇವನು ಕಾಲಿಗೆ .... ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು, ಕೈಯಲ್ಲಿ. .... ಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಹಾಡುತ್ತ .... ಭಾರತವನ್ನೆಲ್ಲ ಸಂಚಾರ ಮಾಡಿದನು.

(ಉ) ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪದ್ಯದ ಕೊನೆಗೆ.... .....ಎಂದು ನಾಮಸ್ಮರಣೆ ಮಾಡಿದನು.

(ಊ) ಸಂಚಾರದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ............ಸಂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ............ಎಂಬ ಊರಿನ ಹತ್ತಿರ............ಎಂಬಲ್ಲಿ ವೈಕುಂಠವಾಸಿಯಾದನು.

೨೭. ರಾಮರಾಯನು

ಇವನು ಕೃಷ್ಣ ದೇವರಾಯನ ಅಳಿಯನು. ಕೃಷ್ಣರಾಯನ ತರುವಾಯ ಅವನ ತಮ್ಮ ಅಚ್ಯುತರಾಯನು ಪಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಇವನು ಹೆಸರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ರಾಜನಾದನು. ರಾಜ್ಯಭಾರವನ್ನೆಲ್ಲ ರಾಮರಾಯನೇ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಅಚ್ಯುತರಾಯನು ಬೇಗನೆ ತೀರಿಕೊಂಡನು; ಅದರಂತೆ ಮುಂದೆ ಪಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬಂದ ಅವನ ಮಗ ವೆಂಕಟರಾಯನೂ ಬೇಗನೆ ತೀರಿಕೊಂಡನು. ಸದಾಶಿವ ರಾಯನೆಂಬ ಒಬ್ಬ ಸಣ್ಣ ಹುಡುಗನು ಬಾಧ್ಯಸ್ಥನಾದನು; ಅವನನ್ನು ಪಟ್ಟಕ್ಕೆ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿ, ರಾಮರಾಯನೇ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿಯಾಗಿಬಿಟ್ಟನು. ಅವನನ್ನು ಕೇಳದೆ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಡ್ಡಿಯು ಕೂಡಾ ಅಲ್ಲಾಡುವಂತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಅವನು ಸ್ವತಃ ಶೂರನಿದ್ದಂತೆ ರಾಜಕಾರ್ಯ ಕುಶಲನೂ ಇದ್ದನಾದ್ದರಿಂದ ಬೀಳಲಿಕ್ಕೆ ಬಂದ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು ತನ್ನ ಜಾಣತನದಿಂದ ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿದನು. ವಿಜಾಪುರದ ಆದಿಲ ಶಹನಿಗೆ ಬೆಂಬಲಕೊಟ್ಟು ಗೋವಳಕೊಂಡ ಬೇದರದ ರಾಜ್ಯಗಳು ತಲೆಯೆತ್ತ ದಂತೆ ಮಾಡಿದನು. ಕನ್ಯಾಕುಮಾರಿಯಿಂದ ಭೀಮಾ ನದಿಯ ವರೆಗೆ ಇವನು ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಬೆಳೆಸಿದ್ದಲ್ಲದೆ, ತನ್ನಲ್ಲಿ ಬಲವಾದ ದಂಡನ್ನು ಸಿದ್ಧ ವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡನು. ವಿಜಯನಗರದ ರಾಜ್ಯದ ಸ್ಥಿತಿಯು ಮತ್ತೆ ಏರಿತು. ರಾಮರಾಯನ ಕಣ್ಣುಗಳು ನೆತ್ತಿಗೆ ಏರಿ, ಅವನಿಂದ ಕೆಲವು ಅನ್ಯಾಯಗಳು ನಡೆದವು.

ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ರಾಮರಾಯನ ದುರ್ದೈವದಿಂದ ಮುಸಲ್ಮಾನ ರಾಜ ರಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಬೇಕೆಂಬ ಹವ್ಯಾಸ ಹುಟ್ಟಿತು. ಅಹಮ್ಮದನಗರದ ಹುಸೇನ ನಿಜಾಮನಿಗೂ ವಿಜಾಪುರ ಆದಿಲಶಹನಿಗೂ ಬೀಗತನವಾಯಿತು. ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿಯ ಮುಸಲ್ಮಾನ ಅರಸರೆಲ್ಲರೂ ಒಕ್ಕಟ್ಟಾದರು. ಇದಕ್ಕೆ ದಿಲ್ಲಿಯ ಅಕಬರ ಬಾದಶಹನ ಒಪ್ಪಿಗೆಯೂ ದೊರೆಯಿತು. ಎಲ್ಲರೂ ಒಂದಾಗಿ ವಿಜಯ ನಗರದ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಮುರಿಯದೆ, ತಮ್ಮ ಗತಿ ನೆಟ್ಟಗಾಗದೆಂದು ಜಾಲನಾ- ಪುರದಲ್ಲಿ ಕೂಡಿ ಮಾತನಾಡಿದರು. ಎರಡೂ ಪಕ್ಷದವರು ಯುದ್ಧದ ಸೌರಣೆ ಯನ್ನು ನಡೆಸಿದರು. ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೫೬೫ನೆಯ ಇಸವಿಯ ಜಾನೇವಾರಿ ೨೩ ನೆಯ ತಾರೀಖಿನ ದಿವಸ ರಕ್ಕಸಗಿ, ತಂಗಡಗಿಯ ಹತ್ತರ ವಿಜಯನಗರದವರ

ರಾಮರಾಯನು “ರಾಜಹಂಸಾಮೃತ” ವೆಂಬ ಹೆಸರಿನ ಆನೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಹೊರಟ ನೋಟ

ಸೈನ್ಯವು ಬೀಡು ಬಿಟ್ಟಿತು. ಮುಸಲ್ಮಾನರ ದಂಡು ನಾಲವತ್ತ್ವಾಡದ ಕಡೆಗೆ ಇಳಿಯಿತು. ರಾಮರಾಯನು ಯಾರು ಯಾರು ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಬೇಕೆಂಬದನ್ನು ಮೊದಲೇ ಗೊತ್ತುಮಾಡಿ ಇಟ್ಟಿದ್ದನು. "ರಾಜಹಂಸಾಮೃತ"ವೆಂಬ ಹೆಸರಿನ ತನ್ನ ಆನೆಯಮೇಲೆ ಕುಳಿತು, ತನ್ನದಂಡಾಳುಗಳಿಗೆ ಹುರಿದುಂಬಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಮೊದಲನೆಯ ದಿವಸ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಬಂಟರ ಹೊಡೆತಕ್ಕೆ ಮುಸಲ್ಮಾನರ ದಂಡು ನಿಲ್ಲದೆ ಓಡಹತ್ತಿತು; ಅವರಿಗೆ ಸೋಲಾಯಿತು. ರಾಮರಾಯನ ದಂಡಿನವರಿಗೆ ಜಯವಾದ್ದರಿಂದ ಸಂಜೆಗೆ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಪಾಳ್ಯಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಸಂತೋಷದಿಂದ ನಲಿಯುತ್ತ ಮೈಮರೆತು ಕೂತರು. ಈ ಸಂಧಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಿ ಮುಸಲ್ಮಾನರು ಮೋಸದಿಂದ ವಿಜಯನಗರದವರ ಪಾಳಯವನ್ನು ಮುತ್ತಿ ಸುತ್ತುಗಟ್ಟಿದರು. ವಿಜಯನಗರದ ಸೈನ್ಯದಲ್ಲಿ ಗೊಂದಲವೇಗೊಂದಲ. ಅವರು ಗಾಬರಿಯಾಗಿ ದಿಕ್ಕಾಪಾಲಾಗಿ ಓಡತೊಡಗಿದರು. ರಾಮರಾಯನು ಹತಾಶನಾಗಿ ತನ್ನ ಮಗನ ಸರಿಯೆಂದು ತಿಳಿದ ಆದಿಲಶಹನ ಎದುರಿಗೆ ಹೋಗಿ "ನನ್ನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಬೇಕೆಂದು ನಿನಗೆ ಅನಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆ, ಕೊಂದುಬಿಡು" ಎಂದು ದೇವರ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡುತ್ತ ನಿಂತುಬಿಟ್ಟನು. ಆದಿಲಶಹನು ರಾಮರಾಯನು ಮಾಡಿದ ಉಪಕಾರವನ್ನು ಸ್ಮರಿಸದೆ ಅವನ ರುಂಡವನ್ನು ಹಾರಿಸಿಬಿಟ್ಟನು. ಈ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಲಕ್ಷ ಹಿಂದೂ ಜನರು ಸತ್ತರು. ರಾಮರಾಯನ ತಲೆ ಹಾರಿಸಿದವನು ನಿಜಾಮಶಹನು, ಆದಿಲಶಹನಲ್ಲವೆಂದು ಕೆಲವರ ಮತವಿದೆ.

ವಿಜಯನಗರಕ್ಕೆ ಈ ಸುದ್ದಿಯು ಮುಟ್ಟಿದ ಕ್ಷಣವೇ ರಾಮರಾಯನ ರಾಣಿಯರು ಇನ್ನು ಮುಸಲ್ಮಾನರ ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕರೆ ತಮ್ಮಗತಿ ನೆಟ್ಟಗಾಗದೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ವಿಷ ಕುಡಿದು ಸತ್ತರು. ಮುಸಲ್ಮಾನರು ವಿಜಯನಗರವನ್ನುಹೊಕ್ಕು ಹಾವಳಿ ನಡೆಸಿದರು. ದೇವಾಲಯಗಳನ್ನು ಕೆಡವಿದರು; ಅರಮನೆಗಳನ್ನು ಸುಟ್ಟರು. ಜನರನ್ನು ಸುಲಿದು ಸಂಪತ್ತಿಯನ್ನು ಒಯ್ದರು. ಈ ಸುಲಿಗೆಯು ಎಡೆಬಿಡದೆ ಐದು ತಿಂಗಳುಗಳವರೆಗೆ ನಡೆದಿತ್ತು. ಅವರಿಗೆ ಲೆಕ್ಕವಿಲ್ಲದಷ್ಟು ಸಂಪತ್ತಿಯು ಸಿಕ್ಕಿತು. ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವು ಪಾಳಾಯಿತು!

ಅಭ್ಯಸನಗಳು

೧, ರಕ್ಕಸಗಿ–ತಂಗಡಗಿ ಯುದ್ಧದ ಬಗೆಗೆ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ಬರೆಯಿರಿ.

೨. ತೆರವಿದ್ದ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಯೋಗ್ಯ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ತುಂಬಿ ಬರೆಯಿರಿ—

(ಅ) ರಾಮರಾಯನು........ನ ಅಳಿಯನು.

(ಆ) ಇವನು ರಾಜ್ಯವನ್ನು.............ಯಿಂದ................ನದಿಯ ವರೆಗೆ ಬೆಳೆಸಿದನು.

(ಇ) ಅಹಮ್ಮದನಗರದ.............ಗೂ................ದ ಆದಿಲಶಹ ನಿಗೂ ಬೀಗತನವಾಯಿತು.

(ಈ) ಕ್ರಿ. ಶ....................ನೆಯ ಇಸವಿಯ.............ತಿಂಗಳದ .....ನೆಯ ತಾರೀಖಿನ ದಿವಸ ರಕ್ಕಸಗಿ–ತಂಗಡಗಿಯ ಯುದ್ಧವಾಯಿತು.

(ಉ) ....ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ತನ್ನ ಆನೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು .....ನು ತನ್ನ.....ಗಳಿಗೆ ಹುರಿದುಂಬಿಸುತ್ತಿದ್ದನು.

(ಊ) ಈ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ........ಲಕ್ಷ ಹಿಂದುಗಳು ಸತ್ತರು.

(ಎ) ವಿಜಯನಗರದ ಸುಲಿಗೆಯು ಎಡೆಬಿಡದೆ...... ತಿಂಗಳು ಗಳ ವರೆಗೆ ನಡೆಯಿತು.

೨೮. ಮುಹಮ್ಮದ ಆದಿಲಶಹನು

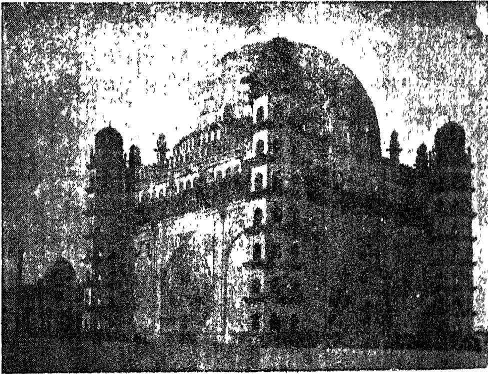
ಇವನು ಆಸಾರ ಮಹಾಲನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದ ಇಬ್ರಾಹಿಮಶಹನ ಮಗನು. ವಿಜಾಪುರದ ಆದಸರಲ್ಲಿ ಈತನು ಬಹು ಕಲಾಪ್ರಿಯನು. ಈತನ ಒಲವು ಯುದ್ಧ ಮಾಡುವದರ ಕಡೆಗೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಇಮಾರತುಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸುವ ಹವ್ಯಾಸವು ಮಾತ್ರ ಇವನಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ಮನೆ ಮಾಡಿ ಕೊಂಡಿತ್ತು. ಇವನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವಂಥ ಯುದ್ಧಗಳು ಆಗಲಿಲ್ಲ. ರಾಜ್ಯದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಶಾಂತತೆಯು ನೆಲೆಗೊಂಡಿತ್ತು. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಇವನಿಗೆ ಇಮಾರತುಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಲು ಸಾಕಷ್ಟು ಅವಕಾಶವು ಸಿಕ್ಕಿತು. ಈತನಿಗೆ ಮುರಾರಿರಾಯನೆಂಬ ಒಬ್ಬ ಹಿಂದೂ ಮಂತ್ರಿಯು ಇದ್ದನು. ಅವನು ಬಲು

ಮುಹಮ್ಮದ ಅದಿಲಶಹನು

ಜಾಣನೂ ವಿಶ್ವಾಸಿಕನೂ ಇದ್ದನು. ಅವನಿಗೆ ರಾಜ್ಯದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನೆಲ್ಲ ಒಪ್ಪಿಸಿ ತಾನು ಕಟ್ಟಡಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸುವ ಉದ್ಯೋಗಕ್ಕೆ ನಿಂತುಬಿಟ್ಟನು. ಇವನು ಕಟ್ಟಿಸಿದ ಬೋಲಗುಮುಟವು ಜಗತ್ತನ್ನೇ ಬೆರಗುಗೊಳಿಸಿದೆ.

‘ ಬೋಲಗುಮಟ ’ ಅಂದರೆ ಮಾತಾಡುವ ಗುಮುಟ ಎಂದು ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ. ಇಂಥ ಭವ್ಯವಾದ ಕಟ್ಟಡವು ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಇದು ಏಳು ಅಂತಸ್ತು ಎತ್ತರ ವಿದೆ. ದೊಡ್ಡವರು ಕೆಳಗೆ ನಿಂತು ಮೇಲಕ್ಕೆ ಕಲ್ಲು ಒಗೆದರೆ, ಅದು ಗುಮುಟಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಮುಟ್ಟುವದಿಲ್ಲ. ಈ ವಿಶಾಲವಾದ ಗುಮುಟವು ನಡುವೆ ಕಂಬಗಳ ಆಧಾರ ಇಲ್ಲದೆ ನಾಲ್ಕು ಗೋಡೆಗಳ ಮೇಲೆ ಕಟ್ಟಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಒಳಗೆ ನಿಂತು ಕೇಕೆ ಹೊಡೆದರೆ, ಒಂಬತ್ತು ಸಾರೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಪ್ರತಿಧ್ವನಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಅದನ್ನು ನೋಡಲು ಹೋದ ಹುಡುಗರಿಗಂತೂ ಅದೊಂದು ಮೋಜು ಆಗಿ, ಅವರು ಕೇಕೆ ಹೊಡೆಯುತ್ತ ನಿಂತುಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಅದನ್ನು ಕಟ್ಟಿದಾಗ ಇಪ್ಪತ್ತೈದು ಸಲ ಪ್ರತಿಧ್ವನಿಯಾಗುತ್ತಿತ್ತಂತೆ! ಇದನ್ನು ನೋಡಿ ಯುರೋಪದ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಇಂಜನೀಯರರು ಬೆರಳು ಕಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುವರು.

ಬೋಲಗುಮುಟ

ಇವನು ಕಟ್ಟಿಸಿದ ಎರಡನೆಯ ಇಮಾರತಿಯೆಂದರೆ ಇಬ್ರಾಹಿಮ ರೋಜಾ. ಇದು ಬೋಲಗುಮುಟದಷ್ಟು ಭವ್ಯವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ, ಸುಂದರ ವಾದದ್ದೂ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಾದದ್ದೂ. ಇದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಕಲ್ಲಿನ ಕೆತ್ತಿಗೆಯ ಕೆಲಸ

ವಂತೂ ನೋಡತಕ್ಕಂತಹದು ಅದೆ. ಇಡಿಯ ಕುರಾನವನ್ನೇ ಅದರ ಗೋಡೆಗಳ ಕಲ್ಲುಗಳ ಮೇಲೆ ಕೊರೆಯಿಸಿಬಿಟ್ಟಿರುವನು.

ಈತನ ಮಂತ್ರಿಯಾದ ಮುರಾರಿರಾಯನು ಪರಿಂಡೆ ಎಂಬ ಮೊಗಲರ ಕೋಟೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡಾಗ ಅಲ್ಲಿದ್ದ 'ಮಲಿಕ್–ಈ–ಮೈದಾನ್' ಎಂಬ ತೋಪು ಅವನ ಕೈವಶವಾಯಿತು. ಮುಹಮ್ಮದಶಹನು ಅದನ್ನು ತರಿಸಿ ವಿಜಾಪುರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕೊತ್ತಳದ ಮೇಲೆ ಇರಿಸಿದನು. 'ಮಲಿಕ್–ಈ–ಮೈದಾನ' ಅಂದರೆ ರಣಭೂಮಿಯ ಅರಸು.

ವಿಜಾಪುರದ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿದವನು ಇವನೇ. ಇವನು ಕಟ್ಟಿಸಿದ ಇಮಾರತುಗಳು ಇನ್ನೂ ಅಚ್ಚಳಿಯದೆ ಇವೆ. ಸರಕಾರದವರು ಅವು ಕೆಡದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಒಳ್ಳೆಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಇಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ದೂರ ದೂರದ ಪ್ರವಾಸಿಕರು ಬಂದು ಇವುಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಆಶ್ಚರ್ಯಬಡುತ್ತಾರೆ

ಅಭ್ಯಸನಗಳು

೧. ಬೋಲಗುಮುಟ ಮತ್ತು ಇಬ್ರಾಹಿಮ ರೋಜಾ ಇವುಗಳ ಬಗೆಗೆ ನಿಮಗೆ ಗೊತ್ತಿದ್ದ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ.

೨. ತೆರವಿದ್ದ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಯೋಗ್ಯ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ತುಂಬಿ ಬರೆಯಿರಿ.

(ಅ) ಇವನು ಆಸಾರ ಮಹಾಲನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದ . . . . . ನ ಮಗನು.

(ಆ) ಇವನು . . . . . ಪ್ರಿಯನಲ್ಲ; . . . . . ಪ್ರಿಯನು.

(ಇ) ಇವನಲ್ಲಿ . . . . . . ಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸುವ . . . . . . ವು ಮನೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿತ್ತು.

(ಈ) ರಾಜ್ಯಕಾರಭಾರವನ್ನೆಲ್ಲ . . . . ನೂ . . . . ನೂ ಆದ . . . . . . ನೆಂಬ ಹಿಂದೂ ಮಂತ್ರಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿಕೊಟ್ಟನು.

(ಉ) ಮಲಿಕ್–ಈ–ಮೈದಾನ ಅಂದರೆ . . . . ಎಂದು ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ.

(ಊ) ಬೋಲಗುಮುಟ ಅಂದರೆ . . . . ಎಂದು ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ.

೨೯. ಚಾಂದಬೀಬಿಯು

ಈಕೆಯು ಅಹಮ್ಮದನಗರದ ಹುಸೇನ ನಿಜಾಮಶಹನ ಮಗಳು. ತಂದೆ-ತಾಯಿಗಳಿಗೆ ಈಕೆಯು ಒಳ್ಳೆಯ ಮುದ್ದು ಮಗಳಾಗಿದ್ದಳು. ಇವಳಂಥ ಸುಂದರ ಹುಡಿಗೆಯರು ಆಗಿನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಯಾರೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅರಸು-ಮಗಳಿಗೆ ಅವಶ್ಯವಿದ್ದ ಎಲ್ಲ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಹುಸೇನನು ಅವಳಿಗೆ ಕೊಡಿಸಿದ್ದನು. ಚಿತ್ರತೆಗೆಯುವದು, ಬಣ್ಣ ಕೊಡುವದು, ಹಾಡುವದು, ವೀಣೆಯನ್ನು ಬಾರಿಸುವದು ಇವೆಲ್ಲವೂ ಇವಳಿಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದವು. ಆ ನಾಡಿನ ಭಾಷೆಯಾದ ಮರಾಠಿಯಲ್ಲಿ ಓದಲಿಕ್ಕೂ ಬರೆಯಲಿಕ್ಕೂ ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಅರಬೀ ಪಾರಸೀ ಭಾಷೆಗಳನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದ್ದಳು. ಕುದುರೆ ಹತ್ತುವದೂ ಬೇಟೆಯಾಡುವದೂ, ಕತ್ತಿಯನ್ನು ತಿರುಗಿಸುವದೂ ಇವಳ ಪ್ರೀತಿಯ ವಿಷಯಗಳಾಗಿದ್ದವು. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ, ರಾಜಕುಮಾರಿಯು ಅರಿತಿರಬೇಕಾದ ಎಲ್ಲ ಕಲೆಗಳೂ ಇವಳಲ್ಲಿ ಮನೆಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದವು. ಈಕೆಗೆ ಹತ್ತು ವರುಷಗಳು ತುಂಬುವಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ ಇವಳ ತಂದೆಯು ಇವಳನ್ನು ವಿಜಾಪುರದ ಅಲಿ ಆದಿಲ ಶಹನಿಗೆ ಲಗ್ನ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟನು.

ಅಲಿ ಆದಿಲಶಹನು ಅವಳಿಗೆ ಯೋಗ್ಯ ವರನಾಗಿದ್ದನು. ಚಾಂದ ಬೀಬಿಯು ಅವನ ಮೆಚ್ಚುನಚ್ಚಿನ ರಾಣಿಯಾಗಿಬಿಟ್ಟಳು. ಅವನು ತಾನು ಹೋದ ಹೋದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಅವಳನ್ನು ಕರಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದನು. ಬೇಟೆಯಾಡುವಾಗ, ಕುದುರೆ ಸವಾರಿಮಾಡುವಾಗ, ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಹೋಗುವಾಗ, ಸಿಂಹಾಸನದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವಾಗ, ದರಬಾರ ನಡೆದಾಗ, ಮಂತ್ರಿಗಳ ಕೂಡ ರಾಜ್ಯಭಾರದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಚರ್ಚೆಮಾಡುವಾಗ, ಮೊದಲಾದ ಎಲ್ಲ ಸಮಯಗಳಲ್ಲಿ ಅವಳನ್ನು ಅವನು ಬಿಟ್ಟು ಇರಲಿಲ್ಲ. ಇದರಿಂದ ಅವಳಿಗೆ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಲಾಭವಾಯಿತು. ರಾಜಕಾರಣದ ವಿಷಯಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಅರಿತುಕೊಳ್ಳಲು ಬಂಗಾರದಂಥ ಸುಸಂಧಿಯು ದೊರೆತು, ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಅವಳು ಒಳ್ಳೇ ನಿಪುಣಳಾಗಿಬಿಟ್ಟಳು. ಪ್ರಜೆಗಳಂತೂ ಅವಳ ಮೇಲೆ ಪಂಚಪ್ರಾಣರಾಗಿಬಿಟ್ಟರು. ಪುರುಷರನ್ನು ಮಿಕ್ಕಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ಅವಳ ದಿಟ್ಟತನವನ್ನೂ ಬುದ್ಧಿವಂತಿಕೆಯನ್ನೂ ಜನರು ಬಾಯಿತುಂಬ ಕೊಂಡಾಡಿದರು.

ಈ ಪ್ರಕಾರ ಆದರ್ಶ ದಂಪತಿಗಳಾಗಿ ಪ್ರಜೆಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಬೇಕಾಗಿ ಸುಖದಿಂದ ಕಾಲಕಳೆಯುತ್ತಿರುವಾಗ, ಒಮ್ಮಿಂದೊಮ್ಮೆಲೇ ಅವಳ ಗಂಡನು ತೀರಿಕೊಂಡುಬಿಟ್ಟನು. ಆಗಂತೂ ಅವಳಿಗೆ ಆಕಾಶವೇ ಕಡಕೊಂಡು ಬಿದ್ದಂತಾಯಿತು! ಅವಳಿಗೆ ಇನ್ನೂ ಮಕ್ಕಳಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಆಗ ಅವಳಿಗೆ ಇಪ್ಪತ್ತಾರು ವರುಷಗಳು ಮಾತ್ರ ಆಗಿದ್ದವು. ಅಲಿ ಆದಿಲಶಹನ ತರುವಾಯ ಅವನ ತಮ್ಮನ ಮಗನಾದ ಇಬ್ರಾಹಿಮ ಆದಿಲಶಹನೆಂಬೊಬ್ಬ ಚಿಕ್ಕ ಮಗುವು ಪಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬಾಧ್ಯಸ್ಥನಾದನು. ಚಿಕ್ಕ ಮಗುವಿನ ಪಾಲಕಳಾಗಿ ಚಾಂದಬೀಬಿ ರಾಣಿಯೇ ಆಳಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಜೆಗಳೆಲ್ಲರೂ ಒಮ್ಮತದಿಂದ ಹಟಹಿಡಿದದ್ದರಿಂದ, ಅವಳು ತನ್ನ ಗಂಡ ಸತ್ತ ದುಃಖವನ್ನು ನುಂಗಿಕೊಂಡು ರಾಜ್ಯಭಾರವನ್ನು ಹೊರಲು ಒಪ್ಪಿದಳು ಅವಳ ಆಳಿಕೆಯೆಂದರೆ ವಿಜಾಪುರ ರಾಜ್ಯದ ಪ್ರಜೆಗಳ ಚಿನ್ನಗಾಲ. ದಿನಾಲು ಮುಂಜಾನೆಯಿಂದ ಸಂಜೆಯ ವರೆಗೆ ಪ್ರಜಾಹಿತದ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಮಗ್ನಳಾಗಿಬಿಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ರಾಜ್ಯವು ಒಳ್ಳೇ ವೈಭವದಿಂದ ಮೆರೆಯಹತ್ತಿತು. ಪ್ರಜೆಗಳ ಹಿತಕ್ಕಾಗಿ ಎಷ್ಟೋ ಇಮಾರತುಗಳನ್ನೂ, ಕೆರೆ-ಭಾವಿಗಳನ್ನೂ, ಮಾರ್ಗಗಳನ್ನೂ ಕಟ್ಟಿಸಿದಳು.

ಇದೇ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಅವಳ ತವರೂರಾದ ಅಹಮ್ಮದನಗರದಲ್ಲಿ ಪಟ್ಟದ ಸಲುವಾಗಿ ಎರಡು ಬಣಗಳ ನಡುವೆ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಹೋರಾಟವೇ ಎದ್ದಿತು. ನಿಜವಾದ ಹಕ್ಕುದಾರನ ಪಕ್ಷದವರು ಚಾಂದಬೀಬಿಯ ಹತ್ತರ ಬಂದು ಅವಳಿಗೆ ಸಹಾಯಮಾಡಲು ಒತ್ತಾಯಪಡಿಸಿದರು. ಇಷ್ಟೊತ್ತಿಗೆ ಇಬ್ರಾಹಿಮನು ದೊಡ್ಡವನಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಅವಳು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಲು ಒಪ್ಪಿದಳು. ಮತ್ತೊಂದು ಬಣದವರು ದಿಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅಕಬರ ಬಾದಶಹನ ಸಹಾಯವನ್ನು ಕೋರಿದರು. ಚಾಂದಬೀಬಿಯು ಅಹಮ್ಮದನಗರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಎರಡೂ ಬಣದವರನ್ನು ಒಂದುಗೂಡಿಸಲು ಬಹಳಷ್ಟು ಹೆಣಗಾಡಿದಳು. ಆದರೆ, ಅದೆಲ್ಲ ಹೊಳೆಯಲ್ಲಿ ಹುಣಸೆಹಣ್ಣು ತೊಳೆದಂತೆ ವ್ಯರ್ಥವಾಯಿತು. ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಅಕಬರ ಬಾದಶಹನ ಮಗನಾದ ಮುರಾದನು ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ದಂಡು ತಕ್ಕೊಂಡು ಬಂದು ಅಹಮ್ಮದನಗರಕ್ಕೆ ಮುತ್ತಿಗೆ ಹಾಕಿದನು. ಇದನ್ನು ಮೊದಲೇ ಅರಿತಿದ್ದ ಚಾಂದಬೀಬಿಯು ಆಹಾರ, ನೀರು ಮೊದಲಾದ ಎಲ್ಲ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳ ಪುರವಠೆಯನ್ನು ಊರೊಳಗಿನ ಎಲ್ಲ ಜನರಿಗೆ ವರುಷಾನುವರುಷ ಸಾಕಾಗುವಷ್ಟು ಮಾಡಿಸಿ

ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಳು. ಮುತ್ತಿಗೆಯು ಬಹಳ ದಿನಗಳ ವರೆಗೆ ನಡೆಯಿತು. ಅವಳು ಹಣಿಯದೆ ಧೈರ್ಯದಿಂದ ಕೋಟೆಯನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿದಳು. ಸ್ವತಃ ಖಡ್ಗವನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗೂ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ ಮಾಡುತ್ತ ತನ್ನ ದಂಡಿನವರಿಗೆ ಧೈರ್ಯ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಮುರಾದನು ಬೇಸತ್ತು ಒಪ್ಪಂದ ಮಾಡಿ

ಚಾಂದಬೀಬಿ

ಕೊಂಡು ಹೋಗಿಬಿಟ್ಟನು ಚಾಂದಬೀಬಿಯ ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಶೂರತನವನ್ನು ಕಣ್ಣಾರೆ ಕಂಡೂ, ಅಲ್ಲಿಯ ಸರದಾರರಿಗೆ ಬುದ್ಧಿಬರಲಿಲ್ಲ. ಅವರಲ್ಲಿ ಕೆಲ ದುಷ್ಟರು ಒಳಸಂಚುಮಾಡಿ ವಿಶ್ವಾಸಘಾತದಿಂದ ಅವಳ ಕೊಲೆ ಮಾಡಿದರು.

ಅಭ್ಯಸನಗಳು

೧. ಹುಸೇನ ನಿಜಾಮಶಹನು ಅವಳಿಗೆ ಯಾವ ಯಾವ ವಿದ್ಯೆಗಳನ್ನು ಕಲಿಸಿದನು ?

೨. ಚಾಂದಬೀಬಿ ಮತ್ತು ಅಲಿ ಆದಿಲಶಹ ಇವರಿಗೆ ಆದರ್ಶ ದಂಪತಿಗಳೆಂದು ಏಕೆ ಕರೆಯುವಿರಿ ?

೩. ತೆರವಿದ್ದ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ತುಂಬಿ ಬರೆಯಿರಿ:—

(ಅ) ಈಕೆಯು............ದ............ನಿಜಾಮಶಹನ ಮಗಳು.

(ಆ) ಇವಳಿಗೆ...........ವರುಷಗಳು ತುಂಬಿದಾಗ...............ದ ಆದಿಲಶಹನ ಕೂಡ ಈಕೆಯು ಲಗ್ನವಾಯಿತು.

(ಇ) ಇವರಿಬ್ಬರು........ದಂಪತಿಗಳಾಗಿದ್ದರು.

(ಈ) ಇವಳ ಗಂಡನು ತೀರಿಕೊಂಡಾಗ ಇವಳಿಗೆ.............ವರುಷಗಳಾಗಿದ್ದವು.

(ಉ) ದಿಲ್ಲಿಯ...........ಬಾದಶಹನು ತನ್ನ ಮಗನಾದ...........ನನ್ನು.............ಕ್ಕೆ ಮುತ್ತಿಗೆ ಹಾಕಲು ಒಂದು ದೊಡ್ಡ............ಕೊಟ್ಟು ಕಳಿಸಿದನು.

(ಊ) ಕೆಲ ದುಷ್ಟರು ಒಳಸಂಚು ಮಾಡಿ........ದಿಂದ ಆವಳ........ ಮಾಡಿದರು.

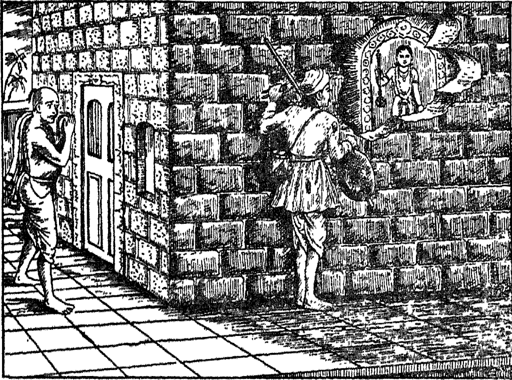
೩೦. ಕನಕದಾಸರು

ಧಾರವಾಡ ಜಿಲ್ಹೆಯಲ್ಲಿ ಬಂಕಾಪುರದ ಹತ್ತಿರಲ್ಲಿದ್ದ ಬಾಡ ಎಂಬ ದೊಂದು ಹಳ್ಳಿ. ಅಲ್ಲಿ ಬೀರಪ್ಪನೆಂಬೊಬ್ಬ ಹಂಡೇಗುರುಬನು ಇದ್ದನು. ಈತನು ವಿಜಯನಗರದ ಅರಸರ ಪಾಳಯಗಾರನಿದ್ದನು. ಸುತ್ತುಮುತ್ತಲಿನ ಹಳ್ಳಿಗಳಿಂದ ಕಂದಾಯವನ್ನು ಎತ್ತಿ ಅರಸನಿಗೆ ಸಲ್ಲಿಸುವದರಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೇ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕನೆಂದು ಹೆಸರಾಗಿದ್ದನು. ಇವನ ಹೆಂಡತಿಯ ಹೆಸರು ಬಚ್ಚಮ್ಮ. ಇವರಿಗೆ ಎಷ್ಟೋ ವರುಷಗಳ ವರೆಗೆ ಮಕ್ಕಳೇ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಕೊನೆಗೆ ಒಂದು ಗಂಡುಗೂಸು ಹುಟ್ಟಿತು. ಅದಕ್ಕೆ ತಿಮ್ಮನೆಂದು ಹೆಸರಿಟ್ಟರು. ಈ ತಿಮ್ಮನೇ ಮುಂದೆ ಕನಕದಾಸನಾದನು. ತಿಮ್ಮನಿಗೆ ಆರು ವರುಷಗಳು ತುಂಬಿದ ಬಳಿಕ ಅವನ ತಂದೆಯು ತೀರಿಕೊಂಡನು. ಮುಂದೆ ತಾಯಿಯೇ ಈತನನ್ನು ಜೋಕೆ ಮಾಡಿದಳು. ಗರಡೀ ಮನೆಗೆ ತಪ್ಪದೇ ಹೋಗಿ ಸಾಧಕಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಮಾಡಿ ಒಳ್ಳೇ ಗಟ್ಟಿಗನಾಗಿದ್ದನು.

ದೊಡ್ಡವನಾದಮೇಲೆ ಈತನಿಗೆ ನೆಲದಲ್ಲಿ ಹೂಳಿಟ್ಟ (ಕನಕ) ಬಂಗಾರವು ಹೇಗೋ ಗೊತ್ತಾಗಲು ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಇವನು ತೋರಿಸಿದ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಅಗಿದು ನೋಡಲು ಅಲ್ಲಿ ಕನಕವು ಸಿಗಲಿಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿತು. ಈ ಪ್ರಕಾರ ಈತನಿಗೆ ಏಳು ಸಲ ಕನಕವು ಸಿಕ್ಕಿತು. ಅಂದಿನಿಂದ ಈತನಿಗೆ ಕನಕನೆಂದು ಜನರು ಕರೆಯಹತ್ತಿದರು. ತನಗೆ ಸಿಕ್ಕ ಬಂಗಾರವನ್ನು ಬಡ ಬಗ್ಗರಿಗೆ ದಾನಮಾಡಿಬಿಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಹೀಗೆ ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ಆ ಊರ ಜನರೆಲ್ಲರೂ ಈತನು ಹೇಳಿದಂತೆ ಕೇಳಲಿಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿದರು; ಈತನು ಅವರ ಮುಂದಾಳಾದನು. ಆಗ ಇವನನ್ನು ಎಲ್ಲರೂ ಕನಕನಾಯಕನೆಂದು ಕರೆಯಹತ್ತಿದರು. ತನಗೆ ಸಿಕ್ಕ ಬಂಗಾರದಿಂದ ಕಾಗಿನೆಲೆ ಎಂಬ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸುಂದರವಾದ ಗುಡಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿ ಬಾಡದಲ್ಲಿದ್ದ ಆದಿಕೇಶವನ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಒಯ್ದು ಆ ಗುಡಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದನು.

ಆದಿಕೇಶವನು ಒಮ್ಮೆ ಅವನ ಕನಸಿನಲ್ಲಿ ಬಂದು ಅವನಿಗೆ ತನ್ನ ದಾಸನಾಗಲು ಹೇಳಿ ಮಾಯವಾಗಿಬಿಟ್ಟನಂತೆ. ಕನಕನಾಯಕನು ಅಂದಿನಿಂದ ಪ್ರಪಂಚದ ಮೋಹಕ್ಕೆ ಬೀಳದೆ ಸನ್ಯಾಸಿಯಾಗಿ ಹಾಡುತ್ತ ಊರೂರು ತಿರುಗಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿದನು. ಆಗ ಜನರು ಅವನಿಗೆ ಕನಕದಾಸನೆಂದು ಕರೆಯ

ಹತ್ತಿದರು. ಪುರಂದರದಾಸರಂತೆ ಇವನೂ ಕಾಲಲ್ಲಿ ಗೆಜ್ಜೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಕೈಯಲ್ಲಿ ತಾಳ-ತಂಬೂರಿಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಭಕ್ತಿತತ್ವದ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಹಾಡುತ್ತ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಸಂಚಾರಮಾಡಿದನು. ಹೋದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಈತನ ಹಾಡುಗಳ ಪರಿಣಾಮವು ಜನರ ಮನಸಿನ ಮೇಲೆ ಚೆನ್ನಾಗಿಯೆ ಆಯಿತು. ಹೀಗೆ ಸಂಚಾರ ಮಾಡುತ್ತ ಮಾಡುತ್ತ ಒಮ್ಮೆ ಉಡುಪಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಹೋದನು. ಇವನು ಕುರುಬನಾದ್ದರಿಂದ ಅಲ್ಲಿಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಪೂಜಾರಿಗಳು ಈತನನ್ನು ಒಳಗೆ ಬಿಡದೆ ಹೊರಗಿಂದ ಹೊರಗೇ ಅಟ್ಟಿಬಿಟ್ಟರು. ದರ್ಶನ ವಾಗಿಯೇ ತೀರಬೇಕೆಂಬ ಉತ್ಕಟೇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಅವನು ಗುಡಿಯ ಹಿಂಭಾಗದಲ್ಲಿ

ಉಡುಪಿಯಲ್ಲಿ ಕನಕನಿಗೆ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನ ದರ್ಶನ

ಹೋಗಿ ದೇವರ ನಾಮಸ್ಮರಣೆಯಲ್ಲಿ ಮಗ್ನನಾಗಿ ಕುಳಿತುಬಿಟ್ಟನು. ಅಲ್ಲಿಯ ವರೆಗೆ ಪೂರ್ವದಿಕ್ಕಿಗೆ ಮುಖವಾಗಿದ್ದ ಮೂರ್ತಿಯು ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕೆ ಹೊರಳಿ ಪಶ್ಚಿಮ ಗೋಡೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಿಂಡಿಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿ ಕನಕದಾಸನಿಗೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿತಂತೆ! ಈಗಲೂ ಆ ಮೂರ್ತಿಯು ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕೆ ಮುಖಮಾಡಿ ಕುಳಿತು ಬಿಟ್ಟಿದೆ; ಮತ್ತು ಆ ಕಿಂಡಿಗೆ 'ಕನಕನ ಕಿಂಡಿ' ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಆ ಕಿಂಡಿಯ ಎದುರಿಗೆ ಈತನು ಕುಳಿತ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಕನಕದಾಸನ ಗುಡಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ.

ಇವನ ಹಾಡುಗಳು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ತುಳುಕುತ್ತವೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪದ್ಯದ ಕೊನೆಗೆ ಕಾಗಿನೆಲೆಯ ಆದಿಕೇಶವನ ನಾಮಸ್ಮರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ. ಹೋದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಜನರಿಗೆ ನೀತಿಯ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ತೋರಿಸಿದನು. ಇವನ ಹಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೋ ಗೂಢಾರ್ಥವಿರುವ ಶಬ್ದಗಳು ಇಲ್ಲವೆ ಪದಗಳು ಕಂಡು ಬರುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳಿಗೆ 'ಕನಕನ ಮುಂಡಿಗೆಗಳು' ಎಂದು ಅನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಈತನು ತೊಂಬತ್ತೆಂಟು ವರುಷ ಬಾಳಿದನು. ಮತ್ತು ನಾಡೆಲ್ಲ ಸುತ್ತಾಡಿ ಕೊನೆಗೆ ಆದಿಕೇಶವನ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರಾಣತ್ಯಾಗಮಾಡಿದನು.

ಅಭ್ಯಸನಗಳು

೧. ಇವನಿಗೆ ಕನಕ, ಕನಕನಾಯಕ ಮತ್ತು ಕನಕದಾಸ ಎಂಬ ಹೆಸರುಗಳು ಯಾಕೆ ಬಂದವು ?

೨. ಕನಕದಾಸನಂತೆ ನಿಮಗೆ ಮತ್ತಾವ ದಾಸರ ಚರಿತ್ರೆ ಗೊತ್ತಿದೆ ? ಹೇಳಿರಿ.

೩. ಕೆಳಗೆ ಕೆಲವು ಅಪೂರ್ಣವಾಕ್ಯಗಳಿವೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಾಕ್ಯದ ಕೊನೆಗೆ ಕಂಸಿನಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಒಂದನ್ನು ಆರಿಸಿ ತುಂಬಿ ವಾಕ್ಯವನ್ನು ಪೂರ್ಣ ಮಾಡಿ ಬರೆಯಿರಿ:—

(ಅ) ಇವನ ತಂದೆಯ ಹೆಸರು............ (ವೀರಪ್ಪ, ಪೀರಪ್ಪ, ಬೀರಪ್ಪ)

(ಆ) ಇವನು................ವರುಷದವನಿದ್ದಾಗ ಈತನ ತಂದೆಯು ತೀರಿಕೊಂಡನು. (ಆರು, ಏಳು, ಐದು)

(ಇ) ಈತನಿಗೆ ಕನಕವು....................ಸಲ ಸಿಕ್ಕಿತು. (ಆರು, ಏಳು, ಎಂಟು)

(ಈ) ಕಾಗಿನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಗುಡಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿ ಅದರೊಳಗೆ............ ....ನ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದನು. (ಮುದಿಕೇಶವ, ಚೆನ್ನಕೇಶವ, ಆದಿಕೇಶವ)

(ಉ) ಈಗಲೂ ಉಡುಪಿಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನ ಮೂರ್ತಿಯು............ ....ಕ್ಕೆ ಮುಖ ಮಾಡಿ ನಿಂತಿದೆ. (ಪಶ್ಚಿಮ, ಪೂರ್ವ, ಉತ್ತರ)

೩೧. ಇಕ್ಕೇರಿಯ ದೊಡ್ಡ ಸಂಕಣ್ಣ ನಾಯಕ

ಇಕ್ಕೇರಿಯ ಪಾಳೆಯಗಾರರು ವೀರಶೈವರು. ಇವರಿಗೆ ಕೆಳದಿಯ ಪಾಳೆಯಗಾರರೆಂದೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇವರಲ್ಲಿ ಮೂರನೆಯ ತಲೆಯವನಾದ ದೊಡ್ಡ ಸಂಕಣ್ಣನಾಯಕನು ವಿಶೇಷ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆದ ಅರಸು. ಈತನು ಒಳ್ಳೆ ದರ್ಪದಿಂದಲೂ ವೈಭವದಿಂದಲೂ ಆಳಿದನು. ಆಗಿನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಈತನಿಗೆ ಸಮಾನರಾದ ಪರಾಕ್ರಮಿಗಳು ಭರತಖಂಡದಲ್ಲಿಯೇ ಯಾರೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಯುದ್ಧದ ಕಲೆಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲ ನಿಪುಣನಿದ್ದನು. ಕತ್ತಿ ತಿರುಗಿಸುವದರಲ್ಲಿ ಯಂತೂ ಇವನದು ಮೇಲುಗೈ. ಈತನು ಶೂರನಿದ್ದಷ್ಟೇ ದಯಾಳುವೂ, ಧರ್ಮನಿಷ್ಠನೂ, ಪ್ರಜಾವತ್ಸಲನೂ ಆಗಿದ್ದನು. ಈತನ ಕೈಯಿಂದ ಒಂದೂ ಅನ್ಯಾಯದ ಕೃತಿಯು ಆಗಲಿಲ್ಲೆಂದು ಖ್ಯಾತಿ ಇತ್ತು. ಪ್ರಜೆಗಳಂತೂ ಈತನನ್ನು ಹಾಡಿ ಹರಸಿದರು. ಹೀಗಿರುವಾಗ, ಒಮ್ಮಿಂದೊಮ್ಮೆಲೇ ಇವನಲ್ಲಿ ತೀರ್ಥ ಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ಕೈಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ಹಂಬಲವು ಹುಟ್ಟಿ, ಅದು ದಿನದಿನಕ್ಕೆ ಬೆಳೆಯಹತ್ತಿತು. ಆದುದರಿಂದ ಪ್ರಜೆಗಳ ಒಪ್ಪಿಗೆಯನ್ನು ಪಡಕೊಂಡು ತನ್ನ ತಮ್ಮನಾದ ಚಿಕ್ಕಸಂಕಣ್ಣನಿಗೆ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸಿ ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆ ಗಾಗಿ ದೇಶ ಸಂಚಾರ ಮಾಡಲು ಹೊರಬಿದ್ದನು. ಸನ್ಯಾಸಿಯಂತೆ ಮೈಮೇಲೆ ಕ್ಯಾವೀ ಬಣ್ಣದ ಶಾಟಿಯನ್ನು ಹೊದ್ದುಕೊಂಡು ತನ್ನ ಸಂಗಡ ಒಬ್ಬ ಜಂಗಮನನ್ನೂ ಕೆಲಜನ ಪರಿವಾರದವರನ್ನೂ ಕರಕೊಂಡು ಹೊರಟನು. ಉತ್ತರ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಸಂಚಾರ ಮಾಡುತ್ತ ಮಾಡುತ್ತ ದಿಲ್ಲೀ ಪಟ್ಟಣವನ್ನು ತಲುಪಿದನು. ಅಲ್ಲಿ ಆಗ ಅಕಬರ ಬಾದಶಹನು ಆಳುತ್ತಿದ್ದನು.

ಆ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿಯ ಸುಂದರವಾದ ಕಟ್ಟಡಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತನೋಡುತ್ತ ಅರಮನೆಯ ಹೆಬ್ಬಾಗಿಲದ ಎದುರಿಗೆ ಬಂದನು. ಅಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹತ್ಯಾರವನ್ನು ಕಟ್ಟಿದ್ದರು. ಆದರ ಕಾರಣವು ಸಂಕಣ್ಣನಿಗೆ ಹೊಳೆಯಲಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತಿದ್ದ ಕಾವಲುಗಾರನನ್ನು ಅದೇನೆಂದು ಕೇಳಿದನು. “ ಇಲ್ಲಿ ಅಂಕುಶಖಾನ ನೆಂಬ ಒಬ್ಬ ಪರಾಕ್ರಮಿಯು ಇದ್ದಾನೆ. ತನ್ನಗೂಡ ಕಾದಲು ಧೈರ್ಯವಿದ್ದವನು

ಈ ಕತ್ತಿಯನ್ನು ಕಿತ್ತಿ ತೆಗೆಯಬೇಕೆಂದು ಪಣ ತೊಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ." ಎಂದು ಆ ಕಾವಲುಗಾರನು ನಿಜ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಸಂಕಣ್ಣನಿಗೆ ಅರುಹಿದನು. ಸಂಕಣ್ಣನು ಹುಟ್ಟಾ ಪರಾಕ್ರಮಿಯು. ಖಡ್ಗವನ್ನು ತಿರುಗಿಸುವದರಲ್ಲಿಯಂತೂ ಹೆಚ್ಚಿನವನು. ಅಂಕುಶಖಾನನ ದರ್ಪದ ಪಣವನ್ನು ಕೇಳಿ ಈತನ ತಲೆ ತಿರುಗಿತು. ತಾನು ಸನ್ಯಾಸಿಯ ವೇಷದಲ್ಲಿದ್ದದ್ದನ್ನು ಮರೆತುಬಿಟ್ಟನು. ನಿಂತ ಕಾಲ ಮೇಲೆ ತನ್ನಗೂಡ ಇದ್ದ ಪರಿವಾರದವರ ಕಡೆಯಿಂದ ಆ ಕತ್ತಿಯನ್ನು ಕಿತ್ತಿಸಿಬಿಟ್ಟನು. ಕಾವಲುಗಾರನು ಈ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಅಂಕುಶಖಾನನಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದನು. ಕೂಡಲೆ ಅಂಕುಶಖಾನನು ರೊಚ್ಚಿಗೆದ್ದು ಅರಮನೆಯ ಹೆಬ್ಬಾಗಿಲಕ್ಕೆ ಬಂದು ಸ್ವತಃ ನೋಡಿದನು. ಕತ್ತಿಯನ್ನು ಕಿತ್ತಿಸಿ ಅಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತಿದ್ದ ಸಂಕಣ್ಣನನ್ನು ತನ್ನಗೂಡ ದ್ವಂದ್ವ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಬರಬೇಕೆಂದು ಕರೆದನು. ಅದಕ್ಕೆ ದೊಡ್ಡ ಸಂಕಣ್ಣನು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡನು.

ಬಾದಶಹನಿಂದ ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಒಂದು ದಿನವು ನಿಯಮಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಊರೊಳಗಿನ ಜನರೆಲ್ಲರೂ ಕಿಕ್ಕಿರಿದು ನೆರೆದರು. ಬಾದಶಹನು ಬಂದು ಸಿಂಹಾಸನದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತನು. ಕೂಡಲೆ ಅಂಕುಶಖಾನನೂ ದೊಡ್ಡ ಸಂಕಣ್ಣನಾಯಕನೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಕತ್ತಿ ಢಾಲುಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ರಂಗಸ್ಥಳದ ಮೇಲೆ ಬಂದು ನಿಂತರು. ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಕಾದಾಟವು ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಅವರೀರ್ವರೂ ಕತ್ತಿಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ತಿರುಗಿಸಿದರೋ ಹೇಗೆ ಹೋರಾಡಿದರೋ ಎಂಬುದು ಅಲ್ಲಿ ನೋಡಲು ನೆರೆದವರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರ ಕಣ್ಣಿಗೂ ಸಹ ಕಾಣಿಸಲಿಲ್ಲ. ಅಷ್ಟು ವೇಗದಿಂದ ಕತ್ತಿಯನ್ನು ತಿರುಗಿಸುವದೂ ಹೋರಾಡುವದೂ ನಡೆದುಬಿಟ್ಟಿತು. ಹೀಗೆ ರಭಸದಿಂದ ಹೋರಾಡುವಾಗ ಇಬ್ಬರೂ ಗಕ್ಕನೆ ಸುಮ್ಮನೆ ನಿಂತುಬಿಟ್ಟರು. ಇದನ್ನು ನೋಡಿ ಬಾದಶಹನು ಸಂಕಣ್ಣನನ್ನು ಕುರಿತು—" ಸುಮ್ಮನೆ ನಿಂತುಕೊಂಡಿರುವಿಯಲ್ಲ? ಹೀಗೇಕೆ? ಹಾಗಾದರೆ ನಿನ್ನ ಕಡೆಯಿಂದ ಖಾನನಗೂಡ ಯುದ್ಧ ಮಾಡುವದು ಆಗುವದಿಲ್ಲವೋ?" ಎಂದು ಜರೆದು ಕೇಳಿದನು. "ನಾನು ಸತ್ತ ಹೆಣದಗೂಡ ಯುದ್ಧ ಮಾಡುವ ಹೇಡಿಯಲ್ಲ." ಎಂದು ಕನ್ನಡ ವೀರನು ಮಾರುನುಡಿದನು. ಹೀಗೆಂದು, ಕಣ್ಣು ಬಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ನಿಂತಿದ್ದ ಖಾನನ ಮೃತದೇಹಕ್ಕೆ ತನ್ನ ಕತ್ತಿಯ ತುದಿಯಿಂದ ತಿವಿದುಬಿಟ್ಟನು. ಕೂಡಲೆ ಖಾನನ ಮೃತ ದೇಹವು ಎರಡು ತುಂಡಾಗಿ ಬಿದ್ದುಬಿಟ್ಟಿತು! ಟೊಂಕದ ಮೇಲಿನ ಮೇಲ್ಭಾಗವು, ಟೊಂಕದ ಕೆಳಗಿನ

ಕೆಳಭಾಗವು ಹೀಗೆ ಎರಡು ತುಂಡುಗಳಾಗಿದ್ದವು. ಮತ್ತು ಅವು ಕಳಚಿ ಬೀಳದೆ ಒಂದೇ ದೇಹದಂತೆ ನಿಂತುಬಿಟ್ಟಿದ್ದವು!! ಇದರ ಮೇಲಿಂದ ಕತ್ತಿ ತಿರುಗಿಸುವದರಲ್ಲಿ ಸಂಕಣ್ಣನು ಸಂಪಾದಿಸಿದ ಕೌಶಲ್ಯವು ಎಂತಹದಿರಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವದು ಶಕ್ಯವಿಲ್ಲದಾಗಿದೆ. ನೆರೆದವರೆಲ್ಲರೂ ಕನ್ನಡ ವೀರನ ಪರಾಕ್ರಮಕ್ಕೆ ಬೆರಳು ಕಚ್ಚಿ ಆತನನ್ನು ಬಾಯಿತುಂಬ ಕೊಂಡಾಡಿದರು. ಸಂಕಣ್ಣನನ್ನು ಜರಿದು ನುಡಿದ ಬಾದಶಹನಂತೂ ದಂಗುಬಡಿದು ಕುಳಿತು ಬಿಟ್ಟನು! ಸಂಕಣ್ಣನ ಪರಾಕ್ರಮಕ್ಕೆ ಮೆಚ್ಚಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಬಹುಮಾನವನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು. ಸಂಕಣ್ಣನ ದೇಹರಕ್ಷಣೆಗೆ ದಂಡನ್ನೂ ಹೇರಳ ಹಣವನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟು ಬಾದಶಹನು ಅವನನ್ನು ಕಾಶಿಗೆ ಬೀಳ್ಕೊಟ್ಟನು. ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆ ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ತನ್ನೂರಿಗೆ ಹೋಗಿ ಸುಖದಿಂದ ರಾಜ್ಯವಾಳಿ ಲಿಂಗೈಕ್ಯನಾದನು.

ಅಭ್ಯಸನಗಳು

೧. ದಿಲ್ಲಿಯ ಅರಮನೆಯ ಹೆಬ್ಬಾಗಿಲದಲ್ಲಿ ಕತ್ತಿಯನ್ನು ಯಾರು ಕಟ್ಟಿ ಇಟ್ಟಿದ್ದರು? ಅದನ್ನು ಯಾರು ಕಿತ್ತಿ ತೆಗೆದರು? ಏಕೆ ಕಿತ್ತಿ ತೆಗೆದರು?

೨. ಅಂಕುಶಖಾನ ಮತ್ತು ಸಂಕಣ್ಣನಾಯಕನ ನಡುವೆ ಆದ ದ್ವಂದ್ವ ಯುದ್ಧವನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿರಿ.

೩. ತೆರವಿದ್ದ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಯೋಗ್ಯ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ತುಂಬಿ ಬರೆಯಿರಿ:-

(ಅ) ಇಕ್ಕೇರಿಯ ಪಾಳೆಯಗಾರರಿಗೆ............ಯ ಪಾಳೆಯಗಾರರೆಂದೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

(ಆ) ಇವರಲ್ಲಿ............ನೆಯ ತಲೆಯವನಾದ..................ನು ವಿಶೇಷ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆದ ಅರಸು.

(ಇ) ....ತಿರುಗಿಸುವದರಲ್ಲಿ ಇವನದು........ಗೈ.

(ಈ) ಒಮ್ಮಿಂದೊಮ್ಮೆಲೆ ಇವನಲ್ಲಿ...............ಯನ್ನು ಕೈಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ.......ವು ಹುಟ್ಟಿತು.

(ಉ) ....ಯಂತೆ ಮೈಮೇಲೆ .... ಬಣ್ಣದ ....ಯನ್ನು ಹೊದ್ದುಕೊಂಡು ತನ್ನಗೂಡ ಒಬ್ಬ...............ನನ್ನೂ ಕೆಲ ಜನ ....ದವರನ್ನೂ ಕರಕೊಂಡು ಹೊರಟನು.

೩೨. ಬೆಳವಡಿ ಮಲ್ಲಮ್ಮ

ಈಗಿನ ಬೆಳಗಾವಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಳವಡಿ ಎಂಬ ಗ್ರಾಮವಿದೆ. ಅದು ಒಂದಾನೊಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ದೇಸಗತಿಯ ರಾಜಧಾನಿಯಿತ್ತು. ಈಶಪ್ರಭು ಎಂಬವನು ಅದರ ದೇಸಾಯಿ ಇದ್ದನು. ಈತನು ವೀರಶೈವನು. ಈತನ ಹೆಂಡತಿಯೇ ಮಲ್ಲವ್ವ ದೇಸಾಯಿಣಿಯು. ಇವರೀರ್ವರು ಧರ್ಮ ನಿಷ್ಠರೂ, ಶೂರರೂ, ಚತುರರೂ, ಪ್ರಜೆಗಳ ಮೆಚ್ಚುಗೆಗೆ ಪಾತ್ರರಾದವರೂ ಆಗಿದ್ದರು. ಕುದುರೆ ಹತ್ತುವದು ಮತ್ತು ಖಡ್ಗವನ್ನು ತಿರುಗಿಸುವದು ಅವಳಿಗೆ ಬಹಳಷ್ಟು ಸೇರುತ್ತಿದ್ದವು. ಗಂಡುಗಚ್ಚೆ ಹಾಕಿ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಖಡ್ಗವನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಕುದುರೆಯನ್ನೇರಿ ವೀರಾವೇಶದಿಂದ ಹೊರಟಳೆಂದರೆ ರಣ ಚಂಡಿಯಂತೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು.

ಈ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಶಿವಾಜಿಯು ಕರ್ನಾಟಕದ ದಿಗ್ವಿಜಯಕ್ಕಾಗಿ ಹೊರಟಿದ್ದನು. ಅವನು ಮುಳಗುಂದ, ಶಿರಹಟ್ಟಿ, ಗದಗ, ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿಗಳ ಮೇಲಿಂದ ಹಾಯ್ದು ಬೆಳವಡಿಯ ಹತ್ತರ ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೬೭೮ ರಲ್ಲಿ ಬಂದನು. ಅವನ ದಂಡಿನವರು ಬೆಳವಡಿಯ ಊರೊಳಗೆ ಮತ್ತು ನೆರೆಯ ಊರೊಳಗೆ ಹೊಕ್ಕು ಹಾವಳಿ ನಡೆಸಿದರು. ಇದನ್ನು ನೋಡಿ ಈಶಪ್ರಭುವಿನ ಕಡೆಯವರು ಶಿವಾಜಿಯ ದಂಡಿನ ಕೆಲವರನ್ನು ಕೊಂದುಹಾಕಿದರು. ಇದನ್ನು ಕೇಳಿದ ಕೂಡಲೆ ಶಿವಾಜಿಯು ಬೆಳವಡಿ ಕೋಟೆಗೆ ಮುತ್ತಿಗೆ ಹಾಕಲು ಆಜ್ಞೆ ಕೊಟ್ಟನು. ಈಶ ಪ್ರಭುವು ಒಳಗೆ ಇದ್ದುಕೊಂಡು ಸಿದ್ಧತೆಯನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಶಿವಾಜಿಯೊಡನೆ ಯುದ್ಧ ಹೂಡಿದನು. ಹೀಗೆ ಯುದ್ಧ ನಡೆದಾಗ ಶಿವಾಜಿಯ ದಂಡಿನವರು ಕಪಟತನದಿಂದ ಕೋಟೆಯಲ್ಲಿಯ ಮನೆಗಳಿಗೆ ಬೆಂಕಿ ಹಚ್ಚಿದರು. ಈ ಗದ್ದಲದಲ್ಲಿ ಶಿವಾಜಿಯ ಕಡೆಯವರು ಕೋಟೆಯನ್ನೇರಿ ಒಳ ಹೊಕ್ಕರು. ಈಶಪ್ರಭುವು ಸ್ವತಃ ಕುದುರೆಯನ್ನೇರಿ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ನಿಂತನು. ಕೈಗೆ ಕೈ ಹತ್ತಿತು. ಈ ಗದ್ದಲದೊಳಗೆ ಈಶಪ್ರಭುವು ಮಡಿದು ವೀರಸ್ವರ್ಗವನ್ನು ಪಡೆದನು. ತಮ್ಮ ದೊರೆಯು ಮಡಿದುದರಿಂದ ಈತನ ದಂಡಿನವರು ಓಡಹತ್ತಿದ್ದನ್ನು ಕಂಡು ಮಲ್ಲವ್ವ ದೇಸಾಯಿಣಿಗೆ ವೀರಾವೇಶ ಬಂದುಬಿಟ್ಟಿತು. ತನ್ನ ಗಂಡ ಸತ್ತ ದುಃಖವನ್ನು ಹೇಗೋ ನುಂಗಿಕೊಂಡು ಗಂಡು

ಗಚ್ಚಿ ಹಾಕಿ, ಗಂಡನ ಕುದುರೆ ಹತ್ತಿ, ಅವನ ಕತ್ತಿಯನ್ನೇ ಹಿಡಕೊಂಡು ಓಡುತ್ತಿರುವ ತನ್ನ ದಂಡಾಳುಗಳಿಗೆ ಹುರಿದುಂಬಿಸಿದಳು. ದೇಸಾಯಿಣಿಯು ಹೊಡೆತಕ್ಕೆ ಶಿವಾಜಿಯ ದಂಡಿನವರು ಬೆದರಿದರು. ವೈರಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಕೋಟೆಯ ಹೊರಗೆ ಅಟ್ಟಿ ಬಾಗಿಲು ಮುಚ್ಚಿಸಿದಳು.

ಶಿವಾಜಿಯು ಬೆಳವಡಿ ಮಲ್ಲಮ್ಮನನ್ನು ಗೌರವದಿಂದ ಕಂಡದ್ದು

ತನ್ನ ಸೈನಿಕರು ಹೆಣ್ಣುಮಗಳಿಂದ ಸೋತು ಬಂದ ಸುದ್ದೀ ಕೇಳಿ, ಶಿವಾಜಿಗೆ ಸಂತಾಪವಾಯಿತು; ಮತ್ತೆ ಮುತ್ತಿಗೆಯನ್ನು ಹಾಗೇ ನಡೆಸಿದನು. ಮಲ್ಲವ್ವ ದೇಸಾಯಿಣಿಯು ತನ್ನ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಕರಕೊಂಡು ವೈರಿಗಳನ್ನು ಸದೆ ಬಡಿಯಲಿಕ್ಕೆ ಹೊರಬಿದ್ದಳು. ಎಷ್ಟೋ ವೈರಿಗಳನ್ನು ಕೊಂದು ಹಾಕಿದಳು. ಕೆಲ ಹೊತ್ತಿನ ಮೇಲೆ ವೈರಿಗಳ ಕಡೆಯವನೊಬ್ಬನು ಮೋಸದಿಂದ ಮಲ್ಲವ್ವನ ಕುದುರೆಯ ಕಾಲನ್ನು ಕಡಿದು ಹಾಕಿದನು. ಆಗ ಕುದುರೆಯಿಂದಿ ಳಿದು ಕೈಗೆ ಕೈ ಯುದ್ಧ ನಡಿಸಿದಳು. ಈ ಗೊಂದಲದಲ್ಲಿ ದೇಸಾಯಿಣಿಯ ಕೈಗೆ ಗಾಯವಾಗಿ ಎಚ್ಚರದಪ್ಪಿ ಬಿದ್ದಳು. ಶಿವಾಜಿಯ ಸೈನಿಕರಿಗೆ ದೇಸಾ ಯಿಣಿಯ ಶೌರ್ಯವನ್ನು ನೋಡಿ ಆನಂದವಾಯಿತು. ಅವರು ದೇಸಾಯಿಣಿ

ಯನ್ನು ಮೇಣೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿಕೊಂಡು, ಶಿವಾಜಿಯ ಬಳಿಗೆ ತಂದರು. ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕಂಡರೆ ಶಿವಾಜಿಗೆ ಬಹು ಆದರ. ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳನ್ನೆಲ್ಲ ಅವನು ತನ್ನ ತಾಯಿಯಂತೆ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವರಿಗೆ ಈ ವೀರ ದೇಸಾಯಿಣಿಯನ್ನು ಕಂಡು ತನ್ನ ಅಕ್ಕತಂಗಿಯರನ್ನು ಕಂಡಂತಾಯಿತು. ಆಕೆಯ ಹಣೆಗೆ ಮತ್ತು ತಲೆಗೆ ನೀರು ಬಡಿದು ಎಚ್ಚರಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಹೇಳಿದನು. ಎಚ್ಚತ್ತ ಬಳಿಕ ಒಳ್ಳೆ ಮರ್ಯಾದೆಯಿಂದ ಆಕೆಯನ್ನು ಹೊಗಳಿ, ಸಂತೈಸಿ, ಉಡುಗರೆ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಬೆಳವಡಿಗೆ ಕಳಿಸಿದನು.

ಶಿವಾಜಿಯು ಮರ್ಯಾದೆಯಿಂದ ಬೆಳವಡಿಗೆ ಮಲ್ಲಮ್ಮನನ್ನು ಕಳಿಸಿದ್ದು

ದೇಸಾಯಿಣಿಯು ಶಿವಾಜಿಯ ಉದಾರ ಸ್ವಭಾವಕ್ಕೂ ಆದರಭಾವನೆಗೂ ಮೆಚ್ಚಿ, ಅವನ ಮಾಂಡಲಿಕಳಾಗಲು ಒಪ್ಪಿದಳು. ತನ್ನ ವೀರ ಪತಿಯನ್ನು ಕಳಕೊಂಡ ದುಃಖವನ್ನು ನುಂಗಿಕೊಂಡು ದೇಸಗತಿಯ ರಾಜ್ಯಭಾರವನ್ನು ತಾನೇ ಸಾಗಿಸಿದಳು. ಈಕೆಯ ಆಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಜೆಗಳು ಸುಖದಲ್ಲಿ ತೇಲಾಡಿದರು. ಮುಂಜಾನೆಯಿಂದ ಸಂಜೆಯ ವರೆಗೂ ಜನತೆಯ ಕಲ್ಯಾಣ ಮಾಡುವ ಕೆಲಸಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಮಗ್ನಳಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಮಾರ್ಗಗಳನ್ನು

ಮಾಡಿಸಿ ಹಾದಿಕಾರರಿಗೆ ಕಷ್ಟವಾಗದಂತೆ ಅನ್ನಛತ್ರಗಳನ್ನೂ ಅರವಟ್ಟಿಗೆಗಳನ್ನೂ ಇಡಿಸಿದಳು. ಗುಡಿಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿ ಅವುಗಳಿಗೆ ಉಂಬಳಿಗಳನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಟ್ಟಳು. ಕೊನೆಯ ವರೆಗೂ ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು ಮಕ್ಕಳಂತೆ ಕಾಪಾಡಿ ಲಿಂಗೈಕ್ಯಳಾದಳು.

ಅಭ್ಯಸನಗಳು

೧. ಎರಡನೆಯ ಸಲ ಮಲ್ಲವ್ವನು ಯುದ್ಧ ಮಾಡಿದ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪದರಲ್ಲಿ ಬರೆಯಿರಿ.

೨. ತೆರವಿದ್ದ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಯೋಗ್ಯ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ತುಂಬಿ ಬರೆಯಿರಿ.

(ಅ) ಈಗಿನ ಬೆಳಗಾವಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ............ಎಂಬ ಗ್ರಾಮವಿದೆ.

(ಆ) ಬೆಳವಡಿಯಲ್ಲಿ................ಎಂಬ ದೇಸಾಯಿ ಇದ್ದನು.

(ಇ) ಅವನ ಹೆಂಡತಿಯ ಹೆಸರು............ದೇಸಾಯಿಣಿಯು.

(ಈ) ತನ್ನ ಸೈನಿಕರು ಹೆಣ್ಣುಮಗಳಿಂದ................ಬಂದ ಸುದ್ದೀ ಕೇಳಿ................ಗೆ ಸಂತಾಪವಾಯಿತು.

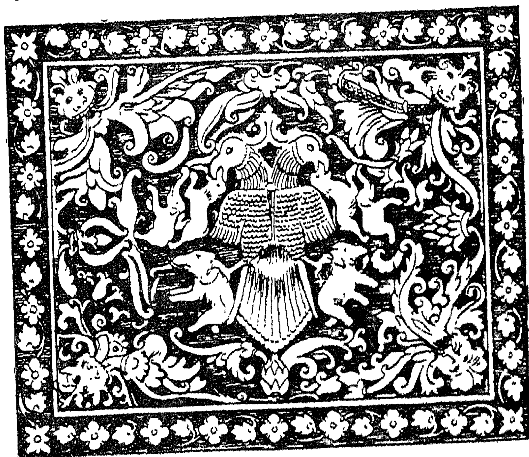
(ಉ) ....ಗಳ ಕಡೆಯವನು ಮಲ್ಲವ್ವನ ಕುದುರೆಯ.........ನ್ನು ಕಡಿದನು.

(ಊ) ದೇಸಾಯಿಣಿಯು.............ಗೆ ಗಾಯವಾಗಿ.............ತಪ್ಪಿ ಬಿದ್ದಳು.

(ಎ) ....ನ್ನು ಕಂಡರೆ............ಗೆ ಬಹು ಆದರ.

೩೩. ಕೆಳದಿಯ ವೀರ ಚೆನ್ನಮ್ಮಾಜಿಯು

ಕೆಳದಿಯು ಮೈಸೂರು ಸಂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದೆ. ಅಲ್ಲಿಯ ಅರಸರೆಷ್ಟೋ ಮಂದಿ ಹೆಸರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಅವರೆಲ್ಲರೂ ವೀರಶೈವರು. ಆ ವಂಶದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ವೀರ-ರಮಣಿಯಾಗಿ ಹೋಗಿದ್ದಾಳೆ. ಅವಳ ಹೆಸರು ಚೆನ್ನಮ್ಮಾಜಿಯು. ಇವಳು ಸೋಮಶೇಖರನಾಯಕನ ಹೆಂಡತಿಯು. ವೈರಿಗಳು ಇವಳ ಗಂಡನನ್ನು ಕಪಟತನದಿಂದ ಕೊಲ್ಲಿಸಿದರು. ಮುಂದೆ ಇವಳೇ ಪಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬಾಧ್ಯಸ್ಥಳಾದಳು. ಇವಳ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕವು ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೬೭೨ ರಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೇ ಸಡಗರದಿಂದಲೂ ವೈಭವದಿಂದಲೂ ಆಯಿತು. ಪಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬಂದೊಡನೆ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿಯ ಪುಂಡರನ್ನೂ

ಅರಮನೆಯ ಒಳಮಾಳಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಗಂಡಬೇರುಂಡದ ಪಕ್ಷಿ

ಮನೆಮುರುಕರನ್ನೂ ಬಗ್ಗುಬಡಿದು ಸುಲಿಗೆಗಾರರ ಹುಟ್ಟನ್ನು ಅಡಗಿಸಿದಳು. ಕೆಲವೇ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಶಾಂತತೆಯು ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗೆ ನೆಲೆಗೊಂಡು, ಅವಳ ರಾಜ್ಯವು ವೈಭವದಿಂದಲೂ ಸಂಪತ್ತಿನಿಂದಲೂ ಮೆರೆಯುಹತ್ತಿತು.

ರಾಜಾರಾಮನು ಚೆನ್ನಮ್ಮಾಜಿಯ ಸಹಾಯ ಕೇಳಿದ್ದು

ಸ್ವಾದಿ ಪ್ರಾಂತದ ಅರಸನಾದ ರಾಮಚಂದ್ರನು ೬೦ ಸಾವಿರ ಕಾಲಾಳು ಗಳು ಮತ್ತು ೨೦ ಸಾವಿರ ರಾಹುತರಿದ್ದ ದೊಡ್ಡದೊಂದು ಸೈನ್ಯವನ್ನು ತಕ್ಕೊಂಡು ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೬೭೪ ರಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಮ್ಮಾಜಿಯ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ನುಗ್ಗಿದನು. ಇಬ್ಬರ ನಡುವೆ ಮೂರು ತಿಂಗಳುಗಳವರೆಗೆ ಘನಘೋರ ಯುದ್ಧವಾಯಿತು. ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಜಯಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ಚೆನ್ನಮ್ಮಾಜಿಯ ಕೊರಳಲ್ಲಿ ಮಾಲೆಯನ್ನು ಹಾಕಿದಳು. ರಾಮಚಂದ್ರರಾಜನ ಪ್ರಾಂತಗಳಾದ ಶಿರಸಿ, ಬನವಾಸಿಗಳನ್ನು ತನ್ನ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡು ಅಲ್ಲಿಯೂ ಶಾಂತತೆಯನ್ನು ನೆಲೆಗೊಳಿ ಸಿದಳು.

ಆಗ ಮೈಸೂರಲ್ಲಿ ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಯನು ಆಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವನ ದಂಡ ನಾಯಕನಾದ ತಿಮ್ಮಣ್ಣನು ದೊಡ್ಡದೊಂದು ದಂಡನ್ನು ತಕ್ಕೊಂಡು ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೬೮೬ ರಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಮ್ಮಾಜಿಯ ಮೇಲೇರಿ ಬಂದನು. ಅವನನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ ಅವನನ್ನೂ ಅವನ ಮಗನನ್ನೂ ಭುವನದುರ್ಗವೆಂಬಲ್ಲಿ ಸೆರೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟಳು. ಚಿಕ್ಕ ದೇವರಾಯನು ತನ್ನವೆರಡು ಪ್ರಾಂತಗಳನ್ನು ರಾಣಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಅವರಿಬ್ಬರನ್ನೂ ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋದನು.

ಇದೇ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಶಿವಾಜಿಯ ಎರಡನೆಯ ಮಗನಾದ ರಾಜಾರಾಮನು ಔರಂಗಜೇಬನಿಗೆ ಅಂಜಿ ತನ್ನವರನ್ನೆಲ್ಲ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಜಿಂಜೀಗೆ ನಡೆದನು. ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಳದಿಯು ಹತ್ತಿತು. ವೀರಚೆನ್ನಮ್ಮಾಜಿಯ ಹೆಸರನ್ನು ಕೇಳಿ ಅವಳ ಮೊರೆಹೊಕ್ಕನು. ಈ ಸುದ್ದಿಯು ಬಾದಶಹನಿಗೆ ಹತ್ತಿತು. ಅವನು ಸಿಟ್ಟಿಗೆದ್ದು "ಒಳ್ಳೆಯ ಮಾತಿನಿಂದ ರಾಜಾರಾಮನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕೊಡು. ಇಲ್ಲವಾದರೆ, ನೋಡ ನೋಡುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ನುಂಗಿ ನೀರು ಕುಡಿಯುತ್ತೇವೆ" ಎಂಬದೊಂದು ಬೆದರಿಕೆಯ ಪತ್ರವನ್ನು ಬರೆದು ಕಳುಹಿಸಿ ದನು. ವೀರ ರಾಣಿಯು ಇಂತಹ ಬೆದರಿಕೆಗೆ ಸೊಪ್ಪು ಹಾಕುವವಳೇ? "ಬೆನ್ನಿಗೆ ಬಿದ್ದವರನ್ನು ಕಾಪಾಡುವದು ನನ್ನ ಧರ್ಮ. ಬಂದದ್ದು ಬರಲಿ; ನಾನ ದನ್ನು ಎದುರಿಸಲು ಸಿದ್ಧಳಿದ್ದೇನೆ, ಮೊರೆಹೊಕ್ಕ ಅರಸುಮಗನನ್ನು ನಾನೆಂ ದಿಗೂ ಕೊಡಲಾರೆ." ಎಂದು ಗಟ್ಟಿಮುಟ್ಟಾದ ಉತ್ತರವನ್ನು ಬರೆದು ಕಳುಹಿದಳು. ಈ ಉತ್ತರವನ್ನು ಓದಿದೊಡನೆ ಬಾದಶಹನ ಕಣ್ಣುಗಳು ಕೆಂಪಾ ದವು. ಕೂಡಲೆ ತನ್ನ ಸೇನಾಪತಿಗೆ ಕೆಳದಿಯ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಹಾಳು ಮಾಡಲು

ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಟ್ಟನು. ಮೊಗಲರ ಸೇನಾಪತಿಯು ದೊಡ್ಡ ದಂಡಿನೊಡನೆ ಬಂದು ಕೆಳದಿಯ ಹತ್ತಿರ ಪಾಳಯವನ್ನು ಹಾಕಿದನು. ಇಬ್ಬರ ನಡುವೆ ಬಹಳ ದಿನಗಳ ವರೆಗೆ ಕಾಳಗವು ನಡೆಯಿತು. ಈ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ವೀರ ಕನ್ನಡ ರಾಣಿಯು ಬಹಳಷ್ಟು ರಣಕೌಶಲ್ಯವನ್ನು ತೋರಿಸಿದಳು. ಮೊಗಲರ ಸೇನಾ ಪತಿಯು ಸೋತು ಒಪ್ಪಂದ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ದಿಲ್ಲಿಗೆ ಹಿಂದಿರುಗಿದನು. ಚೆನ್ನಮ್ಮಾಜಿಯ ಕೀರ್ತಿಯು ದಿಲ್ಲಿಯ ವರೆಗೆ ಹಬ್ಬಿತು.

ಬುದ್ಧಿವಂತಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಮಿಗಿಲಾಗಿದ್ದಳಲ್ಲದೆ, ರಾಜಕಾರಣದಲ್ಲಿ ಹೆಸರಾಗಿದ್ದಳು. ದಾನಧರ್ಮಮಾಡುವದರಲ್ಲಿ ಜಾತಿಭೇದವನ್ನು ಎಂದೂ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲ ಜಾತಿಗಳ ದೇವಸ್ಥಾನಗಳಿಗೆ ಉಂಬಳಿಗಳನ್ನು ಹಾಕಿ ಕೊಟ್ಟಳು. ಶೂರಳಿದ್ದಷ್ಟೇ ಧರ್ಮಿಷ್ಟಳಿದ್ದಳು. ಶಿವಕ್ಷೇತ್ರ, ಗೋಕರ್ಣ, ತಿರುಪತಿ, ಶ್ರೀಶೈಲ, ರಾಮೇಶ್ವರ, ಕಾಶಿ ಮೊದಲಾದ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಬಂದಳು. ಎಲ್ಲರನ್ನು ಸಮತೆಯಿಂದಲೂ ನ್ಯಾಯದಿಂದಲೂ ಆಳಿ ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು ಮಕ್ಕಳಂತೆ ಕಾಪಾಡಿದಳು. ಜನಮೆಚ್ಚುವಂತೆ ಸುಮಾರು ಇಪ್ಪತ್ತೇಳು ವರುಷಗಳ ವರೆಗೆ ರಾಜ್ಯವಾಳಿ ಲಿಂಗೈಕ್ಯಳಾದಳು.

ಅಭ್ಯಸನಗಳು

೧. ಔರಂಗಜೇಬನು ಚೆನ್ನಮ್ಮಾಜಿಗೆ ಬರೆದ ಪತ್ರವನ್ನೂ ಚೆನ್ನಮ್ಮಾಜಿಯ ಉತ್ತರವನ್ನೂ ಬರೆಯಿರಿ.

೨. ತೆರವಿದ್ದ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಯೋಗ್ಯ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ತುಂಬಿ ಬರೆಯಿರಿ:-

(ಅ) ಇವಳು............ನಾಯಕನ ಹೆಂಡತಿಯು.

(ಆ) ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕವು ಕ್ರಿ. ಶ.........ರಲ್ಲಿ ಆಯಿತು.

(ಇ) ಪಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬಂದೊಡನೆ ರಾಜ್ಯದೊಳಗಿನ........ರನ್ನೂ............ರನ್ನೂ ಬಗ್ಗುಬಡಿದು........ರ ಹುಟ್ಟನ್ನು ಅಡಗಿಸಿದಳು.

(ಈ) ಸ್ವಾದಿ ಪ್ರಾಂತದ ಅರಸನಾದ............ನು ....ಸಾವಿರ ಕಾಲಾಳುಗಳು........ಸಾವಿರ ರಾಹುತರಿದ್ದ ದೊಡ್ಡದೊಂದು............ವನ್ನು ತೆಕ್ಕೊಂಡು ಕ್ರಿ. ಶ.........ರಲ್ಲಿ........ಯ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ನುಗ್ಗಿದನು.

(ಉ) ....ರಾಯನ ದಂಡನಾಯಕನಾದ............ನು ದೊಡ್ಡ ದೊಂದು........ವನ್ನು ತಕ್ಕೊಂಡು............ಯ ಮೇಲೇರಿ ಬಂದನು.

(ಊ) ....ಯ ....ನೆಯ ಮಗನಾದ ....ನು ....ಯ ನೊರೆಹೊಕ್ಕನು.

(ಎ) ....ವರುಷಗಳ ವರೆಗೆ ರಾಜ್ಯವಾಳಿ ಕ್ರಿ. ಶ. .ರಲ್ಲಿ ಲಿಂಗೈಕ್ಯಳಾದಳು.

೩೪. ಹಾಗಲವಾಡಿಯ ರಾಜರ್ಷಿ

[ಇಮ್ಮಡಿ ಮುದಿಯಪ್ಪ ನಾಯಕ]

ಹಾಗಲವಾಡಿಯು ಈಗಿನ ಮೈಸೂರು ಸಂಸ್ಥಾನದ ಗುಬ್ಬಿ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿದೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ಪಾಳೆಯಗಾರರು ವೀರಶೈವರು. ಇವರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಮತದ ಅಭಿಮಾನವಿದ್ದಿತಾದರೂ ಬೇರೆ ಮತಗಳನ್ನು ಯಾವ ಅರಸನೂ ದ್ವೇಷಿಸಲಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲ ಮತದವರನ್ನು ಸಮನಾಗಿ ನೋಡುವದರಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೇ ಹೆಸರಾಗಿದ್ದರು. ಈ ವಂಶದಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಹದಿಮೂರು ಮಂದಿ ಅರಸರಾದರು; ಮತ್ತು ಮೂರು ನೂರು ವರುಷಗಳ ವರೆಗೆ ರಾಜ್ಯಭಾರ ಮಾಡಿದರು. ಇವರಲ್ಲಿ ಒಂಬತ್ತನೆಯ ಅರಸನಾದ ಇಮ್ಮಡಿ ಮುದಿಯಪ್ಪ ನಾಯಕನು ಈ ವಂಶಕ್ಕೆ ಸೂರ್ಯನಂತಿದ್ದನು. ಈತನ ತಂದೆಯ ಹೆಸರು ಚೆನ್ನಬಸವಪ್ಪನಾಯಕ. ಚೆನ್ನಬಸವಪ್ಪ ನಾಯಕನು ತನ್ನ ಮಗನ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸಕ್ಕಾಗಿ ಯೋಗ್ಯ ಗುರುಗಳನ್ನು ನಿಯಮಿಸಿದ್ದನು. ಹುಡುಗನಿದ್ದಾಗಲೇ ಈತನು ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲ ನಿಪುಣನಾಗಿ ಘನ ವಿದ್ವಾಂಸನಾದನು. ಈತನಿಗೆ ಕಲಿಸಿದ ಗುರುಗಳು ಈತನ ಚುರುಕು ಬುದ್ಧಿಗೂ ಪಾಂಡಿತ್ಯಕ್ಕೂ ಬೆರಗಾದರು. ಚಿಕ್ಕ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಕೆಲ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದನು. ಈತನು ಪಾಪಭೀರುವು. ಚಿಕ್ಕಂದಿನಿಂದಲೂ ಯುದ್ಧ ಮುಂತಾದ ಹಿಂಸೆಯ ಕೃತಿಗಳು ಈತನಿಗೆ ಸೇರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

ತಂದೆಯು] ಲಿಂಗೈಕ್ಯನಾದ್ದಕ್ಕೆ ಮೇಲೆ ಈತನಿಗೆ ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೭೨೦ ರಲ್ಲಿ ಪಟ್ಟವಾಯಿತು. ಈತನ ಆಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಯುದ್ಧಗಳೇ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಪ್ರಜೆಗಳೆಲ್ಲರೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಧರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಂತೆ ಆಚರಿಸಿ, ನೀತಿ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಎಳ್ಳು ಕಾಳಷ್ಟು ಸಹ ಅತ್ತಿತ್ತ ಕದಲದಂತೆ ನಡೆಯುಬೇಕೆಂಬುದೇ ಈತನ ಉದ್ದೇಶವಿತ್ತು. ತಾನೂ ಅದರಂತೆ ಆಚರಿಸಿ ತೋರಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ನುಡಿಯಂತೆ ನಡೆ ಇತ್ತಾದುದರಿಂದ ಜನತೆಯು ಭಕ್ತಿ-ವಿಶ್ವಾಸಗಳನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿದ್ದನು. ಪಂಡಿತರ ಮೇಲೆ ಇವನ ಪ್ರೇಮ ಬಹಳ. ತನ್ನ ಓಲಗಕ್ಕೆ ಬಂದ ಎಲ್ಲ ಮತಗಳ ವಿದ್ವಾಂಸರಿಗೆ ಉಂಬಳಿ ಗ್ರಾಮಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದನು. ಈತನ ಒಲವು ವೇದಾಂತ ವಿಷಯಗಳ ಕಡೆಗೆ ವಿಶೇಷವಾಗಿತ್ತು. ಕಾಶಿಯಿಂದ ಮುದ್ದುವೀರ ಸ್ವಾಮಿಗಳೆಂಬ ಜಂಗಮ ಶ್ರೇಷ್ಠರನ್ನು ಕರೆಯಿಸಿಕೊಂಡು ಅವರಿಂದ ಮಂತ್ರೋಪದೇಶವನ್ನು ಹೊಂದಿದನು. ವೇದಾಂತ ವಿಷಯಗಳ ಬಗೆಗೆ ತನ್ನ ಜೀವಮಾನದಲ್ಲಿ ಏಳುನೂರು ತತ್ವ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದನು. ತಾನು ಬರೆದ ತತ್ವಗಳಂತೆ ತನ್ನ ಪ್ರಜೆಗಳು ಆಚರಿಸಿ ತನ್ನಂತೆ ಅವರೂ ಮೋಕ್ಷಸುಖವನ್ನು ಹೊಂದಬೇಕೆಂದು ಈತನ ಹೆಬ್ಬಯಕೆ ಇತ್ತು. ಆದುದರಿಂದ ಪ್ರಜಗಳಿಗೆ ತನ್ನ ತತ್ವಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿ ಹೇಳಲು ರಾಜ್ಯದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಸಂಚಾರ ಮಾಡುವಂಥ ಉಪದೇಶಕರನ್ನು ನಿಯಮಿಸಿದ್ದನು. ಎಷ್ಟೋ ಸಂಗೀತಗಾರರನ್ನು ತನ್ನ ಊಳಿಗದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ತನ್ನ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಂಗೀತವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿದನು. ಹಾದಿಕಾರರಿಗೆ ಬಿಸಿಲಿನ ತಾಪವಾಗಬಾರದೆಂದು ಮಾರ್ಗಗಳಗುಂಟ ಗಿಡಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಯಿಸಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕೆರೆಬಾವಿಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದನು. ಬಂದೀಖಾನೆಯೊಳಗಿನ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಕೈದಿಗೆ ದಿನಾಲು ಎಮ್ಮೆಯ ಮೊಸರು, ಧಮ್ಮಕ್ಕಿಯ ಅನ್ನ ಸಿಗುವಂತೆಯೂ, ಹಾಸಿಗೊಳ್ಳಲೊಂದು ಹೊತ್ತುಗೊಳ್ಳಲೊಂದು ಹೀಗೆ ಎರಡು ಕಂಬಳಿಗಳನ್ನು ಕೊಡುವಂತೆಯೂ ಕಟ್ಟಳೆ ಮಾಡಿದ್ದನು. ಶಿಕ್ಷೆಯ ಅವಧಿಯು ಮುಗಿದ ಮೇಲೆ ಮಂತ್ರಿಗಳು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಕೈದಿಯನ್ನು ಕರೆಯಿಸಿ ಅಪರಾಧವನ್ನು ಮಾಡುವದು ದೊಡ್ಡ ಪಾಪವೆಂದು ಅವನ ಮನಸಿನ ಮೇಲೆ ಬಿಂಬಿಸಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬುದ್ಧೀ ಹೇಳಿ ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಕಟ್ಟಪ್ಪಣೆ ಮಾಡಿದ್ದನು.

ಒಟ್ಟಿನಮೇಲೆ, ಅಜ್ಞಾನಿಗಳನ್ನು ಸುಜ್ಞಾನಿಗಳನ್ನಾಗಿಯೂ, ಅಬಲರನ್ನು ಸಬಲರನ್ನಾಗಿಯೂ, ಬಡವರನ್ನು ಬಲ್ಲಿದರನ್ನಾಗಿಯೂ, ಮಾಡಿ ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು ಸಮದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿ ರಾಜ್ಯಭಾರವನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಇಂತಹ ಅರಸು ನಿಜವಾಗಿ ಪ್ರಜೆಗಳ ತಾಯ್ತಂದೆ. ಈತನ ರಾಜ್ಯವು ರಾಮರಾಜ್ಯದಂತಿತ್ತು. ಕೆಲವು ಯೋಗಿಗಳ ಸಹವಾಸದಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡು ತಪಸ್ಸುಮಾಡಿದನು. ತಪಸ್ಸು ಮುಗಿದ ಮೇಲೆ ಅವನಿಗೆ ವೈರಾಗ್ಯವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಯಿತು. ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೭೪೦ ರಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಹಿರಿ ಮಗನಿಗೆ ರಾಜ್ಯಭಾರವನ್ನೆಲ್ಲ ಒಪ್ಪಿಸಿ ಸನ್ಯಾಸಿಯಾಗಿ ಹೋದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಜನರಿಗೆ ನೀತಿಮಾರ್ಗವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತ ದೇಶಸಂಚಾರವನ್ನು ಕೈಕೊಂಡನು. ಈ ರಾಜರ್ಷಿಯು ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ, ನಳ, ರಾಮ, ಧರ್ಮರಾಜ ಮೊದಲಾದವರ ಮಾಲಿಕೆಯಲ್ಲಿರಲು ನಿಜವಾಗಿ ಯೋಗ್ಯನು.

ಅಭ್ಯಸನಗಳು

೧. ಇಮ್ಮಡಿ ಮುದಿಯಪ್ಪ ನಾಯಕನು ತನ್ನ ಆಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಸುಧಾರಣೆಗಳಾವವು ?

೨. ಈತನಿಗೆ ರಾಜರ್ಷಿಯೆಂದು ಏಕೆ ಕರೆಯಬೇಕು ?

೩. ಕೆಳಗೆ ಕೆಲವು ಅಪೂರ್ಣವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಾಕ್ಯದ ಕೊನೆಗೆ ಕಂಸಿನಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಯೋಗ್ಯವಾದದ್ದೊಂದನ್ನು ಆಯ್ದುಕೊಂಡು ವಾಕ್ಯವನ್ನು ಪೂರ್ಣಮಾಡಿ ಬರೆಯಿರಿ.

(ಅ) ಈತನ ತಂದೆಯ ಹೆಸರು........ನಾಯಕ. (ಗುರುಬಸವಪ್ಪ, ವೀರಬಸವಪ್ಪ, ಚೆನ್ನಬಸವಪ್ಪ)

(ಆ) ಈತನು ಈ ವಂಶದಲ್ಲಿ...........ಅರಸು. (ಒಂಬತ್ತನೆಯ, ಹನ್ನೊಂದನೆಯ, ಎಂಟನೆಯ)

(ಇ) ಹಾಗಲವಾಡಿಯು ಮೈಸೂರ ಸಂಸ್ಥಾನದ...........ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿದೆ. (ಕಡೂರು, ಗುಬ್ಬಿ, ಶಿವಮೊಗ್ಗೆ)

(ಈ) ಈತನು ತನ್ನ ಜೀವಮಾನದಲ್ಲಿ...........ತತ್ವ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದನು. (ಏಳನೂರು, ಆರುನೂರು, ಐದುನೂರು)

(ಉ) ತನ್ನ ಓಲಗಕ್ಕೆ ಬಂದ...............ಉಂಬಳಿ ಗ್ರಾಮಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು. (ಶೂರರಿಗೆ, ವಿದ್ವಾಂಸರಿಗೆ ಕೀರ್ತನಕಾರರಿಗೆ)

(ಊ) ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ...........ಎಮ್ಮೆಯ ಮೊಸರು, ಧರ್ಮಕ್ಕಿಯ ಅನ್ನ ದಿನಾಲು ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಕಟ್ಟಳೆ ಮಾಡಿದ್ದನು. (ರೋಗಿಷ್ಟನಿಗೆ, ಭಿಕ್ಷುಕನಿಗೆ, ಕೈದಿಗೆ)

(ಇ) ಕಾಶಿಯಿಂದ............... ಸ್ವಾಮಿಗಳನ್ನು ಕರೆಯಿಸಿಕೊಂಡು ಅವರಿಂದ ಮಂತ್ರೋಪದೇಶವನ್ನು ಹೊಂದಿದನು. (ಮುದ್ದುವೀರ, ಚೆನ್ನವೀರ, ಸಿದ್ಧವೀರ)

೩೫. ಹೈದರ ಅಲಿ

ಇವನ ತಂದೆಯು ಹೆಸರು ಫತ್ತೇ ಮುಹಮ್ಮದ. ಇವನು ಬೂದೀ ಕೋಟೆಯ ಜಹಗೀರದಾರನಿದ್ದನು. ಇವನ ಹೆಂಡತಿಯು ಹೆಸರು ಮಜೀದಾ ಬೇಗಮ್. ಇವಳ ಹೊಟ್ಟೆಯಿಂದ ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೭೨೨ ರಲ್ಲಿ ಹೈದರ ಅಲಿಯು ಬೂದೀ ಕೋಟೆಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದನು. ಕೆಲವು ವರುಷಗಳ ತರುವಾಯ ಫತ್ತೇ ಮುಹಮ್ಮದನು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಮಡಿದನು. ಆಗ ಇವರಿಗೆ ಯಾರೂ ದಿಕ್ಕಿಲ್ಲ ದಂತಾಯಿತು. ತಾಯಿಯು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಬೆಂಗಳೂರಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತುಬಿಟ್ಟಳು. ಬಡತನದ ಮೂಲಕ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಮಾಡಿಸುವದು ಅವಳಿಂದಾಗಲಿಲ್ಲ. ಹೊಟ್ಟೆಯ ಪಾಡಿಗಾಗಿ ಅವಳು ಮೊದಲು ಹೈದರನ ಅಣ್ಣನನ್ನು ದಂಡಿನಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿ, ಆ ಮೇಲೆ ಇವನನ್ನೂ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಸಿಪಾಯಿಯ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಇಟ್ಟುಬಿಟ್ಟಳು. ಸಿಪಾಯಿ ಇದ್ದಾಗ ಶೌರ್ಯವನ್ನು ತೋರಿಸಿ ಫೌಜದಾರನಾದನು.

ಒಮ್ಮೆ ಪೇಶವೆಯು ಮೈಸೂರ ಅರಸನನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ ಅವನ ಹನ್ನೆರಡು ಊರುಗಳನ್ನು ಗೆದ್ದುಕೊಂಡು ಅವುಗಳ ಮೇಲೆ ತನ್ನ ಸರದಾರರನ್ನು

ನಿಯಮಿಸಿಹೋಗಿದ್ದನು. ಇದನ್ನು ನೋಡಿ ಅಭಿಮಾನಿಯೂ ಪರಾಕ್ರಮಿಯೂ ಆದ ಹೈದರನಿಗೆ ಸಹನವಾಗಲಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ದಂಡು ತಕ್ಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಮರಾಠಾ ಸರದಾರರನ್ನೆಲ್ಲ ಹೊಡೆದೋಡಿಸಿ ತನ್ನ ಅರಸನ ಊರುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ತಿರುಗಿ ಸಂಪಾದಿಸಿದನು. ಹೈದರನ ಈ ಪರಾಕ್ರಮವನ್ನು ನೋಡಿ ಮೈಸೂರ ಅರಸನು ಈತನನ್ನು ತನ್ನ ಸೇನಾಪತಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡುಬಿಟ್ಟನು.

ಹೈದರ ಅಲಿ

ಸೇನಾಪತಿಯಾದ ಮೇಲೆ ಈತನ ವರ್ಚಸ್ಸು ಬೆಳೆದು ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿಯಾಗಿಬಿಟ್ಟನು. ಅರಸನು ಗಾಬರಿಯಾಗಿ ಈತನನ್ನು ಸೇನಾಪತಿಯ ಕೆಲಸದಿಂದ ತೆಗೆದು ಹಾಕಬೇಕೆಂದು ಒಳಸಂಚು ನಡಿಸಿದನು. ಚಾಣಾಕ್ಷನಾದ ಹೈದರನಿಗೆ ಇದು ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ಕೂಡಲೇ ಅರಸನನ್ನು ಪಟ್ಟದಿಂದ ತಳ್ಳಿ ತಾನೇ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೭೬೧ ರಲ್ಲಿ ಅರಸನಾದನು. ಅರಸು ಮನೆತನದವರಿಗೆ ಉಂಬಳಿ ಎಂದು ಕೆಲ ಹಣವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದನು.

ಆಗಿನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ತುಂಬೆಲ್ಲ ಚಿಕ್ಕ ಚಿಕ್ಕ ಸಂಸ್ಥಾನಿಕರೇ ರಾಜ್ಯವಾಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಒಂದು ದಂಡು ತಕ್ಕೊಂಡು ಹೋಗಿ, ಅವರನ್ನೆಲ್ಲ ಬಗ್ಗುಬಡಿದು, ಅವರ ಕಡೆಯಿಂದ ಹೇರಳವಾದ ಕಪ್ಪಕಾಣಿಕೆಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿ, ಅವರನ್ನು ತನ್ನ ಮಾಂಡಲಿಕರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಆಗ ತನ್ನ ಹೆಸರಿನ ನಾಣ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸಿದನು. ಇಂಗ್ಲಿಷರನ್ನು ಸಹ ಒಂದೆರಡು ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಸೋಲಿಸಿದ್ದನು. ಅವರಗೂಡ ಕೊನೆಯ ಯುದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ ಚಿತ್ತೂರಿನಲ್ಲಿ ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೭೮೩ ರಲ್ಲಿ ಅರಸು ಹುಣ್ಣಿನಿಂದ ಮಡಿದನು.

ಇವನು ಶರೀರದಿಂದ ಬಡಕನು ಮತ್ತು ಸಾಧಾರಣ ನಿಲುವಿಕೆಯವನು. ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಮಿಂಚುವ ಕೆಂಪು ಬಣ್ಣದ ಮುಂಡಾಸವು. ಮೈಮೇಲೆ ಬಿಳಿ ಬಣ್ಣದ ಪೋಷಾಕುಗಳು. ಟೊಂಕದ ಮೇಲೊಂದು ರೇಶಿಮೆಯ ಉದ್ದವಾದ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಿದ್ದನು. ಡೌಲಿನ ಪೋಷಾಕಿನ ಮೇಲೆ ಇವನ ಪ್ರೇಮ ಬಹಳ. ಈತನು ಹುಟ್ಟಾ ಜಾಣನು. ಮತ್ತು ಬಡತನದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದವನು. ಬಡತನದಲ್ಲಿದ್ದಾಗಲೇ ಮನುಷ್ಯನ ಬುದ್ಧಿವಂತಿಕೆ, ವ್ಯವಹಾರ ಚಾತುರ್ಯಗಳು ಬೆಳೆಯುತ್ತವೆ. ಓದು ಬರೆಹಗಳ ಗಂಧವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಕೂಡಾ ಹೆಸರಾದ ಮುತ್ಸದ್ದಿಯಾದನು. ಒಂದೇ ವೇಳೆಗೆ ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ವಿಷಯಗಳ ಕಡೆಗೆ ಲಕ್ಷ್ಯವಿಟ್ಟು ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಉದಾಹರಣಾರ್ಥವಾಗಿ, ಸಂಗೀತವನ್ನು ಕೇಳುವದು, ಪತ್ರವನ್ನು ಓದಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಹಚ್ಚಿ ಕೇಳುವದು, ಹುಕುಮುಗಳನ್ನು ಹೇಳಿ ಬರೆಯಿಸುವದು, ಇವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಒಂದೇ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನಂತೆ! ವೈರಿಯ ಯೋಗ್ಯತೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಹಿಡಿಯುವಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೇ ಚಾಣಾಕ್ಷನಿದ್ದನು. ವೇಳೆಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವದರಲ್ಲಿ ಹೆಸರಾಗಿದ್ದನು. ಪರಾಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಸಿಂಹನಂತಿದ್ದನು. ವೈರಿಗಳು ಸಹ ಈತನ ಪರಾಕ್ರಮವನ್ನು ನೋಡಿ ಬೆರಳು ಕಚ್ಚುತ್ತಿದ್ದರು. ಪರಾಕ್ರಮಿ ಇದ್ದಷ್ಟೇ ಉದಾರ ಸ್ವಭಾವದವನೂ ಇದ್ದನು. ಉತ್ತಮ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಮಿತಿಮೀರಿ ಇನಾಮುಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದನು. ತಪ್ಪಿದವರಿಗೆ ಕಠೋರತನದಿಂದ ಶಿಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಗುಣಗಳಿದ್ದುದರಿಂದಲೇ ಸಿಪಾಯಿಯಾಗಿದ್ದವನು ಮೈಸೂರಿನ ಅರಸನಾದನು.

ಅಭ್ಯಸನಗಳು

೧. ಇವನ ರೂಪ, ಪೋಷಾಕು, ಗುಣಗಳ ಬಗೆಗೆ ಸ್ವಲ್ಪದರಲ್ಲಿ ಬರೆಯಿರಿ.

೨. ಕೆಳಗೆ ಕೆಲವು ಅಪೂರ್ಣ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಾಕ್ಯದ ಕೊನೆಗೆ ಕಂಸದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಯೋಗ್ಯವಾದದ್ದೊಂದನ್ನು ಆರಿಸಿಕೊಂಡು ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಪೂರ್ಣ ಮಾಡಿ ಬರೆಯಿರಿ:—

(ಅ) ಇವನ ತಂದೆಯ ಹೆಸರು............... (ಶೇಖ ಮುಹಮ್ಮದ, ಸಾಲೇ ಮುಹಮ್ಮದ, ಫತ್ತೇ ಮುಹಮ್ಮದ)

(ಆ) ಇವನ ತಾಯಿಯ ಹೆಸರು........... (ಖಜೀದಾ ಬೇಗಮ್, ಮಜೀದಾ ಬೇಗಮ್, ನಜೀದಾ ಬೇಗಮ್)

(ಇ) ಇವನ ಜನ್ಮಸ್ಥಳ........... (ಬೂದೀಕೋಟೆ, ಮಿಶ್ರೀಕೋಟೆ, ಹೊಸಕೋಟೆ)

(ಈ) ಸಿಪಾಯಿ ಇದ್ದಾಗ ಶೌರ್ಯತೋರಿಸಿ ದಿಂಡಗಲ್ಲಿನ......ನಾದನು. (ಹವಾಲ್ದಾರ, ಜಮಾದಾರ, ಫೌಜದಾರ)

(ಉ) ಮರಾಠಾ ಸರದಾರರನ್ನು ಹೊಡೆದೋಡಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಅರಸನು ಮೆಚ್ಚಿ ಈತನನ್ನು.......ಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದನು. (ಮಂತ್ರಿ, ಸೇನಾಪತಿ, ಮುಖ್ಯ ಮಂತ್ರಿ)

(ಊ) ಇವನು ಕ್ರಿ. ಶ ....ರಲ್ಲಿ ಮಡಿದನು. (೧೭೮೨, ೧೬೮೨, ೧೮೮೨)

೩೬. ಟೀಪುಸುಲ್ತಾನ

ಇವನ ತಂದೆಯಾದ ಹೈದರಅಲಿಗೆ ಬಹುದಿನಗಳ ವರೆಗೆ ಮಕ್ಕಳಾಗ ಲಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಹೈದರನೂ ಅವನ ಹೆಂಡತಿಯೂ ಆರ್ಕಾಟದಲ್ಲಿದ್ದ ಟೀಪುಮಸ್ತಾನ ಎಂಬ ಪೀರನಿಗೆ ಹರಕೆಹೊತ್ತು ಒಳ್ಳೇ ಭಕ್ತಿ-ವಿಶ್ವಾಸಗಳಿಂದ ನಡಕೊಂಡರು. ಮುಂದೆ ಹೈದರನ ಹೆಂಡತಿಯು ಗರ್ಭಿಣಿಯಾಗಿ ದೇವನ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೭೫೩ ರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಗಂಡುಕೂಸನ್ನು ಹಡೆದಳು. ಅದಕ್ಕೆ ಆ ಪೀರನ ಹೆಸರನ್ನೇ ಇಟ್ಟುಬಿಟ್ಟರು. ಇವನೇ ಮುಂದೆ ಟೀಪುಸುಲ್ತಾನ ನಾದನು. ರಾಜಕುಮಾರರಿಗೆ ಆಗಿನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಕಲಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಎಲ್ಲ ಯುದ್ಧದ ವಿದ್ಯೆಗಳನ್ನು ಹೈದರನು ಮಗನಿಗೆ ಕೊಡಿಸಿದನು. ಇವಲ್ಲದೆ ಇವನಿಗೆ ಅರಬೀ, ಪಾರಸೀ, ಫ್ರೆಂಚ ಮತ್ತು ದೇಶೀಯ ಭಾಷೆಗಳನ್ನೂ ಇತಿಹಾಸ, ಭೂಗೋಲ, ಗಣಿತ ಮೊದಲಾದ ಉಪಯುಕ್ತ ವಿಷಯಗಳನ್ನೂ ಕಲಿಸುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದನು. ಟೀಪುವು ಚುರುಕು ಬುದ್ಧಿಯವನಾದುದರಿಂದ ಎಲ್ಲ ವಿಷಯ ಗಳನ್ನು ಮನಸ್ಸುಗೊಟ್ಟು ಕಲಿತು ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಬೇಗನೆ ಪಾರಂಗತನಾದನು. ಚಿಕ್ಕವನಿದ್ದಾಗಲೇ ತಂದೆಯುಗೂಡ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅವನಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡತೊಡಗಿದನು. ಇದರಿಂದ ಇವನಿಗೆ ಯುದ್ಧಕಲೆಯ ಅನುಭವವು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಬಂದುಬಿಟ್ಟಿತು. ಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ ಬರುವದರೊಳಗಾಗಿ ಈತನು ತೋರಿಸಿದ ಪರಾಕ್ರಮಗಳಿಗೆ ಮೆಚ್ಚಿ ಜನರೆಲ್ಲರೂ ಈತನನ್ನು "ಮೈಸೂರಿನ ಹುಲಿ" ಎಂದು ಕರೆಯಹತ್ತಿದರು.

ತಂದೆಯ ತರುವಾಯ ಇವನೇ ಪಟ್ಟವೇರಿದನು. ತಂದೆಯಂತೆ ಈತನೂ ಮೊಟ್ಟಮೊದಲು ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕವನ್ನಾಳುತ್ತಿದ್ದ ದೇಸಾಯಿಯರನ್ನೆಲ್ಲ ಬಗ್ಗುಬಡಿದನು. ಆಮೇಲೆ ತ್ರಿಚನಾಪಳ್ಳಿಯ ಅರಸನನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ ಅವನ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಗೆದ್ದುಕೊಂಡನು. ಆ ಅರಸನು ದಿಕ್ಕಿಲ್ಲದವನಾಗಿ ಇಂಗ್ಲಿಷರಿಗೆ ಮೊರೆಹೊಕ್ಕನು. ಇಂಗ್ಲಿಷರು ಅವನ ಮೇಲೆ ದಯೆ ತೋರಿಸಿ ಲಾರ್ಡ್ ಕಾರ್ನವಾಲೀಸನನ್ನು ದಂಡು ಕೊಟ್ಟು ಕಳಿಸಿದರು. ಇದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಟೀಪುವಿನ ಮೇಲೆ ಹಲ್ಲು ತಿನ್ನುತ್ತಿದ್ದ ಪೇಶವೆಯೂ ನಿಜಾಮನೂ ಬಂದು ಕಾರ್ನವಾಲೀಸನನ್ನು ಕೂಡಿಕೊಂಡರು. ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ

ಮುತ್ತಿಗೆ ಹಾಕಿದರು. ಟೀಪುವಿನ ಆಟ ನಡೆಯಲಿಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ಒಪ್ಪಂದ ಮಾಡಿಕೊಂಡನು. ಒಪ್ಪಂದದ ಪ್ರಕಾರ ಟೀಪುವು ಅರ್ಧ ರಾಜ್ಯವನ್ನೂ, ಮೂರು ಕೋಟಿಗಳನ್ನೂ, ಮೂವತ್ತು ಲಕ್ಷ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನೂ ಕೊಡ ಬೇಕೆಂದು ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ಆದರಂತೆ ಅರ್ಧರಾಜ್ಯವನ್ನೂ ಮೂರು ಕೋಟಿ ಗಳನ್ನೂ ಅವರೆಲ್ಲರಿಗೆ ಹಂಚಿಕೊಟ್ಟನು. ದುಡ್ಡನ್ನು ಮಾತ್ರ ಕೊಡುವದಾಗ ಲಿಲ್ಲ. ದುಡ್ಡು ಮುಟ್ಟುವವರೆಗೆ ತನ್ನ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಇಂಗ್ಲಿಷರ ಕಡೆಗೆ ಅಡವು ಇಡಬೇಕಾಯಿತು. ಇದರಿಂದ ಈತನ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಂಕಿ ಬಿದ್ದಂತಾ ಯಿತು.

ಟೀಪುಸುಲ್ತಾನ

ಫ್ರೆಂಚರನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ತನ್ನ ಜನರಿಗೆ ದಂಡಿನ ಹೊಸ ಶಿಕ್ಷಣ ವನ್ನು ಕೊಡಿಸಿ ತನ್ನ ದಂಡನ್ನು ಬಲಿಷ್ಠವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದನು. ಆ ಸಮಯ ದಲ್ಲಿ ಫ್ರಾನ್ಸ ದೇಶದ ವೀರನಾದ ನೆಪೋಲಿಯನ್ನನೊಡನೆ ಪತ್ರ ವ್ಯವಹಾರ ಮಾಡಿ ಇಂಗ್ಲಿಷರನ್ನು ಈ ದೇಶದಿಂದ ಹೊರಗೆ ಹಾಕುವ ಸಂಚನ್ನು ಒಳಗಿಂ ದೊಳಗೆ ನಡೆಸಿದನು. ಈ ಗುಟ್ಟು ಇಂಗ್ಲಿಷರಿಗೆ ಕೂಡ ಗೊತ್ತಾಯಿತು.

ಅವರು ಈತನನ್ನು ಪೂರಾ ಮುರಿದು ಬಿಡಬೇಕೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ ಶ್ರೀರಂಗ ಪಟ್ಟಣವನ್ನು ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೭೯೯ ರಲ್ಲಿ ಮುತ್ತಿದರು. ಯುದ್ಧವು ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಇಂಗ್ಲಿಷರು ಮಧ್ಯಾಹ್ನದಲ್ಲಿ ಕೋಟೆಯನ್ನು ಮುರಿದು ಒಳಹೊಕ್ಕರು. ಆಗ ಟೀಪುವು ಊಟಕ್ಕೆ ಕುಳಿತಿದ್ದನು. ಈ ಸುದ್ದಿ ಕೇಳಿದ ಕೂಡಲೆ ಊಟ ಬಿಟ್ಟು ಚಿಲಕತ್ತನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಕುದುರೆಯನ್ನೇರಿ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ನಡೆದನು. ವೈರಿಗಳನ್ನು ತುಂಡರಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ಗುಂಡುಗಳು ಬಡಿದು ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದನು. ಸಾಯುವ ಮುನ್ನ ಒಬ್ಬ ವೈರಿಯು ಅವನ ಕೈಯೊಳಗಿನ ಹತ್ಯಾರವನ್ನು ಕಸಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಬಂದಾಗ ಅವನನ್ನು ಕೊಂದು ಹಾಕಿ ಪ್ರಾಣಬಿಟ್ಟನು.

ಟೀಪುವು ನಿಜವಾಗಿ ಕಡುಗಲಿ, ಆದರೆ ಹಟಮಾರಿ. ಇಂಗ್ಲಿಷರನ್ನು ಈ ದೇಶದಿಂದ ಹೊರಗಟ್ಟಬೇಕೆಂಬುವವರಲ್ಲಿ ಇವನೊಬ್ಬನು. ಇಡಿಯ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತವನ್ನು ಜಯಿಸಿ ಬಾದಶಹನಾಗಿ ಆಳಬೇಕೆಂದು ಇವನ ಹೆಬ್ಬಯಕೆ ಇತ್ತು. ಮಹಾತ್ವಾಕಾಂಕ್ಷಿಯಾಗಿದ್ದರೂ, ತಂದೆಯ ಹಾಗೆ ವ್ಯವಹಾರ ಚತುರನೂ ಮುತ್ಸದ್ದಿಯೂ ಆಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಇವನ ಹೆಬ್ಬಯಕೆ ಗಳಾವವೂ ಕೈಗೂಡಲಿಲ್ಲ. ಮೇಲಾಗಿ, ಇಸ್ಲಾಮ ಧರ್ಮದ ಹುಚ್ಚೊಂದು ಇವನ ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿತ್ತು. ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಸೋತವರನ್ನೂ ಸೆರೆಸಿಕ್ಕವರನ್ನೂ ಬಲಾತ್ಕಾರದಿಂದ ಮುಸಲ್ಮಾನರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಇದರಿಂದ ಎಲ್ಲ ದೇಶೀಯ ಅರಸರು ಈತನ ಹಗೆಗಳಾದರು. ಇಂಗ್ಲಿಷರಂತಹ ಬಲಾಢ್ಯ ವೈರಿಗಳನ್ನು ಮುರಿಬಡಿಯಲು ಎಲ್ಲ ದೇಶೀಯ ಅರಸರ ಮಿತ್ರತ್ವವನ್ನೂ ಸಹಕಾರವನ್ನೂ ಸಂಪಾದಿಸಬಹುದಾಗಿತ್ತು.

ಅಭ್ಯಸನಗಳು

೧. ಟೀಪುವು ಸಣ್ಣವನಿದ್ದಾಗ ಯಾವ ಯಾವ ವಿದ್ಯೆಗಳನ್ನು ಕಲಿತನು?

೨. ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣದ ಒಪ್ಪಂದದ ಕರಾರುಗಳಾವವು? ಟೀಪುವು ತನ್ನ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಏಕೆ ಅಡವು ಇಡಬೇಕಾಯಿತು?

೩. ತೆರವಿದ್ದ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಯೋಗ್ಯ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ತುಂಬಿ ಬರೆಯಿರಿ.

(ಅ) ಈತನು............ಯಲ್ಲಿ ಕ್ರಿ. ಶ.........ರಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದನು.

(ಅ) ಈತನು ತೋರಿಸಿದ............ಗಳಿಗೆ ಮೆಚ್ಚಿ ಜನರೆಲ್ಲರೂ ಈತನನ್ನು..............ಎಂದು ಕರೆಯಹತ್ತಿದರು.

(ಇ) ....ಯ ಅರಸನನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ ಅವನ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಕಸಿದುಕೊಂಡದ್ದರಿಂದ ಅವನು...........ರಿಗೆ ಮೊರೆಹೊಕ್ಕನು.

(ಈ) ಫ್ರಾನ್ಸ ದೇಶದ ವೀರನಾದ...........ನೊಡನೆ ಪತ್ರವ್ಯವಹಾರ ಮಾಡಿ...........ರನ್ನು ಈ ದೇಶದಿಂದ ಹೊರಗೆ ಹಾಕುವ...........ನ್ನು ಹೂಡಿದ್ದನು.

(ಉ) ಇಂಗ್ಲಿಷರು..............ಯ ಬಾಗಿಲವನ್ನು ಮುರಿದು ಒಳಹೊಕ್ಕ........ಯನ್ನು ಕೇಳಿ...........ಮಾಡುವದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು...........ನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ....ಯನ್ನು ಹತ್ತಿ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ನಡೆದನು.

(ಊ) ಈತನು ಕ್ರಿ. ಶ.........ರಲ್ಲಿ ಮಡಿದನು.

೩೭. ಕಿತ್ತೂರ ಚೆನ್ನಮ್ಮ

ಈಗಿನ ಬೆಳಗಾವಿ ಜಿಲ್ಹೆಯಲ್ಲಿ ಕಿತ್ತೂರು ಎಂಬದೊಂದು ದೊಡ್ಡ ಗ್ರಾಮವಿದೆ. ಅದು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಒಂದು ದೇಶಗತಿಯ ರಾಜಧಾನಿಯಾಗಿತ್ತು. ಮಲ್ಲಸರ್ಜ ಎಂಬವನು ಅದರ ದೇಸಾಯಿ ಇದ್ದನು. ಇವನಿಗೆ ಅವ್ವರುದ್ರವ್ವ ಎಂಬ ಹೆಂಡತಿ ಇದ್ದಳು. ಅವಳ ಹೊಟ್ಟೆಯಿಂದ ಶಿವಲಿಂಗರುದ್ರಸರ್ಜನೆಂಬ ಮಗನು ಹುಟ್ಟಿದನು. ಕೆಲವು ವರುಷಗಳ ತರುವಾಯ ಅವ್ವರುದ್ರವ್ವನು ಲಿಂಗೈಕ್ಯಳಾದಳು. ಆ ಮೇಲೆ ಮಲ್ಲಸರ್ಜನು ಈ ನಮ್ಮ ಕಥಾನಾಯಿಕೆಯಾದ ಚೆನ್ನವ್ವನನ್ನು ಮದುವೆಯಾದನು. ಮುಂದೆ ದುರ್ದೈವದಿಂದ ಕೆಲವೇ ವರುಷಗಳಲ್ಲಿ ಮಲ್ಲಸರ್ಜ ಮತ್ತು ಶಿವಲಿಂಗರುದ್ರಸರ್ಜ ಇವರಿಬ್ಬರೂ ಲಿಂಗೈಕ್ಯ

ರಾದರು. ಚಿಕ್ಕ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ವಿಧವೆಯಾಗಿಬಿಟ್ಟಳು. ಆಗಂತೂ ಇವಳಿಗೆ ಆದ ದುಃಖವನ್ನು ಹೇಳಲಾಸಲ್ಲ. ಇವಳಿಗೆ ಆಕಾಶವೇ ಕಡಕೊಂಡು ಬಿದ್ದಂತಾಯಿತು. ದುಃಖಮಾಡುತ್ತ ಕುಳಿತರೆ ದೇಶಗತಿಯೆಲ್ಲ ಹಾಳಾಗಿ ಹೋಗುವದೆಂದು ತಿಳಿದು, ತನ್ನ ಸಂಬಂಧಿಕರಾದ ಮಾಸ್ತಮರಡಿಯ ಗೌಡರ ಮಗನನ್ನು ದತ್ತಕ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಳು. ಅವನು ಇನ್ನೂ ಚಿಕ್ಕವನಿದ್ದನು. ಅವನಿಗೆ ಸವಾಯಿ ಮಲ್ಲಸರ್ಜ ಎಂದು ಹೆಸರಿಟ್ಟು ತಾನೇ ಉತ್ತಮ ರೀತಿಯಿಂದ ರಾಜ್ಯಭಾರ ನಡೆಸಿದಳು. ಇವಳ ಆಳಿಕೆಯೆಂದರೆ ಕಿತ್ತೂರ ನಾಡಿನವರ ಸುಖ ಕಾಲ. ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು ಮಕ್ಕಳಂತೆ ಕಾಪಾಡಿದಳು. ಈಗಲೂ ಆಕೆಯನ್ನು ಆ ನಾಡಿನ ಜನರು ಕೊಂಡಾಡುತ್ತಾರೆ.

ದೇಸಾಯಿಯು ಸತ್ತ ಬಳಿಕ ದತ್ತಕ ಮಾಡಿರುವರೆಂಬ ಸುದ್ದಿಯು ಇಂಗ್ಲಿಷ ಸರಕಾರದವರಿಗೆ ಮುಟ್ಟಿತು. ಆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಕಲೆಕ್ಟರನಾಗಿದ್ದ ಥ್ಯಾಕರೆ ಸಾಹೇಬನು ಕಿತ್ತೂರ ದೇಶಗತಿಯ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳನ್ನು ತಿಳಕೊಳ್ಳಲು ಬರುವ ನೆಂಬ ಸುದ್ದಿಯು ದೇಸಾಯಿಣಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ಚೆನ್ನವ್ವನು ಮಹಾ ಅಭಿಮಾನಿ. ಇಂಗ್ಲಿಷರು ತನ್ನ ದೇಸಗತಿಯ ಕಾರಭಾರದಲ್ಲಿ ಕೈಹಾಕುವದು ಈಕೆಗೆ ಸಹನವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಇವಳಂತೂ ಹುಟ್ಟಾ ಶೂರಳು. ಇವಳ ಮುಖದ ಮೇಲೆ ಕ್ಷಾತ್ರತೇಜವು ತುಂಬಿ ತುಳುಕುತ್ತಿತ್ತು. ಕೈಯಲ್ಲಿ ಖಡ್ಗವನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಕುದುರೆಯನ್ನೇರಿ ವೀರಾವೇಶದಿಂದ ಹೊರಟಳೆಂದರೆ, ಇವ ಳನ್ನು ನೋಡಿದವರ ಮೈಯಲ್ಲಿಯೂ ವೀರಶ್ರೀಯು ತುಂಬಿ ಬರುತ್ತಿತ್ತಂತೆ! ಇಂತಹ ಅಭಿಮಾನಿಯಾದ ವೀರ ದೇಸಾಯಿಣಿಯ ಜನಪ್ರಿಯ ಆಡಳಿತೆ ಯಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲಿಷರು ಕೈ ಹಾಕಬಾರದಾಗಿತ್ತು. ಇವಳು ಭರದಿಂದ ಯುದ್ಧ ಸೌರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಹತ್ತಿದಳು. ಒಳಗಿಂದೊಳಗೆ ಈ ಸುದ್ದಿಯು ಇಂಗ್ಲಿಷರಿಗೆ ಹತ್ತಿತಾದುದರಿಂದ, ಥ್ಯಾಕರೆ ಸಾಹೇಬನು ತನ್ನ ದಂಡು ತಕ್ಕೊಂಡು ಬಂದು ಕಿತ್ತೂರನ್ನು ಮುತ್ತಿದನು. ಚೆನ್ನವ್ವನು ಯುದ್ಧದ ಸಿದ್ಧತೆ ಮಾಡಿಯೇ ಇಟ್ಟಿದ್ದಳು. ಒಂದೆರಡು ದಿನ ದಾರಿ ಕಾಯ್ದು, ವೀರ ದೇಸಾಯಿಣಿಯು ಕೋಟೆಯ ಬಾಗಿಲು ತೆರೆಯಿಸಿ ತನ್ನ ಸೈನ್ಯದೊಂದಿಗೆ ವೈರಿಗಳ ಮೇಲೆ ಸಾಗಿದಳು. ಎರಡೂ ದಂಡಿನವರಿಗೆ ಕೈಗೆಕೈ ಹತ್ತಿತು. ದೇಸಾಯಿಣಿಯ ಹೊಡೆತಕ್ಕೆ ಅಂಜಿ ಇಂಗ್ಲಿಷರ ದಂಡಿನವರು ದಿಕ್ಕಾಪಾಲಾಗಿ ಓಡಿದರು. ಥ್ಯಾಕರೆ ಸಾಹೇಬನು ಮಡಿದನು. ಅವನ ಗೋರಿಯು ಧಾರವಾಡದಲ್ಲಿದೆ.

ಚೆನ್ನವ್ವ ದೇಸಾಯಿಣಿಯು ಈ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ತೋರಿಸಿದ ಯುದ್ಧ-
ಚಾತುರ್ಯ ಪರಾಕ್ರಮಗಳು ಜನರನ್ನೆಲ್ಲ ಬೆರಗುಗೊಳಿಸಿಬಿಟ್ಟವು. ಈ ಯುದ್ಧ
ದಲ್ಲಿ ಸಂಪಾದಿಸಿದ ಜಯದಿಂದ ಇವಳು ತನ್ನ ಪ್ರಜೆಗಳೆಲ್ಲರ ನೆಚ್ಚು ಮೆಚ್ಚಿನ
ದೇಸಾಯಿಣಿಯಾಗಿ ಬಿಟ್ಟಳು. ಅವಳು ಶೂರಳಿದ್ದಷ್ಟೇ ಕೋಮಲ ಹೃದಯದ
ವಳೂ ಇದ್ದಳು. ಸೆರೆಸಿಕ್ಕ ಇಂಗ್ಲಿಷರ ಎಳೆವಯಸ್ಸಿನ ಹುಡುಗರನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸಿ
ಮುದ್ದಾಡಿ ಅವರನ್ನೆಲ್ಲ ಅವರವರ ತಂದೆತಾಯಿಗಳ ಕಡೆಗೆ ಕಳಿಸುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆ
ಮಾಡಿದಳು.

ಇಂಗ್ಲಿಷರ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಮುದ್ದಾಡುವದು

ಈ ಸೋಲಿನ ಸುದ್ದಿಯು ಇಂಗ್ಲಿಷರಿಗೆ ಮುಟ್ಟಿತು. ಈ ಸಲ ಇಂಗ್ಲಿ
ಷರು ಬೆಳಗಾವಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಚಾಪ್ಲಿನ್ ಸಾಹೇಬನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ
ಬಲಿಷ್ಠವಾದ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಕಿತ್ತೂರಿಗೆ ಕಳಿಸಿದರು. ಇಂತಹ ಬಲಾ
ಢ್ಯವಾದ ಸೈನ್ಯದ ಎದುರಿಗೆ ದೇಸಾಯಿಣಿಯ ಆಟ ನಡೆಯಲಿಲ್ಲ. ಕ್ರಿ. ಶ.
೧೮೨೪ ರಲ್ಲಿ ಕಿತ್ತೂರು ಇಂಗ್ಲಿಷರ ವಶವಾಯಿತು. ಚೆನ್ನಮ್ಮ ದೇಸಾಯಿ
ಣಿಯು ಮತ್ತು ಶಿವಲಿಂಗರುದ್ರಸರ್ಜನ ಹೆಂಡತಿ ವೀರಮ್ಮನು ಬೈಲಹೊಂಗಲ-

ದಲ್ಲಿದ್ದರು. ಅಲ್ಲಿಯೇ ಚನ್ನಮ್ಮನು ದೇಸಗತಿಯನ್ನು ಕಳಕೊಂಡ ಚಿಂತೆ ಯಿಂದ ಕೊರಗಿ ಲಿಂಗೈಕ್ಯಳಾದಳು. ಕಿತ್ತೂರನಾಡಿನ ಜನರು ತಮ್ಮ ಪ್ರೀತಿಯ ದೇಸಾಯಿಣಿಯ ಹೆಸರು ಚಿರಕಾಲ ಉಳಿಯಲೆಂದು ಕೃತ್ತಿಕಾ ನಕ್ಷತ್ರ ಪುಂಜ (ಸಮೂಹ) ಕ್ಕೆ 'ಚೆನ್ನಮ್ಮನ ದಂಡಿ' ಎಂದೂ ಮೃಗಶಿರಾ ನಕ್ಷತ್ರ ಪುಂಜಕ್ಕೆ 'ಚೆನ್ನಮ್ಮನ ಮಂಚ' ಎಂದೂ ಹೆಸರಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಆವಳ ವಿಷ ಯಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟೋ ಲಾವಣಿ ಪದಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ಜನರು ಭಕ್ತಿಯಿಂದಲೂ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದಲೂ ಹಾಡುತ್ತಾರೆ. ಮತ್ತು ಹಾಡುವದನ್ನು ಕಿವಿಗೊಟ್ಟು ಕೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಅಭ್ಯಸನಗಳು

೧. ಥ್ಯಾಕರೆ ಸಾಹೇಬನ ಕೂಡ ಆದ ಯುದ್ಧವನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪದರಲ್ಲಿ ಬರೆಯಿರಿ.

೨. ತೆರವಿದ್ದ ಸ್ಥಳಗಳನ್ನು ಯೋಗ್ಯ ಶಬ್ದಗಳಿಂದ ತುಂಬಿ ಬರೆಯಿರಿ.:–

(ಅ) ಇವಳ ಗಂಡನ ಹೆಸರು...............

(ಆ) ತನ್ನ ಸಂಬಂಧಿಕರಾದ...............ಯ ಗೌಡರ............... ನನ್ನು ದತ್ತಕ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಳು.

(ಇ) ದತ್ತಕ ಮಗನಿಗೆ...........ಎಂದು ಹೆಸರಿಟ್ಟಳು.

(ಈ) ಇಂಗ್ಲಿಷರು ಮೊದಲನೆಯ ಸಲ...............ಸಾಹೇಬನನ್ನು ....ಗೆ ಮುತ್ತಿಗೆ ಹಾಕಲು ದಂಡಿನೊಡನೆ ಕಳಿಸಿಕೊಟ್ಟರು.

(ಉ) ಎರಡನೆಯ ಸಲ............ಸಾಹೇಬನನ್ನು ಒಂದು............ ವಾದ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಕಳಿಸಿದರು.

(ಊ) ....ನಕ್ಷತ್ರ ಪುಂಜಕ್ಕೆ 'ಚೆನ್ನಮ್ಮನ ದಂಡಿ' ಎಂದು ಅನ್ನುತ್ತಾರೆ.

(ಎ) ....ನಕ್ಷತ್ರ ಪುಂಜಕ್ಕೆ 'ಚೆನ್ನಮ್ಮನ ಮಂಚ' ಎಂದು ಅನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ಮಾದರಿಯ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು

[**ಶಿಕ್ಷಕ-ಶಿಕ್ಷಕಿಯರಿಗೆ ಸೂಚನೆಗಳು:—** ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕಥೆಯ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಉಪಯುಕ್ತ ಅಭ್ಯಸನಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತ ಬಂದಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಕೊಡಲು ಶಕ್ಯವಿಲ್ಲದ ಬೇರೆ ನಮೂನೆಯ ಕೆಲವು ಅಭ್ಯಸನಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಕೆಳಗೆ ಉದಾಹರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇಂತಹ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳೇ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ವೇತನ (ಸ್ಕಾಲರಶಿಪ್) ಪರೀಕ್ಷೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಮಾಣಪತ್ರ ಪರೀಕ್ಷೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಬರಲಿಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿವೆ. ಕೆಳಗೆ ಕೊಟ್ಟವು ಕೇವಲ ಮಾದರಿಗಾಗಿ ಇವೆ. ಇಂತಹ ಅಭ್ಯಸನಗಳನ್ನು ಶಿಕ್ಷಕ-ಶಿಕ್ಷಕಿಯರು ತಮಗೆ ಬೇಕಾದಷ್ಟುವುಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿ ಕೊಂಡು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚೆಚ್ಚಾಗಿ ರೂಢಿ ಮಾಡಿಸಿದಷ್ಟು ಒಳಿತು.

ಈ ಅಭ್ಯಸನಗಳನ್ನು ರಚಿಸುವಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಉದ್ದೇಶಗಳಿವೆ. ಅಭ್ಯಸನ ಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸುವದೊಂದು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಆಟವಾಗಿರಬೇಕು. ಇದು ಹೊಸ ಶಿಕ್ಷಣದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ. ಎರಡನೆಯದಾಗಿ, ತಾವು ಕಲಿಸಿದ ವಿಷಯವು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಎಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ತಿಳಿಯಿತೆಂಬುದನ್ನು ಕಂಡು ಹಿಡಿಯಲು ಅಳತೆ ಗೋಲಾಗಿರಬೇಕು. ಮೂರನೆಯದು, ಬೌದ್ಧಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಯನ್ನು ಕೆರ ಳಿಸುವಂತಹದಿರಬೇಕು. ನಾಲ್ಕನೆಯದು, ಕಲಿಸಿದ ವಿಷಯವು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಮನದಟ್ಟಾಗಬೇಕು. ಈ ಉದ್ದೇಶಗಳಿಗನುಸರಿಸಿಯೇ ಕೆಳಗಿನ ಅಭ್ಯಸನ ಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿ ತೋರಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಮೂಲಶಿಕ್ಷಣವು ಈಗ ಎಲ್ಲೆಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಜಾರಿಯಲ್ಲಿ ಬರಲಿದೆ. ಸಂಬಂಧೀ ಕರಣ (ಅನುಬಂಧ) ವು ಅದರ ಜೀವಾಳವು. ಸಂಬಂಧೀಕರಣಮಾಡಿ ಕಲಿ ಸುವದಕ್ಕೆ ಸಮವಾಯ ಪದ್ಧತಿಯೆನ್ನುವರು. ಈ ಹೊಸ ಪದ್ಧತಿಯ ಪ್ರಕಾರ ಚಟುವಟಿಕೆಯ ಮುಖಾಂತರವೇ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಕೊಡ ತಕ್ಕದ್ದು. ಚಟುವಟಿಕೆಯು ಆರ್ಥಿಕ (ಮೂಲ ಉದ್ಯೋಗಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದು) ವಿರಬಹುದು, ಸಾಮಾಜಿಕವಿರಬಹುದು ಅಥವಾ ನೈಸರ್ಗಿಕವಿರಬಹುದು. ಈ ಮೂರರಲ್ಲಿ ಬೇಕಾದ ಒಂದನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಪಾಠಕ್ಕೆ ನೀವು ಆರಿಸಿಕೊಳ್ಳ ಬಹುದು. ನೀವು ಆಯ್ದುಕೊಂಡ ಚಟುವಟಿಕೆಯ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಮಾತ್ರ

ಮೊದಲೇ ದೀರ್ಘಾಲೋಚನೆ ಮಾಡಿ ರಚಿಸಿ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವದು ಲೇಸು. ನಿಮ್ಮ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಎಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚೆಚ್ಚು ಚಂದವಾಗಿ ಹವ್ಮಿಕೊಳ್ಳುವಿರೋ ಅಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚೆಚ್ಚಾಗಿ ನಿಮ್ಮ ಪಾಠದ ಕಳೆಯು ಏರುತ್ತ ಹೋಗುವದೆಂಬ ಮಾತನ್ನು ತರಬೇತಿ ಹೊಂದಿದವರಿಗೆ ಹೇಳುವದೇ ಬೇಡ. ಇತಿಹಾಸದ ಸಂಬಂಧೀಕರಣ (ಅನುಬಂಧ) ವು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಮುಖಾಂತರ ಆಗುವದೆಂಬುದು ಅನುಭವದ ಮಾತಾಗಿದೆ. ಅನುಬಂಧವು ನೈಜವಾದದ್ದೂ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾದದ್ದೂ ಇರಬೇಕು; ಕೃತ್ರಿಮವಾದದ್ದಿರ ಕೂಡದು.]

೧. ಕೆಳಗೆ ಕೆಲವರ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ಕಾಲಾನುಕ್ರಮವಾಗಿ ಬರೆಯಿರಿ:—

ಹೈದರಅಲಿ, ಜಕ್ಕಣಾಚಾರ್ಯ, ಹನುಮಂತ, ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ, ವೀರ ಪುಲಿಕೇಶಿ, ಕಿತ್ತೂರು ಚೆನ್ನಮ್ಮ, ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರು, ಕನಕದಾಸ, ವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯ

೨. ಕೆಳಗೆ ಕೆಲವು ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಹೆಸರಿನ ಮುಂದೆ ಅವನು ಇಲ್ಲವೆ ಅವಳು ಮಾಡಿದ ಒಂದು ನೆನಪಿನಲ್ಲಿಡತಕ್ಕ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ.

ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರು ....

ಹನುಮಂತನು ....

ಇಕ್ಕೇರಿಯ ದೊಡ್ಡ ಸಂಕಣ್ಣನು ....

ಹರಿಹರರಾಯನು ....

ಬೆಳವಡಿ ಮಲ್ಲಮ್ಮ ....

ಮುಹಮ್ಮದ ಆದಿಲಶಹ ....

ಚಾಮುಂಡರಾಯ ....

ಬಸವಣ್ಣನವರು ....

ಭೀಮಸೇನ ....

ರನ್ನ ....

೩. ಕೆಳಗೆ ಕೆಲವು ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಸರಿ ಇವೆ, ಕೆಲವು ತಪ್ಪು ಇವೆ. ಸರಿ ಇದ್ದ ವಾಕ್ಯದ ಮುಂದೆ 'ಹೌದು'

ಎಂದು ಬರೆಯಿರಿ. ತಪ್ಪು ಇದ್ದ ವಾಕ್ಯದ ಮುಂದೆ 'ಅಲ್ಲ' ಎಂದು ಬರೆಯಿರಿ.

(ಅ) ಪುರಂದರ ದಾಸನು ಮೊದಲು ಬೇಡರವನು ಇದ್ದನು. . . . .

(ಆ) ಬೆಳವಡಿ ಮಲ್ಲಮ್ಮನು ಥ್ಯಾಕರೆಯನ್ನು ಸೋಲಿಸಿದಳು. . . . .

(ಇ) ಟೀಪುಸುಲ್ತಾನನು ದೊಡ್ಡ ಮುತ್ಸದ್ದಿಯಾಗಿದ್ದನು. . . . . .

(ಈ) ಚಾಂದಬೀಬಿಯು ಹುಶೇನ ನಿಜಾಮುಶಹನ ಮಗಳು. . . . .

(ಉ) ಸುಗ್ರೀವನ ರಾಜಧಾನಿ ಕಿಷ್ಕಿಂಧೆಯು. . . . .

(ಊ) ಇಬ್ರಾಹಿಮ ಆದಿಲಶಹನು ಇಬ್ರಾಹಿಮುರೋಜಾವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದನು. . . . .

(ಎ) ಮಯೂರವರ್ಮನು ಚಾಲುಕ್ಯರ ಮೂಲಪುರುಷನು. . . . . .

(ಏ) ವೀರ ಪುಲಿಕೇಶಿಯು ಬಾದಾಮಿಯ ಗುಡ್ಡದೊಳಗೆ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ದೇವಾಲಯಗಳನ್ನು ಕೊರೆಯಿಸಿದನು.

(ಐ) ನಿಕೋಲೋ ಕೊಂಟಿ ಎಂಬ ಇಟಲಿ ದೇಶದ ಪ್ರವಾಸಿಯು ಪ್ರೌಢದೇವರಾಯನ ಓಲಗಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದನು. . . . .

೪. ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಎರಡು ಭಾಗಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಒಂದು ಭಾಗವನ್ನು ಒಂದು ಕೋಷ್ಟಕದಲ್ಲಿಯೂ ಮತ್ತೊಂದು ಭಾಗವನ್ನು ಮತ್ತೊಂದು ಕೋಷ್ಟಕದಲ್ಲಿಯೂ ಬರೆದಿದೆ. ಆದರೆ ಅವು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿಲ್ಲ; ಹಿಂದು ಮುಂದಾಗಿ ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಅರ್ಥವಾಗುವಂತೆ ಅವುಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿಸಿ ಒಂದೇ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆಯಿರಿ:—

(ಅ) ತಿಪ್ಪಾಂಬಿಕೆಯು	(ಅ) ಜಕ್ಕಣಾಚಾರ್ಯನ ಮಗ.
(ಆ) ರಾಜಹಂಸಾಮೃತವು	(ಆ) ಟೀಪುವು.
(ಇ) ಅಲಿ ಆದಿಲಶಹನ ಹೆಂಡತಿಯು	(ಇ) ರಾಮರಾಯನ ಆನೆ.
(ಈ) ಈಶಪ್ರಭುವಿನ ಹೆಂಡತಿ	(ಈ) ಮಲ್ಲಸರ್ಜನ ಹೆಂಡತಿ.
(ಉ) ಹೈದರನ ಜನ್ಮಸ್ಥಳ	(ಉ) ಚಾಂದಬೀಬಿಯು.
(ಊ) ಕಿತ್ತೂರು ಚೆನ್ನಮ್ಮ	(ಊ) ಬೂದೀಕೋಟೆ.
(ಎ) ಮೈಸೂರಿನ ಹುಲಿ	(ಎ) ಬೆಳವಡಿ ಮಲ್ಲಮ್ಮ.
(ಏ) ಡಂಕಣಾಚಾರ್ಯನು	(ಏ) ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನ ಮಲತಾಯಿ

೫. ಕೆಳಗೆ ಕೆಲವು ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನೂ ಇಸವಿಗಳನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಆಯಾ ಸಂಗತಿಯ ಮುಂದೆ ಆಯಾ ಇಸವಿಗಳನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ:—

ಕಿತ್ತೂರಿನ ಬಂಡಾಯ; ಟೀಪು ಸುಲ್ತಾನನ ಮರಣ; ಶಿವಾಜಿಯು ಬೆಳವಡಿಯನ್ನು ಮುತ್ತಿದ್ದು; ರಕ್ಕಸಗಿ—ತಂಗಡಗಿ ಯುದ್ಧ; ವೀರಬಲ್ಲಾಳನ ಮರಣ; ಬಸವಣ್ಣನವರ ಜನ್ಮ; ವಿಜಯನಗರದ ರಾಜ್ಯಸ್ಥಾಪನೆ; ಹೈದರ ಅಲಿಯ ಜನ್ಮ; ವಿಕ್ರಮ ಸಂವತ್ಸರದ ಪ್ರಾರಂಭ.

೧೧೩೨; ೧೦೭೬; ೧೮೨೪; ೧೭೨೨; ೧೬೬೮; ೧೩೩೫; ೧೨೨೦; ೧೫೬೫; ೧೭೯೯.

೬. ಕೆಳಗೆ ಕೆಲವು ಐತಿಹಾಸಿಕ ಕಟ್ಟಡಗಳನ್ನೂ ಅವುಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದವರ ಹೆಸರುಗಳನ್ನೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆಯಾಗಿ ಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿಸಿ ಯಾರು ಯಾವದನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದರೆಂಬದನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ:—

ಶ್ರವಣಬೆಳಗೊಳದ ಗೋಮಟೇಶ್ವರ; ವಿಜಾಪುರದ ಬೋಲಗುಮುಟ; ಹಂಪೀ ವಿರೂಪಾಕ್ಷನ ಗುಡಿ; ಬೇಲೂರ ಚೆನ್ನಕೇಶವ ದೇವಾಲಯ; ಸಾಲೋಟಗಿ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ; ಅಜಂತೆಯ ಗವಿಯೊಳಗಿನ ಚಿತ್ರಗಳು; ಬಾದಾಮಿಯ ಗುಡ್ಡದೊಳಗೆ ಕೊರೆಯಿಸಿದ ದೇವಾಲಯಗಳು; ಹಂಪೀ ಬಸವಣ್ಣನ ಕಾಲುವೆ.

ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯ; ಮಂಗಲೇಶ್ವರ; ಚಾಮುಂಡರಾಯ; ವೀರಪುಲಿಕೇಶಿ; ಮುಹಮ್ಮದ ಆದಿಲಶಹ; ಮುಮ್ಮಡಿ ಕೃಷ್ಣ; ಹರಿಹರರಾಯ; ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನ.

೭. ಕೆಳಗೆ ಕೆಲವು ಪಂಡಿತರ ಹೆಸರುಗಳನ್ನೂ ಅವರು ಯಾವ ಅರಸನ ಓಲಗದಲ್ಲಿದ್ದರೋ ಆ ಅರಸರ ಹೆಸರುಗಳನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿಸಿ ಯಾರು ಯಾರ ಓಲಗದಲ್ಲಿದ್ದರೆಂಬದನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ:—

ತೆನ್ನಾಲ ರಾಮಕೃಷ್ಣ; ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ; ಬಿಲ್ಹಣ; ರನ್ನ; ಪೊನ್ನ; ಸಾಯಣಾಚಾರ್ಯ; ಲಕ್ಕಣ್ಣ—ದಂಡೇಶ; ನಾಗಚಂದ್ರ; ಆದಿಪಂಪ.

ಪ್ರೌಢದೇವರಾಯ; ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯ; ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನ; ವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯ; ತೈಲಪ; ಬುಕ್ಕರಾಯ; ಮುಮ್ಮಡಿ ಕೃಷ್ಣ; ಹರಿಹರರಾಯ; ಅರಿಕೇಸರಿ.

೮. ಕೆಳಗೆ ಕೆಲವು ಜನ್ಮಸ್ಥಳಗಳನ್ನೂ ಅಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವರ ಹೆಸರುಗಳನ್ನೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆಯಾಗಿ ಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿಸಿ ಅವರವರ ಹೆಸರಿನ ಮುಂದೆ ಅವರವರ ಜನ್ಮಸ್ಥಳಗಳನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ:—

ದೇವನಹಳ್ಳಿ; ಕಾಲಟಿ; ಬಾಗೇವಾಡಿ; ಕೈದಾಳ; ಉಡುತಡಿ; ಬೂದೀಕೋಟೆ; ಆನೇಗುಂದಿ; ಪಾಜಕ; ಬಾಡ.

ಹೈದರಅಲಿ; ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ; ಕನಕದಾಸ; ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯ; ಟೀಪುಸುಲ್ತಾನ; ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯ; ಬಸವೇಶ್ವರ; ಜಕ್ಕಣಾಚಾರ್ಯ; ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ.

೯. ಕೆಳಗೆ ಕೆಲವು ಹೇಳಿಕೆಗಳನ್ನೂ ಅವುಗಳನ್ನು ಅಂದವರ ಹೆಸರುಗಳನ್ನೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆಯಾಗಿ ಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿಸಿ ಯಾರು ಯಾವ ಮಾತನ್ನು ಅಂದರೆಂಬದನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ:—

(ಅ) ಮೊಸಳೆಯು ನನ್ನ ಕಾಲನ್ನು ಹಿಡಿದಿದೆ. ನನಗೆ ಸನ್ಯಾಸಿಯಾಗಲು ಒಪ್ಪಿಗೆ ಕೊಟ್ಟರೆ, ಅದು ಬಿಡುವದು. (ಆ) ಈ ಮೂರ್ತಿಯ ಕಲ್ಲು ಅಶುಚಿಯೆಂದು ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟರೆ, ನನ್ನ ಬಲಗೈಯನ್ನೇ ಕಡಿದುಕೊಳ್ಳುವೆನು. (ಇ) ದಯವಿಲ್ಲದ ಧರ್ಮವಾವುದಯ್ಯ; ದಯವೇ ಧರ್ಮದ ಮೂಲವಯ್ಯ. (ಈ) ಮುಸಲ್ಮಾನರ ಹಾವಳಿಯನ್ನು ತಡೆಯಲು ಒಂದು ಬಲವಾದ ಹಿಂದೂ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಬೇಕೆಂದು ನಮ್ಮ ಹೆಬ್ಬಯಕೆ. (ಉ) ವಿಜಯನಗರಕ್ಕೆ ಏಳು ಸುತ್ತಿನ ಕೋಟೆಯಿದ್ದು, ಏಳನೆಯ ಕೋಟೆಯಲ್ಲಿ ಅರಮನೆಯಿದೆ. (ಊ) ಜನರು ಪ್ರಾಮಾಣಿಕರು; ಸ್ವಾಭಿಮಾನಿಗಳು; ಮುಯ್ಯಕ್ಕೆ ಮುಯ್ಯ ತೀರಿಸುವವರು. (ಎ) ಹೊಯ್, ಸಳ!

[ಅ] ಸುದತ್ತಮುನಿ. [ಆ] ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯ. [ಇ] ಜಕ್ಕಣಾಚಾರ್ಯ. [ಈ] ಬಸವೇಶ್ವರ. [ಉ] ಹರಿಹರರಾಯ. (ಹುಕ್ಕ) [ಊ] ನಿಕೋಲೋ ಕೊಂಟಿ ಮತ್ತು ಅಬ್ದುಲ್‌ರಝಾಕ. [ಎ] ಹುವೆನ್‌ತ್ಸಾಂಗ.

೧೦. ಕೆಳಗೆ ಕೆಲವರ ಹೆಸರುಗಳನ್ನೂ ಅವರಿಗೆ ಸಿಕ್ಕ ಬಿರುದುಗಳನ್ನೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆಯಾಗಿ ಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿಸಿ ಅವರವರ ಹೆಸರಿನ ಮುಂದೆ ಅವರವರ ಬಿರುದನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ—

ಕನ್ನಡರಾಜ್ಯ ರಮಾರಮಣ; ಮೈಸೂರಿನ ಹುಲಿ; ಪರಮೇಶ್ವರ; ಕವಿಚಕ್ರವರ್ತಿ; ಕರ್ನಾಟಕದ ಚಕ್ರವರ್ತಿ; ಕರ್ನಾಟಕ ಸಿಂಹಾಸನ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನಾಚಾರ್ಯ.

ಟೀಪುಸುಲ್ತಾನ; ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ; ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯ; ವೀರಪುಲಿಕೇಶಿ; ವೀರಬಲ್ಲಾಳ; ರನ್ನ.

ಮುಖ್ಯ ಇಸವಿಗಳ ಪಟ್ಟಿ

ಕ್ರಿ.ಶ.ಪೂ. ೨೮೫ ಚಂದ್ರಗುಪ್ತನ ಮರಣ
ಕ್ರಿ.ಶ. ೪೨ ಶ್ರೀ ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರ ಜನ್ಮ
,, ೨೦೦ ಕದಂಬರ ರಾಜ್ಯಸ್ಥಾಪನೆ
,, ೬೦೯ ೨ನೇ ಪುಲಿಕೇಶಿಯ ಪಟ್ಟ
,, ೬೪೧ ಚೀನಿ ಪ್ರವಾಸಿಯು ಕರ್ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಬಂದದ್ದು
,, ೭೫೭ ದಂತಿದುರ್ಗನು ಚಕ್ರವರ್ತಿಯಾದದ್ದು
,, ೭೯೪-೮೧೪ ವೀರಗೋವಿಂದನ ಆಳಿಕೆ
,, ೯೪೧ ಆದಿಪಂಪನು ಭಾರತ ರಚಿಸಿದ್ದು
,, ೯೭೩ ತೈಲಪನು ಚಕ್ರವರ್ತಿಯಾದದ್ದು
,, ೧೦೭೬ ಯಾತಗಿರಿಯಲ್ಲಿ ವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯನ ಪಟ್ಟ
,, ೧೧೩೨ ಶ್ರೀ ಬಸವಣ್ಣನವರ ಜನ್ಮ
,, ೧೧೫೬ ಬಿಜ್ಜಳನು ಪಟ್ಟಕ್ಕೆ ಕುಳಿತದ್ದು
,, ೧೧೬೬ ಬಸವಣ್ಣನವರು ಐಕ್ಯರಾದದ್ದು
,, ೧೧೯೧ ಇಮ್ಮಡಿ ಬಲ್ಲಾಳನು ಭಿಲ್ಲಮನನ್ನು ಸೋಲಿಸಿದ್ದು
,, ೧೧೯೯ ಶ್ರೀ ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರ ಜನ್ಮ
,, ೧೨೯೪ ಅಲ್ಲಾವುದ್ದೀನನು ದೇವಗಿರಿ ಮುತ್ತಿದ್ದು
,, ೧೩೧೨ ಮಲಿಕ ಕಾಫುರನ ದಾಳಿ
,, ೧೩೩೬ ವಿಜಯನಗರ ರಾಜ್ಯಸ್ಥಾಪನೆ
,, ೧೩೪೬ ಹರಿಹರರಾಯನಿಗೆ ಪಟ್ಟ
,, ೧೩೪೦ ಹರಿಹರನು ಬಾದಾಮಿ ಕೋಟೆ ಕಟ್ಟಿಸಿದ್ದು
,, ೧೩೪೭ ಬಹಮನಿ ರಾಜ್ಯಸ್ಥಾಪನೆ.

ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೩೮೬ ಶ್ರೀ ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯರ ಸಮಾಧಿ
,, ೧೩೯೬ ದುರ್ಗಾದೇವಿಯ ಬರಗಾಲ
,, ೧೪೮೯ ಆದಿಲಶಾಹಿ ರಾಜ್ಯಸ್ಥಾಪನೆ
,, ೧೫೨೬ ಬಹಮನಿ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಡಕು
,, ೧೫೬೫ ರಕ್ಕಸಗಿ ತಂಗಡಗಿಯ ಕಾಳಗ
,, ೧೬೨೭ ಶಿವಾಜಿಯ ಜನ್ಮ
,, ೧೬೭೮ ಬೆಳವಡಿ ಮಲ್ಲಮ್ಮನೊಡನೆ ಯುದ್ಧ
,, ೧೬೭೪ ಅಕ್ಕಣ್ಣ-ಮಾದಣ್ಣರ ಕೊಲೆ
,, ೧೬೮೦ ಶಿವಾಜಿಯ ಮರಣ
,, ೧೭೦೮ ಕೊಲ್ಲಾಪುರ ರಾಜ್ಯ ಸ್ಥಾಪನೆ
,, ೧೭೧೩ ಪೇಶವೆಯರ ಕೈಗೆ ರಾಜ್ಯ
,, ೧೭೨೨ ಹೈದರಆಲಿಯ ಜನ್ಮ
,, ೧೭೩೪ ಜಾಯಪ್ಪ ದೇಸಾಯಿಯು ಸವದತ್ತಿ ಕೋಟೆ ಕಟ್ಟಿಸಿದ್ದು
,, ೧೭೫೩ ಟೀಪುಸುಲ್ತಾನನ ಜನ್ಮ
,, ೧೭೬೧ ಹೈದರಆಲಿಯು ಅರಸನಾದದ್ದು
,, ೧೭೭೩ ನಾರಾಯಣರಾಯನ ಕೊಲೆ
,, ೧೭೭೭ ಟೀಪುಸುಲ್ತಾನನು ಧಾರವಾಡ ಸುಲಿದದ್ದು
,, ೧೭೮೨ ಹೈದರಆಲಿಯ ಮರಣ
,, ೧೭೯೯ ಟೀಪುಸುಲ್ತಾನನ ಮರಣ
,, ೧೮೦೦ ಧುಂಡಜಿಯ ಮರಣ
,, ೧೮೦೯ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರನ ಮರಣ
,, ೧೮೧೮ ಪೇಶವೆಯರ ಆಳಿಗಾಲ
,, ೧೮೨೪ ಕಿತ್ತೂರಿನ ಬಂಡಾಯ
,, ೧೮೫೮ ನರಗುಂದ ಬಂಡಾಯ

ಮುದ್ರಕರು :

ಎಂ. ಜಿ. ಪಾಲೇಕರ, ವಸಂತ ಮುದ್ರಣಾಲಯ, ಧಾರವಾಡ.